

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI**

**ANTALYA'DA BİR MANTAR FABRİKASININ
ÇALIŞANLARINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET
ALGISININ SAPTANMASI VE EĞİTİM
MÜDAHALESİNİN ETKİLERİ**

UZMANLIK TEZİ

Dr. Kevser UZ

Antalya, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

**ANTALYA’DA BİR MANTAR FABRİKASININ
ÇALIŞANLARINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET
ALGISININ SAPTANMASI VE EĞİTİM
MÜDAHALESİNİN ETKİLERİ**

UZMANLIK TEZİ

Dr. Kevser UZ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yeşim ŞENOL

**“Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon
Birimi tarafından projelendirilmiştir. (Proje ID:3926)”**

“Kaynak gösterilerek tezinden yararlanılabilir.”

Antalya, 2019

TEŞEKKÜR

Uzmanlık eğitimim boyunca ve tez çalışma sürecimde verdikleri emek ve desteklerden dolayı çok değerli hocalarıma başta tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Yeşim ŞENOL olmak üzere, Prof. Dr. Mehmet Rıfkı AKTEKİN, Prof. Dr. Levent DÖNMEZ, Doç. Dr. İlker BELEK, Doç. Dr. Mehtap TÜRKEY, Doç. Dr. Yonca SÖNMEZ, Öğr. Gör. Dr. Hakan ERENGİN, Dr. Öğr. Üyesi Meltem AKDEMİR, Dr. Öğr. Üyesi Mestan EMEK ve tez değerlendirme jürisinde bulunan Sayın Prof. Dr. Ersin USKUN'a,

Uzmanlık eğitimimin ilk bir yılını aldığım çok değerli Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı öğretim üyelerine ve her zaman yanımda desteklerini hissettiğim uzmanlık öğrencisi arkadaşlarıma,

Kullanılan eğitim materyallerine olan katkılarından dolayı Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'na,

Fabrika olanaklarını ve çalışma alanlarını araştırmacıların kullanımına açan Özdam A.Ş.'ye ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan fabrika çalışanlarına,

Yoğun çalışma temposunda birbirimize olduğumuz destek ve anlayış ortamı için çok değerli oda arkadaşlarım Arş. Gör. Dr. Emine Gülçin AY, Arş. Gör. Dr. Neşe BULUT KISAOĞLU ve diğer çok değerli çalışma arkadaşlarıma,

Uzmanlık eğitimim ve tez yazım dönemimdeki anlayışı ve manevi desteği için anabilim dalı sekreterimiz Selma ATEŞ'e,

Ve son olarak tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, sayısız fedakarlıklar yapan ve her zaman yanımda olan canım annem Fatma UZ ve canım babam Cevat UZ'a, bana yol gösterici olan ve her zaman elimden tutan canım ablam Elif UZ ÇELİK'e, derdimle dertlenen ve bana neşe kaynağı olup tez yazım sürecinde bana destek olan canım kardeşim Ayşenur UZ'a, her konuda bana destek olan ve başaracağıma inanan çok değerli eniştem Mustafa ÇELİK'e ve hayatıma neşe katan canım yeğenim Zeynep Arya ÇELİK'e teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini	vii
Şekiller Dizini	ix
Tablolar Dizini	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaçlar	3
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Şiddet.....	4
2.1.1. Şiddetin Tanımı.....	4
2.1.2. Şiddetin Sınıflandırması	4
2.1.3. Şiddetin Çeşitleri.....	7
2.2. Kadına Yönelik Şiddet Tanımı.....	7
2.2.1. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet	8
2.2.2. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet	8
2.2.3. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet.....	9
2.2.4. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet	10
2.3. Kadına Yönelik Şiddet Epidemiyolojisi.....	11
2.3.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet Epidemiyolojisi.....	11
2.3.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Epidemiyolojisi	15
2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Halk Sağlığındaki Yeri	16
2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri.....	20
2.5.1. Sosyodemografik etmenler	24
2.5.2. Alkol ve Madde Kullanımı	26

2.5.3. Çocukluk Çağındaki İstismar.....	26
2.5.4. Mağdurun Suçlanması	30
2.5.5. Boşanmaya Yönelik Tutumlar	30
2.5.6. Sosyal Destek Eksikliği	31
2.5.7. Namus Kültürü.....	31
2.5.8. Şiddetin Toplum Tarafından Tanımlanışı.....	32
2.5.9. Kadının Toplum ve Aile İçindeki Düşük Statüsü	32
2.5.10. Toplumsal Cinsiyetçilik.....	32
2.5.11. Medya	33
2.5.12. Göç.....	34
2.6. Kadına Yönelik Şiddetin Sağlık Sonuçları.....	34
2.6.1. Şiddetin Ruh Sağlığına Etkisi	37
2.6.2. Hırpalanmış Kadın Sendromu	37
2.7. Kadın Konuları İle İlgili Uluslararası Yaklaşımlar	39
2.8. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler	41
2.8.1. Anayasa.....	41
2.8.2. Medeni Kanun (Kanun No 4721) (2002).....	42
2.8.3. Türk Ceza Kanunu (Kanun No 5237) (2004)	42
2.8.4. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Kanun) (2012)	43
2.9. Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Yapılanma	44
2.9.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.....	45
2.9.2. İçişleri Bakanlığı.....	45
2.9.3. Adalet Bakanlığı	46
2.9.4. Sağlık Bakanlığı.....	46

2.9.5. Belediyeler ve Sivil Toplum Kuruluşları.....	46
2.9.6. Barolar	46
2.10. Aile İçi Şiddete Yönelik Sağlık Personelinin Yasal Sorumlulukları ...	47
2.11. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Erkekler	48
3. GEREÇ VE YÖNTEM	50
3.1. Araştırmanın Tipi	50
3.2. Araştırmanın Yeri.....	50
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	50
3.4. Araştırmanın Uygulama Yöntemi	50
3.4.1. Araştırmanın Akışı.....	50
3.4.2. Müdahale Eğitiminin İçeriği.....	52
3.5. Araştırmanın Değişkenleri	55
3.6. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Aracı	55
3.7. Kullanılan Terimler ve Kriterler.....	58
3.8. Araştırmanın İnsan Gücü.....	59
3.9. Araştırmanın Bütçesi	59
3.10. Ön Deneme	59
3.11. Verilerin Analizi.....	59
3.12. Etik Konular ve İzinler	60
3.13. Araştırmanın Zaman Çizelgesi.....	61
3.14. Araştırmanın Hipotezleri	62
4. BULGULAR	63
4.1. Tanımlayıcı Bulgular.....	63

4.2. Katılımcıların Cinsiyete Göre Şiddet Bilgisi, Şiddet Öyküsü, Toplumsal Cinsiyetçi İfadeler Katılma Durumu ve Şiddeti Meşrulaştıran İfadelere İlişkin Dağılımları	79
4.3. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Şiddet Bilgisi, Şiddet Öyküsü, Şiddet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet İfadelerine İlişkin Dağılımları.....	93
4.4. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Şiddet Bilgisi, Şiddet Öyküsü, Şiddet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet İfadelerine İlişkin Dağılımları.....	104
4.5. Katılımcıların Hayat Boyu Fiziksel Şiddete Maruz Kalmasıyla Şiddet Bilgisi, Şiddet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet İfadelerine İlişkin Dağılımları	109
4.6. Katılımcıların GSA-12 Sonucu ile Bazı Değişkenlerin Karşılaştırılması	112
4.7. Katılımcıların Ön Test “Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği”nden Aldıkları Puan Değerleri ve Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	116
4.8. Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddet Bilgi, Beceri, Tutumlarına ve Cinsiyetçi İfadeler Katılma Durumlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların ve Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği’nden aldıkları puanının Ön Test-Son Test Dağılımı	133
5. TARTIŞMA	145
5.1. Tanımlayıcı Bulgular	145
5.1.1. Eğitim Düzeyi.....	145
5.1.2. Çalışmaya Başlama Yaşı	146
5.1.3. Akraba Evliliği	147
5.1.4. İlk Evlilik Yaşı	148
5.1.5. Doğurganlık Hızı	149
5.1.6. Sigara-Alkol Kullanımı	149

5.2. Müdahale Öncesine İlişkin Bulgular.....	150
5.2.1. Şiddet Öyküsü (Tanıklık ve Maruz Kalma) ve Çocuğa Yönelik Şiddet	150
5.2.2. Kadına Yönelik Şiddet Algısı, Bilgi, Beceri ve Tutumu	155
5.2.3. Şiddet-Sağlık İlişkisi	160
5.2.4. Toplumsal Cinsiyetçi İfadeler	162
5.2.5. Kadına Yönelik Şiddeti Meşru Görme.....	164
5.2.6. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği.....	166
5.3. Müdahale Sonrasına İlişkin Bulgular.....	169
5.4. Araştırmanın Güçlü Yanları ve Kısıtlılıkları.....	175
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	178
7. ÖZET.....	184
8. ABSTRACT	185
9. KAYNAKLAR	186
10. EKLER.....	205
Ek 1. Eğitim Müdahalesi	205
Ek 2. Facebook Grubunda Yapılan Paylaşım Örnekleri	214
Ek 3. Afişler	216
Ek 4. El Broşürü	221
Ek 5. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Uzmanlık Tezi Başlığı Kararı.....	223
Ek 6. Veri Toplama Formu.....	224
Ek 7. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nden TNSA-2013'te Kullanılmış Olan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum İfadeleri Kullanım İzni.....	232

Ek 8. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği Kullanım İzni	233
Ek 9. 11/07/2018 Tarih ve TTU-2018-3926 Proje Numaralı Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Onayı	234
Ek 10. Araştırma Onam Formu	235
Ek 11. 18/05/2018 Tarih ve 70904504/224 Akdeniz Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Kararı.....	236
Ek 12. Araştırmanın Yapıldığı Fabrikaya Teşekkür Plaketi	238

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AİT	Ayrılmaya İlişkin Tutumlar
ASM	Aile Sağlığı Merkezi
ASUMA	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Suç ve Şiddetle Mücadele, Uygulama Araştırma Merkezi
Beta	Regresyon Katsayısı
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi)
CDC	Centers for Disease Control and Prevention (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri)
CI	Confidence Interval (Güven Aralığı)
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EKYŞİTÖ	Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği
FŞİT	Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar
GATS	Global Adult Tobacco Survey (Küresel Yetişkin Tütün Araştırması)
GSA-12	Genel Sağlık Anketi-12
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
İMDAT	Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği
n	Örneklem Sayısı

OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
OR	Odds Ratio (Olasılıklar Oranı)
p	P değeri (Probability value; Olasılık değeri)
PDR	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
R²	Determinasyon Katsayısı
SE	Standard Error (Standart Hata)
SS	Standart Sapma (Standard Deviation)
SŞT	Sözel Şiddete Tolerans
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TAYA	Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TSM	Toplum Sağlığı Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNFPA	United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
x²	Ki-kare Değeri

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
2.1. Şiddetin tipolojisi	4
2.2. Halk sağlığı yaklaşımının şiddeti önlemeye yönelik basamakları	18
2.3. Kadına yönelik şiddetin nedenlerine yönelik ekolojik model	23
3.1. Araştırmanın akış şeması	51
3.2. Araştırmanın zaman çizelgesi	61

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
2.1. Seçilmiş ülkeler itibariyle kadına yönelik şiddetin yaygınlığı (%) (BM İstatistik Birimi “Dünya’da Kadın 2015: Eğilimler ve İstatistikler”)	13
2.2. Uluslararası ülkelerde tahmini aile içi şiddete maruz kalan çocuk sayısı, 2006	29
2.3. CEDAW maddi hükümler	40
4.1. Araştırma grubunun sosyodemografik özellikleri	64
4.2. Evli ya da önceden evlenmiş olan katılımcıların evliliğe ve eşine ilişkin bazı özellikleri	66
4.3. Katılımcıların anne babasına ilişkin bazı özellikler	67
4.4. Katılımcıların sigara, alkol kullanımına ilişkin bilgiler	68
4.5. Katılımcıların son 15 gün içinde sağlığını değerlendirmelerinin dağılımı	68
4.6. Katılımcıların hayat boyu şiddet çeşitlerine maruz kalma dağılımı	69
4.7. Katılımcıların çocukken babasının annesine şiddet uygulama durumları	69
4.8. Katılımcıların çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşüncelerinin dağılımı	70
4.9. Katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme durumları	71
4.10. Katılımcıların çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı dağılımları	72
4.11. Katılımcıların şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının dağılımı	72
4.12. Katılımcıların bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı	73
4.13. Katılımcıların aile içi şiddet hattı olarak bilinen Alo 183 hakkında bilgisine ilişkin dağılımı	74
4.14. Katılımcıların kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadeler katılma durumunun dağılımı	75
4.15. Katılımcıların evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test dağılımı	76

4.16.	Katılımcıların toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı	77
4.17.	Katılımcıların eşin fiziksel şiddet uygulamasını meşrulaştırdığı durumların ön test dağılımı	78
4.18.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın merkezi eğilim ve dağılım ölçüleri	79
4.19.	Katılımcıların GSA-12 skorunun dağılımı	79
4.20.	Katılımcıların cinsiyete göre şiddet çeşitlerini bilme durumları	80
4.21.	Katılımcıların cinsiyete göre yaşam boyu fiziksel şiddete maruz kalma durumları	81
4.22.	Katılımcıların cinsiyete göre yaşam boyu psikolojik şiddete maruz kalma durumları	82
4.23.	Katılımcıların cinsiyete göre yaşam boyu ekonomik şiddete maruz kalma durumları	82
4.24.	Katılımcıların cinsiyete göre çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşüncelerinin dağılımları	83
4.25.	Katılımcıların cinsiyete göre çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı dağılımları	84
4.26.	Katılımcıların cinsiyete göre şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının dağılımı	85
4.27.	Katılımcıların cinsiyete göre bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı	86
4.28.	Katılımcıların cinsiyete göre kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı	88
4.29.	Katılımcıların cinsiyete göre evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test dağılımı	89
4.30.	Katılımcıların cinsiyete göre toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı	91
4.31.	Katılımcıların cinsiyete göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test dağılımı	92
4.32.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre toplam şiddet çeşitlerini bilme sayısı dağılımı	93
4.33.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre aile içi şiddet hattı olarak da bilinen Alo 183 hakkında bilgi durumunun ön test dağılımı	94
4.34.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının dağılımı	95

4.35.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı	97
4.36.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı	99
4.37.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test dağılımı	100
4.38.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı	102
4.39.	Katılımcıların eğitim düzeyine göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların dağılımı	103
4.40.	Katılımcıların medeni durumuna göre toplam şiddet çeşitlerini bilme sayısı dağılımı	104
4.41.	Katılımcıların medeni durumuna göre kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı	106
4.42.	Katılımcıların medeni durumuna göre toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı	107
4.43.	Katılımcıların medeni durumuna göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test dağılımı	108
4.44.	Katılımcıların hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalmasıyla eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulma toplam ifade sayısı	110
4.45.	Katılımcıların hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalmasıyla babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık etme, hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalma ve algılanan sağlık durumunun karşılaştırılması	111
4.46.	Katılımcıların cinsiyet, ekonomik durum, medeni durum ve algılanan sağlık durumuna göre GSA-12 skorunun dağılımı	112
4.47.	Katılımcıların fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalma, fiziksel şiddete tanıklık etmesi, çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı ve bazı durumlarda şiddeti meşru görme durumuna göre GSA-12 skorunun dağılımı	113
4.48.	GSA-12 skorunu etkileyen faktörlerin lojistik regresyon analizi ile incelenmesi	115
4.49.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın cinsiyete göre dağılımı	116
4.50.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın medeni duruma göre dağılımı	117

4.51.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın eğitim düzeyine göre dağılımı	118
4.52.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın anne eğitim düzeyine göre dağılımı	119
4.53.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın baba eğitim düzeyine göre dağılımı	120
4.54.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın çocukken fiziksel şiddete tanıklık etme durumuna göre dağılımı	121
4.55.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma durumuna göre dağılımı	123
4.56.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının aile reisi erkek olmalı düşüncesine göre dağılımı	124
4.57.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahiptir düşüncesine göre dağılımı	125
4.58.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahiptir düşüncesine göre dağılımı	126
4.59.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahiptir düşüncesine göre dağılımı	127
4.60.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalı düşüncesine göre dağılımı	128
4.61.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalı düşüncesine göre dağılımı	129

4.62.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir düşüncesine göre dağılımı	130
4.63.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının küçük çocukları olan kadınların çalışmamalı düşüncesine göre dağılımı	131
4.64.	Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının kadınlar siyasette daha çok yer almalı düşüncesine göre dağılımı	132
4.65.	Katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme durumunun ön test ve son test dağılımı	134
4.66.	Katılımcıların çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşüncelerinin ön test ve son test dağılımı	135
4.67.	Katılımcıların şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının ön test ve son test dağılımı	136
4.68.	Katılımcıların bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin ön test ve son test dağılımı	137
4.69.	Katılımcıların aile içi şiddet hattı olarak da bilinen Alo 183 hakkında bilgi durumunun ön test ve son test dağılımı	138
4.70.	Katılımcıların kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun ön test ve son test dağılımı	139
4.71.	Katılımcıların evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test ve son test dağılımı	140
4.72.	Katılımcıların toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun ön test ve son test dağılımı	141
4.73.	Katılımcıların eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test ve son test dağılımı	142
4.74.	Katılımcıların ön ve son testte Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın ortanca ve çeyreklik değerleri dağılımı	143

1. GİRİŞ

Sağlık, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ, 1948) tarafından sadece sakatlık veya hastalığın olmayışı değil aynı zamanda fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir şeklinde tanımlanmıştır. Halen tüm dünyanın kabul ettiği bu tanıma göre her bireyin eşit olarak sağlıklı olma hakkı vardır. Sağlık hizmeti sunumunda halk sağlığını geliştirmeye yönelik sürdürülebilir sağlık müdahaleleri tüm insanların ve gelecek kuşakların sağlıklı olması açısından önemlidir (1).

Şiddet, tüm dünyada sağlığı olumsuz yönde etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Etkileri, dünyanın her yerinde çeşitli biçimlerde görülebilir. Her yıl 1,6 milyondan fazla insan şiddete maruz kalmaktadır, bir milyondan fazla insan yaşamını yitirmekte, birçokları da kendine yönelik, kişilerarası veya kolektif şiddetin sonucu olarak ölümcül olmayan yaralanmalara maruz kalmaktadır. Genel olarak, şiddet dünya çapında 15-44 yaş arası insanlar için önde gelen ölüm nedenleri arasındadır ve erkeklerin ölüm nedenlerinin %14'ü, kadınların ölüm nedenlerinin ise %7'si şiddet nedeniyledir. Kesin tahminlerin elde edilmesi zor olsa da, dünya çapında yıllık sağlık harcamalarında şiddetin maliyeti milyarlarca ABD dolarıdır ve işten kaybedilen günler, kolluk kuvvetleri ve kayıp yatırımlar için ulusal ekonomiye milyarlarca dolara mal olmaktadır (2).

Şiddetin en yaygın görülen biçimi erkeğin kadına ve çocuğa karşı uyguladığı aile içi şiddettir. Dünya Sağlık Örgütünün 2002 yılında yayınladığı raporunda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir (2). Aile içi şiddetin ekonomik gelişmişlik seviyesi, coğrafi sınır ve eğitim düzeyi gibi değişkenler fark etmeksizin, tüm dünyada ve kültürlerde önemli bir sorun olarak ifade edildiği görülmektedir. Kadına yönelik şiddet algısı da kültürel değerlerden, şiddetin varlığından, benimsenmesinden ve meşru görülmesinden etkilenmektedir (3).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 'kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı'nın tanımlandığı 17. maddesi ile herkesin yaşam hakkını garanti altına almayı ve kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağını" taahhüt eder. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet bu anayasal hakkın ihlali anlamına gelmekte, bu ihlalin önlenmesi için devlete önemli sorumluluklar düşmektedir (4).

Dünya Sağlık Örgütü, kadın sağlığına verdiği önemli zararlar nedeniyle, kadına yönelik aile içi şiddeti, ciddi ve öncelikli sağlık sorunu olarak kabul etmiştir. Aile içi şiddet özellikle halk sağlığı ile ilgili kaynaklarda “gizli ya da sessiz epidemi” olarak adlandırılmaktadır. Bu nedenlerle sağlık çalışanlarının kadına yönelik aile içi şiddetin tanı ve tedavisini yapmaya yönelik duyarlılıklarının artırılmasına yönelik eğitim çalışmaları desteklenmektedir (5).

Epidemi olarak görülen kadına yönelik şiddetin tarama, tanı, tedavi ve destek hizmetlerine yönelik Dünya Sağlık Örgütü tarafından sağlık hizmeti verenler için uygulama ve politika yönergeleri yayınlanmıştır. Yeni rehberde ulusal taramanın zor olduğunu, doktorların şiddetin neden olabileceği durumların varlığında şiddetin varlığını sorgulamalarını önermektedir. Bu durumlar; anksiyete, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, uyku bozuklukları, intihar eğilimleri veya diğer kendine zarar verme biçimleri, alkol ve diğer madde kullanımı, açıklanamayan gebelik veya gastrointestinal semptomları içerir. Kılavuzlar doktorları ve diğer sağlık hizmetleri uygulayıcılarını, kadınların sosyal güvenliğini ve yasal desteğe erişiminin sağlanmasına, harekete geçmelerine, kadınların kendileri ve çocuklarının güvenliklerini arttırmalarına yardımcı olmaya vurgu yapmaktadır (6).

1.1. Amaçlar

Bu çalışmada; daha önce aynı fabrikalarda yapılan pilot çalışmalar sonrasında fabrika çalışanlarında şiddet türlerinden bazılarına rastlanmış olması nedeniyle, çalışanlarda kadına yönelik şiddet algısının saptanması, fabrika çalışanlarına kadına yönelik şiddet konusunda eğitim müdahalesi yapılması ve eğitim müdahalesinin etkilerinin izlenmesi amaçlanmıştır.

1.1.1. Yakın Dönem Amaçlar

Fabrika çalışanlarının;

- ✓ Bazı sosyodemografik özelliklerinin incelenmesi,
- ✓ Kadına yönelik şiddet algılarının değerlendirilmesi,
- ✓ Kadına yönelik şiddeti meşrulaştırdığı durumların saptanması,
- ✓ Kadına yönelik şiddet bilgi, beceri, tutum düzeylerinin belirlenmesi,
- ✓ Toplumsal cinsiyetçi ifadeler katılma durumunun değerlendirilmesi,
- ✓ Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden alınan puanın değerlendirilmesi,
- ✓ GSA-12 ölçeği ile ruhsal sağlığın değerlendirilmesi,
- ✓ Kadına yönelik şiddet konusunda oluşturulan eğitim müdahalesinin etkilerinin incelenmesi,
- ✓ Çalışanların değer algısının yükseltilmesidir.

1.1.2. Uzak Dönem Amaçlar

Çalışmanın uzak dönem amaçları ise;

- ✓ Kadına yönelik şiddet konusunda yapılacak diğer araştırmalara ve kadına yönelik şiddeti önleme konusunda atılacak adımlara katkı sağlamaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Şiddet

2.1.1. Şiddetin Tanımı

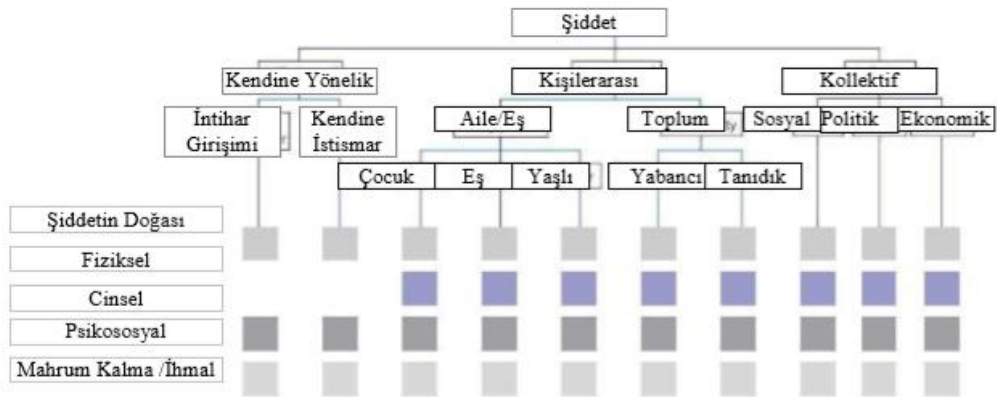
Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından “kişinin kendisine, başka bir kişiye veya bir grup ya da topluluğa karşı, tehdit ederek ya da fiili olarak maksatlı fiziksel zorlama veya güç kullanması” şeklinde tanımlanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü’nün 1996 yılında yayınladığı raporda; şiddetin yaralama, ölüm, psikolojik zarar, yetersiz gelişim ve mahrum bırakma gibi sonuçlar doğurabileceği belirtilmiştir (7).

Kişiler arası şiddete bağlı ölümler dünyadaki 5-14 yaş arası tüm ölümlerin %0,85’ini, 15-49 yaş arası tüm ölümlerin ise yaklaşık %4’ünün nedenini oluşturmaktadır (8).

2.1.2. Şiddetin Sınıflandırması

Şiddet toplumsal hayatın kaçınılmaz bir parçası değildir, şiddet önlenabilir bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Şiddet; uygulayan kişiye göre kendine yönlendirilmiş şiddet, kişilerarası şiddet ve kolektif şiddet olarak 3 gruba ayrılmıştır. Bu üç kategori, daha fazla spesifik şiddet türünü yansıtmak için daha da ayrıntılandırılmıştır (Şekil 2.1) (2).

Şekil 2.1. Şiddetin tipolojisi (2)

1.2.1. Kendine Yönelik Şiddet

Kendine yönelik şiddet; kendini yaralama davranışı, kendine kötü muamele, intihar girişimi ve tamamlanmış intiharları kapsar (2).

1.2.2. Kişilerarası Şiddet

Kişilerarası şiddet iki kategoride toplanmıştır; ilk kategoride genellikle ev içinde olan aile ve eş/partner şiddetini, çocuk istismarını ve yaşlılara kötü muameleyi, ikinci kategoride sıklıkla ev dışında gerçekleşen gençlerin şiddetini, rastgele şiddet eylemlerini, aile dışındaki insanlar tarafından cinsel taciz ve tecavüzleri, okul, işyeri, cezaevi ve bakımevlerinde meydana gelen şiddeti içermektedir (2).

1. Aile İçi Şiddet: Genellikle ev içinde eş veya diğer aile bireylerinin, birbirine- özellikle kadına, çocuk ve yaşlılara uyguladığı şiddeti ifade eder. Bu şiddet türü çalışmanın temel konusu olan kadına yönelik şiddeti içerdiğinden çalışmamızda ayrı bir önem taşımaktadır (9).

1.a. Kadına Yönelik Şiddet: Kadına yönelik şiddeti Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi madde 1’de; “kamuda veya özel yaşamda meydana gelen, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” şeklinde tanımlamaktadır. Bildirgede kadına yönelik şiddetin kadınlar üzerindeki erkek egemenliğinin ve kadın-erkek ayrımcılığının yol açtığı tarihsel güç ilişkilerinin bir sonucu olarak meydana geldiği ifade edilmektedir (9).

Kadına yönelik şiddet terimi yerine kullanılan aile içi şiddet, evlilik içi şiddet, eşler arası şiddet gibi ifadeler erkekler de kadınlar kadar aile içinde şiddet mağduruymuş ve erkekle kadın aynı oranda şiddet uyguluyormuş gibi gösterdiği için asıl kadının şiddet mağduru olduğunun üstünü örtmektedir. Çalışmalar aile içinde uygulanan şiddetin büyük çoğunluğunun kadına yönelik olduğunu göstermektedir (10,11).

1.b. Çocuğa Yönelik Şiddet: Çocuğa yönelik uygulanan, cinsel istismar dahil olmak üzere çocuk istismarı ve ihmalini de içeren, her türlü fiziksel, psikolojik şiddet, kötü muamele, zarar verici davranışların tümünü kapsayan, çocuğun

gelişimini engelleyen veya kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin hepsi çocuğa yönelik şiddet kapsamındadır (12).

UNICEF çocuğa yönelik şiddeti önlemek için, çok sektörlü ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı öneriler getiren raporlar hazırlamaktadır (13).

1.c. Yaşlıya Yönelik Şiddet: Aile içi şiddet türlerinden olan yaşlıya yönelik şiddet, aile içine sınırlı olmayıp yaşlının bulunduğu her yerde olabilmektedir. Yaşlıya yönelik şiddet tanımında, yaşlı bireyi tehdit etme, zorlama ya da özgürlüklerini kısıtlamanın dahil olduğu fiziksel, cinsel ve psikolojik olarak acı veya ızdırap veren ya da verme olasılığı olan eylemler yer almaktadır. Doğumda beklenen yaşam süresinin artmasının yanında yaşlıların yaşam kalitesinin ve genel sağlıklarının geliştirilmesi yaşlılık ile ilgili politikaların amaçlarındandır. Uluslararası Yaşlı İstismarı Önleme Ağı ve Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı’nda yaşlı istismarı ve ihmalinin türleri; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ya da psikolojik istismar, ihmal ve terk etme, ekonomik istismar, kendi kendini ihmal şeklinde sınıflandırılmıştır (14,15).

İşlevsel yetersizlik ve diğer insanlara bağımlılık, aile içinde yaşlıya yönelik şiddet için risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Aile içi şiddet yaşayan yaşlıların şiddete maruz kaldığını sözlü olarak ifade etmelerinin zorluğu nedeniyle, yaşlıya yönelik şiddeti önleyici politikalar geliştirilmesi önem arz etmektedir (16).

2. Toplum İçi Şiddet: Yabancı ya da tanıdık kişiler tarafından uygulanan toplum içi şiddet kapsamına, gençler arası şiddet, cinsel saldırı veya tecavüz olayları da girmektedir. Okul, işyeri, hapisane, huzurevi, çocuk bakım yurdu gibi kurumlarda yaşanan şiddet olayları da toplum içi şiddete dahildir (17).

1.2.3. Kollektif Şiddet

Kollektif şiddet ise; sosyal, politik ve ekonomik olarak üç bölüme ayrılmıştır ve daha büyük gruplar veya devletler tarafından işlenen şiddet için olası sebepleri içermektedir. Sosyal gündemi etkileyen terörist eylemleri, devletler arası savaşlar, büyük grupların ekonomik bölünme ve parçalanma yaratmak amacıyla gerçekleştirdiği saldırılar kollektif şiddet kapsamındadır (2).

Şiddet şekilleri arasında medya şiddeti, insan ve organ ticareti, pornografi, spor etkinliklerinde şiddet başlıklarından da bahsedilebilir (17).

2.1.3. Şiddetin Çeşitleri

Şiddet eylemi nitelik açısından fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik şekildedir ve bunun yanında yoksun bırakma ve ihmali de içermektedir (2).

2.2. Kadına Yönelik Şiddet Tanımı

Kişiler arası şiddet çeşidinden olan “Kadına yönelik şiddet” İstanbul Sözleşmesi’nde bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veya ıztırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir (18).

Kadına yönelik şiddet, kadınların fiziksel, zihinsel ve üreme sağlığı üzerinde ciddi olumsuz etkilere neden olan küresel bir halk sağlığı problemidir. Artan kanıt tabanı ve şiddetin kadınlara karşı şiddet ve sağlık etkilerini belgeleyen araştırmaların büyümesi nedeniyle halk sağlığı sorunu olarak giderek daha fazla tanınmaktadır. Nedeni ne olursa olsun, sağlığı olumsuz etkileyen sonuçlarının olması, sık görülmesi, yaralanmalara, sakatlıklara, ölümlere neden olması, işgücü ve ekonomik kayıplara neden olması açısından kadına yönelik şiddet, riskli grupların belirlenip çok sektörlü önleme çalışmalarıyla ön planda tutulmaya devam edilmesi gereken önemli bir konudur (19).

Kadına yönelik şiddetin en kötü sonucu ölümle sonuçlanmasıdır. Ölümle sonuçlanan şiddette, genelde önceden beri süregelen şiddet uygulamaları olduğu bilinmektedir. Ateşli silahlara, delici kesici aletlere kolay ulaşım şiddetin ölümle sonuçlanması açısından risk faktörleridir. Ayrıca şiddet nedeniyle ruh sağlığı bozulan kadınların intihar girişimleri de ölümle sonuçlanabilmektedir (20).

Çalışmalar boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınlarda fiziksel şiddete uğrama oranlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Severek evlenen ancak ailesinin onayı olmadan evlenenlerde şiddete uğrama oranı daha yüksektir. Kadının eğitim ve sosyoekonomik düzeyi ile şiddete uğraması arasında ters orantı vardır. Eşin eğitim düzeyi düştükçe şiddet uygulaması artarken, üniversite mezunu eşlerin şiddet uygulama oranı da azımsanmayacak düzeyde yüksektir. Ailenin gelir düzeyi ile kadınların fiziksel şiddete uğraması arasında ters ilişki vardır. Kırdaki yaşayan

kadınlarda kentte yaşayanlara göre, il merkezinde yaşayan kadınlarda ilçe merkezinde yaşayanlara göre şiddet oranları daha yüksektir (21,22).

Şiddetin her çeşidi sosyal belirleyiciler ile kuvvetli bir ilişki içindedir. Zayıf hukuk kuralları, kültürel, sosyal ve toplumsal cinsiyet normları, işsizlik, gelir ve cinsiyet eşitsizliği, sınırlı eğitim olanakları belirleyici faktörlerdir. Ateşli ve diğer silahlara kolay erişim, alkol kötüye kullanımı da şiddet çeşitleriyle güçlü bir ilişki içindedir. Bu faktörler şiddete ortam oluşturur ve bunlara yönelik önleme çalışmaları yapılmadığı müddetçe şiddet önleme çalışmalarının sürdürülebilir olması zordur. Bu nedenle şiddeti azaltmak ve önlemek için politika ve diğer önlemler dahil olmak üzere kapsamlı şiddet önleme stratejisi geliştirilmelidir. Önleme stratejilerinin hedeflerine ulaşmak için sosyal belirleyicilerle ilişkili olan kurumların güçlendirilmesi ve desteklenmesi için ek çalışmalar yapılmalıdır. Şiddetin önlenmesine yönelik çok sektörlü yaklaşımın parçası olarak sağlık, eğitim ve sosyal sektörlerde olduğu kadar adalet ve güvenlik sektörlerinde de destekleme çalışmalarının yapılması faydalı olacaktır (23).

2.2.1. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet

Kadına yönelik fiziksel şiddet; kadına bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kaba kuvvetin uygulanmasıdır. Örnek olarak; kadının öldürülmesi (namus kisvesi altında işlenen cinayetler, cinnet cinayeti, intihara zorlama, şiddet sonrası intihar vb.), yeti yitimine uğratılması (görme, işitme kaybı, organ ve ekstremiteler kayıpları), tokat atma, tekmeleme, sarsma, tükürme, ekstremiteleri bükme, saç çekme, dövme, ısırma, sigara ile yakma, istenmeyen bir maddeyi yedirme, sopa, maşa, delici kesici alet kullanarak yaralama, aç bırakma, uyutmama sayılabilir (24).

2.2.2. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet

Kadına yönelik psikolojik şiddet; duyguların ve duygusal ihtiyaçların, kadına baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir tehdit aracı olarak kullanılmasına denir. Tehdit etme (zarar vermekle, terk etmekle, çocuklarını elinden almakla vb.), isim takma, aşağılama, sindirme, kendine saygısını ve beğenisini yok etme, çocukları kaçırmak, anneye göstermeme, çocukları anneye karşı kullanma, kışkırtma gibi örnekler çoğaltılabilir (24).

Duygusal kötüye kullanma; hakarete maruz bırakmayı, kişinin karşısındakini kötü hissettirmeyi, başkalarının önünde küçük düşürmeyi, sindirmeyi ya da korkutmayı ve doğrudan veya önemseydiği bir konu hakkında tehdit etmeyi içermektedir. Son bir yılda tüm ülkelerde kadınların %20 ila %75'i bu eylemlerden bir veya daha fazlasına maruz kalmıştır (25).

2.2.3. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet

Kadına yönelik cinsel şiddet; kadına olan yakınlığından bağımsız herhangi bir kişinin ev ya da işyeri dahil herhangi bir ortamda cinsel içerikli eylemde bulunması ya da buna kalkışması, istenmeyen cinsel ifadeler kullanması ya da önerilerde bulunması, para karşılığı cinsel ilişkiyle ilgili herhangi bir girişimde bulunması ya da baskı yoluyla karşıdaki kişinin cinselliği üzerinde dayatmada bulunmasını kapsamaktadır. Sözle ya da elle sarkıntılık, dijital ortamda cinsel içerikli fotoğraf, video, mesaj gönderme, istenmeyen öpme, dokunma ya da okşama gibi cinsel temas durumları, istenmeyen cinsel eylemlere zorlama, cinsel ilişkiye zorlama, fahişeliğe zorlama, akraba ve yakınlarla yönelik cinsel saldırı ya da cinsel istismar (ensest), erken yaşta, zorla evlendirme, kız kaçırma, tecavüz kadına yönelik cinsel şiddete örnektir (24).

Ülkelerde “evlilik içi tecavüz” konusunda hukuksal düzenlemeler yapılmıştır ve bu düzenlemeler, suçun tanımlanmasındaki farklılıklara göre değişiklik göstermektedir. Tecavüz suçu yasalarda tanımlanırken sınırlamalar getirildiğinde, tecavüzün suç olarak kabul edilmesi zorlaşırken, herhangi bir sınırlama getirilmediğinde fiilin suç olarak nitelendirilmesi kolaylaşmaktadır. Ayrıca tecavüzün yasalarla mı yoksa mahkeme içtihatlarıyla mı suç olarak tanımlandığı da düzenlemeleri etkilemektedir. Örneğin, Fransız Ceza Kanunu'nda 1980 yılında değişiklik yapılmış ve Fransız Yargıtayı eşler arasındaki zorla cinsel ilişkiyi ırza geçme suçu olarak değerlendirmeyi benimsemiştir. Belçika'da tecavüzün suç olarak nitelendirilmesi için kadın ile erkek arasında evlilik bağının bulunmaması gerekiyordu. Evlenmek için verilen rızanın, evlilik boyunca cinsel ilişkiyi kabul etme ve rızası bulunmadığı durumlarda ırza geçme suçunun oluşmayacağı yönündeydi. Belçika Yüksek Adli Mahkemesi bu şekilde alışlagelmiş ve aile içi tecavüzü meşru kılan fikirlerden sıyrılarak, evlilikte kocanın

cebir, şiddet veya tehdit kullanarak zorla eşiyle cinsel ilişkide bulunmasını ırza geçme suçu ve kocalık sıfatının kötüye kullanılması olarak nitelendirilmiştir (26).

Ülkemizde evlilik içi tecavüzün suç sayılması konusu ilk kez 1996 yılında gündeme getirilmiş, ancak konunun yoğun olarak tartışılmaya başlanması, 2002 Türk Ceza Kanunu reformu girişimi ile olmuştur. 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilen 5237 Sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nda "Kişilere Karşı Suçlar" kısmında, "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlığı altında "cinsel saldırı" bölümünde "MADDE 102. - (1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi, mağdurun şikayeti üzerine, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." şeklinde ele alınmıştır. Aynı maddede cezanın hangi durumlarda ağırlaştırılacağına yer verilmiştir. Ancak yeni Ceza Kanununun bu konudaki en önemli eksikliği "bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikayetine bağlıdır" şeklindeki hükmüdür (27).

Evlilik içi tecavüz ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında bildirimin oldukça düşük olduğu görülmektedir ve evlilik içi cinsel saldırı tanısının konulması oldukça zor olan bir halk sağlığı sorunudur. Ancak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan kadınları temsil eden bir araştırmada kocasının kendisine tecavüz edip etmediği sorulduğunda kadınların soruyu yadırgamadan net bir şekilde anlayıp cevap vermesi, evlilik içi tecavüzün suç olarak tanımlanması açısından umut verici olarak görülmüştür (28). Yakın tarihte yapılmış başka bir araştırmada evlilik içi cinsel saldırıya maruz kaldığını ifade eden kadınların tümünün ilk amacının boşanmak olması dikkat çekicidir. Kadınların çoğu boşanma kararı öncesinde çok sefer eşi tarafından cinsel saldırıya maruz kalsa da ya hiçbir yere müracaat etmemiş ya da gecikmeli olarak müracaat etmiştir (29).

2.2.4. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet

Kadına yönelik ekonomik şiddet; kadının yaşamını sürdürebilmesi için gerek duyduğu ekonomik olanaklardan mahrum bırakılmasıdır. Kadının çalışmasına engel olma, çalışıyorsa kazancına el koyma, kazancından sadece harçlık almak biçiminde yararlanmasına izin verme, çok az para bırakarak evi döndürmesini isteme, mallarına el koyma, ekonomik kararlardan dışlama, ortak edinilmiş mallara zarar verme kadına yönelik ekonomik şiddet örnekleridir.

Kadını kontrol etme davranışı da kadına yönelik bir şiddet tipi olarak, kadının yaşamını sürdürebilmesi için gerek duyduğu ekonomik olanaklardan mahrum bırakılması şeklinde tanımlanabilir. Kadının iletişimini engelleme (telefon, internet vb.), eve, banyoya, odaya, ahıra vb. hapsetme, aile üyeleri ve arkadaşları ile görüşmesini engelleme ya da kısıtlama, bilgiye ve desteğe erişimini engelleme kadına yönelik kontrol etme davranışları arasındadır (24).

Kontrol etme davranışı; rutin olarak bir kadının aile veya arkadaşlarıyla iletişimini kısıtlamaya çalışmak, her zaman nerede olduğunu bilmek ve sağlık hizmetlerine erişimini kontrol etmek için ısrar etmeyi içermektedir. Önemli olarak, partnerin kontrol etme davranışlarının sayısı, fiziksel ve/veya cinsel şiddet için risk ile ilişkilendirilmiştir (25).

2.3. Kadına Yönelik Şiddet Epidemiyolojisi

2.3.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet Epidemiyolojisi

Kadına yönelik şiddet; kültürel, ekonomik, coğrafi sınır tanımaksızın tüm dünyada var olan bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık nedenidir. Kadınların insan haklarından yararlanmalarına engel olan kadına yönelik şiddet; yaşam, güvenlik, özgürlük, saygınlık, fiziksel ve duygusal sağlık hakkı gibi temel haklarını ihlal etmektedir. Engelli kadınlar ve kız çocukları gibi incinebilirliği fazla olan gruplar, kendi evlerinde ve dışarıda; şiddet, yaralanma, suistimal, ihmal, kötü muamele ve sömürü gibi risklere daha açıktır. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde şiddetin sadece kadınları olumsuz etkilemediğini, bir bütün olarak toplumu da olumsuz etkilediği ve dolayısıyla bu alanda acilen harekete geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır (30).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2013 yılında yayınlanan raporda dünya genelinde ve bölgesel olarak kadına yönelik şiddetin boyutlarını ortaya koymaktadır. Bu raporda, tüm dünyada kadınların %35'i eş/partner tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete ya da partneri olmayan bir kişinin cinsel şiddetine maruz kalmaktadır. Ancak bazı ülke araştırmaları, kadınların %70'inin yaşamları boyunca partnerlerinden fiziksel ve/veya cinsel şiddet gördüklerini ortaya koymaktadır. Dünya çapında kadın cinayetlerinin %38'i kadınların eşi veya birlikte

yaşadığı kişi tarafından işlenmektedir. Eşi veya birlikte yaşadığı kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınlar birçok sağlık sorunu ile yüz yüze kalmaktadır. Örneğin, şiddete maruz kalan kadınlarda düşük doğum ağırlığına sahip bebeğe sahip olma oranı %16'dır. Şiddete maruz kalan kadınlar, kalmayanlara oranla neredeyse iki kat daha fazla kürtaj olmakta ve depresyona girmektedir (31).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından kadına yönelik şiddetin boyutlarının, kadınların sağlık statüsü üzerindeki etkisinin, nedenlerinin ve kadına yönelik şiddet ile başa çıkma yöntemlerinin saptanması için 10 ülkede (Bangladeş, Brezilya, Etiyopya, Peru, Namibya, Sırbistan - Karadağ, Japonya, Tayland, Samoa ve Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti ülkelerinde) 24.000'den fazla kadınla yürütülen çalışmanın sonucunda, kadınlara partner/eşleri tarafından %15 ila %71 özellikle fiziksel ve/veya cinsel şiddetin uygulandığı ortaya çıkmıştır. Fiziksel şiddetin (kadının yumruklanması, tekmelenmesi, sürüklenmesi, boğazının sıkılması, kasıtlı olarak yakılması, bir silahla tehdit edilmesi veya ona karşı bir silahın kullanılması) oranı %4 ila %61 arasında değişmektedir. Partner/eşleri tarafından fiziksel olarak istismar edilen kadınların büyük çoğunluğu, bir kereden fazla şiddete maruz kalmışlardır. Partner/eş tarafından cinsel şiddete maruz kalma %6 ila %59 arasında değişmekteydi ve cinsel şiddet Bangladeş, Etiyopya ve Tayland il merkezlerinde fiziksel şiddetten çok daha sık görülmüştür (25).

Ayrıca dünya genelinde 700 milyondan fazla kadın 18 yaşına gelmeden evlenmiştir. Bunların üçte birinden fazlasının (250 milyon) evlilik yaşı 15 yaşından küçüktür. Yoksul kız çocuklarının erken evlenme olasılığı varlıklı olan yaşlılarına nazaran 2,5 kat daha fazladır (32).

Tablo 2.1. Seçilmiş Ülkeler İtibariyle Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı (%)
(BM İstatistik Birimi “Dünya’da Kadın 2015: Eğilimler ve İstatistikler”) (33)

Kadına Karşı Fiziksel Şiddetin Yaygınlığı (%)						
			Tüm şiddet uygulayanlar		Yakın ilişkide olunan erkekler tarafından	
Bölge	Ülke	Yıl	Hayatında	Son 12 ayda	Hayatında	Son 12 ayda
Afrika	Kamerun	2011	54,6	27,4	44,8	29,0
Afrika	Fildişi Sahili	2011-12	35,6	19,9	24,6	22,2
Afrika	Mısır	2005	47,4	15,7	33,2	18,2
Afrika	Kenya	2008-09	38,5	24,0	37,0	31,3
Afrika	Nijerya	2013	27,8	11,2	14,4	9,3
Afrika	Tunus	2010	31,7	7,3	20,3	7,2
Asya	Azerbaycan	2006	13,3	7,7	12,8	9,7
Asya	Hindistan	2005-06	33,5	18,9	35,1	21,4
Asya	Japonya	2010	-	-	25,9	-
Asya	Pakistan	2012-13	32,2	19,2	26,8	18,0
Avrupa	Avusturya	2014	17,0	4,0	12,0	2,0
Avrupa	Belçika	2014	33,0	10,0	22,0	5,0
Avrupa	Bulgaristan	2014	27,0	7,0	22,0	6,0
Avrupa	Hırvatistan	2014	19,0	5,0	12,0	3,0
Avrupa	Çek C.	2014	30,0	7,0	19,0	4,0
Avrupa	Danimarka	2014	48,0	10,0	29,0	3,0

Tablo 2.1. Seçilmiş Ülkeler İtibariyle Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı (BM İstatistik Birimi “Dünya’da Kadın 2015: Eğilimler ve İstatistikler”) (devamı)
(33)

Kadına Karşı Fiziksel Şiddetin Yaygınlığı (%)						
			Tüm şiddet uygulayanlar		Yakın ilişkide olunan erkekler tarafından	
Bölge	Ülke	Yıl	Hayatında	Son 12 ayda	Hayatında	Son 12 ayda
Avrupa	Finlandiya	2014	43,0	9,0	27,0	4,0
Avrupa	Fransa	2014	42,0	11,0	25,0	5,0
Avrupa	Almanya	2014	33,0	7,0	20,0	3,0
Avrupa	Yunanistan	2014	24,0	7,0	18,0	5,0
Avrupa	Hollanda	2014	41,0	9,0	22,0	4,0
Avrupa	Polonya	2014	18,0	4,0	12,0	2,0
Avrupa	Romanya	2014	29,0	7,0	23,0	6,0
Avrupa	İspanya	2014	20,0	3,0	12,0	1,0
Avrupa	İsveç	2014	41,0	8,0	24,0	3,0
Avrupa	Birleşik K.	2014	42,0	8,0	28,0	4,0
Güney Amerika	Ekvator	2011	38,0	-	35,0	-
Güney Amerika	Meksika	2011	15,2	6,4	12,3	5,4
Güney Amerika	Peru	2013	-	-	35,7	11,5
Kuzey Amerika	A.B.D.	2011	-	-	31,5	4,0
Okyanusya	Avustralya	2012	34,0	4,6	15,6	-
Avrupa	Türkiye	2014	-	-	36,0	8,0

2.3.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Epidemiyolojisi

Türkiye; 2018 İnsani Gelişim Raporu Cinsiyete Bağlı Kalkınma İndeksinde 189 ülke arasında 64. sırada yer alırken, 2018 Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu’nda 130. sıraya gerilemektedir. Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu’nda sağlık ve sağ kalım, politik güç, eğitime erişim, ekonomik katılım ve fırsat alanlarında değerlendirme yapılmaktadır. Ülkemizde 2018’de sağlık ve sağ kalım, eğitime erişim eşitliği artarken, ekonomiye ve politikaya katılımında eşitsizlik oranı yüksek olmaya devam etmektedir. Örneğin; ülkemizde tahmini kişi başına gayri safi milli gelir, erkeklerde kadınlara göre yaklaşık 3 kat daha fazladır (34,35).

TÜİK Kasım 2018 işgücü istatistiklerine göre erkeklerin işgücüne katılım oranı %72,4 iken, kadınların işgücüne katılım oranının %34,1 oranla erkeklerin oranının yarısından daha az olduğu görülmektedir. Yine aynı araştırmada işsizlik oranlarına baktığımızda kadınların işsizlik oranının erkeklerden daha yüksek olduğu raporlanmıştır (36).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014 sonuçlarına göre; ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde eşinden veya birlikte yaşadığı kişiden fiziksel şiddete maruz kalan kadın nüfus oranı %35,5’tir. 2008 yılı verileriyle karşılaştırıldığında yerleşim yeri, eğitim düzeyi, yaş, refah düzeyinin tüm gruplarında 2014 yılında kadına yönelik fiziksel şiddet oranları değişmemiş ya da azalmış olsa da, kentte %35, kırdan %37,5 gibi hala yüksek oranlardadır. Sadece refah düzeyi yüksek olan kadın grubunda fiziksel şiddete maruz kalma oranında artış meydana gelmiştir. Yine bu araştırmada hiçbir gerekçe ile şiddeti kabul etmeyen kadın oranı %57,8 iken, geri kalan %40’ın üzerinde bir orandaki kadının bazı durumlarda şiddeti kabul etmesinin oldukça yüksek oranda olduğu görülmektedir. Hiçbir gerekçe ile şiddeti kabul etmeyen kadınlardaki en yüksek oranları kentte ve Doğu Marmara bölgesinde yaşayan, 25-34 yaş aralığında, lisans ve lisansüstü eğitimi olan, ücretli bir işte çalışan, refah düzeyi yüksek olan kadınlar oluşturmaktadır. 2008 ile 2014 yılı verilerinin psikolojik şiddet oranlarına bakıldığında geçen altı yılda değişimin olmadığı görülmüş, cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranında ise azalma olduğu tespit edilmiştir (37).

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)-2013'te erkeğin eşine fiziksel şiddet uygulamasına ilişkin en az bir nedeni kabul eden kadın oranı %13'tür ve bu oran ülkemizde, TNSA-2008'de %25 iken %13'e inmiştir. Ülkemiz kırsal alanında yaşayan kadınların %24'ü yöneltilen durumların en az biri için kadınlara kocaları tarafından fiziksel şiddet uygulanmasını doğru bulurken, bu oran ülkemiz kentsel alanında yaşayan kadınlarda %11'e inmektedir. Yine bu araştırmada yemeği yakması halinde %1 gibi düşük bir oranla eşin uyguladığı fiziksel şiddet doğru bulunurken, kadının çocukları ihmal etmesi %9 ve eşine karşılık vermesi %6 gibi yüksek oranlarla doğru bulunmuştur. Ayrıca bu araştırmada kadınlara eşleri tarafından fiziksel şiddet uygulanmasının doğru bulunması yaş ve yaşayan çocuk sayısı ile doğru orantılı, eğitim ve refah düzeyi ile ters orantılıdır. Hayatı boyunca en az bir evlilik yaşamış olan kadınlarda en az bir nedenle eş şiddetini doğru bulma oranı, hiç evlenmemiş olanlara göre daha yüksektir (38).

Aile yapısı araştırması 2016 sonuçlarına göre; kadınların yemek pişirme, bulaşık yıkama, çamaşır yıkama, ev temizliği ve ütü yapmak gibi sürekliliği olan ev işlerini yaptığı, erkeklerin ise tamir, boya badana, fatura yatırma gibi başlangıcı ve sonu belli olup görünürlüğü fazla olan işleri yaptığı gözlenmiştir. Türkiye genelinde yemek yapma işini %91,2 oranında kadınlar yaparken, erkeklerin yemek yapma oranı %8,8 olmuştur. Evin boya badana işini %80,4 oranında erkekler yaparken, kadınlarda bu oran %19,6 olmuştur (39).

2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Halk Sağlığındaki Yeri

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), dünyadaki kadınların yaşadığı şiddet düzeylerini “acil eylem gerektiren, salgın düzeyinde küresel bir halk sağlığı sorunu” olarak tanımlamaktadır. Hiçbir halk sağlığı probleminin önleme çalışmaları olmadan yok edilemeyeceği ve kadına yönelik şiddeti önlemek için programlar geliştirilmesinin gerektiğini vurgulanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü yayınladığı raporda, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden çalışmalar ile kadınların ve kız çocuklarının potansiyel güçlerini ortaya çıkarmasının sağlanabileceğinden bahsetmektedir. Bulgular göstermektedir ki, kadına yönelik şiddet sadece toplumun bir kesiminde değil tüm dünyanın harekete geçmesi gereken epidemik düzeyde bir problemdir. Şiddetin olmadığı bir yaşam her kadın, erkek ve çocuğun temel bir

insan hakkıdır. Son zamanlarda şiddeti önlemek için hem yapısal hem de altta yatan nedenleri ve risk faktörlerini ele almanın önemi vurgulanmaktadır (31).

Aile içi şiddetin önlenmesi için geliştirilen halk sağlığı uygulamaları birincil, ikincil ve üçüncül önlemler olarak ele alınmaktadır. Birincil önlemede amaç, şiddet ortaya çıkmadan önce müdahale etmektir. İkincil önlemede amaç; kadına yönelik şiddetin ortaya çıktıktan sonra erken tanı ve tedavi ile etkilerinin ve tekrarının önlenmesi iken üçüncül önlemedeki amaç ise geç kalınıp problem artmış bir şekilde yaygınlık gösterdiğinde ve zarar verme ile sonuçlandığında müdahale etme, şiddete maruz kalanların rehabilitasyonu ve uzun süreli desteklenmesidir. Topluma ya da bir topluluğa yönelik aile içi şiddet hakkında verilen eğitimler birincil, aile içi şiddet konusunda riskli grupları hedef alan programlar ikincil, aile içi şiddet meydana geldikten sonra şiddet uygulayanlara verilecek cezaların, şiddete maruz kalanlara uygulanacak tedavi yöntemleri ve rehabilitasyonu amaçlayan programlar üçüncül önlemlere örnek olarak verilebilir (2,40).

Halk sağlığı ilkeleri, şiddetin sebeplerini ve sonuçlarını araştırıp anlamayı sürdürmek ve şiddeti önlemek için yararlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu yaklaşımla öncelikle birincil önleme programları ile politika müdahaleleri ve savunuculuk yoluyla şiddet meydana gelmeden önlem alınması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Şiddet Önleme Birliği'nin faaliyetleri, dünyadaki şiddet ve sağlık raporunda açıklanmış, bilimsel olarak test edilmiş ve kanıtlanmış ilkeler ve tavsiyeler ile bir rehber niteliğindedir. Şiddeti önleme konusundaki bu halk sağlığı yaklaşımı, bir bireyin mağdur veya şiddet uygulayıcısı olma olasılığını artıran altta yatan risk faktörlerini ele alarak tüm bireylerin sağlığını ve güvenliğini arttırmayı amaçlamaktadır (41).

Şiddeti önleme amacıyla halk sağlığı yaklaşımı şu 4 adımdan oluşur (Şekil 2.2):

1) Şiddetin boyutu, kapsamı, özellikleri ve sonuçları hakkında sistematik bilgi toplama yoluyla problemi tanımlamak.

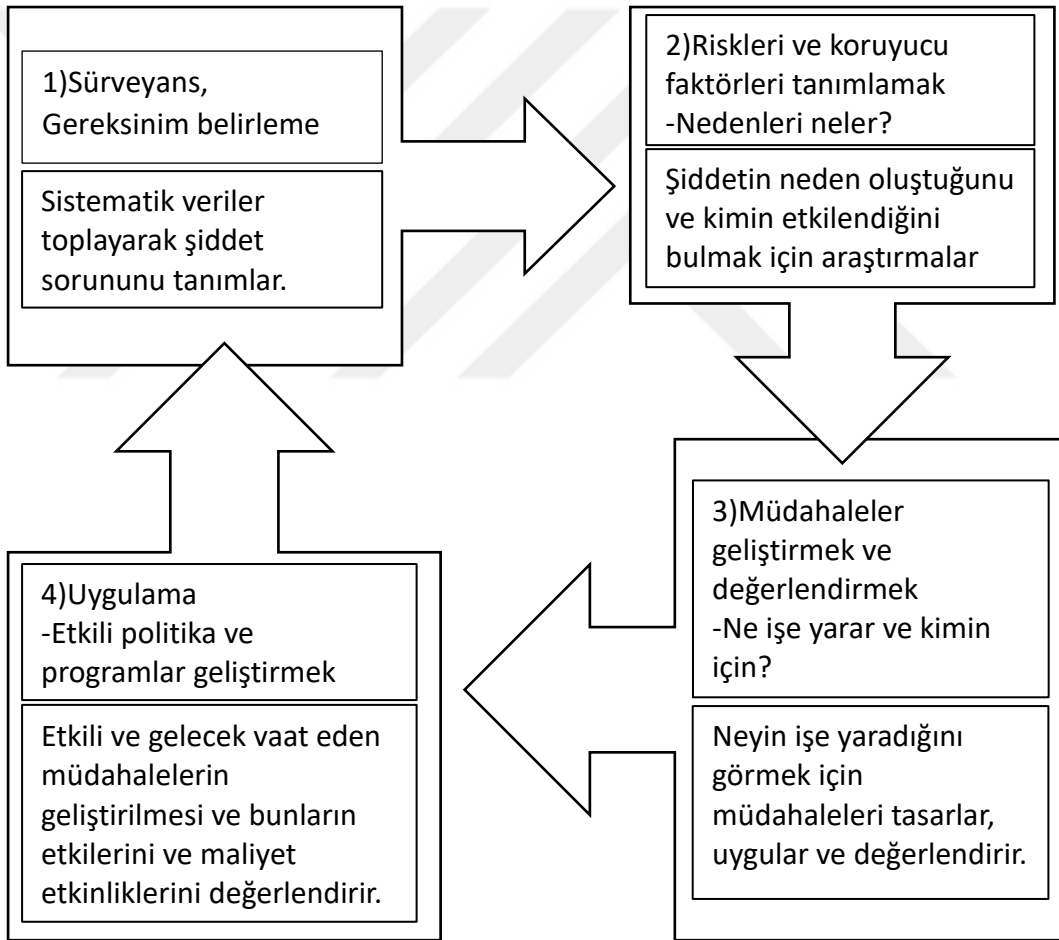
2) Şiddetin nedenlerini ve ilişkilerini, şiddet riskini artıran veya azaltan faktörleri ve müdahalelerle değiştirilebilecek faktörleri belirlemek için araştırma yaparak neden şiddetin ortaya çıktığını belirlemek.

3) Müdahaleler tasarlayarak, uygulayarak ve değerlendirerek şiddeti önlemek için neyin işe yarayacağını bulmak.

4) Çok çeşitli ortamlarda etkili ve gelecek vaat eden müdahaleler uygulamak, bu müdahalelerin risk faktörlerini ve hedef sonuç üzerindeki etkilerini izlemek, etki gücü ile maliyet etkinliklerini değerlendirmek (41).

Halk sağlığı yaklaşımı, çok sayıda insana azami fayda sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle şiddetin önlenmesi için birincil koruma nüfus tabanlı geniş bir kesimdeki insana ulaşmak için oluşturulur (41).

Şekil 2.2. Halk sağlığı yaklaşımının şiddeti önlemeye yönelik basamakları (41)

Şiddet önceleri önemli bir sorun olarak görülmezken, yaşamı tehdit edici boyutlara ulaşması ve alınacak önlemler ile önlenabilir olmasına ilişkin çalışmaların ortaya koyulmasıyla ciddi bir halk sağlığı problemi olduğu kabul edilmiştir. Şiddetin bir halk sağlığı sorunu olarak göreceli önemi, kişilerarası

şiddetin ve kendine zarar vermenin, dünyadaki yaşam yıllarının ilk 25 nedeninden biri olduğunu gösteren 2013 Küresel Hastalık Yüğü Çalışması'nın sonuçları ile açıkça gösterilmiştir. Örneğin tüm kişilerarası şiddet şekilleri, Latin Amerika ve Karayipler Bölgesinin 15 ülkesinde yaşam yılı kaybının ilk beş nedeni arasında yer alan endemik bir sorundur. Sorunun kökenleri biliniyorsa kişilerarası şiddet ve olumsuz sosyal sonuçların önlenebileceğini ve hafifletilebileceğini gösteren iyi pratik uygulamaları vardır. Örnek olarak Cali (Kolombiya)'deki bir uygulamada polis ve adli sistemden şiddet olaylarının verileri toplanmış ve yapılan analizlerde alkol ve ateşli silahlar ölümlü şiddet olayları için risk faktörü olarak belirlenmiştir. Bu bilgi rehberliğinde şiddet önleme programı olan bir kent meydana getirilmiş, Cali'nin tecrübesine dayanarak, Kolombiya'nın başkenti Bogota belediye hükümeti, cinayet oranını 1993'te 100.000 nüfusun başına 80'den 2012'de 16'ya düşürmeye katkıda bulunan benzer önlemleri almıştır. Latin Amerika ve Karayipler'deki diğer ülkeler de, bu olaylarla başa çıkmak için bir Amerikan Kalkınma Bankası destekli bir girişim kapsamında suç ve şiddet hakkındaki verileri standartlaştırmaya ve paylaşmaya başlamıştır. Şiddetin önlenmesi karmaşık bir meydan okuma olsa da, geniş sosyal belirleyicileri göz önüne alındığında, Kolombiya'nın deneyimi etkili çözümlerin mümkün olduğunu göstermektedir. Sistematiik bir şekilde veriler toplanıp çok sayıda kişiyi etkileyen, ölümle sonuçlanabilen ve çok sektörlü işbirliği ile önlenebilecek olan şiddet için ülkeler toplum tabanlı koruyucu önleme çalışmaları başlatmalıdır (42).

Dünya Sağlık Örgütü sağlık hizmeti sunucuları için cinsel şiddete ve aile içi şiddete maruz kalanlara yönelik tarama, tedavi ve destek olmalarına yardımcı olmak için yeni uygulama ve politika kılavuzları yayınlamıştır. Doktorlardan, şiddetin yol açabileceği veya karmaşık hale getirebileceği hastalık ya da durumları değerlendirirken eş/partner şiddetini sorgulamalarını önermektedir. Bu hastalık ya da durumlar; anksiyete bozukluğu, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, uyku bozuklukları, intihar veya diğer kendine zarar verme biçimleri, alkol ve diğer madde kullanımı, açıklanamayan jinekolojik, obstetrik veya gastrointestinal semptomlardır. Amerika'nın bazı eyaletlerinde şiddeti sorgulama doktorlar için zorunlu olsa da kılavuzlarda, semptomların sorgulanmasından ziyade klinik muayene sırasında şiddetin işaretlerine ilişkin ipuçlarının tespitinin öneminden

bahsedilmektedir. Kadına hayatının nasıl gittiğini ve evde kendini güvende hissedip hissetmediğini sorgulayarak sohbete başlanması önerilmektedir. Bu süreçte kadının doktora güven duymasının ve doktorunun desteğini hissetmesinin önemine dikkat çekilmektedir. Ayrıca tıp ve hemşirelik fakültesi eğitimi sürecinde kadına yönelik şiddet konusuna öncelik verilmesi tavsiye edilmektedir. Çocukluk çağında ya da aile içinde hala şiddete maruz kalan kadınların sağlıkları kesinlikle olumsuz yönde etkilenmektedir. Doktorların şiddet belirtilerini fark ederek, şiddeti bildirerek ve hastaların ihtiyaç duydukları fiziksel ve duygusal desteği almalarını sağlayarak aile içi şiddeti ele almayı tavsiye etmektedir. Örneğin 2012’de yayımlanan Kanada Adalet Bakanlığı’nın bir analizine göre, kadına yönelik eş/partner şiddetinin yılda yaklaşık 7,4 milyar dolar ekonomik bir etkisi vardır ve aile içi şiddete maruz kalan kadınların ve çocukların tedavisi ile ilgili tıbbi maliyetlerinin yıllık 79 milyon dolar olduğu tahmin edilmektedir (6).

Şiddete bağlı psikolojik sorun, yaralanma, sakatlık, ölüm ve intiharların önlenmesi için sosyal müdahaleler gerektiren konularda halk sağlığı uygulayıcılarının planlamalarına ve müdahalelerine gereksinim duyulmaktadır. Önlenabilir olan şiddet için halk sağlığı uygulamaları ile başarılı sonuçlara ulaşılabilir (6). Şiddet önleme programlarının koordinasyonu ve uygulamalarının yaygınlaşması halk sağlığı çalışanlarının aktif rolü ile sağlanabilir (17).

2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddetin öncelikle uygulayan kişiden kaynaklandığını belirtmek gerekir. Kadınlara göre, ev işlerinin yapılmaması, cinsel ilişkinin kabul edilmemesi, eşe itaat edilmemesi ve güvenilmez olunması erkeğin kadına uygulayacağı fiziksel şiddetin bahaneleri arasında yer almaktadır. Kadınların maruz kaldıkları fiziksel şiddetin kadın sağlığı üzerindeki yansımaları incelendiğinde küçük (morluk, sıyrık, kesilme) ve ciddi (kemiklerin kırılması, gözlerin ve kulakların yaralanması) yaralanmalar şeklinde bir sınıflandırmanın yapıldığı görülmektedir. Araştırmalar sonucunda ulaşılan bir diğer bulgu da, eş şiddetine maruz kalan kadınların bu durumu ailelerine ya da arkadaşlarına anlatarak, onların yardım etmesini beklemesi ve büyük çoğunluğunun sağlık kuruluşları ya da polis gibi resmi makamlara başvurmayı tercih etmemesidir. Şiddete maruz kalan

kadınların bu durumu normal kabul etmesi, ciddiyetini kavrayamaması, korkması, çocuklarını kaybetme endişesi bu yönde davranış göstermelerinin temel gerekçeleri arasında yer almaktadır (25).

CDC'ye göre kadına yönelik eş/partner şiddeti için risk faktörleri şu şekilde gruplandırılmıştır (43).

-Bireysel Risk Faktörleri

Özgüven düşüklüğü

Düşük gelir

Düşük akademik başarı

Genç yaş

Genç olmakla ilişkili saldırgan veya suçlu davranış

Ağır alkol ve uyuşturucu kullanımı

Depresyon

Öfke ve düşmanlık

Antisosyal kişilik özellikleri

Borderline kişilik özellikleri

Fiziksel istismar öyküsü

Az sayıda arkadaş sahibi olmak ve diğer insanlardan izole olmak

İşsizlik

Duygusal bağımlılık ve güvensizlik

Katı cinsiyet rollerine olan inanç (Örneğin; erkek egemenliği ve ilişkilerde saldırganlık)

İlişkilerde güç ve kontrol arzusu

Psikolojik saldırganlık yapmak

Fiziksel veya psikolojik şiddetin mağduru olmak (tutarlı olarak en güçlü belirleyicilerden biri)

Çocukken yoksul ebeveyne sahip olma

Çocukken fiziksel disiplini deneyimleme öyküsü

-İlişki Faktörleri

Evlilik çatışmaları, gerginlikler ve diğer mücadeleler

Evlilik kararsızlığı-boşanma veya ayrılıklar

Partnerlerden birinin ilişkinin hakimiyetinin ve kontrolünü elinde tutması

Ekonomik stres

Sağlıksız aile ilişkileri ve etkileşimleri

-Toplumsal Faktörleri

Yoksulluk ve ilişkili faktörler (Örneğin; aşırı kalabalık nüfus)

Bir topluluğun sosyal etkileşiminin ve sosyal desteğinin düşük olması

Aile içi şiddete karşı zayıf toplum yaptırımları (Örneğin; şiddete tanıklık yapan komşuların duruma karışmaması)

Zayıf sağlık, eğitim, ekonomik ve sosyal politikalar / kanunlar

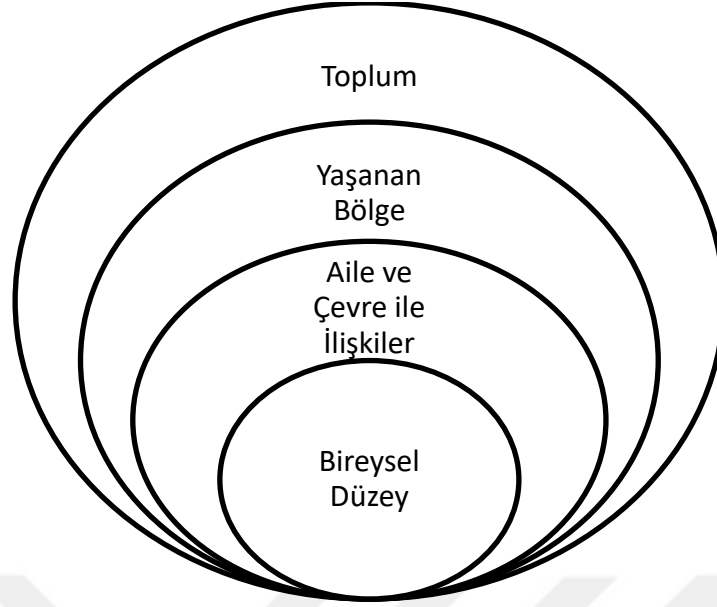
-Kültürel Faktörler

Geleneksel toplumsal cinsiyet normları (Örneğin; kadınlar çalışmamalıdır, kadın eşine itaat etmelidir, erkekler aile reisi olmalıdır, kararları erkek vermelidir gibi)

Şiddet uygulamayı destekleyen toplumsal normlar (43).

Kadına yönelik şiddetle ilişkili faktörler, ekolojik modelde giderek genişleyen çerçevede bireysel faktörler, mikro düzey faktörler, çevresel faktörler ve makro düzey faktörler olarak gruplanmıştır. Bireyin çocukken aile şiddetine tanıklık etmesi, çocukken istismara maruz kalması, babanın olmaması ya da baba tarafından reddedilmesi, demografik özellikler bireysel faktörler arasındadır. Erkek egemen aile yapısı, aile servetinin erkeğin kontrolünde olması, alkol kullanımı, karar alma sürecinde bireyler arası eşitsizlikler, evlenme şekli ve ailede sözlü çatışma aile ve çevre ile ilişkili mikro düzey faktörlerdir. Düşük sosyoekonomik durum/işsizlik, aile ve kadının sosyal izolasyonu, ailenin yaşadığı yerleşim birimi, yakın çevrenin şiddete karşı tutumları çevresel ekzosistem faktörlerdir. Erkeklerin kadınlar üzerinde hakimiyet kurması/söz hakkına sahip olması, üstünlük ve saldırganlıkla ilişkili erkeklik kavramı, katı cinsiyet rolleri, kişiler arası anlaşmazlıkları çözerken şiddeti meşrulaştıran kültürel yapı, kadına yönelik fiziksel şiddetin kabul edilmesi de kadına yönelik şiddetle ilişkili nedenlerin makro düzey faktörleridir (44,45).

Kadına yönelik şiddetin nedenlerine yönelik araştırmalarda sıklıkla 1998 yılında Lori Heise tarafından önerilen “ekolojik model” temel alınmaktadır. Ekolojik modelde farklı düzeylerdeki etmenler iç içe dört halka şeklinde şöyle sınıflandırılmıştır (Şekil 2.3) (45):

Şekil 2.3. Kadına yönelik şiddetin nedenlerine yönelik ekolojik model (45)

Bireysel Düzey

- Çocukken aile içi şiddete tanık olmak
- Çocukken istismara u ramak
- Babanın olmaması ya da reddetmesi

Aile ve  evre ile  li kiler (Mikrosistem)

- Erkek egemen aile yapısı
- Aile gelirinin erkeğin kontrolünde olması
- Alkol kullanımı
- Evlilikte sözlü  atı ma

Yaşanan B lge (Ekzosistem)

- Düşük sosyoekonomik statü/  sizlik
- Kadın ve ailenin sosyal izolasyonu
- Suçlu akranlarla  li kiler

Toplum (Makrosistem)

- Kadını sahiplenen erkek rolü
- Erkeklikle  li kili saldırganlık ve egemenlik
- Katı cinsiyet rolü
- Kişilerarası  iddetin kabul görmesi
- Fiziksel cezalandırmanın kabul görmesi (45).

Aşağıda şiddet eğilimi olan erkeğin özellikleri sıralanmıştır. Bunlar;

- Ruhsal hastalık, kişilik bozukluğu varlığı
- Benlik saygısı düşüklüğü
- Engellenmeye karşı tolerans düşüklüğü
- Şiddet ve istismar ortamında büyüme
- Terkedilme, bağımlılık, kayıp, güvenlik, mahremiyet sorunları yaşama
- Davranışlarında inkar, küçümseme, iddiacı, yalana eğilimli tutuma sahip olma

-Şiddeti normal olarak görme, hayatta sorunları aşmak için şiddetin bir araç olduğunu iddia etme

- Zayıf empati yeteneğine sahip olma
- Toplumsal cinsiyetçi rollere sıkı sıkıya bağlı olma
- Kendini özel bir birey olarak görme ve özel ilgiye hakkı olduğunu düşünme
- Alkol, madde, teknoloji bağımlılığı riskinde artma
- Kıskanç olma, baskı kurma ve her türlü kontrolü kendi elinde tutmaya çalışmadır (46).

2.5.1. Sosyodemografik Etmenler

Bazı çalışmalar kadının eğitim düzeyini kadına yönelik şiddette belirleyici olarak düşünmektedir. Beş yıldan daha az eğitim, ilkokul ya da lise terk olmak kadına yönelik şiddet için risk faktörüdür. Literatürde yüksek eğitime sahip olmanın koruyucu olduğuna dair çalışmalar mevcuttur. Bir çalışmada yaş kadına yönelik şiddet için başka bir risk faktörüdür. Genç kadınların daha çok risk altında olduğu, gebe olsa bile 20 veya 24 yaş altındaki kadınların daha fazla şiddet mağduru olduğu gösterilmiştir (47).

Ayrıca eğitim şiddete karşı koruyucu bir faktör olsa da lise üstü eğitime sahip kadınlar arasında her beş kadından birinin şiddet gördüğü bilinmektedir. Bu oldukça yüksek bir orandır (37).

İşsizlik ve düşük gelir düzeyi, erkeklerin kadınlara yönelik fiziksel şiddetiyle güçlü bir ilişkiye sahiptir. Kadınların ekonomik bağımsızlığı, fiziksel ve duygusal istismara, aile içi şiddete karşı koruyucu bir faktördür. Buna göre, 14

ülkede yürütülen çok ülkeli bir çalışma, sosyoekonomik durumun yüksek olmasının kadına yönelik aile içi şiddet riskini azalttığı gösterilmiştir (48).

Türkiye’de kırsal yerleşim yerlerinde, Doğu ve Orta bölgede yaşayan kadınlarda, kentsel yerleşim yeri ya da diğer bölgelerde yaşayanlara göre daha fazla aile içi kadına yönelik şiddet varlığı bulunmuştur. Beklendiği gibi, kadınların yaşına bakıldığında zamanın kümülatif bir etkisi gözlenmiştir: Yaşlı kadınların, yaşam boyu fiziksel eş şiddeti deneyimlerini genç kadınlara göre rapor etme olasılıkları daha yüksektir. Dahası, daha düşük refah kategorilerine sahip hanelerde yaşayan kadınların fiziksel şiddete maruz kalma olasılıkları daha yüksektir (49).

Mevcut çalışmalar, kadının istihdam durumuyla aile içi şiddet arasında bir ilişki ortaya koymamıştır. Önceki çalışmalarda, aile içi şiddete maruz kalan kadınların çocuk sayısının daha fazla olduğunu, çocuk sayısı arttıkça aile içi şiddete maruz kalma riskinin arttığı belirtilmiştir (47).

Küçük yaşta evlilik, eşlerin eğitim düzeyinin düşük olması, boşanmış ya da eşinden ayrı yaşayan kadın, erkeğin eşinden daha düşük gelirinin olması, erkeğin düzenli bir işe sahip olmaması, evliliğin ilk yılları, görücü usulü ile kaçarak/kaçırılarak yapılan evlilikler, istenmeyen gebelik öyküsü olan ilişki, geniş aileye sahip olma aile içi kadına yönelik şiddet açısından riski artıran nedenlerdir. Ayrıca çokeşli evlilikler de kadınların resmi nikahının olmaması ve haklarını yasalarda önünde savunamaması nedeniyle kadına yönelik şiddeti kolaylaştıran etmenlerdendir. Görücü usulü, kaçarak/kaçırılarak evlenme ya da çokeşli evlilikler; kadınların hayatları hakkında kendi kararlarını vermelerini engellemekte, özgürlüğünü kısıtlamakta, aile içi tecavüzü ve istenmeyen gebelikleri artırmakta, yasal haklardan mahrum bırakılmaya neden olmaktadır. Bu tarz evlilikler geleneksel normların ve toplumsal cinsiyetçi yaklaşımın kabul gördüğü yerlerde daha yaygın olması nedeniyle her türlü şiddet daha fazla görülmektedir. Bu nedenle bu tarz evliliklerin sık olduğu yerlerde şiddeti önlemek için özel müdahale programlarına gereksinim vardır (44).

2.5.2. Alkol ve Madde Kullanımı

Alkol ve uyuşturucu kullanmak, kumar oynamak, başka erkekler ile kavga etmek, aldatmak gibi kötü alışkanlık olarak tanımlanan davranışlara sahip olan erkeklerin kadına yönelik şiddete daha meyilli olduğunu göstermektedir. 2014 yılında Türkiye genelinde 7462 kadından toplanan veriye göre alkol kullanımı ile şiddet ilişkisi incelendiğinde, alkol kullananların çoğunluğunu oluşturan ayda birden az alkol kullananların uyguladığı fiziksel ve cinsel şiddet yüzdelerinin, hiç alkol kullanmayanlar ile benzer düzeyde olduğu belirtilmiştir. Erkeklerin alkol kullanımı ile kadına yönelik şiddet arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiş, ancak toplam erkek nüfusunun içinde küçük bir grup olan hemen her gün alkol kullanan erkeklerin diğerlerine göre daha fazla fiziksel ve cinsel şiddet uyguladığı görülmüştür. Kumar oynayan ve uyuşturucu kullanan erkeklerin az sayıda olması nedeni ile bu değişkenlerin kadına yönelik şiddetle ilişkisine dair sağlıklı bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır. Dolayısıyla alkol ve madde kullanımı ile şiddet olgusu arasındaki ilişkinin daha titiz bir şekilde incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır (37).

2.5.3. Çocukluk Çağındaki İstismar

Çalışmalar çocukluk döneminde annesinin şiddet gördüğüne tanıklık yapan ya da kendisi şiddet mağduru olan erkeklerin kadına yönelik şiddet uygulama oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aile içi şiddete tanık olma ya da maruz kalma tutumu değiştirdiği gibi aile içi şiddeti normalleştirip meşru görmeye de neden olmaktadır. Ayrıca evlilikte aile içi şiddete maruz kalma ile çocuğuna şiddet uygulama arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Bu şekilde şiddet nesilden nesile aktarılmakta ve toplumda yaygınlaşmaktadır (50).

Çocuğa yönelik istismar ve ihmal aile içi şiddetle yakın ilişkilidir. ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı istatistiklerinde istismara maruz kalan çocukların ebeveynlerinde aile içi şiddet ve tek başına ya da başka biriyle yaşayan ebeveyn sıklığı daha fazladır. Aile içi şiddet ve çocuk istismarı, aile şiddetin kısır döngüye dönüşmesine neden olmaktadır. Aile içi şiddete ve istismara maruz kalan çocukların hem mağdur hem fail olarak ergenlik ve erişkinlik dönemde aile içi şiddete dahil olma olasılığı daha yüksektir. Araştırmalar, aile içi şiddete tanık olan

çocukların, yetişkin olduklarında kendi eşlerini/partnerlerini ve çocuklarını istismara uğratma olasılığının iki kat arttığını göstermektedir. Daha sonraki hayatlarında çocuk istismarı ve suç arasında kurulan bir bağ vardır; istismara uğrayan çocukların, suç faaliyetlerine katılma olasılığı dokuz kat daha fazladır. İstismara uğramış çocukların şiddet içeren davranışlar sergileme riski daha yüksektir. Araştırmalar çocuk istismarı mağdurlarının, gençlik şiddetiyle (kadınlarda %6,6'ya, erkeklerde %11,9'a kadar) ve genç erişkinlikte aile içi şiddetle (kadınlarda %10,4'e ve erkeklerde %17,2'ye kadar) daha fazla ilişkili olduğunu göstermiştir. Aile içi şiddet ister fiziksel, ister cinsel, ister duygusal, ister sözlü olsun çocukların doğası gereği yaşadıkları en zararlı şiddet şekillerinden biridir. Genellikle aniden gelişen ve izole bir olay değildir, aksine zamanla artabilen ve yıllarca süren duygusal, psikolojik ve fiziksel travmayı içerebilir. Bir çocuk aile içi şiddetin şahidi olarak dolaylı olarak aile içi şiddete maruz kalabilir ve istismarın ciddi sonuçlarıyla karşı karşıya kalabilir. Böylelikle erişkin olduklarında şiddet uygulayan, destekleyen ve kabullenen bireyler haline gelirler (51).

Aile içi şiddet ile çocuk istismarı arasındaki bağlantı için güçlü kanıtlar bulunmaktadır ve sıklıkla bir arada görülmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddeti önleme politikaları geliştirilirken çocukları da göz önünde bulundurarak çalışmalar yürütülmelidir. Çocuklar aile içi şiddete tanıklık ettiği gibi şiddet içeren davranışlara doğrudan maruz kalarak da istismara uğrayabilir. Aynı zamanda eşleri tarafından şiddet gören kadınların çocuklarını istismar etmeleri daha olasıdır. Çocuğa yönelik şiddet, aile içi şiddetin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (52,53). UNICEF Kapalı Kapılar Arkasında Aile İçi Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi raporunda hem tanık hem de mağdur olarak şiddet maruz kalmasına yönelik olarak, çocukların şiddetten yetişkinlerden daha fazla etkileneceğine ve ilerde şiddetin faili olabileceğine dikkat çekmiştir. Bu nedenle doğrudan ya da dolaylı olarak şiddete maruz kalan çocukların profesyonel destek almalarının desteklenmesine vurgu yapmıştır (54).

Holden incelediği araştırmalardan yola çıkarak çocukların şiddete maruz kalma durumlarını on başlık altında sınıflandırmıştır. Buna göre şiddete maruz kalma durumlarının altısı doğrudan, diğer dördü ise dolaylı bir şekilde çocuğun şiddete tanık olması şeklinde değerlendirilmiştir. Bu sınıflamaya göre çocukların aile içi şiddete maruz kalmaları şu başlıklar altında sınıflandırılabilir (55):

1. Doğum öncesi (Annenin aile içi şiddete maruz kalışı fetüsü etkiler),
2. Müdahale etme (Çocuk sözel ya da fiziksel olarak şiddeti durdurmaya çalışır, annesini savunmaya çalışır ya da anne babasına durmalarını söyler),
3. Kurbanı olma (Çocuk olay sırasında kasıtlı ya da kazara sözel ya da fiziksel olarak saldırıya uğrar),
4. Tanıklık etme (Çocuk olaya doğrudan tanıklık eder, saldırıyı izler ya da sözlü saldırıyı doğrudan duyar),
5. Kulak kabartma (Çocuk olayı doğrudan görmez ancak bağırış, tehdit ve eşyaların kırılma seslerini duyar),
6. Katılma (Çocuk olaya kendiliğinden dahil olur ya da dahil olmaya zorlanır, çocuk da annesi ile alay ederek olaya dahil olur),
7. İlk etkilerini gözleme (Çocuk aile içi şiddetin ardından yaralanma, ambulans, polis, zarar gören eşyalar, yoğun duygular gibi bazı sonuçları görür),
8. Olay ardından (Çocuk şiddetin sonucunda hayatında ortaya çıkan değişikliklere; annenin depresyonu, anne babalık tarzında değişim, anne ya da babadan ayrılma, yer değiştirme vs. karşı karşıya kalır),
9. Sonradan duyma (Yaşanan şiddet çocuğa anne baba, kardeşler ya da akrabalar tarafından doğrudan anlatılır ya da çocuk bu konu ile ilgili anlatımlara kulak kabartır),
10. Görünüşte habersiz olma (Saldırı çocuk evde değilken, okuldayken ya da uyuyorken olmuştur ve çocuk saldırıdan habersizdir) (55).

Tablo 2.2. Uluslararası Ülkelerde Tahmini Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Çocuk Sayısı, 2006 (54)

Bölge	Ülke	Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Tahmini Çocuk Sayısı Aralığı
İngiltere & İrlanda Cumhuriyeti	İngiltere	240.000 – 963.000
	İrlanda Cumhuriyeti	8.000 – 42.000
Amerika	Kanada	85.000 – 362.000
	Meksika	1.6 milyon – 8.5 milyon
	A.B.D.	339.000 – 2.7 milyon
Avrupa, Orta Doğu ve Afrika	Avusturya	82.000
	Finlandiya	61.000
	Fransa	240.000 – 802.000
	Almanya	1 milyon
	Yunanistan	45.000
	Hollanda	237.000 – 431.000
	İzlanda	2.000
	İtalya	385.000 – 1.1 milyon
	Norveç	38.000 – 68.000
	Portekiz	44.000 – 168.000
	Suudi Arabistan	1 milyon
	Güney Afrika	500.000 – 1.3 milyon
	İspanya	188.000
	Türkiye	2 – 6.2 milyon
Asya Pasifik	Avustralya	75.000 – 640.000
	Japonya	427.000 – 875.000
	Kore	1.2 milyon
	Malezya	951.000
	Filipinler	1.8 – 3.2 milyon
	Tayland	903.000 – 2.6 milyon
	Hindistan	27.1 – 69 milyon
	Pakistan	6.1 milyon

2.5.4. Mağdurun Suçlanması

Toplum tarafından, özellikle de erkekler tarafından kadının erkeği şiddet uygulaması için kışkırttığına ilişkin yanlış bir görüş bulunmaktadır. Halbuki çalışmalar kadınların çoğunluğunun ilişkilerinin düzelmesi için çaba harcadığını, düzelir umuduyla sabrettiğini, eşinin isteklerine uygun hareket ettiğini (örneğin; eşinin istediği şekilde yemek yapmak, çocuk ağlamasını engellemek için çocukların uyku saatini eşin çalışma saatlerine göre ayarlamak gibi) vurgulamaktadır. Şiddet gören kadın çabalarına rağmen hala kendi davranışlarını sorgulamaktadır (45).

Kadınların kültürel olarak görevleri olarak tanımlanmış işleri aksatırlarsa “şiddeti hak ettiklerini” düşünme eğilimleri azalmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003 raporunda bu oran %39 iken, 2008 raporunda %25’e, 2013 raporunda %13’e düşmüştür (38). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün 2007-2009 yıllarına ait çalışmasında “bazı durumlarda kadınlar dövülebilir” ifadesine katılımın yaşla beraber düştüğü, genç kuşaklarda şiddete yönelik tutumun değiştiği belirtilmektedir. Bireysel farklılıklar açısından ise, çaresizlik ve sevilmemelik gibi akılcı olmayan inançlara sahip olmanın çiftler arası şiddeti kabul düzeylerini artırdığı gözlenmiştir (47).

2.5.5. Boşanmaya Yönelik Tutumlar

Erkekler kadınlara göre boşanmanın ahlaken “kötü” olduğunu düşünmekte ve eşlerin ayrılmasına olumsuz bakmaktadırlar (56). Bir çalışmada aile içi cinsel şiddetin çekirdek ve kalabalık aile ile karşılaştırıldığında en yoğun şekilde dağılmış ailelerde (boşanmış, ayrı yaşayan çiftler vb.) yaşandığını saptamıştır (57). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü’nün 7462 kadınla yaptığı görüşmelere dayanan araştırmada da boşanan ya da eşinden ayrı yaşayanların hem hayatlarının herhangi bir döneminde hem de son 12 ay içerisinde gördükleri fiziksel ve cinsel şiddet oranları hala evli olanlardan çok daha fazladır (37). Buna ek olarak, romantik ilişkide gördüğü şiddet sonucu yaralanmalar yine en çok bu grupta gözlenmektedir. Boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınların eş veya birlikte olduğu erkek dışındaki kişilerden şiddet görme düzeyleri açısından yine en dezavantajlı grup olması, kadının boşanmasına ilişkin düşmanca tutumların sosyal çevre tarafından da paylaşıldığı şeklinde yorumlanabilir (58).

2.5.6. Sosyal Destek Eksikliği

Sosyal destek kadının şiddete maruz kalması açısından koruyucu bir etmen olarak düşünülse de, çevredeki kişilerin şiddete karşı doğru olmayan tutumu nedeniyle kadının şiddete daha fazla maruz kalmasına neden olabilir. Bir çalışmada şiddet gördüğünü kendi ailesiyle paylaşan kadınlara en çok sabretmesinin söylendiği, erkeğin ailesi ise kadını suçlayan ifadelerde bulunduğu belirtilmiştir. Destek mekanizmalarına başvuran kadınlar arasında aile desteği görenler oldukça düşük düzeydedir. Ailesinden ya da çevresinden destek görmeyen şiddet mağduru kadınlar evliliklerini eşlerine duydukları nefretlerine rağmen sürdürmektedirler. Çoğu depresyon içinde olup, intihar girişiminde bulunabilmektedirler. Aile desteği olan kadınlara da çocuklarını bırakıp gelirse destek olacakları söylenerek evliliğini sürdürmeye mecbur bırakıldığı görülmüştür. Ayrıca doktor, mühendis gibi üniversite mezunu olan, sosyokültürel düzeyi yüksek şiddet gören kadınların bunu çevrelerinden daha fazla gizleme eğiliminin olduğu çalışmalar mevcuttur. Şiddet uygulayan erkekler diğer insanların yanında uyumlu ve iyi eşler gibi görünmeye çalışsalar da, alkolizm ve işsizlik gibi sorunları olduğu görülebilmektedir (44,59,60).

2.5.7. Namus Kültürü

Ataerkil toplum yapısından beslenen aile içi eşitsiz güç ilişkileri ve erkeğin kadından üstün olduğu düşüncesi, kadına yönelik şiddetin temel kaynaklarından birisi olarak kabul edilmektedir. Ataerkil toplum yapısı psikolojide farklı kavramlar altında incelenmektedir. Sosyal psikologlar kültürü; onur kültürü (dignity cultures), görünür imaj kültürü (face cultures) ve namus kültürü (honor cultures) olarak sınıflandırmaktadır. Ülkemizde egemen olan namus kültürünün kadına yönelik şiddette önemli rolü olduğu bilinmektedir. Namus kültürlerinde, ailenin onurunu diğer bir deyişle kadının cinsel davranışlarını düzenlemek erkeğin geleneksel görevlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Eğer ailenin onurunu tehdit eden ya da aşağılayan durumlar ortaya çıkarsa erkek ailenin onurunu tekrar kazanmak için onarıcı kimi eylemlerde bulunmak zorunda olduğunu düşünmektedir (61). Namusa dayalı şiddet kavramı, bireysel özelliklerden etkilense de kültürün etkisinde olduğu vurgulanmaktadır (62).

2.5.8. Şiddetin Toplum Tarafından Tanımlanışı

Şiddetin algısı ve tanımı, içinde yaşanılan toplumun kültürel değerlerinden etkilenmektedir. Fiziksel şiddet sıklıkla şiddet olarak kabul edilmekte, ancak diğer şiddet çeşitlerini tanımlama ve algılamada zorluklar vardır (3). Kadınların ekonomik ve cinsel şiddeti, erkeklerin de ekonomik ve psikolojik şiddeti sıklıkla şiddet olarak tanımlamadıklarını ve bunları doğal bir süreç olarak algıladıklarını gösteren çalışmalar mevcuttur. Fiziksel şiddet dışındaki şiddet çeşitlerini tanımlamadaki bu zorluk, kadına yönelik şiddetle mücadelede engel meydana getirmektedir (63). Ayrıca kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan çalışmalara katılmaya gönüllü olan erkeklerin, şiddet uygulamayan erkekler olması şiddet uygulama sıklığını ortaya koymada zorluklara neden olmaktadır (64).

2.5.9. Kadının Toplum ve Aile İçindeki Düşük Statüsü

Kadının erkeğe kıyasla toplumda ve ailede düşük statüsü hem erkekler hem de kadınlar tarafından kabullenilmekte ve onaylanmaktadır. Bu durum hiyerarşik bir yapı meydana getirmektedir. Kadın-erkek statü farklılaşması kadının özgür olmasında ve karar verme süreçlerine dahil olmasında sorunlara yol açmaktadır. Kadının erkeğe bağımlı olması şiddete maruz kaldığında kadının tutum ve algısını da etkilemektedir (65).

Ailenin içinde bulunduğu çevrede kadına verilen değer, kadına yönelik şiddeti etkilemektedir. Kararların ortak alındığı ailelerde kadının şiddet görme riskinin azaldığı, yapacağı işlerde eşinden izin alan kadınların şiddete uğrama riskinin daha fazla olduğu da gösterilmiştir (66).

2.5.10. Toplumsal Cinsiyetçilik

Kadına yönelik şiddet, araştırmalarda toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak da kullanılmaktadır. Biyolojik cinsiyet; kadın ve erkeğin mevcut genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanırken, toplumsal cinsiyet; farklı kültürlerde, tarihin farklı anlarında ve farklı coğrafyalarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumlulukları ifade eder. Toplumsal cinsiyetçilik, kadın ile erkek arasındaki biyolojik ve sosyal rol farklılıklarının abartılması güç ilişkilerinde erkeğin daha yüksek ve üstün bir mevkide konumlandırılması, buna karşın kadının politik, ekonomik ve sosyal açılardan daha

zayıf konuma itilmesi ve erkek-kadın arasında ayrımcılık yapılması ile sonuçlanabilmektedir (67).

Ülkemizdeki evli kadınlar arasında da toplumsal cinsiyetçi tutumların yaygın olduğu görülmektedir. Kadının eşiyle aynı fikirde olmadığında susması gerektiği, kadının tavır ve davranışlarından erkeğin sorumlu olduğu düşüncesi, ev işi yapmanın kadının görevi olduğunu düşünme oranı oldukça fazladır. Toplumsal cinsiyetçi düşüncelerin kabulü şiddetin kabulünü doğurmakta, bu kabulleniş de şiddet ve şiddete bağlı ölüm oranlarında artışla sonuçlanmaktadır (38).

Toplumsal cinsiyetçiliğin kadına yönelik şiddetle ilişkisi çok sayıda çalışmada gösterilmiştir. Erkekler, namus nedeniyle kadına sözel ve fiziksel şiddet uygulanmasına ya da kadının namus adına cezalandırılması hatta öldürülmesine dair de kadınlarla karşılaştırıldığında daha destekleyici tutumlara sahiptirler (61). Korumacı cinsiyetçilik eğilimi gösteren, yani kadının korunması, yüceltilmesi ve sevilmesi gerektiği yönünde tutumlara sahip olan kadınlar, yakın ilişkilerinde bu tutumları ile tutarlı ayrımcılıkları daha kolay kabul edebilmektedirler. Kadının değerli bir varlık olduğu ve güçlü erkekler tarafından korunması gerektiğine dair düşünce toplumun öngördüğü kadın gibi davranışlar sergilediğinde hak ettiğini, aksi halde şiddet dahil her türlü kötü muameleyi hak ettiği düşüncesine dönüşebilmektedir. Hem korumacı hem düşmanca cinsiyetçilik eğilimleri olan kadınlar evlilik içinde kadına yönelik sözel şiddete daha toleranslı bakmakta, ancak fiziksel şiddete olan olumsuz bakışları cinsiyetçilik düzeylerine göre değişim göstermemektedir. Erkekler ise, eğer düşmanca cinsiyetçi eğilimlere sahiplerse, evlilik içinde kadına yönelik hem sözel hem fiziksel şiddet uygulanmasını destekleyebildikleri izlenmektedir. Ancak ülkemizde cinsiyetçiliğe yönelik çalışmalar oldukça sınırlı düzeydedir (58,61).

2.5.11. Medya

Medya aracılığıyla bireyler şiddet olaylarından daha fazla haberdar olmaktadır ve kitle iletişim araçları aracılığıyla şiddete tanıklık etmektedirler. Şiddetin medyada sunulmuş biçimi kişilerin şiddete olan algıları üzerinde etki oluşturmaktadır. Dikkat çekici olması için haberler çarpıtılabilmekte, diğer konulardaki haberlere kıyasla daha fazla şiddet konusunda haberler yapılmaktadır. Böylelikle şiddet sıradanlaşmaya ve şiddete gereken önemin verilmemesine neden

olmaktadır. Kullanılan üslup şiddete bakış açısına, şiddetle mücadeleye olumsuz darbe vurmaktadır. Medya şiddetin esas nedeni olmasa da toplumun şiddeti meşru kılmasını, şiddet eylemlerinin etkisini artırmayı ve bireylerin şiddet uygulamaya dönük dürtülerini destekleyici bir etmen olarak görülmektedir. Bu nedenle şiddet haberlerinin topluma yansıtılış şekli şiddetle mücadelede önemli bir yere sahiptir (68).

2.5.12. Göç

Göçmenlerin insan haklarının tam ve etkili bir şekilde korunmasında incinebilir grup olan kayıt dışı olanlar, çocuklar ve kadınlar için özel çalışma alanları geliştirilmelidir. Özellikle kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri sayısında göç durumlarında artış gözlenmektedir. Bu tür ihlallerin önlenmesi için Birleşmiş Milletler, ilgili uluslararası norm ve standartların etkili bir şekilde uygulanması, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde eylem ve önlemler geliştirilmesi önerilerinde bulunmaktadır Göçmen kadınlara yapılan ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesine özel dikkat gösterilmesine vurgu yapılmaktadır.

Uluslararası ya da iç göçlerde farkı etnik köken ve kültürel özelliklere sahip kadınlar kullanılan dili bilmeme nedeniyle iletişim sorunu, sosyal izolasyon, ekonomik güçlükler, sağlık hizmetine erişim sınırlılığı gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu kadınlar yardım almakta zorluk çektiği için maruz kaldıkları şiddetin sıklığı ortaya konulanın çok daha üzerindedir. Türkiye çok göç alan bir ülke olması nedeniyle göçmen kadınlarda kadına yönelik şiddet güncel araştırmalar ve önleme çalışmaları yapılması gereken önemli bir konudur (69).

2.6. Kadına Yönelik Şiddetin Sağlık Sonuçları

Kadına yönelik şiddetin sağlık sonuçları üç kategoride toplanmıştır. Kadına yönelik şiddet; ölüm ya da yaralanma gibi acil ve doğrudan, engellik ya da kronik hastalıklara sebep olup uzun süreli ve doğrudan, algılanan sağlık ya da sağlık davranışlarını etkileyerek dolaylı olarak ya da her üç duruma sebep olarak kadınlarda sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Kadına yönelik şiddet kısa vadede en belirgin ve kadın sağlığı üzerinde önemli etkiye sahip olan fiziksel yaralanmalara (kırık, yüz, gövde ve karında yaralanma/iz gibi) neden olsa da, travmatik beyin hasarı, hafıza kaybı, nöbetler, jinekolojik bozukluklar, istenmeyen gebelikler,

irritabl bağırsak sendromu, artrit, gastrointestinal bozukluklar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve kronik ağrı sendromları gibi uzun süreli fiziksel sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Yani kadına yönelik şiddetin sonuçları fiziksel şiddet sona erse bile uzun süre devam etmektedir. Bu sonuçlar kötü sağlık algısı, düşük yaşam kalitesi, kötü sağlık davranışları ve sağlık hizmetlerinin artan kullanımı olarak ortaya çıkmaktadır (70,71).

1) Öldürücü Sonuçlar

- Kadın cinayeti
- İntihar
- Anne ölümü
- HIV/AIDS ilişkili ölüm

2) Öldürücü Olmayan Sonuçlar

a) Fiziksel Sağlık ve Kronik Durumlar

- Kırık
- Abominal/torasik yaralanmalar
- Kronik ağrı sendromları
- Fibromiyalji
- Kalıcı yeti yitimi
- Gastrointestinal bozukluklar
- İritabl bağırsak sendromu
- Laserasyon ve abrazyonlar
- Göz-kulak hasarı
- Yanıklar
- Somatik şikayetler

b) Üreme Sağlığı

- Jinekolojik problemler
- Pelvik iflamatuar hastalıklar
- Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (HIV dahil)
- İstenmeyen gebelikler
- Gebelik komplikasyonları
- Sağlıksız düşükler

- Düşük doğum ağırlıklı bebek
 - Erken doğum
 - Cinsel işlev bozukluğu
- c) Ruh Sağlığı
- Post-travmatik stres bozukluğu
 - Depresyon
 - Anksiyete
 - Fobi-panik atak
 - Yeme bozuklukları
 - Uyku bozuklukları
 - Cinsel disfonksiyonlar
 - Zayıf benlik saygısı
 - Alkol-madde bağımlılığı
 - Hırpalanmış kadın sendromu
- d) Olumsuz sağlık davranışları
- Sigara içme
 - Alkol ve madde kullanımı
 - Güvenli olmayan cinsel davranış
 - Fiziksel aktivite azalması
 - Oburluk/aşırı yemek yeme (72,73).

Kadınların insan hakkını ciddi bir şekilde ihlal eden kadına yönelik şiddet, kadınların ve çocukların sağlık ve iyi olma halini etkilemektedir. Şiddetin fiziksel, ruhsal, cinsel ve üreme sağlığının olumsuz sonuçları nedeniyle şiddete uğrayan kadınlar sağlık sunucularına daha fazla başvurmakta, daha fazla somatik yakınmalara sahip olmaktadır. Sağlık sistemlerinin, kadına yönelik şiddete çok sektörlü bir müdahalenin parçası olarak rolünü güçlendirmesi gerekmektedir. Sağlık sisteminin kadına yönelik şiddette primer korumadaki rolü; farkındalık oluşturma, savunuculuk, ev ziyaretleri yapmak, zararlı alkol tüketimini azaltmak ve şiddet verilerinin tutulmasıdır. İkincil korumadaki rolü; şiddeti tanıma/fark etme, sağlık sorunları için akut bakım, ruh sağlığı dahil olmak üzere uzun süreli sağlık hizmeti, alkol ve madde kullanım bozukluklarının değerlendirilmesi, yasal ve diğer

destek hizmetlerine yönlendirme ve verilerin toplanmasıdır. Üçüncül korumada da rehabilitasyon, ruhsal sağlık ve diğer sağlık desteklerinin uzun süreli sürdürülmesi, istihdam, barınma, maddi ve yasal destek gibi konularda gerekli yerlere yönlendirmek, adalet sistemi içinde şiddete uğrayan kadınların tarafını tutmak yer almaktadır (74).

2.6.1. Şiddetin Ruh Sağlığına Etkisi

Kadının şiddete uğraması ruh sağlığı ve iyilik hali üzerinde önemli etkiye sahiptir. Yapılan araştırmalarda depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, yaygın anksiyete bozukluğu, fobiler, obsesif kompulsif bozukluk, panik bozukluklar, somatizasyon, intihara teşebbüs ve madde kullanım bozuklukları gibi ruh sağlığı sorunları ile kadına yönelik şiddet arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte toplumsal izolasyon, sosyal destek ağı eksikliği, finansal güvensizlik, eğitimin ve mesleki fırsatların engellenmesi gibi kötü muameleye giren diğer faktörlerin, kadına yönelik şiddet ve ruhsal sağlık sorunları arasındaki ilişkiye aracılık edebileceği öne sürülmüştür. Yıllarca kadına yönelik şiddet ve ruhsal sorunlar kadınların psikolojik zayıflıklarıyla ilişkilendirilirken, çalışmalar ruhsal sağlık sorunlarının kadına yönelik şiddetin nedeni değil sonucu olduğunu göstermektedir. Kadına yönelik şiddetin en yaygın neden olduğu ruhsal sağlık sorunları depresyon ve posttravmatik stres bozukluğudur (70,71).

Şiddetin varlığı birey bazında; kişilik bozuklukları, psikopatolojilere yatkınlık gibi ruhsal sorunlar, intihar girişimi ve ölümle sonuçlanabilen ciddi sağlık sorunlarına neden olduğu gibi toplum ruh sağlığını da olumsuz etkilemektedir. Şiddete maruz kalan bireyler toplumda özgüveni düşük, kaygı bozukluğu olan, depresif, madde kötüye kullanımı olan ve diğer kendine zarar verme davranışları olan birey sayısının artmasına neden olmaktadır. Ayrıca çocukluk çağında şiddet mağduru olan yetişkinlerde alerji, astım, bronşit, kas iskelet sistemi hastalıkları, hipertansiyon, kalp hastalıkları ve ülser gibi fiziksel hastalıkların olduğu çalışmalarla bildirilmiştir (75,76).

2.6.2. Hırpalanmış Kadın Sendromu

Kadın ne kadar uzun süre kötü muameleye maruz kaldığı bir ilişkiyi devam ettirirse, fiziksel ve duygusal zarara da o kadar fazla uğrar. Şiddete maruz kalan

kadın çökkün ve anksiyete içinde görünebilir. Kendine olan özgüveni azalabilir ve yapabileceği yeteneklerine inanmamaya başlayabilir. Çaresizlik içinde acı çekebilir ve öldürülmekten korkar bir halde yaşamaya başlar. Hırpalanmış kadın sendromu, eş/partnerinden duygusal, fiziksel veya cinsel istismara uğramış bir kadının fiziksel ve psikolojik bir durumudur. Eş/partneri tarafından şiddete uğrayan kadınların yaşadığı psikolojik süreç benzerdir. Maruz kalınan şiddet karşısında kadınlar dört psikolojik evre yaşamaktadırlar. Bu dört evre şu şekildedir:

2.6.2.1. İnkâr

Kadının şiddete ilk uğradığı evredir. Kadın bu aşamada şiddete uğradığını ve ilişkisinde problem olduğunu kendi bile kabul edemez. Bunun kaza ile olduğunu, asla bir daha tekrarlamayacağını ve büyütülmemesi gereken bir durum olduğunu düşünür. Eş/partnerinin şiddet uygulamasının gerekçesinin olduğunu savunur ve kendisinden özür dilemesini bekler.

2.6.2.2. Suçluluk

Bu aşamada şiddete maruz kalan kadın bir problem olduğunu kabul eder, ancak kendini yaşananların sorumlusu olarak hisseder. Karakterinde eksikler olduğu, eş/partnerinin beklentilerini karşılayamadığı, iyi bir eş ve anne olamadığı düşüncesine sahip olur. Hissettiği bu suçluluk duygusu nedeniyle kendini değiştirmeye ve daha iyi biri olmaya çalışır. İtaat etmenin ve yaşadığı şiddeti gizlemenin en iyi seçenek olduğunu düşünmektedir. Dışarıdan gelen destek taleplerini genelde kabul etmez.

2.6.2.3. Aydınlanma

Aydınlanma evresinde kadın yaşadığı şiddetin sorumlusunun kendisi değil eş/partneri olduğunu ve hiç kimsenin şiddeti hak etmediğini kabul eder. Sevgi ve nefret duygularını bir arada hisseder. Her şeyin yoluna gireceğini ümit eder. Evliliğini devam ettirmek ve eş/partneriyle ilişkisini sürdürmek ister.

2.6.2.4. Sorumluluk

Kadın şiddet davranışını durduramayacağını ve şiddetin durmayacağı gerçeğini kabul eder. Eş/partnerine boyun eğmemeye ve yeni bir hayata başlamaya karar verir. İçinde bulunduğu kötü durumdan kurtulmak için adımlar atar ve neler yapabileceğini araştırır. Hırpalanmış kadın bu aşamada çevresinden destek almaya açıktır ve polisle temasa geçmek, kadın sığınmaevi/konukevine başvurmak, hukuki

danışmanlık almak, ilişkiyi sonsuza dek sonlandırmak/boşanmak, tekrar şiddete maruz kalmamak için önlemler almak, şiddet uygulayan kişiye zarar vermek gibi adımlar atar. (77,78)

2.7. Kadın Konuları İle İlgili Uluslararası Yaklaşımlar

İnsan haklarına ilişkin en temel belge Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ndeki kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetle ilgili olan maddelerdir. Kadına yönelik şiddet kavramı, “kadının insan hakları” olarak uluslararası çerçevede konuşulmaya başlanmıştır. BM, 1975-1985 yılları arasını “Kadın On Yılı” ilan etmiş ve Dünya Kadın Konferansları sırasıyla; Meksika (1975), Kopenhag (1980), Nairobi (1985), Pekin’de (1995) yapılmıştır (79).

Kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla, Birleşmiş Milletler bünyesindeki dokuz temel insan hakları sözleşmesinden biri olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde (CEDAW), 1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Sözleşme içerisinde direk kadına yönelik şiddetle ilgili bir bölüm bulunmamaktadır. Ancak CEDAW Komitesi tarafından şiddet, hükümetlere yasal düzenlemelerini yeniden gözden geçirmeleri çağrısında bulunan 19. Tavsiye Kararı ile sözleşmede ayrımcılık kapsamında değerlendirilmektedir. Cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir sonucu olarak ortaya çıkan kadına yönelik şiddetin bir ayrımcılık olduğu belirtilmiştir. 1985 yılında Türkiye bu sözleşmeyi imzalamıştır. BM “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” içerisinde “Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek” hedeflerden biri olmuştur. (77).

Tablo 2.3. CEDAW Maddi Hükümler (80)

1. madde	Ayrımcılık tanımı
2. madde	Ayrımcılığa karşı uygulanacak genel politikaların kabulü
3. madde	Temel insan hakları ve özgürlüklerine ilişkin güvencelerin sağlanması
4. madde	Geçici ve özel önlemler
5. madde	Kalıplaşmış rollerin ve önyargıların değiştirilmesi, çocukların yetiştirilmesinde görev paylaşımı
6. madde	Kadın ticareti ve fahişeliğin istismarının her şekliyle önlenmesi
7. madde	Siyasi ve kamusal yaşama ve karar alma süreçlerine katılımı eşitlik
8. madde	Uluslararası düzeyde temsil ve katılımı eşitlik
9. madde	Vatandaşlık yasalarında eşitlik
10. madde	Eğitimde eşitlik sağlanması, meslek seçiminde kalıpların yok edilmesi
11. madde	İstihdama katılımı ve çalışma hayatında eşitlik
12. madde	Sağlık hizmetlerine erişimde eşitlik
13. madde	Ekonomik ve sosyal hayatta eşitlik
14. madde	Kırsal alanda yaşayan kadınların Sözleşme'deki haklardan yararlanmasının güvence altına alınması
15. madde	Hukuk önünde eşitlik
16. madde	Evlilikte ve aile içi ilişkilerde ayrımcılığın yok edilerek eşitliğin sağlanması

Son yıllarda, BM hükümetler arası ve uzman organları aracılığıyla kadına yönelik şiddet konusundaki küresel çerçeveyi güçlendirmeye devam etmektedir. Özellikle Kadının Statüsü Komisyonu 2013 yılında 57. oturumunda toplumsal cinsiyete bağlı cinayetler / kadın cinayetleri ve kamusal alanlardaki şiddet gibi özel şiddet biçimlerinin yanı sıra; bilgi, iletişim, teknoloji ve sosyal medyanın rolü gibi yeni ortaya çıkan sorunları vurgulayan sonuçları kararlaştırarak kabul etmiştir. Genel Kurul düzenli olarak kadına yönelik her türlü şiddeti ortadan kaldırma çabalarının yoğunlaştırmakta; kadın ve kız çocuklarının ticaretinin yapılması, kadın sünneti ve kadın göçmen işçilere karşı şiddet gibi özel biçimlerdeki şiddete hitap eden kararlar almaktadır (81).

Dünyada en az 144 ülke aile içi şiddet konusunda yasalar çıkarmıştır. Dünyadaki şiddete karşı tedbir oranlarına baktığımızda; mevcut verilere sahip ülkelerin çoğunda, şiddete uğrayan kadınların sadece %40'ından daha azı herhangi bir yardım istemektedir. Şiddete uğrayan kadın daha çok aile ve arkadaşından, daha az olarak da polis ve sağlık hizmetleri veren kurum ve mekanizmalardan yardım istemektedir. Şiddete maruz kalan kadınların %10'undan daha azı polisi arayarak yardım çağrısında bulunmuştur. Yasalar söz konusu olsa bile, her zaman uluslararası standartlara ve tavsiyelere uygun olduğu veya uygulandığı anlamına gelmemektedir. Örneğin, 144 ülkede cinsel taciz ile ilgili yasa vardır. Bununla birlikte yine 37 ülke, tecavüz failleri mağdurla evliyse ya da daha sonra mağdur kadınla evlenirlerse davadan muaf tutulmaktadır (82).

2.8. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler

Ulusal mevzuatta kadın erkek eşitliği ve kadına yönelik şiddet ile ilgili başlıca düzenlemeler; Anayasa, Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Kanun)’dur. Kanunlar dışında konuyla ilgili yönetmelik, genelge, kurumlar arası iş birliği protokolleri, eylem planları gibi düzenlemeler de mevcuttur.

2.8.1. Anayasa

Türkiye Cumhuriyeti anayasasında 5., 10., 12., 17., 19. ve 41. maddeleri, her türlü ayrımcılığı reddeder ve eşitliği düzenler. Ayrımcılığın reddi ve eşitliğin sağlanması, aynı zamanda aile içinde kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran etkenlerin ortadan kaldırılması anlamına gelir. Anayasa’nın “Devletin Temel Amaç ve Görevleri” başlıklı 5. maddesi ‘Devlet, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.’ şeklindedir (83).

Kanun önünde eşitlik başlıklı 10. maddeye eklenen ikinci fıkra ile pozitif ayrımcılığa önemli bir adım atılmıştır. Eklenen fıkra ile kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu, devletin bu eşitliğin hayata geçirilmesini sağlamakla

yükümlü olduğu belirtilmiştir. Kanun önünde sağlanan bu eşitliğin sağlanması için kadınların istihdam, siyaset, eğitim gibi çeşitli alanlarda karşılaştığı engellerin aşılması yolunda pozitif ayrımcılıkla hareket edilmesi gerekmektedir (84).

“Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.” diyen madde 12 en temel haklardan olan şiddet görmeden yaşama hakkını koruma altına almaktadır. On yedinci maddenin 3. fıkrası şiddeti yasaklamaktadır: “Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.” Kişi hürriyeti ve güvenliği başlığı altında 19. maddede, “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.” şeklindeki düzenlemesiyle, kişi olarak kadının özgürlüğünü güvence altına alır (83,85).

2.8.2. Medeni Kanun (Kanun No 4721) (2002)

Aile, miras, eşya ve borç ilişkileri gibi medeni hakları düzenleyen Medeni Kanun, 2002 yılında kadın erkek arsında ayrımcılık içeren maddeler düzeltilerek değiştirilmiştir. Aile Hukuku bölümündeki “karı” ve “koca” kavramları yerine “eşler” kavramı kullanılmıştır. Evlilik, evlilik yaşı, zorla evlendirme, dini nikâh, ailenin temsili, aile konutu şerhi vb. düzenlemeler kadın erkek eşitliği göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir. Evlilik sonrası eşlerden her iki taraf da evlilikte mutluluğu sağlamak, çocukların her türlü ihtiyaç ve bakımını üstlenmekle yükümlendirilmiştir. Evin reisi kavramı olmayıp, eşler evlilik birliğini beraber yönetirler ve ailenin ihtiyaçlarını beraber karşılarlar. Eşler, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Çocukların adını anne ve baba birlikte koyarlar. Evlilik birliğinin bozulmasına neden olacak durumlar meydana gelirse eşler ayrı ayrı ya da birlikte hakimin müdahalesini isteyebilir, boşama davası açabilirler. Medeni Kanun, şiddete uğrayan kadının haklarını koruma ve cinsiyetçi ifadelerden arındırılıp hazırlanması sebebiyle kadın erkek eşitliğini sağlama konusunda önemli bir yere sahiptir (80).

2.8.3. Türk Ceza Kanunu (Kanun No 5237) (2004)

Ceza Kanununun uygulanmasında cinsiyet dahil hiçbir nedenle kişiler arasında ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz olduğu belirtilmiştir. Ayrımcılık yapılarak mal ve hizmetlere erişimleri engellemek suç sayılmıştır. Yasa ile töre cinayetleri, evlilik içi tecavüz eylemlerinin

cezalandırılması sağlanmış, cinsel saldırı suçunun ağırlaştırılmış halleri düzenlenmiştir. Mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulmasına neden olunması durumunda ceza yarı oranında artırılmıştır (86).

Yeni kanun ile birçok suçun eşe ve diğer aile bireylerine karşı işlenmesi halinde cezada artırım öngörmüştür: Kasten adam öldürme suçunun cezası, müebbet hapis iken üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı, çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, gebe olduğu bilinen kadına karşı, töre saikiyle işlenmişse verilecek ceza, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıdır. Eşe karşı kasten yaralama suçunun işlenmesi halinde de ceza artmaktadır. Toplumun temeli olan ailenin, fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bireylerden oluşması amacıyla aile bireylerinin birbirlerine karşı işledikleri kasten yaralama suçlarında şikayet aranmaması ailenin korunması ilkesine uygundur. (86)

Ceza Kanunu'nda, eziyet, çocuk düşürmek, kısırlaştırmak, çocuklara cinsel istismar, tehdit, zorla alıkoymak, çalışma özgürlüğünü engellemek, hakaret gibi suçların yanında, kadına yönelik ayrımcılığı ve şiddeti yasaklayan maddeler bulunmaktadır (27).

Ailenin ya da kişinin ahlâk ve onuruna leke getirdiği düşünülerek buna yol açan aile bireyini, bazen de kendini öldürmek biçiminde gerçekleşen öldürmelerden töre saiki ile işlenenler yeni Ceza Kanunu'nda nitelikli adam öldürme kapsamına alınarak, cezayı ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmektedir. Cinsel davranışlarla kişinin vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesi suçtur. Tecavüz sonucu mağdurun beden ve ruh sağlığı bozulmuş ise cezası daha ağırdır. Burada korunan hukuksal yarar, mağdurun cinsel özgürlüğüdür. Bu suç, eşe karşı işlenmişse, mağdur eşin şikayeti ile soruşturma ve kovuşturma yapılabilecektir. Evlilik içi tecavüz suç sayılmaktadır (27).

2.8.4. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Kanun) (2012)

İstanbul Sözleşmesi'nin amaçları doğrultusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aracılığıyla hazırlanan “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin

Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), kadına yönelik şiddet konusunu insan hakları temelinde ele alan, bağlayıcılığı ve yaptırımı olan ilk ve en son uluslararası sözleşmedir. Sözleşme, “kadına yönelik şiddetin önlenmesi” (prevention), “mağdurun korunması” (protection), “şiddet uygulayanın cezalandırılması” (prosecution) ve “konuya ilişkin bütüncül devlet politikalarının geliştirilmesi” (policy) konu başlıklarından oluşmaktadır ve 4P yaklaşımı ile hazırlanmıştır. Bu yaklaşımla; kadına yönelik her türlü şiddeti önlemek, mağdurun korunması, politika ve tedbirler geliştirmek, kadın erkek eşitliğini yaygınlaştırmak, uluslararası iş birliğini geliştirmek ve çok sektörlü yaklaşımla kadına yönelik şiddetle mücadele etmek amacının olması nedeniyle sözleşme çok önemlidir (87).

2.9. Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Yapılanma

En yakın tarihli olarak Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı’nın (2008-2013) ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nın (2016-2020) ardından, Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) uygulamaya koyulmuştur. Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Eylem Planı da hazırlık aşamasındadır. Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nın amacı; kadına yönelik her türlü şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının etkin korunması için tüm taraflarla iş birliği içerisinde gerekli önlemlerin alınması ve uygulanmasıdır. Herhangi bir ayırım içermeyecek şekilde şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan tüm kadınlar, çocuklar, diğer aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurları kanun kapsamına dahil edilmiştir. Fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti de kapsayacak şekilde “şiddet”, “ev içi şiddet” ve “kadına yönelik şiddet” kavramları tanımlanmıştır (87). Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda (2018-2023) kadın çalışmaları “kadının güçlenmesi”, “kadına yönelik şiddet ile mücadele” ve “erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele” üç ana amaç doğrultusunda yürütülmektedir ve “eğitim, ekonomi, sağlık, karar alma mekanizmalarına katılım, medya” beş temel politika eksenini üzerinden stratejiler geliştirilmektedir. Eylem planlarının gerçekleştirilmesi için oluşturulan kurumsal yapılanmaya bir sonraki bölümde yer verilmiştir (88).

2.9.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlükleri ve Sosyal Hizmet Merkezleri, İlk Kabul Birimleri, Kadın Konukevleri, ALO 183 Sosyal Destek Hattı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli yapılanmalardır (89).

ŞÖNİM; şiddete maruz kalan ya da şiddete uğrama riski bulunan kişilerin danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmeti alma amacıyla başvurabileceği yedi gün yirmi dört saat hizmet veren merkezlerdir. Bu merkezde barınma hizmeti, geçici maddi yardım, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, hukuki destek, tıbbi destek, istihdama yönelik destek, hayati tehlikenin bulunması halinde geçici koruma altına alınmasının takibi ve izlenmesi, kreş yardımı, eğitim-öğretim konusunda destek verilmektedir. 6284 Sayılı Kanun ile kurulması öngörülmüş olup, 2013 yılında 14 pilot ilde faaliyete başlamışken 22 Mart 2018 itibarıyla 68 ilde hizmet vermektedir. Her ilde olmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. ŞÖNİM'e başvuran ve barınma ihtiyacı olan kadınlar iki haftaya kadar İlk Kabul Birimleri'nde kalabilmektedirler. Ayrıca kadınlar şiddetten korunma, psikososyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi (hukuki destek, iş ve meslek desteği), çocukları ile birlikte barınma ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kadın konukevlerinde kalabilmektedirler. Alo 183 Sosyal Destek Hattı ile de aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetler sunulmaktadır. Bunun yanında şiddete maruz kalan ya da maruz kalma riski taşıyan kadın ve çocuklara 7 gün 24 saat ücretsiz, hakları ile başvuru mekanizmaları hakkında bilgi ve psikolojik, hukuki, ekonomik danışmanlık hizmeti verilmektedir (87,89).

2.9.2. İçişleri Bakanlığı

Mülki Amirler, Kolluk Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığı'na bağlı kadına yönelik şiddette görev alan önemli merkezlerdir. Şiddete maruz kalan kadınlar, şiddete ya da şiddet uygulanması tehlikesine tanık olan herkes 7 gün 24 saat Alo 155 Polis İmdat ve Alo 156 Jandarma İmdat Hattını arayarak destek alabilmektedirler (87).

2.9.3. Adalet Bakanlığı

Cumhuriyet Başsavcılığı, Aile Mahkemeleri ve Adli Tıp Kurumu Adalet Bakanlığı'na bağlı kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda etkin çalışan merkezlerdir. Şiddete uğrayan kadınlar yasal haklarını kullanmak üzere adli kurumlardan destek almaktadırlar. 6284 Sayılı Kanun kapsamında şiddete uğrayan kişiler, doğrudan bu merkezlere başvurabilmektedirler (87).

2.9.4. Sağlık Bakanlığı

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü-112 Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı kadına yönelik şiddetle mücadelede ilgili Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatlanması birimleridir. İl Halk Sağlığı Müdürlükleri ve Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterlikleri de bakanlığın konuyla ilgili taşra teşkilatıdır. Aile Sağlığı Merkezi (ASM), Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) ve hastaneler şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri kurum ve kuruluşlardır. Özellikle acil sağlık müdahalesi gereken durumlarda ya da yaralanma durumlarında şiddete maruz kalan kadınlar 7 gün 24 saat ücretsiz 112 Acil telefon hattını arayarak destek alabilmektedir (87).

2.9.5. Belediyeler ve Sivil Toplum Kuruluşları

Ülkemizde bazı belediyelerde ve sivil toplum kuruluşlarında kadın danışma ve/veya aile danışma merkezleri mevcuttur. Kadınlar bu merkezlerden ücretsiz psikolojik, tıbbi, hukuksal ve ekonomik destek alabilmektedir. Nüfusu 100.000'inin üzerinde olan belediyelerin konukevi/sığınmaevi açma yükümlülüğü bulunmaktadır (87). Ülkemizdeki mevcut kadın sığınma evlerine bakıldığında sağladığı kapasite ile gerekli olan yatakların %42,7'sini karşıladığı gösterilmiştir. Kadın sığınma evlerinin yeterli kapasitede olmaması hizmet kalitesini düşürecek, kalabalık nedeniyle kadınların bu kuruma ulaşamamasına veya kısa sürede ayrılmasına, hatta kötü muameleye maruz kalacağı başka bir ortama gitmesine ya da maruz kaldığı şiddet ortamına geri dönmesine neden olabilmektedir (90).

2.9.6. Barolar

Şiddete uğrayıp avukat tutacak ekonomik düzeye sahip olmayan kadınlar baro bünyesindeki Adli Yardım Bürosuna başvurarak kendilerine ücretsiz avukat tayin edilmesini talep edebilirler. Ayrıca baro bünyesindeki kadın hakları

kurullarından ve kadın danışma/dayanışma merkezlerinden hukuki destek ve bilgi alabilmektedir (87).

2.10. Aile İçi Şiddete Yönelik Sağlık Personelinin Yasal Sorumlulukları

6284 Sayılı Kanun'un uygulanması kapsamında Türk Ceza Kanunu'nun 280. Maddesi sağlık personeli aile içi şiddeti tespit etmek ve bildirmekle yükümlü kılmakta, bildirilmediği takdirde sağlık personeli suç işlemiş saymaktadır. Bu nedenle sağlık personeli (tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler) aile içi şiddete maruz kalan kadınları tespit ettikleri takdirde kolluk kuvvetlerine bildirmekle yükümlüdür. Aile içi şiddet nedeniyle sağlık kuruluşlarına başvuran kadınlara yönelik adli vaka raporu tutma yetkisi sağlık personeline verilmiştir (73).

Şiddete uğrayan kadınların ilk karşılaştığı meslek gruplarından biri sağlık çalışanları olması nedeniyle kadının şiddetten korunması için gerekli güvenli ortamın sağlanması sağlık çalışanlarının bu konuda yeterli bilgiye sahip olmasıyla mümkündür. Bu amaçla 2016 yılında Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında Sağlık Çalışanları Kılavuzu yayınlanmıştır. Bu kılavuzda sağlık çalışanının şiddete uğrayan kadına 5D prensibiyle (Dinleme, Düşünce ve acil ihtiyaçların değerlendirilmesi, Doğrulama, Duruma uygun emniyet ve güvenlik önlemleri alma, Destekleme) yaklaşım göstermesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Eğer şiddet mağduru kadın aile hekimine başvurursa aile hekimi Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu'nu doldurur ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne gönderir. Acil servise başvuruya acil servis hekimi adli rapor düzenler, kolluk kuvvetlerini bilgilendirir (91).

Kadına yönelik şiddet, tıp eğitimi, hemşirelik eğitimi, halk sağlığı, aile hekimliği ve diğer ilgili müfredatlara entegre edilerek ve hizmet içi eğitim, sağlık hizmeti sağlayıcılarının doğru ve etkili bir şekilde nasıl cevap vereceğini bilmeleri sağlanabilir. Kadına yönelik şiddet, sağlık politikalarında, bütçe tahsislerinde ve sağlık hizmeti sağlayıcılarının eğitim ve kapasite geliştirmelerinde daha yüksek önceliğe sahip olmalıdır. Sağlık hizmetlerinde etkili müdahaleler için sağlık çalışanlarının yakın eş/partner şiddeti yaşayan hastaları nasıl tanımlayacaklarını bilmeleri ve empati kurarak birinci basamak destek hizmeti sunmaları

gerekmektedir. Sağlık sisteminin, hizmet sunucu araçlarının iyi koordinasyon ve sevk ağları, protokoller ve kapasite geliştirme de dahil olmak üzere kadına yönelik şiddeti ele almasına olanak sağlayan şartları sağlaması gerekmektedir. Şiddet biçimleriyle ilişkili sağlık yükünü ölçmek, kadına yönelik şiddeti önlemek ve bunlara müdahale etmek için yapılan çalışmaları değerlendirmek ve ölçmek için daha fazla bu alanda çalışan sağlık çalışanlarının araştırmalarına ihtiyaç bulunmaktadır (74,92).

2.11. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Erkekler

Kişiler arası şiddete bağlı ölüm oranı 15-49 yaş arası erkeklerde %5,45, kadınlarda %1,56'dır ve erkeklerin şiddete bağlı ölüm oranı kadınların yaklaşık 3,5 katıdır (8). Cinayet oranları erkekler arasında daha yüksek olup, kadın cinayetleri faillerinin çoğunluğunu da erkekler oluşturmaktadır (93). Eş ya da partner şiddetine bağlı failin cinayet bahaneleri olarak, toplumsal cinsiyet algısından hareketle ortaya çıktığı düşünülen sahip olma duygusu ile kadının ayrılma isteğini kabullenememe, kıskançlık, ekonomik gücü elde tutma isteği, aldatılma şüphesi, namus/töre, erkeğin hizmet beklentisi gibi nedenler öne sürüldüğü görülmektedir (94). Bu nedenlerle kadına yönelik şiddetle etkili bir mücadele ortaya koyulmak isteniyorsa, sorunun kaynağı olan erkekler üzerinden çalışmaların yürütülmesi anlamlı olacaktır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddete uğrayan ya da şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar hedef kitleyken, artık erkekler de kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal farkındalık yaratılmasının yanı sıra aile içi iletişimin geliştirilmesi, erkeklere öfke kontrol becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar sürece katkı sağlayacaktır. Ülkemizde erkeklere yönelik farkındalık artırma amacıyla düzenlenen “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitim Seminerleri” kapsamında kamu personeline, halk eğitimleri ile topluma, öğretmen, öğrenci ve velilere, imam-hatip, müezzin kayyım, vaiz, vaize, kuran kursu öğreticilerine, Türk Silahlı Kuvvetleri personeline eğitimler verilmiştir (95). Diğer ülkelerde, kadına yönelik şiddeti önlemek için erkeklerin bir araya gelerek çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Erkeklerin şiddet olaylarına tanık olması ve toplumsal cinsiyet normlarının erkekleri de olumsuz etkilemesi erkeklerin bu alanda mücadelesini açıklayabilir. 6284 Sayılı Ailenin

Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da şiddet uygulayan erkeğin rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla sağlık kuruluşuna başvurup tedavi alması tedbiri hükmolunabilir ve şiddet uygulayan kişilere verilen cezaların ağırlaştırılması da kadına yönelik şiddetle mücadelede yürütülecek etkili diğer adımlar arasında yer almaktadır (96).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma, tek grupta ön test - son test düzeninde müdahale tipinde yarı deneysel bir saha çalışmasıdır.

3.2. Araştırmanın Yeri

Araştırma Antalya ili Korkuteli ilçesinde, Korkuteli Bucak yolu üzerinde ve Yelten köyünde bulunan toplam 250 çalışanı olan 4 mantar ve kompost üretim tesisinde yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 4 şubeli bir fabrikanın çalışanları oluşturmaktadır. Örneklem seçilmemiş olup, fabrikalarda çalışan 250 çalışanın tümüne ulaşılması amaçlanmıştır.

3.4. Araştırmanın Uygulama Yöntemi

Araştırma ön test, müdahale ve son test düzeninde uygulanmıştır. Araştırmada müdahale olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan ve tek araştırmacı tarafından uygulanan bir eğitim programı kullanılmıştır.

3.4.1. Araştırmanın Akışı

Araştırmanın verileri Haziran - Ekim 2018 tarihleri arasında toplanmıştır.

1. Haziran ve Temmuz ayında tüm çalışanlara sosyodemografik özelliklerin, şiddet algısının, şiddet öyküsünün, şiddet bilgi, beceri, tutumunun, şiddeti kabul etme nedenlerinin, cinsiyetçi ifadeleri kabul etme durumunun, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin ve Genel Sağlık Anketi'nin değerlendirilmesine yönelik bir veri toplama formu (ön test) uygulanmıştır.

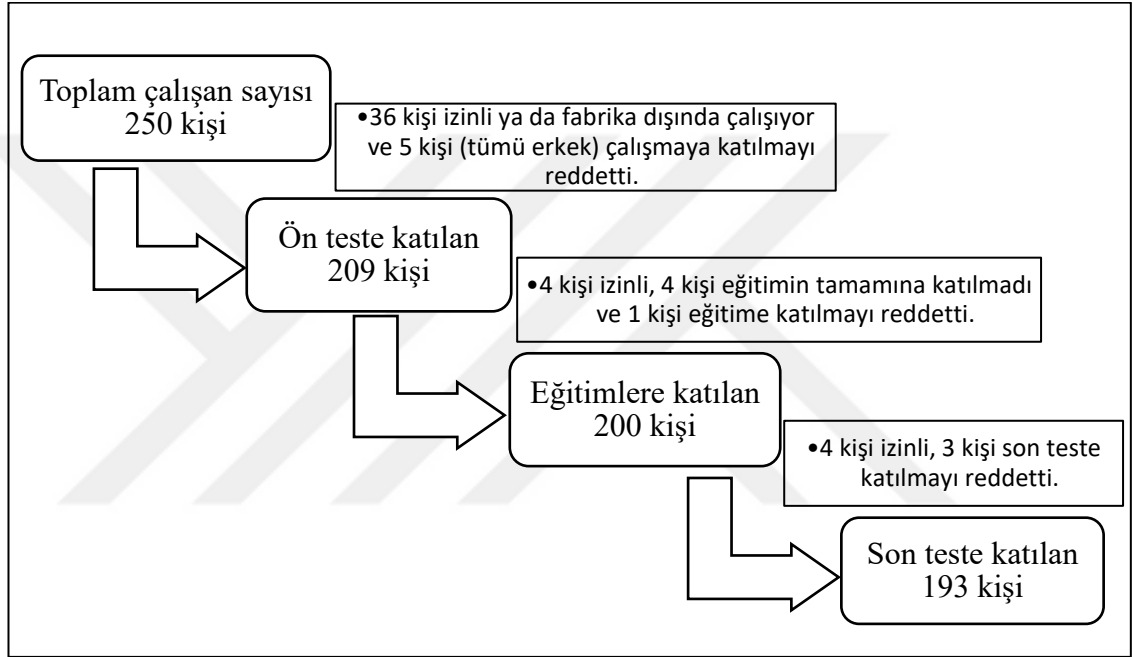
2. Çalışanlara grup çalışması, senaryo, sunum ve münazara ile Temmuz - Ağustos aylarında toplamda en az 20 saat olacak şekilde (dört ayrı fabrikada 5'er saat) kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet, kız çocuklarının eğitiminin önemi, kadınların işgücüne katılımının önemi ve değerler eğitimi müdahale eğitimi uygulanmıştır (Ek 1).

3. Çalışanların dahil olduğu kapalı bir facebook grubu kurulmuş ve sağlık davranışları yanı sıra şiddete ilişkin ve insani değerler eğitimi amacıyla spot bilgiler, hikayeler paylaşılmıştır (Ek 2).

4. Fabrikaların görünür yerlerine kadına yönelik şiddetle ilgili hazırlanan bilgilendirme afişleri asılmıştır (Ek 3).

5. Çalışanlara kadına yönelik şiddet konusunda çeşitli bilgiler; şiddete maruz kalındığında/tanık olduğunda nerelere başvurulması gerektiği, hak, sorumluluk ve cezai hükümleri içeren el broşürü dağıtılmıştır (Ek 4).

6. Eğitimlerinden sonra Ekim 2018 tarihinde tüm çalışanlara veri toplama formu tekrar uygulanmıştır.

Şekil 3.1. Araştırmanın akış şeması

Çalışan 250 kişi olduğu belirtilen fabrikalarda 41 kişinin izinli olması, fabrika dışında bir iş yapması (nakliyat gibi) ya da çalışmaya katılmayı reddetmesi nedenleriyle ön test uygulanamamıştır ve toplam 209 kişiye ön test uygulanmıştır. 9 kişinin izinli olması, eğitimlerin tamamına katılmaması ya da eğitime katılmayı reddetmesi nedeniyle çalışma dışı kalmıştır ve toplam 200 kişiye eğitim verilmiştir. 7 kişi izinli olması ya da son teste katılmayı reddetmesi nedeniyle çalışma dışı kalmış ve çalışma toplam 193 kişiyle (Katılım oranı: %77,2) tamamlanmıştır (Şekil 3.1).

3.4.2. Müdahale Eğitiminin İçeriği

Verilen eğitimin öğrenim hedefleri, içeriği ve stratejileri aşağıda belirtilmiştir.

Eğitimin öğrenim hedefleri;

- ✓ Şiddet kavramını açıklar, nelerin şiddet olduğunun ayrımını yapar.
- ✓ Şiddetin toplumsal, ailevi ve bireysel açıdan önemini açıklar.
- ✓ Sağlık açısından kadına yönelik şiddetin sonuçlarını analiz eder.
- ✓ Şiddet olayı karşısında nasıl davranması gerektiğini açıklar.
- ✓ Şiddete uğranıldığında nerelerden yardım alınacağını açıklar.
- ✓ Kanunlarda kadının haklarının neler olduğunu açıklar.
- ✓ Kadınların çalışmasının ve kız çocuklarının eğitiminin önemini kavrar.
- ✓ Toplumsal cinsiyet kavramını açıklar.
- ✓ Cinsiyetçi ifadelerin toplumsal ve bireysel etkilerini tanır.
- ✓ Değerlerin ne olduğunu ve önemini açıklar.

Değer Eğitimi Müdahalesi İçeriği (1 saat):

1. Değer kavramı ve değerlerimizin neler olduğu örneklerle açıklanmıştır. İyi insan olmanın öneminden bahsedilmiştir. Değer kaybının toplumda şiddet olaylarının artmasına nasıl neden olduğu açıklanmıştır. Aile kavramının önemi, çocuklara nasıl davranılması gerektiği ve aile içinde nasıl rol model olabilecekleri konusu karşılıklı münazara şeklinde tartışılmıştır.

Kadına Yönelik Şiddet Müdahale Eğitiminin İçeriği (2 saat):

1. Şiddet kavramı, sınıflandırılması, çeşitleri

Şiddetin tanımı, sınıflandırılması ve çeşitleri (psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel, kadını kontrol etme davranışı), pilot çalışma yapılarak gereksinimlerin belirlendiği konu başlıkları çalışanların eğitim düzeyine uygun şekilde slaytlar ve örnek olgular üzerinden açıklanmıştır.

2. Kadına yönelik şiddetin önemi ve sonuçları

Toplum, aile ve kadın için kadına yönelik şiddetin neden önemli olduğu, etkilerinin neden olacağı toplumsal, ailevi ve bireysel sorunların neler olacağı konusunda bilgilendirilmiştir.

3. Şiddet ve sağlık

Çalışmaya katılanlar kadına yönelik şiddetin ruhsal, fiziksel ve sosyal yönden iyilik halini nasıl etkileyeceği ve şiddet gören kadının nerelerden yardım alabileceği konusunda bilgilendirilmiştir.

4. Senaryo

Şiddet, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan destek alınarak hazırlanmış senaryolar ile dinleyicilerin aktif katılım sağlayacağı bir ortam oluşturulmuştur. Kadın katılımcıları hedefleyen senaryolarda şiddete uğrandığında nasıl davranılması gerektiği, haklarının neler olduğu konusuna; erkek katılımcıları hedefleyen senaryolarda şiddete karşı olmaları konusunda daha olumlu bakış açısı geliştirecek, kadına yönelik şiddetin bir insan hakkı ihlali ve suç olduğu konusuna değinilmiştir.

5. Şiddetle başa çıkma yolları

a) Ne yapmalıyım?

Bireysel olarak şiddetle mücadele için hangi hak ve ödevlerin olduğu tartışılmıştır. Kadına yönelik şiddetle ilgili hukuksal düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir. Kişi şiddete uğrarsa hangi kanallar aracılığı ile yardım isteğinde bulunabileceği konusunda bilgilendirilmiştir.

b) Neler yapılmalı?

Kadına yönelik şiddetle başa çıkma yolları olarak kadınların sağlık çalışanları, kolluk kuvvetleri ve hukuksal bakımdan beklentilerinin alınması, isteyenlerin bunu kapalı zarf içinde yazılı metin olarak vermesi sağlanmıştır.

Kadının İşgücüne Katılımının ve Kız Çocuklarının Eğitiminin Önemi **Eğitim Müdahalesi İçeriği (1 saat):**

1. Önceden bu fabrikalarda çalışan kadınlarda yapılmış pilot çalışmada kadının çalışmasına yönelik tutumun toplumsal cinsiyet normlarından etkilendiği saptanmıştır. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan destek alınarak hazırlanmış senaryo ile çalışanlar arasında kadınların çalışması konusu tartışılmıştır.

2. Çalışmanın yapıldığı bölgede kadınların eğitim düzeyi düşüktür. Kız çocukları zorunlu eğitimden sonra okula gönderilmemekte, bunun yerine evlendirilmekte ya da düşük gelirli, statüsü düşük işlerde çalışmaya zorlanmaktadır.

Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinin sonuçları ve eğitimsiz kalmasının etkileri senaryo üzerinden tartışılmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Eğitim Müdahalesi İçeriği (1 saat):

1. Katılımcılara toplumsal cinsiyet kavramı anlatılmıştır. Cinsiyetçi ifadelerin neler olduğundan, toplum ve birey üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerinin neden olduğu güç dengesizliğinin ayrımcılık nedeni olduğu anlatılmıştır.

Deneyim paylaşımı, soru cevap, küçük gruplarla görüşme, münazara, grup tartışması gibi eğitim yöntemleri kullanılmıştır. Kadın sığınma evinde kalmış bir fabrika çalışanının yaşadıklarını anlatması dinleyiciler açısından etkili olmuştur. Eğitimlerde kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet atölye çalışmaları kitlerinden, gerçek ve kurgu senaryolardan yararlanılmıştır. Kadına yönelik şiddet ve kadının eğitimi hakkında hazırlanmış olan senaryolarda katılımcıların aktif rol alması sağlanmış ve münazara şeklinde eğitim devam etmiştir. Çay ve öğle yemeği molalarında fabrika çalışanlarına birebir ya da masa etrafında grup şeklinde kadına yönelik şiddet konusunda soru cevap şeklinde eğitimler verilmiştir. Facebook üzerinden katılımcıların kadına yönelik şiddet konusunda soru sorması ya da yardım alması amacıyla araştırmacıyla her zaman iletişime geçebilmeleri sağlanmıştır. Katılımcılarla eğitim müdahalesi sırasında ve son test yapılana kadar iletişim halinde kalmak, facebook üzerinden eğitimlere devam etmek için kurulan facebook grubundan paylaşımların hem araştırmacı hem de katılımcılar tarafından yapılması sağlanmıştır (Ek 2). Afişlerin anlaşılır ve ulaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir (Ek 3). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele El Kitabı ve Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi Sağlık Çalışanları Eğitimi Katılımcı Kitabı'ndan yararlanılarak hazırlanan el broşürü eğitimler sırasında katılımcılara dağıtılmıştır (Ek 4). Planlanan bu eğitim müdahalesinin fabrika çalışanlarındaki etkilerini saptamak üzere araştırma yapılmıştır (Ek 5).

3.5. Araştırmanın Değişkenleri

3.5.1. Bağımlı Değişkenler

- ✓ Genel Sağlık Anketi-12 (GSA-12) ortalama puanı
- ✓ Algılanan sağlık
- ✓ Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği ortalama puanı
- ✓ Kadına yönelik şiddet bilgi, beceri, tutum düzeyi

3.5.2. Bağımsız Değişkenler

- ✓ Cinsiyet
- ✓ Yaş
- ✓ Ekonomik durum
- ✓ Eğitim düzeyi
- ✓ Medeni durum
- ✓ Anne-baba eğitim düzeyi
- ✓ Çocuklukta şiddete tanıklık etme
- ✓ Yaşam boyu şiddete maruz kalma durumu
- ✓ Cinsiyetçi ifadelerle katılma durumu
- ✓ Fiziksel şiddet uygulanmasını en az bir nedenle kabul etme durumu
- ✓ Kadına yönelik şiddet bilgi düzeyi

3.6. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırmanın verileri müdahale çalışması öncesi ve sonrası olmak üzere iki aşamada, aynı veri toplama formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada literatürdeki benzer araştırmalardan da yararlanılarak araştırmacı tarafından oluşturulmuş, toplam 46 sorudan ve 7 bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır (Ek 6). Araştırmanın başlangıcında müdahale öncesinde, araştırmacılar tarafından hazırlanmış ilk anket formu, fabrika çalışanlarına Haziran ve Temmuz aylarında uygulanmıştır. Anketler araştırmacı ve araştırmacı tarafından eğitim verilmiş yardımcı anketörler aracılığıyla yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma ve anketle ilgili gerekli açıklamalar anket uygulanmadan önce yapılmıştır. Her bir ankete numara verilerek, müdahale sonrası yapılacak anketle karşılaştırmak için eşleşme sağlanmıştır. Anketlerin üzerindeki numaraların ilk ve ikinci anket arasında karşılaştırma yapılabilmesi için gerekli

olduğu açıklanmış ve verilen bilgilerin araştırma dışında kullanılmayacağı belirtilmiştir. Anketin uygulanması yaklaşık 30 dakika sürmektedir. Müdahale öncesi ve sonrası arasında çalışanların farkındalık ve bilgi düzeylerinde değişme olup olmadığını ölçmek için Ekim ayında anket tekrar uygulanmıştır.

3.6.1. Sosyodemografik özellikler formu

Sosyodemografik özellikler formunda katılımcılar ve aileleri hakkında genel bilgiler edinmeye yönelik sorular yöneltilmiştir.

3.6.2. Kadına yönelik şiddet bilgi, beceri, tutum değerlendirme anketi

Kadına yönelik şiddet bilgi, beceri, tutum değerlendirme anketinde ve şiddete yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilen tutum ifadeleri ile katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme, şiddet öyküsü, şiddete tanıklık durumundaki beceri ve tutumlarını değerlendiren sorular kullanılmıştır. Şiddet bilgi puanı 21 şiddet biçiminden her biri için “Evet, şiddettir” diyenlere 1 puan, “Hayır, şiddet değildir” ya da “Bilmiyorum” diyenlere 0 puan verilerek hesaplanmıştır.

3.6.3. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum ifadeleri

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması - 2013’te kullanılmış olan toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum ifadeleri, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü’nden izin alınarak kullanılmıştır (Ek 7). Kadınların ev içinde, iş hayatında ve politik hayatta rolleri ile kız ve erkek çocukların eğitimine ilişkin olarak belirtilen ifadelere katılıp katılmadıkları sorgulanmıştır.

3.6.4. Kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran içerik ifadeleri

Kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştıran 14 ifadeye yer verilmiş, “Evet, şiddeti doğru buluyorum” diyenlere 1 puan, “Hayır, doğru bulmuyorum” diyenlere 0 puan verilerek 0-14 arasında toplam puan hesaplanmıştır. Ayrıca şiddeti en az 1 nedenle doğru bulanlar ile hiçbir nedenle şiddeti doğru bulmayanlar gruplanmıştır. Verilerde şiddeti meşrulaştıran içerikler, bazı değişkenlere göre tek tek de değerlendirilmiştir.

3.6.5. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği

Sakallı-Uğurlu ve Ulu tarafından 2003 yılında geliştirilen ve aynı yazarlar tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği, “Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar”, “Sözel Şiddete Tolerans” ve “Fiziksel Şiddet Sonucunda Ayrılmaya İlişkin Tutumlar” başlıklı 3 alt

ölçekten ve toplam 13 maddeden oluşmaktadır. Yanıt seçenekleri “hiç katılmıyorum”, “oldukça katılmıyorum”, “birazcık katılmıyorum”, “birazcık katılıyorum”, “oldukça katılıyorum” ve “çok katılıyorum” şeklinde verilmiş olup, 1-6 arasında değerlendirme puanı içermektedir. 2., 5. ve 10. maddeler ters çevrilmiş ifadelerdir. Ölçekten alınan yüksek puanlar kadına yönelik şiddetin kabulünü ve ayrılmaya ilişkin olumlu tutumu göstermektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında fiziksel şiddete ilişkin tutumlar alt ölçeğinin cronbach alfa değeri 0,68, sözel şiddete tolerans alt ölçeğinin cronbach alfa değeri 0,72, fiziksel şiddet sonucunda ayrılmaya ilişkin tutumlar alt ölçeğinin cronbach alfa değeri 0,74 olarak bulunmuştur (58). Ölçeği geliştiren yazarlardan ölçek kullanım izni alınmıştır (Ek 8).

3.6.6. Algılanan sağlık

Çalışmaya katılanların son 15 gün içindeki algıladıkları sağlık durumlarını "mükemmel", "çok iyi", "iyi", "orta", "kötü" şeklinde 5’li likert ölçeği ile değerlendirmeleri istenmiştir (97).

3.6.7. Genel Sağlık Anketi (GSA-12)

Genel Sağlık Anketi (GSA) çalışmaya katılanların son birkaç hafta içindeki ruhsal sağlığını değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. GSA-12 özellikle birinci basamakta ruhsal bozukluğu ayırt etmek için kullanılan hasta tarafından doldurulan bir ölçektir. Goldberg tarafından 1972 ve 1978 yıllarında geliştirilmiş ve bugüne kadar çok sayıda dile ve kültüre uyarlanmıştır. Soru sayısı 60 olarak geliştirilen anket sonrasında 30, 28 ve 12 soruluk kısa formları aynı şekilde güvenilir bulunmuştur. Bu çalışmada Kılıç tarafından 1996 yılında Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış 12 soruluk form kullanılmıştır. GSA-12’nin iç tutarlılığı 0,78, duyarlılığı 0,74, özgüllüğü 0,84 olarak hesaplanmıştır. Sorular 4 şıklıdır (“hayır, hiç çekmiyorum”, “her zamanki kadar”, “her zamankinden sık”, “çok sık” gibi). Yanıtlar (0,1,2,3) likert ölçeği şeklinde ya da (0,0,1,1) ilk 2 sütuna 0, son iki sütuna 1 puan vererek likert tipi puanlama ile toplam puan hesaplanması şeklindedir. Likert tipi puanlamanın kullanıldığı geçerlilik araştırmaların çoğunda en uygun kesme noktasının GSA-12 için 1 ve 2 puan arası olduğu gösterilmiştir. Bu çalışma için 0,0,1,1 şeklinde likert tipi puanlama ve “2” kesme noktası kullanılmıştır. Kesme noktası üzerinde kalanlar ruhsal bozukluk riski “var” ve altında kalanlar ruhsal bozukluk riski “yok” şeklinde değerlendirilmiştir (98,99).

3.7. Kullanılan Terimler ve Kriterler

- ✓ **Eğitim durumu:** Katılımcıların eğitim düzeyi “ortaokul ve altı” ile “lise ve üzeri” şeklinde, anne-baba eğitim düzeyi “okuryazar değil/okuryazar” ile “ilköğretim ve üzeri” olarak gruplanmıştır.
- ✓ **Algılanan ekonomik durum:** “Size göre ekonomik durumunuz nasıldır?” sorusuna “gelirim giderimden az” diyenler ile “gelirim giderime eşit ya da fazla” diyenler şeklinde iki grup şeklinde birleştirilmiştir.
- ✓ **Algılanan sağlık:** “Son 15 gün içinde sağlığını nasıl değerlendirirsiniz?” sorusuna verdikleri "mükemmel", "çok iyi" ve "iyi" yanıtları "iyi", "orta" ve "kötü" yanıtları ise "kötü" olarak sınıflandırılmıştır (97).
- ✓ **Şiddete tanıklık:** Çalışmaya katılanlara “Çocukken babanız annenize fiziksel, psikolojik, ekonomik şiddet uygular mıydı? sorusuna “hiçbir zaman” cevabını verenler “şiddete tanıklık yapmayanlar”, “nadiren / bazen / sıklıkla / çok sık” cevabını verenler “şiddete tanıklık yapanlar” olarak gruplandırılmıştır.
- ✓ **Şiddet öyküsü:** Katılımcılara hayatları boyunca eş/sevgili, baba, anne tarafından fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik şiddete maruz kalma durumu sorgulandığında herhangi birine maruz kalanlar “şiddet öyküsü var” hiçbirine maruz kalmayanlar “şiddet öyküsü yok” şeklinde gruplandırılmıştır.
- ✓ **Çocuğa yönelik şiddete karşı tutum:** Katılımcıların çocuğa yönelik şiddet hakkındaki düşünceleri “Sizce çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmalı mıdır?” sorusuyla değerlendirilmiştir. “hiçbir zaman” yanıtını işaretleyenler “çocuğa yönelik şiddeti kabul etmeyenler”, “nadiren / bazen / sıklıkla / çok sık” cevabını verenler “çocuğa yönelik şiddeti kabul edenler” olarak gruplandırılmıştır.
- ✓ **Alo 183 bilgisi:** Aile içi şiddet hattı olarak bilinen Alo 183 Sosyal Destek Hattı hakkında bilgisinin olup olmadığı sorgulandığında “hiç duymadım / bilgim yok” diyenler “bilgisi yok”, “biraz bilgim var / yeterince bilgi sahibiyim” diyenler “bilgisi var” şeklinde değerlendirilmiştir.
- ✓ **Şiddeti meşrulaştırma:** Literatür taranarak kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştıran 14 ifadeden her biri için eşin fiziksel şiddet uygulamasının doğru bulunması şiddeti meşrulaştırma olarak değerlendirilmiştir.

3.8. Araştırmanın İnsan Gücü

Araştırma verilerinin toplanması araştırmacı ve yardımcı sekiz anketör tarafından, eğitimlerin verilmesi ve verilerin analizi araştırmacı tarafından yapılmıştır.

3.9. Araştırmanın Bütçesi

Araştırma bütçesi Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir (Ek 9). Fabrika maddi kaynak sağlamamakla birlikte, olanaklarını, çalışma alanlarını ve eğitim salonlarını araştırmacıların kullanımına açmıştır.

3.10. Ön Deneme

Araştırma grubuna benzer sosyokültürel düzeyde olduğu düşünüldüğü için Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi ev idaresi bölümü çalışanı 30 kişiye veri toplama formu çalışmaya başlamadan önce uygulanmıştır. Ön deneme sonrası sorularda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3.11. Verilerin Analizi

Veri kalitesi denetlendikten sonra, değişkenler tanımlamalara uygun şekilde gruplandırılarak veri analizi yapılmıştır. Çalışmanın veri girişi ve analizleri “Statistics Package for Social Sciences” (SPSS 20.0) İstatistiksel Bilgisayar Paket Programı kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmaya katılanların öncelikle tanımlayıcı özellikleri verilmiş, devamında analitik bulgular sunulmuştur. Tanımlayıcı analizlerde verilerin yüzde dağılımları, kategorik veriler için sayı ve yüzdeler, sayısal değişkenler için ortalama, standart sapma, ortanca, çeyreklik, en büyük ve en küçük değer olarak sunulmuştur. Kategorik değişkenlerin oluşturduğu gruplar arasındaki farkı değerlendirmek için Ki kare testleri kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorow Smirnow ve Shapiro Wilk testleri ile kontrol edilmiştir. Normal dağılıma uymayan bağımsız iki gruplu sürekli değişkenlerin karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Ayrıca, GSA-

12'yi etkileyen bağımsız faktörlerin belirlenmesinde çoklu analizlerden lojistik regresyon (Backward LR) kullanılmıştır. Normal dağılıma uymadığı için diğer bağımlı değişkenlere lojistik regresyon uygulanmamıştır. Bireysel eğitim öncesi ve sonrası bazı test sorularının değişimi McNemar testi ile analiz edilmiştir. Normal dağılıma uymayan ön test ve son test sürekli değişkenlerin değişimi Wilcoxon testi ile analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık için tip 1 hata değeri %5'in altında olan durumlar anlamlı kabul edilmiştir. Tüm karşılaştırmalar yapılmış ancak raporda özellikle analiz açısından anlamlılık gösteren ve hipotezleri açıklayan verilerin bulunduğu tablolara yer verilmiştir.

3.12. Etik Konular ve İzinler

Çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli izinler alınmıştır ve katılımcılardan veri toplamadan önce sözlü ve yazılı onam alınmıştır (Ek 10).

Araştırma için Akdeniz Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır (18.05.2018/70904504-224) (Ek 11).

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır ve katılımcılardan kimlik bilgisi alınmamış, ad soyadlarını ankette belirtmesi katılımcıların kendi isteklerine bırakılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler çalışmanın amacı dışında kullanılmamıştır.

Çalışmanın sonuçları araştırmanın yapıldığı fabrikanın yönetim kurulu ile paylaşılmıştır ve teşekkür plaketi verilmiştir (Ek 12).

3.13. Araştırmanın Zaman Çizelgesi

Yıl	2017	2018												2019					
Aylar	9-12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6
Konunun belirlenmesi																			
Literatür tarama																			
Veri toplama aracının geliştirilmesi																			
Ön sunum (Halk Sağlığı AD.)																			
Gerekli izinlerin alınması																			
Veri toplanması ve Veri Girişi																			
Eğitim müdahalesi																			
İkinci anketlerin uygulanması																			
Verilerin analizi																			
Rapor yazılımı																			
Araştırma Sunumu																			

Şekil 3.2. Araştırmanın zaman çizelgesi

3.14. Araştırmanın Hipotezleri

- ✓ Fabrika çalışanlarının eğitim sonrası kadına yönelik şiddet algısı daha olumludur.
- ✓ Eğitim düzeyi yüksek olanların bildiği şiddet çeşidi sayısı daha fazladır.
- ✓ Erkeklerin kadına yönelik şiddet algısı daha kötüdür.
- ✓ Erkeklerin cinsiyetçi ifadelerle katılma oranları daha yüksektir.
- ✓ Erkeklerin en az bir nedenle şiddeti meşru görme oranı daha yüksektir.
- ✓ Eğitim düzeyi yüksek olanların bir kadın şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncesi daha olumludur.
- ✓ Kadınlar tüm şiddet çeşitlerine daha fazla maruz kalmıştır.
- ✓ Evli olanların en az bir nedenle şiddeti meşru görme oranı daha yüksektir.
- ✓ Erkeklerin Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puan daha olumsuzdur.
- ✓ Evli olanların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puan daha olumsuzdur.
- ✓ Anne-baba eğitim düzeyi düşük olanların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puan daha olumsuzdur.
- ✓ Çocuklukta fiziksel şiddete tanıklık edenlerin Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puan daha olumsuzdur.
- ✓ Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma ile Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden alınan puan arasında fark yoktur.
- ✓ Cinsiyetçi ifadelerle katılanların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puan daha olumsuzdur.
- ✓ Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların fiziksel şiddet uygulanmasını meşru gördüğü ifade sayısı daha fazladır.
- ✓ Şiddete maruz kalanlarda ruhsal bozukluk riski daha yüksektir.
- ✓ Çocukken babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık edenlerde GSA-12 ölçeğinden alınan puan daha yüksektir.
- ✓ Boşanmış/eşi ölmüş/ayrı yaşayanların ruh sağlığı daha kötüdür.

4. BULGULAR

Dahil edilme kriterlerine uyan, araştırmanın tüm basamaklarına katılım gösteren fabrika çalışanlarının bulguları analize alınmıştır. Araştırmanın bu bölümü sekiz başlık altında incelenmiştir. İlk bölümde araştırmaya katılanların tanımlayıcı bulgularına yer verilmiştir. İkinci bölümde katılımcıların cinsiyete göre şiddet bilgisi, şiddet öyküsü, şiddet algısı ve toplumsal cinsiyet ifadelerine ilişkin dağılımları incelenmiştir. Üçüncü bölümde katılımcıların eğitim düzeyine göre şiddet bilgisi, şiddet öyküsü, şiddet algısı ve toplumsal cinsiyet ifadelerine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Dördüncü bölümde katılımcıların medeni duruma göre şiddet bilgisi, şiddet öyküsü, şiddet algısı ve toplumsal cinsiyet ifadelerine ilişkin dağılımları incelenmiştir. Beşinci bölümde katılımcıların hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalmasıyla şiddet bilgisi, şiddet algısı ve toplumsal cinsiyet ifadelerine ilişkin dağılımlarına yer verilmiştir. Altıncı bölümde katılımcıların GSA-12 sonucu ile bazı değişkenler karşılaştırılmıştır. Yedinci bölümde katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puan değerleri ve bazı değişkenlere göre dağılımı incelenmiştir. Sekizinci bölümde katılımcıların kadına yönelik şiddet bilgi, beceri, tutumlarına ve cinsiyetçi ifadeler katılma durumlarına ilişkin sorulara verdikleri cevapların ve Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının ön-son test dağılımı incelenmiştir.

4.1. Tanımlayıcı Bulgular

Çalışmaya katılan 193 kişinin %62,2'si (120 kişi) erkek, %37,8'i (73 kişi) kadın cinsiyettedir. Katılımcıların yaşı ortalama $36,22 \pm 9,37$, en düşük 19, en yüksek 62'dir. Öğrenim durumu %61,1'inin (118 kişi) ortaokul ve altı, %38,9'unun (75 kişi) lise ve üzeridir. Algılanan ekonomik durumunu %60,6'sı (117 kişi) geliri giderinden az, %28,5'i (55 kişi) geliri giderine eşit, %10,9'u (21 kişi) geliri giderinden fazla olarak belirtmiştir. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde %71'i (137 kişi) evli, %20,2'si (39 kişi) bekar, %7,3'ü (14 kişi) boşanmış, %1,0'ı (2 kişi) evli ama ayrı yaşıyor, %0,5'inin (1 kişi) eşi ölmüştür. Katılımcıların aile tipine baktığımızda %65,3'ü (126 kişi) çekirdek aile, %30,1'i (58 kişi) geniş aile, %4,6'sı (9 kişi) tek ebeveynlidir. 12 yaşına kadar en uzun süreyle %67,4'ü (130

kişi) köyde, %21,2'si (41 kişi) ilçe merkezinde, %10,9'u (21 kişi) il merkezinde, %0,5'i (1 kişi) yurtdışında yaşamıştır. Katılımcıların %64,2'si (124 kişi) 18 yaşın altında, %35,8'i (69 kişi) 18 yaş ve üzerindeyken çalışmaya başlamıştır. Çalışmaya başlama yaşı ortalama $17,28 \pm 5,94$, en düşük 8, en yüksek 45'tir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Araştırma grubunun sosyodemografik özellikleri

Özellik		Sayı	Yüzde*
Cinsiyet	Kadın	73	37,8
	Erkek	120	62,2
Yaş	≤ 36	92	47,7
	> 36	101	52,3
Ortalama $\pm$ SS= $36,22 \pm 9,37$ Ortanca= 37 En düşük-yüksek değer= 19-62			
Öğrenim durumu	Ortaokul ve altı eğitim	118	61,1
	Lise ve üzeri eğitim	75	38,9
Algılanan ekonomik durum	Geliri giderinden az	117	60,6
	Geliri giderine eşit	55	28,5
	Geliri giderinden yüksek	21	10,9
Medeni durum	Evli	137	71,0
	Bekar	39	20,2
	Boşanmış	14	7,3
	Evli, ayrı yaşıyor	2	1,0
	Eşi ölmüş	1	0,5
Aile tipi	Çekirdek aile	126	65,3
	Geniş aile	58	30,1
	Tek ebeveynli	9	4,6
12 yaşa kadar yaşa kadar en uzun yaşanılan yer	Köy	130	67,4
	İlçe merkezi	41	21,2
	İl merkezi	21	10,9
	Yurtdışı	1	0,5
Çalışmaya başlama yaşı	< 18	124	64,2
	≥ 18	69	35,8
Ortalama $\pm$ SS= $17,28 \pm 5,94$ Ortanca= 16 En düşük-yüksek değer= 8-45			
Toplam		193	100,0

*Sütun yüzdesi alınmıştır. SS: Standart sapma

Evli ya da daha önceden evlenmiş olan katılımcılar ilk evliliğini %11,7'si (18 kişi) 18 yaşından küçükken, %88,3'ü (136 kişi) 18 yaş ve üzerindeyken yapmıştır. İlk evlilik yaşı ortalama $22,75 \pm 4,57$, en küçük 14, en büyük 36'dır. %71,4'ü (110 kişi) severek, %28,6'sı (44 kişi) görücü usulü evlenmiştir. %23,4'ünün (36 kişi) eşiyle arasında akrabalık vardır. Eşiyle arasında akrabalık olanların %22,2'si (8 kişi) kuzen evliliği yapmıştır. Ortalama evlilik süresi $15,12 \pm 8,84$ yıldır. Çocuk sayısı ortalama $2 \pm 1,03$, en az 0, en fazla 5'tir. Eş öğrenim durumu %68,2'sinin (105 kişi) ortaokul ve altındadır. %49,4'ünün (76 kişi) eşi gelir getirici bir işte çalışıyor, %47,4'ünün (73 kişi) eşi gelir getirici bir işte çalışmıyor, %3,2'sinin (5 kişi) eşi emeklidir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Evli ya da önceden evlenmiş olan katılımcıların evliliğe ve eşine ilişkin bazı özellikleri

Özellik	Sayı	Yüzde*
İlk evlilik yaşı		
<18 yaş	18	11,7
≥18 yaş	136	88,3
Ortalama±SS= 22,75±4,57 Ortanca= 23 En düşük-yüksek değer= 14-36		
Severek evlenme durumu		
Evet, severek	110	71,4
Hayır, görücü usulü	44	28,6
Eş ile akrabalık durumu		
Var	36	23,4
Yok	118	76,6
Eş ile akrabalık varsa yakınlığı**		
Kuzen evliliği	8	22,2
Uzaktan akraba	28	77,8
Evlilik süresi		
Ortalama±SS= 15,12±8,84 Ortanca= 15,50 En düşük-yüksek değer= 1-39		
Çocuk sayısı		
Ortalama±SS= 2±1,03 Ortanca= 2 En düşük-yüksek değer= 0-5		
Eş öğrenim durumu		
Ortaokul ve altı	105	68,2
Lise ve üzeri	49	31,8
Son eşin işi		
Gelir getirici bir işte çalışıyor	76	49,4
Gelir getirici bir işte çalışmıyor	73	47,4
Emekli	5	3,2
Toplam	154	100,0

*Sütun yüzdesi alınmıştır. SS: Standart sapma

**Eşyle arasında akrabalık olanlar için değerlendirilmiştir (n=36).

Katılımcıların %46,6'sının (90 kişi) annesinin, %26,4'ünün (51 kişi) babasının öğrenim düzeyi okuryazar değil ya da okuryazar seviyesindedir. Annesi ile babası arasında %28,0'ının (28 kişi) akrabalık bulunmaktadır. Annesi ile babası arasında akrabalık bulunanların %40,7'si (22 kişi) kuzen evliliği yapmıştır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Katılımcıların anne babasına ilişkin bazı özellikler

Özellik	Sayı	Yüzde*
Anne öğrenim durumu		
Okuryazar değil / Okuryazar	90	46,6
İlköğretim ve üzeri	103	53,4
Baba öğrenim durumu		
Okuryazar değil / Okuryazar	51	26,4
İlköğretim ve üzeri	142	73,6
Anne ile baba arasında akrabalık durumu		
Var	54	28,0
Yok	139	72,0
Toplam	193	100,0
Anne ile baba arasında akrabalık varsa yakınlığı		
Kuzen evliliği	22	40,7
Uzaktan akraba	32	59,3
Toplam	54	100,0

*Sütun yüzdesi alınmıştır.

Katılımcıların %39,9'u (77 kişi) şu anda sigara kullanmaktadır. Sigara kullananların paket yılı ortalama $14 \pm 11,8$, en düşük 1, en yüksek 54'tür. Katılımcıların %21,2'si (41 kişi) alkol kullanmaktadır. Alkol kullananların kullanma sıklığına baktığımızda %56,1'i (23 kişi) ayda 1 veya daha az, %26,8'i (11 kişi) ayda 2-4 kez, %14,6'sı (6 kişi) haftada 2-3 kez, %2,4'ü (1 kişi) haftada 4 veya daha fazla kez kullanmaktadır (Tablo 4.4).

Tablo 4.4. Katılımcıların sigara, alkol kullanımına ilişkin bilgiler

Özellik	Sayı	Yüzde*
Şu anda sigara kullanma durumu (n=193)		
Evet	77	39,9
Hayır	116	60,1
Sigara kullananların paket yılı (n=77)		
Ortalama±SS= 14±11,8 Ortanca= 10 En düşük-yüksek değer= 1-54 **		
Alkol kullanma durumu (n=193)		
Evet	41	21,2
Hayır	152	78,8
Alkol kullananların kullanma sıklığı (n=41)		
Ayda 1 veya daha az	23	56,1
Ayda 2-4 kez	11	26,8
Haftada 2-3 kez	6	14,6
Haftada 4 veya daha fazla	1	2,4

*Sütun yüzdesi alınmıştır.

**Sigara kullananların paket yılına göre değerleri verilmiştir.

Son 15 gün içinde algılanan sağlığını katılımcıların %10,4'ü (20 kişi) mükemmel, %15,5'i (30 kişi) çok iyi, %40,9'u (79 kişi) iyi, %25,4'ü (49 kişi) orta, %7,8'i (15 kişi) kötü olarak belirtmiştir (Tablo 4.5).

Tablo 4.5. Katılımcıların son 15 gün içinde sağlığını değerlendirmelerinin dağılımı

	Sayı	Yüzde*
Algılanan sağlık		
Mükemmel	20	10,4
Çok iyi	30	15,5
İyi	79	40,9
Orta	49	25,4
Kötü	15	7,8
Toplam	193	100,0

*Sütun yüzdesi alınmıştır.

Katılımcıların hayat boyu maruz kaldığı şiddet çeşidine baktığımızda %43,5'i (84 kişi) fiziksel şiddete, %24,4'ü (37 kişi) psikolojik şiddete, %1,6'sı (3 kişi) cinsel şiddete, %22,8'i (44 kişi) ekonomik şiddete maruz kalmıştır (Tablo 4.6).

Tablo 4.6. Katılımcıların hayat boyu şiddet çeşitlerine maruz kalma dağılımı

(n=193)	Sayı	Yüzde*
Şiddet öyküsü çeşidi		
Fiziksel şiddet	84	43,5
Psikolojik şiddet	47	24,4
Cinsel şiddet	3	1,6
Ekonomik şiddet	44	22,8

*Toplam katılımcı sayısı üzerinden yüzde hesaplanmıştır.

Katılımcıların çocukken babasının annesine farklı sıklıklarda şiddet uygulama durumu incelendiğinde 49,8'inin (96 kişi) fiziksel şiddet, %48,2'sinin (93 kişi) psikolojik şiddet, %40,9'unun (79 kişi) ekonomik şiddet uyguladığı görülmektedir (Tablo 4.7).

Tablo 4.7. Katılımcıların çocukken babasının annesine şiddet uygulama durumları

Şiddet çeşidi (n=193)	Fiziksel şiddet		Psikolojik şiddet		Ekonomik şiddet	
Babasının annesine şiddet uygulama sıklığı	Sayı	Yüzde *	Sayı	Yüzde *	Sayı	Yüzde *
Hiçbir zaman	97	50,2	100	51,8	114	59,1
Nadiren	44	22,8	32	16,6	30	15,5
Bazen	38	19,7	40	20,7	30	15,5
Sıklıkla	9	4,7	11	5,7	10	5,2
Çok sık	5	2,6	10	5,2	9	4,7
Toplam	193	100,0	193	100,0	193	100,0

*Sütun yüzdesi alınmıştır.

Çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşünceleri sorgulandığında katılımcıların %64,8'i (125 kişi) hiçbir zaman şiddet uygulanmaması gerektiği düşüncesindeyken, %17,6'sı (34 kişi) nadiren, %16,1'i (31 kişi) bazen, %1,0'ı (2 kişi) sıklıkla, %0,5'i çok sık şiddet uygulanması gerektiğini düşünmektedir. Toplam katılımcıların %35,2'si (68 kişi) çeşitli sıklıklarda çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerektiğini düşünmektedir (Tablo 4.8).

Tablo 4.8. Katılımcıların çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşüncelerinin dağılımı

	Sayı	Yüzde*
Çocuğa şiddet uygulanmalı düşüncesi		
Hiçbir zaman	125	64,8
Nadiren	34	17,6
Bazen	31	16,1
Sıklıkla	2	1,0
Çok sık	1	0,5
Toplam	193	100,0

*Sütün yüzdesi alınmıştır.

Katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme durumuna baktığımızda %94,8'i (183 kişi) tekme, %95,9'u (185 kişi) tokat, %93,3'ü (180 kişi) kasıtlı can yakma hareketi, %95,3'ü (184 kişi) boğaz sıkma, %79,3'ü (153 kişi) itme, %62,7'si (121 kişi) bağırma, %69,9'u (135 kişi) hakaret, %48,7'si (94 kişi) lakap takma, %68,4'ü (132 kişi) baskı kurma, %65,8'i (127 kişi) küçümseme, %67,9'u (131 kişi) hakların elinden alınması (okuma gibi), %48,7'si (94 kişi) para verilmemesi, %32,1'i (62kişi) parasının olmaması, %65,8'i (127 kişi) kazandığı paranın alınması, %75,6'sı (146 kişi) sarsma, %72,0'ı (139 kişi) tükürme, %88,6'sı (171 kişi) saç çekme, %93,3'ü (180 kişi) ısırma, %74,1'i (143 kişi) çocukları göstermeme, %86,5'i (167 kişi) zorla evlendirme, %86,0'ı (166 kişi) eve kapatma için "Evet, şiddettir" diyerek şiddet çeşidi olduğunu bilmiştir (Tablo 4.9).

Tablo 4.9. Katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme durumları

(n=193) Şiddet çeşitleri†	Evet, şiddettir		Hayır, şiddet değildir / Bilmiyorum	
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*
Tekme	183	94,8	10	5,2
Tokat	185	95,9	8	4,1
Kasıtlı can yakma hareketi	180	93,3	13	6,7
Boğaz sıkma	184	95,3	9	4,7
İtme	153	79,3	40	20,7
Bağırma	121	62,7	72	37,3
Hakaret	135	69,9	58	30,1
Lakap takma	94	48,7	99	51,3
Baskı kurma	132	68,4	61	31,6
Küçümseme	127	65,8	66	34,2
Hakların elinden alınması (okuma gibi)	131	67,9	62	32,1
Para verilmemesi	94	48,7	99	51,3
Parasının olmaması	62	32,1	131	67,9
Kazandığı paranın alınması	127	65,8	66	34,2
Sarsma	146	75,6	47	24,4
Tükürme	139	72,0	54	28,0
Saç çekme	171	88,6	22	11,4
Isırma	180	93,3	13	6,7
Çocukları göstermeme	143	74,1	50	25,9
Zorla evlendirme	167	86,5	26	13,5
Eve kapatma	166	86,0	27	14,0

*Satır yüzdesi alınmıştır.

†21 şiddet çeşidi üzerinden toplam bilinen şiddet çeşidi sayısı ortalaması: 15,69±5,43,
En yüksek değer: 21, En düşük değer: 0

Çalışmaya katılanların %40,4'ünün (78 kişi) çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi vardır (Tablo 4.10).

Tablo 4.10. Katılımcıların çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı dağılımları

(n=193)	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*
Çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı	78	40,4	115	59,6	193	100,0

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Şiddete tanıklık durumunda tutumlarını katılımcıların %36,8'i (71 kişi) "Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam", %33,2'si (64 kişi) "Barıştırmaya çalışırım", %28,5'i (55 kişi) "Derhal polisi/jandarmayı ararım" şeklinde belirtmiştir (Tablo 4.11).

Tablo 4.11. Katılımcıların şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının dağılımı

(n=193)	Sayı	Yüzde*
Tutumlar**		
Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam	71	36,8
Barıştırmaya çalışırım	64	33,2
Başım derde girebilir, bana da şiddet uygulayabilir diye karışmam	12	6,2
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama hakkım olduğunu düşünmüyorum	21	10,9
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama yeterli önemi vereceklerini düşünmüyorum	23	11,9
Derhal polisi/jandarmayı ararım	55	28,5

*Toplam katılımcı sayısı üzerinden yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Katılımcıların bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncesine baktığımızda %35,8'i (69 kişi) "Polise/Jandarmaya haber vermelidir", %18,1'i (35 kişi) "Hiçbir şey yapmamalıdır", %17,6'sı (34 kişi) "Kendi ailesinden yardım istemelidir" şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 4.12).

Tablo 4.12. Katılımcıların bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı

(n=193)	Sayı	Yüzde*
Tutumlar**		
Hiçbir şey yapmamalıdır	35	18,1
Karşılık vermelidir	12	6,2
Evi terk etmelidir	14	7,3
Polise/Jandarmaya haber vermelidir	69	35,8
Kendi ailesinden yardım istemelidir	34	17,6
Eşinin ailesine şikayet etmelidir	29	15,0
Sosyal hizmetlere başvurmalıdır	29	15,0
Doktora/Hastaneye başvurmalıdır	4	2,1
Alo 183'ü aramalıdır	26	13,5

*Toplam katılımcı sayısı üzerinden yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Aile içi şiddet hattı olarak bilinen Alo 183 hattı hakkında katılımcıların %31,1'i (60 kişi) hiç duymadığını, %28,5'i (55 kişi) bilgisinin olmadığını, %33,7'si biraz bilgisinin olduğunu, %6,7'si (13 kişi) yeterince bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir (Tablo 4.13).

Tablo 4.13. Katılımcıların aile içi şiddet hattı olarak bilinen Alo 183 hakkında bilgisine ilişkin dağılımı

	Sayı	Yüzde*
Alo 183 bilgisi		
Hiç duymadım	60	31,1
Bilgim yok	55	28,5
Biraz bilgim var	65	33,7
Yeterince bilgi sahibiyim	13	6,7
Toplam	193	100,0

*Toplam katılımcı sayısı üzerinden yüzde hesaplanmıştır.

Çalışmaya katılanların %73,1'i (141 kişi) aile reisi erkek olmalıdır, %39,9'u (77 kişi) erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahiptir, %6,7'si (13 kişi) erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahiptir, %9,3'ü (18 kişi) erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahiptir, %67,9'u (131 kişi) şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar, %61,1'i (118 kişi) şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa sahiptir, %54,4'ü (105 kişi) kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalıdır düşüncesindedir (Tablo 4.14).

Tablo 4.14. Katılımcıların kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun dağılımı

(n=193)	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*
İfadeler				
Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?	141	73,1	52	26,9
Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?	77	39,9	116	60,1
Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyaranlara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	13	6,7	180	93,3
Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	18	9,3	175	90,7
Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?	131	67,9	62	32,1
Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?	118	61,1	75	38,9
Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?	105	54,4	88	45,6

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Katılımcıların evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin dağılımına baktığımızda; %34,7'si (67 kişi) “Neden şiddet gördüğünü sorarım, kocası haklıysa geri evine dönmesini söylerim”, %29,5'i (57 kişi) “Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim” %25,9'u (50 kişi) “Eşiyle barışması için uğraşırım”, %9,9'u (19 kişi) “Fikrim yok” şeklinde cevap vermiştir (Tablo 4.15).

Tablo 4.15. Katılımcıların evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test dağılımı

	Sayı	Yüzde*
Vereceği tepki		
Eşiyle barışması için uğraşırım	50	25,9
Neden şiddet gördüğünü sorarım, kocası haklıysa geri evine dönmesini söylerim	67	34,7
Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim †	57	29,5
Fikrim yok	19	9,9
Toplam	193	100,0

* Sütun yüzdesi alınmıştır.

† İstenen cevap

Katılımcıların %29,5'i (57 kişi) “Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır”, %54,9'u (106 kişi) “Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır”, %24,9'u (48 kişi) “Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir”, %59,6'sı (115 kişi) “Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır”, %53,4'ü (103 kişi) “Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır” ifadesine katılmaktadır (Tablo 4.16).

Tablo 4.16. Katılımcıların toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı

(n=193)	Evet, Katılıyorum		Hayır, Katılmıyorum	
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*
Cinsiyetçi İfadeler				
Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır	57	29,5	136	70,5
Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır	106	54,9	87	45,1
Erkek çocuğun eğitimi olması kız çocuğun eğitimi olmasından her zaman daha iyidir	48	24,9	145	75,1
Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır	115	59,6	78	40,4
Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır	103	53,4	90	46,6

* Satır yüzdesi alınmıştır.

Katılımcıların eşin fiziksel şiddet uygulamasını meşrulaştırdığı durumların ön test dağılımına baktığımızda; %21,2'si (41 kişi) "Eşinden habersiz dışarı çıkarsa", %34,7'si (67 kişi) "Çocukların bakımını ihmal ederse", %27,5'i (53 kişi) "Yemek ve ev işlerini yapmazsa", %27,5'i (53 kişi) "Eşine karşılık verirse", %21,8'i (42 kişi) "Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse", %10,9'u (21 kişi) "Yemeği yakarsa", %50,8'i (98 kişi) "Başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse", %35,8'i (69 kişi) "Kocasını devamlı eleştirirse", %42,5'i (82 kişi) "Eşine devamlı karşı çıkarsa", %44,0'ı (85 kişi) "Kocasının kazandığı parayı israf ederse", %72,5'i (140 kişi) "Aldatırsa", %52,8'i "Kocasına yalan söyleyorsa", %41,5'i (80 kişi) "Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa", %34,7'si (67 kişi) "Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse" şiddeti meşru görmektedir (Tablo 4.17).

Tablo 4.17. Katılımcıların eşin fiziksel şiddet uygulamasını meşrulaştırdığı durumların ön test dağılımı

(n=193)	Evet, doğru buluyorum		Hayır, doğru bulmuyorum	
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*
Şiddeti meşrulaştırdığı durum				
Eşinden habersiz dışarı çıkarsa	41	21,2	152	78,8
Çocukların bakımını ihmal ederse	67	34,7	126	65,3
Yemek ve ev işlerini yapmazsa	53	27,5	140	72,5
Eşine karşılık verirse	53	27,5	140	72,5
Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse	42	21,8	151	78,2
Yemeği yakarsa	21	10,9	172	89,1
Başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse	98	50,8	95	49,2
Kocasını devamlı eleştirirse	69	35,8	124	64,2
Eşine devamlı karşı çıkarsa	82	42,5	111	57,5
Kocasının kazandığı parayı israf ederse	85	44,0	108	56,0
Aldatırsa	140	72,5	53	27,5
Kocasına yalan söylerse	102	52,8	91	47,2
Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa	80	41,5	113	58,5
Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse	67	34,7	126	65,3

* Satır yüzdesi alınmıştır.

Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın merkezi eğilim ve dağılım ölçüleri; Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeği için ortanca değeri 13 (birinci çeyreklik değeri 10, üçüncü çeyreklik değeri 16,5), Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeği için ortanca değeri 11 (birinci çeyreklik değeri 8, üçüncü çeyreklik değeri 15), Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeği için ortanca değeri 12 (birinci çeyreklik değeri 12, üçüncü çeyreklik değeri 15) olarak tespit edilmiştir (Tablo 4.18).

Tablo 4.18. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın merkezi eğilim ve dağılım ölçüleri

Ölçek alt boyutları (n=193)	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek
Sözel Şiddete Tolerans*	13,00	10,00	16,50
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar**	11,00	8,00	15,00
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar***	12,00	8,00	15,00

*30 puan üzerinden, puan ortalaması: 13,8±5,1 En yüksek puan: 28, En düşük puan: 5

**24 puan üzerinden, puan ortalaması: 11,2±4,4 En yüksek puan: 22, En düşük puan: 4

***24 puan üzerinden, puan ortalaması: 11,8±4,9 En yüksek puan: 24, En düşük puan: 4

Katılımcıların Genel Sağlık Anketi-12 skoru %67,9'unun (131 kişi) 2'nin altında, %32,1'inin (62 kişi) Genel Sağlık Anketi-12 skoru 2 ve üzerindedir (Tablo 4.19).

Tablo 4.19. Katılımcıların GSA-12 skorunun dağılımı

	Sayı	Yüzde*
GSA-12 skoru		
<2 puan	131	67,9
≥2 puan	62	32,1
Toplam	193	100,0

*Sütun yüzdesi alınmıştır.

4.2. Katılımcıların Cinsiyete Göre Şiddet Bilgisi, Şiddet Öyküsü, Toplumsal Cinsiyetçi İfadelere Katılma Durumu ve Şiddeti Meşrulaştıran İfadelere İlişkin Dağılımları

Bağırmayı (p=0,005), hakareti (p=0,01), lakap takmayı (p=0,012), baskı kurmayı (p=0,004), küçümsemeyi (p=0,029), para verilmemesini (p=0,001), sarsmayı (p=0,007) kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla şiddet olarak bilmektedir (Tablo 4.20).

Tablo 4.20. Katılımcıların cinsiyete göre şiddet çeşitlerini bilme durumları

(n=193)	Kadın		Erkek		p #	x²
	Evet, şiddettir		Evet, şiddettir			
Şiddet çeşitleri	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Tekme	68	93,2	115	95,8	0,508 ^a	-
Tokat	69	94,5	116	96,7	0,480 ^a	-
Kasıtlı can yakma hareketi	68	93,2	112	93,3	1,000 ^b	-
Boğaz sıkma	70	95,9	114	95,0	1,000 ^b	-
İtme	62	84,9	91	75,8	0,130	-
Bağırma	55	75,3	66	55,0	0,005	8,031
Hakaret	59	80,3	76	63,3	0,010	6,604
Lakap takma	44	60,3	50	41,7	0,012	6,290
Baskı kurma	59	80,8	73	60,8	0,004	8,389
Küçümseme	55	75,3	72	60,0	0,029	4,748
Hakların elinden alınması	54	74,0	77	64,2	0,157	-
Para verilmemesi	47	64,4	47	39,2	0,001	11,553
Parasının olmaması	26	35,6	36	30,0	0,418	-
Kazandığı paranın alınması	53	72,6	74	61,7	0,120	-
Sarsma	63	86,3	83	69,2	0,007	7,234
Tükürme	58	79,5	81	67,5	0,073	-
Saç çekme	63	86,3	108	90,0	0,433 ^b	-
Isırma	70	95,9	110	91,7	0,256 ^b	-
Çocukları göstermeme	57	78,1	86	71,7	0,324	-
Zorla evlendirme	64	87,7	103	85,8	0,717 ^b	-
Eve kapatma	65	89,0	101	84,2	0,344 ^b	-

*Cinsiyete göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan kadınların %46,6'sı (34 kişi), erkeklerin %41,7'si (50 kişi) yaşam boyu fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Kadınlar ve erkekler arasında yaşam boyu fiziksel şiddete maruz kalma açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0,505) (Tablo 4.21).

Tablo 4.21. Katılımcıların cinsiyete göre yaşam boyu fiziksel şiddete maruz kalma durumları

	Fiziksel Şiddet						p #	x²
	Maruz		Maruz		Toplam			
	kalan		kalmayan					
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Cinsiyet								
Kadın	34	46,6	39	53,4	73	100,0	0,505	-
Erkek	50	41,7	70	58,3	120	100,0		
Toplam	84	43,5	109	56,5	193	100,0		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Ki-kare testi

Çalışmaya katılan kadınların %37,0'ı (27 kişi), erkeklerin %16,7'si (20 kişi) yaşam boyu psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Kadınlar ve erkekler arasında yaşam boyu psikolojik şiddete maruz kalma açısından istatistiksel anlamlı olarak kadınlarda daha yüksek bulunmuştur (p=0,001) (Tablo 4.22).

Tablo 4.22. Katılımcıların cinsiyete göre yaşam boyu psikolojik şiddete maruz kalma durumları

Psikolojik Şiddet								
	Maruz kalan		Maruz kalmayan		Toplam		p #	x ²
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Cinsiyet								
Kadın	27	37,0	46	63,0	73	100,0	0,001	10,173
Erkek	20	16,7	100	83,3	120	100,0		
Toplam	47	24,4	146	75,6	193	100,0		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Yates düzeltilmeli ki-kare testi

Çalışmaya katılan kadınların %32,9'u (24 kişi), erkeklerin %16,7'si (20 kişi) yaşam boyu ekonomik şiddete maruz kalmıştır. Kadınlar ve erkekler arasında yaşam boyu ekonomik şiddete maruz kalma açısından istatistiksel anlamlı olarak kadınlarda daha yüksek bulunmuştur (p=0,009) (Tablo 4.23).

Tablo 4.23. Katılımcıların cinsiyete göre yaşam boyu ekonomik şiddete maruz kalma durumları

Ekonomik Şiddet								
	Maruz kalan		Maruz kalmayan		Toplam		p #	x ²
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Cinsiyet								
Kadın	24	32,9	49	67,1	73	100,0	0,009	6,776
Erkek	20	16,7	100	83,3	120	100,0		
Toplam	44	22,8	149	77,2	193	100,0		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Yates düzeltilmeli ki-kare testi

Çalışmaya katılan kadınların %19,2'si (14 kişi), erkeklerin %45,0'ı (54 kişi) çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerektiğini düşünmektedir. Erkeklerin çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmasını kabul oranı kadınlardan daha yüksek bulunmuştur ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.24).

Tablo 4.24. Katılımcıların cinsiyete göre çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşüncelerinin dağılımları

	Çocuğa şiddet uygulama						p #	x²
	Kabul		Kabul		Toplam			
	edenler		etmeyenler					
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
		*		*		*		
Cinsiyet								
Kadın	14	19,2	59	80,8	73	100,0	<0,001	13,262
Erkek	54	45,0	66	55,0	120	100,0		
Toplam	68	35,2	125	64,8	193	100,0		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Yates düzeltilmeli ki-kare testi

Çalışmaya katılan kadınların %50,7'si (37 kişi), erkeklerin %34,2'si (41 kişi) çevresinde eşine şiddet uygulayan kişinin olduğunu belirtmiştir. Kadınlar erkeklere göre çevresinde daha fazla eşine şiddet uygulayan kişi olduğunu belirtmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,023$) (Tablo 4.25).

Tablo 4.25. Katılımcıların cinsiyete göre çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı dağılımları

	Çevrede şiddet uygulayan						p #	x ²
	Var		Yok		Toplam			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
	*	*	*	*	*	*		
Cinsiyet								
Kadın	37	50,7	36	49,3	73	100,0	0,023	5,143
Erkek	41	34,2	79	65,8	120	100,0		
Toplam	78	40,4	115	59,6	193	100,0		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Ki-kare testi

Katılımcıların cinsiyete göre şiddete tanıklık durumundaki tutumlarına baktığımızda erkeklerin %42,5'i (51 kişi) "Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam" (p=0,035), %40,0'ı (48 kişi) "Barıştırmaya çalışırım" (p=0,01) diyerek kadınlara göre istatistiksel olarak daha fazla bu tutumları seçmişlerdir. Kadınların ise %24,7'si (18 kişi) "Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama yeterli önemi vereceklerini düşünmüyorum" (p<0,001), %42,5'i (31 kişi) "Derhal polisi/jandarmayı ararım" (p=0,001) tutumlarını istatistiksel olarak erkeklerden daha fazla seçmişlerdir (Tablo 4.26).

Katılımcıların cinsiyete göre bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımına baktığımızda erkeklerin %25,8'i (31 kişi) "Hiçbir şey yapmamalıdır" (p<0,001), %19,2'si (23 kişi) "Eşinin ailesine şikayet etmelidir" (p=0,039) seçeneğini seçerek kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla seçmişlerdir. Kadınların %49,3'ü (36 kişi) "Polise/Jandarmaya haber vermelidir" (p=0,002), %21,9'u (16 kişi) "Sosyal hizmetlere başvurmalıdır" (p=0,037) seçeneğini seçerek erkeklere göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla seçmişlerdir (Tablo 4.27).

Tablo 4.26. Katılımcıların cinsiyete göre şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının dağılımı

(n=193)	Kadın		Erkek		p #	x²
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Tutumlar**						
Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam	20	27,4	51	42,5	0,035 ^b	4,452
Barıştırmaya çalışırım	16	21,9	48	40,0	0,010 ^b	6,696
Başım derde girebilir, bana da şiddet uygulayabilir diye karışmam	2	2,7	10	8,3	0,138 ^a	-
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama hakkım olduğunu düşünmüyorum	10	13,7	11	9,2	0,327 ^b	-
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama yeterli önemi vereceklerini düşünmüyorum	18	24,7	5	4,2	<0,001 ^a	18,155
Derhal polisi/jandarmayı ararım	31	42,5	24	20,0	0,001 ^b	11,242

*Cinsiyete göre yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Tablo 4.27. Katılımcıların cinsiyete göre bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı

(n=193)	Kadın		Erkek		p #	x²
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Tutumlar**						
Hiçbir şey yapmamalıdır	4	5,5	31	25,8	<0,001 ^a	12,666
Karşılık vermelidir	4	5,5	8	6,7	0,740 ^a	-
Evi terk etmelidir	8	7,3	11	9,3	0,122 ^b	-
Polise/Jandarmaya haber vermelidir	36	49,3	33	27,5	0,002	9,404
Kendi ailesinden yardım istemelidir	13	17,8	21	17,5	0,957 ^b	-
Eşinin ailesine şikayet etmelidir	6	8,2	23	19,2	0,039 ^b	4,260
Sosyal hizmetlere başvurmalıdır	16	21,9	13	10,8	0,037 ^b	4,368
Doktora/Hastaneye başvurmalıdır	2	2,7	2	2,7	0,634 ^a	-
Alo 183’ü aramalıdır	10	13,7	16	13,3	0,943 ^b	-

*Cinsiyete göre yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Erkeklerin %85,8'i (103 kişi), kadınların %52,1'i (38 kişi) "Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?" sorusuna evet cevabını vermiştir ve erkekler kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla evet cevabını vermiştir ($p<0,001$). Erkeklerin %52,5'i (63 kişi), kadınların %19,2'si (14 kişi) "Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?" sorusuna evet cevabını vermiştir ve erkekler kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla evet cevabını vermiştir ($p<0,001$). Erkeklerin %14,2'si (17 kişi), kadınların %1,4'ü (1 kişi) "Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?" sorusuna evet cevabını vermiştir ve erkekler kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla evet cevabını vermiştir ($p=0,003$). Kadınların %76,7'si (56 kişi), erkeklerin %40,8'i (49 kişi) "Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?" sorusuna evet cevabını vermiştir ve kadınlar erkeklere göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla evet cevabını vermiştir ($p<0,001$) (Tablo 4.28).

Kadınların %39,7'si (29 kişi), erkeklerin %23,3'ü (28 kişi) evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin istenen cevap olan "Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim" olacağını belirtmiştir ve kadınlar erkeklere göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla istenen cevabı vermiştir ($p=0,015$) (Tablo 4.29).

Tablo 4.28. Katılımcıların cinsiyete göre kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun dağılımı

(n=193) İfadeler	Kadın Evet		Erkek Evet		Toplam Evet		p #	x ²
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?	38	52,1	103	85,8	141	73,1	<0,001	26,310
Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?	14	19,2	63	52,5	77	39,9	<0,001 ^b	21,017
Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	4	5,5	9	7,5	13	6,7	0,770 ^a	-
Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	1	1,4	17	14,2	18	9,3	0,003 ^a	8,789
Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?	53	72,6	78	65,0	131	67,9	0,273	-
Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?	48	65,8	70	58,3	118	61,1	0,305	-
Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?	56	76,7	49	40,8	105	54,4	<0,001	23,554

* Cinsiyete göre yüzde hesaplanmıştır.

** Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare test

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Tablo 4.29. Katılımcıların cinsiyete göre evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test dağılımı

	Kadın		Erkek		p #	x ²
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
(n=193)		*		*		
Vereceği tepki						
Eşiyle barışması için uğraşırım	15	20,5	35	29,2		
Neden şiddet gördüğünü sorarım, kocası haklıysa geri evine dönmesini söylerim	18	24,7	49	40,8	0,015	5,861
Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim †	29	39,7	28	23,3		
Fikrim yok	11	15,1	8	6,7		
Toplam	73	100,0	120	100,0		

*Cinsiyete göre yüzde hesaplanmıştır.

† İstenen cevap

Ki-kare (İstenen cevap ile diğer cevaplar gruplandırılarak karşılaştırılmıştır.)

Erkeklerin %40,0'ı (48 kişi), kadınların %12,3'ü (9 kişi) "Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır" önermesine katılmaktadır ve erkekler kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla katılmaktadır ($p<0,001$). Kadınların %71,2'si (52 kişi) erkeklerin %45'i (54 kişi) "Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır" önermesine katılmaktadır ve kadınlar erkeklere göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla katılmaktadır ($p<0,001$). Erkeklerin %31,7'si (38 kişi), kadınların %13,7'si (10 kişi) "Erkek çocuğun eğitimi olması kız çocuğun eğitimi olmasından her zaman daha iyidir" önermesine katılmaktadır ve erkekler kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla katılmaktadır ($p=0,005$). Erkeklerin %71,7'si (86 kişi), kadınların %39,7'si (29 kişi) "Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır" önermesine katılmaktadır ve erkekler kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla katılmaktadır ($p<0,001$). Kadınların %72,6'sı (53 kişi), erkeklerin

%41,7'si (50 kişi) “Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır” önermesine katılmaktadır ve kadınlar erkeklere göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla katılmaktadır ($p<0,001$) (Tablo 4.30).

Kadınların %65,8'i ($n=48$), erkeklerin %85,8'i ($n=103$) en az 1 nedenle eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulmaktadır ve erkekler kadınlara göre en az 1 nedenle eşin fiziksel şiddet uygulamasını istatistiksel anlamlı olarak daha fazla oranda doğru bulmaktadır ($p=0,001$). Katılımcıların cinsiyete göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test dağılımına baktığımızda çocukların bakımını ihmal ederse ($p=0,048$), eşine karşılık verirse ($p=0,044$), başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse ($p<0,001$), kocasını devamlı eleştirirse ($p=0,005$), aldatırsa ($p=0,008$), kocasına yalan söylerse ($p=0,011$), kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa ($p=0,029$) erkekler kadınlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla şiddeti meşru görmektedir (Tablo 4.31).

Tablo 4.30. Katılımcıların cinsiyete göre toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun dağılımı

(n=193) Cinsiyetçi İfadeler	Kadın Evet, Katılıyorum		Erkek Evet, Katılıyorum		Toplam Evet, Katılıyorum		p #	x ²
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde**		
Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır	9	12,3	48	40,0	57	29,5	<0,001 ^b	16,700
Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır	52	71,2	54	45,0	106	54,9	<0,001	12,616
Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir	10	13,7	38	31,7	48	24,9	0,005 ^b	7,842
Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır	29	39,7	86	71,7	115	59,6	<0,001	19,229
Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır	53	72,6	50	41,7	103	53,4	<0,001	17,455

*Cinsiyete göre yüzde hesaplanmıştır.

** Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare testi

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Tablo 4.31. Katılımcıların cinsiyete göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test dağılımı

(n=193)	Eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru buluyorum				Toplam		p #	x²
	Kadın Evet	Erkek Evet	Evet					
Şiddeti meşrulaştırdığı durum	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde**		
Eşinden habersiz dışarı çıkarsa	11	15,1	30	25,0	41	21,2	0,102 ^b	-
Çocukların bakımını ihmal ederse	19	26,0	48	40,0	67	34,7	0,048^b	3,910
Yemek ve ev işlerini yapmazsa	15	20,5	38	31,7	53	27,5	0,093 ^b	-
Eşine karşılık verirse	14	19,2	39	32,5	53	27,5	0,044	4,044
Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse	20	27,4	22	18,3	42	21,8	0,139 ^b	-
Yemeği yakarsa	4	5,5	17	14,2	21	10,9	0,060 ^a	-
Başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse	24	32,9	74	61,7	98	50,8	<0,001^b	15,052
Kocasını devamlı eleştirirse	17	23,3	52	43,3	69	35,8	0,005^b	7,940
Eşine devamlı karşı çıkarsa	25	34,2	57	47,5	82	42,5	0,071	-
Kocasının kazandığı parayı israf ederse	26	35,6	59	49,2	85	44,0	0,066	-
Aldatırsa	45	61,6	95	79,2	140	72,5	0,008	6,996
Kocasına yalan söylerse	30	41,1	72	60,0	102	52,8	0,011	6,509
Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa	23	31,5	57	47,5	80	41,5	0,029^b	4,784
Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse	20	27,4	47	39,2	67	34,7	0,096 ^b	-

*Cinsiyete göre yüzde hesaplanmıştır.

** Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

4.3. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Şiddet Bilgisi, Şiddet Öyküsü, Şiddet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet İfadelerine İlişkin Dağılımları

Katılımcıların eğitim düzeyine göre 21 şiddet çeşidi üzerinden şiddet çeşitlerini bilme sayısı dağılımına baktığımızda, ilkokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanlarda ortalama değer 17 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 19), lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanlarda ortalama değer 19 (birinci çeyreklik 14, üçüncü çeyreklik 21) olarak tespit edilmiştir. Lise ve üzeri eğitim düzeyinde olanların değerinin daha yüksek olduğu görülmüştür ve aradaki bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,016$) (Tablo 4.32).

Tablo 4.32. Katılımcıların eğitim düzeyine göre toplam şiddet çeşitlerini bilme sayısı dağılımı

(n=193)	Toplam bilinen şiddet çeşidi sayısı*			p #
	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	
Eğitim durumu				
Ortaokul ve Altı Eğitim	17	10	19	0,016
Lise ve Üzeri Eğitim	19	14	21	

*21 şiddet çeşidi sayısı üzerinden değerlendirilmiştir.

#Mann Whitney-U testi

Katılımcıların eğitim düzeyine göre aile içi şiddet hattı olarak da bilinen Alo 183 hakkında bilgi durumunun ön test dağılımına baktığımızda, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanlar ilkokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla Alo 183 bilgisine sahiptir ($p<0,001$) (Tablo 4.33).

Tablo 4.33. Katılımcıların eğitim düzeyine göre aile içi şiddet hattı olarak da bilinen Alo 183 hakkında bilgi durumunun ön test dağılımı

(n=193)	Alo 183 bilgisi				p #	x²
	Bilgisi yok		Bilgisi var			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
		*		*		
Eğitim düzeyi						
Ortaokul ve Altı Eğitim	86	72,9	32	27,1	<0,001	22,291
Lise ve Üzeri Eğitim	29	38,7	46	61,3		
Toplam	115	59,6	78	40,4		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Ki-kare testi

Çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliği düşüncesi ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Eğitim düzeyine göre hayat boyu şiddete maruz kalma arasında da anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Katılımcıların eğitim düzeyine göre şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının; “Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam”, “Barıştırmaya çalışırım”, “Başım derde girebilir, bana da şiddet uygulayabilir diye karışmam”, “Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama hakkım olduğunu düşünmüyorum”, “Derhal polisi/jandarmayı ararım” arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Şiddete tanıklık durumunda lise ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olanların %18,7’si (14 kişi), ortaokul ve altında eğitim düzeyine sahip olanların %7,6’sı (9 kişi) “Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama yeterli önemi vereceklerini düşünmüyorum” tutumunu belirtmiştir ve lise ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olanlar istatistiksel anlamlı olarak daha fazla bu tutumu belirtmiştir ($p=0,021$) (Tablo 4.34).

Tablo 4.34. Katılımcıların eğitim düzeyine göre şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının dağılımı

(n=193)	Ortaokul ve Altı		Lise ve Üzeri		p #	x²
	Eğitim		Eğitim			
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Tutumlar**						
Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam	41	34,7	30	40,0	0,461	-
Barıştırmaya çalışırım	41	34,7	23	30,7	0,557 ^b	-
Başım derde girebilir, bana da şiddet uygulayabilir diye karışmam	9	7,6	3	4,0	0,374 ^a	-
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama hakkım olduğunu düşünmüyorum	13	11,0	8	10,7	0,939 ^b	-
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama yeterli önemi vereceklerini düşünmüyorum	9	7,6	14	18,7	0,021^b	5,324
Derhal polisi/jandarmayı ararım	33	28,0	22	29,3	0,837 ^b	-

*Eğitim düzeyine göre yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyine göre bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşünceleri; “Hiçbir şey yapmamalıdır”, “Karşılık vermelidir”, “Evi terk etmelidir”, “Polise/Jandarmaya haber vermelidir”, “Sosyal hizmetlere başvurulmalıdır”, “Doktora/Hastaneye başvurulmalıdır”, “Alo 183’ü aramalıdır” arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Bir kadın eşinden şiddet gördüğünde lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların %25,3’ü (19 kişi), ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların %12,7’si (15 kişi) “Kendi ailesinden yardım istemelidir” düşüncesini belirtmiştir ve lise ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olanlar istatistiksel anlamlı olarak daha fazla bu düşünceyi belirtmiştir ($p=0,025$). Bir kadın eşinden şiddet gördüğünde lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların %22,7’si (17 kişi), ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların %10,2’si (12 kişi) “Eşinin ailesine şikayet etmelidir” düşüncesini belirtmiştir ve lise ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olanlar istatistiksel anlamlı olarak daha fazla bu düşünceyi belirtmiştir ($p=0,018$) (Tablo 4.35).

Tablo 4.35. Katılımcıların eğitim düzeyine göre bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı

	Ortaokul ve Altı Eğitim		Lise ve Üzeri Eğitim		p #	x ²
	Sayı	Yüzde *	Sayı	Yüzde *		
(n=193)						
Tutumlar**						
Hiçbir şey yapmamalıdır	25	21,2	10	13,3	0,168 ^b	-
Karşılık vermelidir	7	5,9	5	6,7	1,000 ^a	-
Evi terk etmelidir	10	8,5	4	5,3	0,572 ^a	-
Polise/Jandarmaya haber vermelidir	42	35,6	27	36,0	0,954	-
Kendi ailesinden yardım istemelidir	15	12,7	19	25,3	0,025^b	5,033
Eşinin ailesine şikayet etmelidir	12	10,2	17	22,7	0,018^b	5,609
Sosyal hizmetlere başvurmalıdır	15	12,7	14	18,7	0,259 ^b	-
Doktora/Hastaneye başvurmalıdır	2	1,7	2	2,7	0,643 ^a	-
Alo 183'ü aramalıdır	13	11,0	13	17,3	0,210 ^b	-

*Eğitim düzeyine göre yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyinin lise ve üzeri olması ile ortaokul ve altı olması arasında “Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?”, “Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?”, “Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?”, “Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?”, “Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?”, “Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar

verdiği parası olmalı mıdır?” ifadelerine katılma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların %12,7’si (15 kişi), lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların %4,0’ı (3 kişi) “Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?” ifadesine katılmaktadır ve ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanlar istatistiksel anlamlı olarak daha fazla bu ifadeye katılmıştır ($p=0,042$) (Tablo 4.36).

Tablo 4.36. Katılımcıların eğitim düzeyine göre kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun dağılımı

(n=193)	Ortaokul ve Altı Eğitim Evet		Lise ve Üzeri Eğitim Evet		p #	x ²
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
İfadeler						
Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?	87	73,7	54	72,0	0,792	-
Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?	52	44,1	25	33,3	0,138	-
Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	13	11,0	0	0	-	-
Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	15	12,7	3	4,0	0,042^a	4,115
Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?	80	67,8	51	68,0	0,976	-
Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?	68	57,6	50	66,7	0,209	-
Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?	61	51,7	44	58,7	0,343	-

*Eğitim düzeyine göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare test

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyine göre evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test dağılımına baktığımızda; lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların %40,0'ı (30 kişi), ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların %22,9'u (27 kişi) "Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim" istenen cevabını vermiştir. Lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanlar ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla vereceği tepkinin istenen cevap olacağını belirtmiştir ($p=0,011$) (Tablo 4.37).

Tablo 4.37. Katılımcıların eğitim düzeyine göre evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test dağılımı

(n=193)	Ortaokul ve Altı Eğitim		Lise ve Üzeri Eğitim		p #	x ²
	Sayı	Yüzde *	Sayı	Yüzde *		
Vereceği tepki						
Eşiyle barışması için uğraşırım	32	27,1	18	24,0		
Neden şiddet gördüğünü sorarım, kocası haklıysa geri evine dönmesini söylerim	45	38,1	22	29,3		
Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim †	27	22,9	30	40,0	0,011	6,457
Fikrim yok	14	11,9	5	6,7		
Toplam	73	100,0	120	100,0		

*Eğitim düzeyine göre yüzde hesaplanmıştır.

† İstenen cevap

Ki-kare (İstenen cevap ile diğer cevaplar gruplandırılarak karşılaştırılmıştır.)

Katılımcıların eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun dağılımına baktığımızda; ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların %38,1'i (45 kişi), lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların %16,0'ı (12 kişi) "Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır" ifadesine katılmaktadır ve ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanlar ile lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların katılma oranları arasındaki fark istatistiksel

olarak anlamlıdır ($p=0,001$). Ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların %31,4'ü (37 kişi), lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların %14,7'si (11 kişi) “Erkek çocuğun eğitimi olması kız çocuğun eğitimi olmasından her zaman daha iyidir” ifadesine katılmaktadır ve ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanlar ile lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların katılma oranları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,009$). Eğitim düzeyinin lise ve üzeri olması ile ortaokul ve altı olması arasında “Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır”, “Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır”, “Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır” ifadelerine katılma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.38).

Eğitim düzeyi ortaokul ve altı olanlar lise ve altıda olanlara göre anlamlı olarak daha fazla sayıda nedenle kadına yönelik şiddeti doğru bulmaktadır ($p=0,004$). Katılımcıların eğitim düzeyine göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını meşrulaştırdığı durumların dağılımına baktığımızda; eşinden habersiz dışarı çıkarsa ($p=0,012$), yemek ve ev işlerini yapmazsa ($p=0,012$), eşine karşılık verirse ($p=0,029$), cinsel ilişkide bulunmayı reddederse ($p=0,001$), yemeği yakarsa ($p=0,017$), kocasını devamlı eleştirirse ($p=0,036$), kocasına yalan söylerse ($p=0,024$), kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa ($p=0,034$), kocasının akrabalarına saygısızlık ederse ($p=0,013$) ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanlar lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla meşru görmektedir. Çocukların bakımını ihmal ederse, başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse, eşine devamlı karşı çıkarsa, kocasının kazandığı parayı israf ederse, aldatırsa meşrulaştırılan durumlar ile eğitim düzeyi arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.39).

Tablo 4.38. Katılımcıların eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun dağılımı

(n=193)	Evet, katılıyorum				p #	x²
	Ortaokul ve Altı Eğitim		Lise ve Üzeri Eğitim			
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Cinsiyetçi İfadeler						
Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır	45	38,1	12	16,0	0,001^b	10,796
Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır	60	50,8	46	61,3	0,154	-
Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir	37	31,4	11	14,7	0,009^b	6,835
Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır	73	61,9	42	56,0	0,418	-
Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır	60	50,8	43	57,3	0,379	-

* Eğitim düzeyine göre yüzde hesaplanmıştır.

** Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare testi

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Tablo 4.39. Katılımcıların eğitim düzeyine göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların dağılımı

(n=193)	Eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru buluyorum				p #	x²
	Ortaokul ve Altı Eğitim		Lise ve Üzeri Eğitim			
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*		
Şiddeti meşrulaştırdığı durum						
Eşinden habersiz dışarı çıkarsa	32	27,1	9	12,0	0,012^b	6,265
Çocukların bakımını ihmal ederse	46	39,0	21	28,0	0,118 ^b	-
Yemek ve ev işlerini yapmazsa	40	33,9	13	17,3	0,012^b	6,317
Eşine karşılık verirse	39	33,1	14	18,7	0,029^b	4,763
Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse	35	29,7	7	9,3	0,001^b	11,129
Yemeği yakarsa	18	15,3	3	4,0	0,017^a	5,989
Başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse	63	53,4	35	46,7	0,362	-
Kocasını devamlı eleştirirse	49	41,5	20	26,7	0,036^b	4,408
Eşine devamlı karşı çıkarsa	55	46,6	27	36,0	0,146	-
Kocasının kazandığı parayı israf ederse	58	49,2	27	36,0	0,073	-
Aldatırsa	88	74,6	52	69,3	0,426	-
Kocasına yalan söylerse	70	59,3	32	42,7	0,024	5,105
Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa	56	47,5	24	32,0	0,034^b	4,515
Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse	49	41,5	18	24,0	0,013^b	6,214

*Eğitim düzeyine göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

4.4. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Şiddet Bilgisi, Şiddet Öyküsü, Şiddet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet İfadelerine İlişkin Dağılımları

Katılımcıların medeni durumuna göre 21 şiddet çeşidi üzerinden şiddet çeşitlerini bilme sayısı dağılımına baktığımızda, evlenmiş olanlarda ortalama değer 17,5 (birinci çeyreklik 11, üçüncü çeyreklik 20), hiç evlenmemiş olanlarda ortalama değer 19 (birinci çeyreklik 13, üçüncü çeyreklik 20) olarak tespit edilmiştir. Medeni duruma göre aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.40).

Tablo 4.40. Katılımcıların medeni durumuna göre toplam şiddet çeşitlerini bilme sayısı dağılımı

(n=193)	Toplam bilinen şiddet çeşidi sayısı*			p #
	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	
Medeni durum				
Evlenmiş (n=154)	17,5	11,0	20,0	0,403
Hiç Evlenmemiş (n=39)	19,0	13,0	20,0	

*Toplam 21 şiddet çeşidi üzerinden, ortalaması:15,7±5,4 En yüksek değer:21, En düşük değer:0
#Mann Whitney-U testi

Şiddete tanıklık (babasının annesine şiddetine) ve hayat boyu herhangi bir şiddet çeşidine maruz kalma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Katılımcıların medeni durumuna ve çocuk sahibi olmalarına göre çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Çevrede eşine şiddet uygulayan kişi varlığı, Alo 183'ü bilme ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Birinin eşine şiddet uyguladığına tanıklık etme durumundaki tutumlarına ilişkin dağılım ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların bir kadının eşinden şiddet görmesi halinde yapması gereken hakkındaki düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak polis/jandarmadan yardım istemesi ($p=0,023$) ve sosyal hizmetlere başvurması ($p=0,01$) düşüncesi hiç evlenmemiş olanlarda en az bir

kez evlenmiş olanlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Katılımcıların medeni durumuna göre evli kızı şiddet gördüğünde ayrılmasına ilişkin tutumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Katılımcıların medeni duruma göre kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelerle katılma durumuna baktığımızda; “Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?”, “Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?”, “Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?”, “Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?”, “Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?”, “Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?” ifadeleri arasında istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). “Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?” ifadesine katılma durumu ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p=0,006$) (Tablo 4.41).

“Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır”, “Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır”, “Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır” ifadelerine katılma durumu ile medeni durum arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). “Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır” ifadesine hiç evlenmemiş olanlar en az 1 kez evlenmiş olanlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla katılmaktadır ($p=0,044$). “Erkek çocuğun eğitimli olması kız çocuğun eğitimli olmasından her zaman daha iyidir” ifadesine en az 1 kez evlenmiş olanlar hiç evlenmemiş olanlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla katılmaktadır ($p=0,018$) (Tablo 4.42).

Tablo 4.41. Katılımcıların medeni durumuna göre kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun dağılımı

(n=193)	Evet, katılıyorum						p #	x²
	Evlenmiş		Hiç Evlenmemiş		Toplam			
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde**		
İfadeler								
Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?	111	72,1	30	76,9	141	73,1	0,542 ^b	-
Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?	69	44,8	8	20,5	77	39,9	0,006^b	7,658
Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	13	8,4	0	0	13	6,7	-	-
Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	18	11,7	0	0	18	9,3	-	-
Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?	109	70,8	22	56,4	131	67,9	0,086 ^b	-
Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?	94	61,0	24	61,5	118	61,1	0,954 ^b	-
Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?	81	52,6	24	61,5	105	54,4	0,317 ^b	-

*Medeni duruma göre yüzde hesaplanmıştır. ** Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare test ^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Tablo 4.42. Katılımcıların medeni durumuna göre toplumsal cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun dağılımı

(n=193)	Evet, katılıyorum						p #	x²	
	Evlenmiş		Hiç Evlenmemiş		Toplam				
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde**			
Cinsiyetçi İfadeler									
Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır	50	32,5	7	17,9	57	29,5	0,076 ^b	-	
Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır	79	51,3	27	69,2	106	54,9	0,044^b	4,042	
Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir	44	28,6	4	10,3	48	24,9	0,018^a	5,587	
Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır	89	77,8	26	66,7	115	59,6	0,313 ^b	-	
Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır	82	53,2	21	53,8	103	53,4	0,947 ^b	-	

*Medeni duruma göre yüzde hesaplanmıştır.

** Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Tablo 4.43. Katılımcıların medeni durumuna göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test dağılımı

(n=193)	Eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru buluyorum						p #	x²
	Evlenmiş		Hiç Evlenmemiş		Toplam			
Şiddeti meşrulaştırdığı durum	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde**		
Eşinden habersiz dışarı çıkarsa	40	26,0	1	2,6	41	21,2	0,001^a	10,193
Çocukların bakımını ihmal ederse	58	37,7	9	23,1	67	34,7	0,087 ^b	-
Yemek ve ev işlerini yapmazsa	49	31,8	4	10,3	53	27,5	0,007^a	7,263
Eşine karşılık verirse	49	31,8	4	10,3	53	27,5	0,007^a	7,263
Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse	37	24,0	5	12,8	42	21,8	0,130 ^a	-
Yemeği yakarsa	20	13,0	1	2,6	21	10,9	0,082 ^a	-
Başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse	81	52,6	17	43,6	98	50,8	0,315 ^b	-
Kocasını devamlı eleştirirse	62	40,3	7	17,9	69	35,8	0,009^b	6,744
Eşine devamlı karşı çıkarsa	68	44,2	14	35,9	82	42,5	0,351 ^b	-
Kocasının kazandığı parayı israf ederse	68	44,2	17	43,6	85	44,0	0,949 ^b	
Aldatırsa	110	71,4	30	76,9	140	72,5	0,492 ^b	-
Kocasına yalan söylerse	85	55,2	17	43,6	102	52,8	0,195 ^b	-
Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa	70	45,5	10	25,6	80	41,5	0,025^b	5,034
Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse	58	37,7	9	23,1	67	34,7	0,087 ^b	-

*Medeni duruma göre yüzde hesaplanmıştır.

** Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Ki-kare testi

^a Fisher kesinlik testi kullanılmıştır.

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Medeni duruma göre kadına yönelik şiddeti meşru görme nedeni sayısı ve en az 1 nedenle şiddeti meşru görme arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların medeni duruma göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test dağılımına baktığımızda; çocukların bakımını ihmal ederse, cinsel ilişkide bulunmayı reddederse, yemeği yakarsa, başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse şiddeti meşru görme ile medeni durum arasında istatistiksel anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Eşinden habersiz dışarı çıkarsa ($p=0,001$), yemek ve ev işlerini yapmazsa ($p=0,007$), eşine karşılık verirse ($p=0,007$), kocasını devamlı eleştirirse ($p=0,009$), kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa ($p=0,025$) evlenmiş olanlar evlenmemiş olanlara göre istatistiksel anlamlı olarak daha fazla eşin fiziksel şiddetini meşru görmektedir (Tablo 4.43).

4.5. Katılımcıların Hayat Boyu Fiziksel Şiddete Maruz Kalmasına Göre Şiddet Bilgisi, Şiddet Algısı ve Toplumsal Cinsiyet İfadelerine İlişkin Dağılımları

Katılımcıların hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalmasıyla 14 şiddeti meşrulaştıran ifade üzerinden eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulma toplam ifade sayısı dağılımına baktığımızda, fiziksel şiddete maruz kalanlarda ortalama değer 7 (birinci çeyreklik 2, üçüncü çeyreklik 9), fiziksel şiddete maruz kalmayanlarda ortalama değer 4 (birinci çeyreklik 0, üçüncü çeyreklik 8) olarak tespit edilmiştir. Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma ile fiziksel şiddetin meşrulaştırıldığı ifade sayısı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,013$) (Tablo 4.44). Ayrıca hiçbir nedenle şiddeti doğru bulmayanların %31'i, en az 1 nedenle doğru bulanların %47'si hayat boyu fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir ($p=0,063$).

Tablo 4.44. Katılımcıların hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalmasına göre eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu toplam ifade sayısı

(n=193)	Fiziksel şiddeti meşrulaştırdığı ifade sayısı*			p #
	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	
Fiziksel şiddet				
Maruz kalan (n=84)	7	2	9	0,013
Maruz kalmayan (n=109)	4	0	8	

*14 şiddeti meşrulaştıran ifade üzerinden, ortalaması: 5,2± 4,3,

En yüksek değer: 14, En düşük değer: 0

#Mann Whitney-U testi

Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanlar babasının annesine fiziksel şiddetine istatistiksel anlamlı olarak daha fazla tanıklık etmiştir ($p<0,001$). Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanlar hayat boyu psikolojik şiddete istatistiksel anlamlı olarak daha fazla maruz kalmıştır ($p<0,001$). Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanlar anlamlı olarak daha fazla çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmalı düşüncesine sahiptir ($p=0,024$). Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanlar istatistiksel anlamlı olarak algılanan sağlığını daha fazla kötü olarak belirtmiştir ($p=0,005$) (Tablo 4.45).

Babasının annesine psikolojik şiddetine ($p<0,001$), ekonomik şiddetine tanıklık edenler ($p=0,005$) anlamlı olarak daha fazla hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Hayat boyu ekonomik şiddete maruz kalma ile hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma arasında ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Hayat boyu psikolojik şiddete, ekonomik şiddete maruz kalma ile algılanan sağlık arasında ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$).

Katılımcıların algıladıkları ekonomik durum ile şiddet çeşitlerini bilme, şiddet algısı, toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumu ve şiddeti meşrulaştıran ifadelerle katılma durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.45. Katılımcıların hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalmasıyla babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık etme, hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalma ve algılanan sağlık durumunun karşılaştırılması

	Fiziksel Şiddet					
	Maruz kalan		Maruz kalmayan			
(n=193)	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	p #	x²
Fiziksel şiddete tanıklık						
Evet	61	59,2	42	40,8	<0,001 ^b	22,149
Hayır	23	25,6	67	74,4		
Psikolojik şiddet						
Maruz kalan	39	83,0	8	17,0	<0,001 ^b	39,348
Maruz kalmayan	45	30,8	101	69,2		
Çocuğa şiddet uygulama						
Kabul edenler	37	54,4	31	45,6	0,024	5,064
Kabul etmeyenler	47	37,6	78	62,4		
Algılanan sağlık						
İyi	47	36,4	82	63,6	0,005	7,954
Kötü	37	57,8	27	42,2		
Toplam	84	100,0	109	100,0		

*Sadır yüzdesi alınmıştır.

Ki-kare testi

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Katılımcıların 12 yaşına kadar yaşadığı yer ile şiddete maruz kalma, şiddete tanıklık etme, çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmalı düşüncesi, eşin fiziksel şiddet uygulamasını en az 1 nedenle doğru bulma arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$). 12 yaşına kadar il-ilçe merkezi /yurtdışında yaşayanlar köyde yaşayanlara göre şiddet çeşitlerini bilme sayısı ($p=0,002$), Alo 183 hakkında bilgisi olma ($p=0,041$) anlamlı olarak daha fazladır.

Çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmalı düşüncesine sahip olma ile GSA-12 skoru ve eğitim düzeyi arasında ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

4.6. Katılımcıların GSA-12 Sonucuna Göre Bazı Değişkenlerin Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan katılımcılardan kadınların ($p=0,037$), geliri giderinden az olanların ($p=0,006$), boşanmış/ eşi ölmüş/ ayrı yaşayanların ($p=0,006$), algılanan sağlığını kötü olarak belirtenlerin ($p<0,001$) istatistiksel anlamlı olarak GSA-12 skoru 2'nin üzerinde bulunmuştur (Tablo 4.46).

Tablo 4.46. Katılımcıların cinsiyet, ekonomik durum, medeni durum ve algılanan sağlık durumuna göre GSA-12 skorunun dağılımı

	GSA-12 skoru					
	<2		≥2			
	Sayı	Yüzde *	Sayı	Yüzde *	p #	x²
(n=193)						
Cinsiyet						
Kadın	43	58,9	30	41,1	0,037	4,334
Erkek	88	73,3	32	26,7		
Ekonomik durum						
Geliri giderinden az ₺	70	59,8	47	40,2	0,006	10,211
Geliri giderine eşit	42	76,4	13	23,6		
Geliri giderinden fazla	19	90,5	2	9,5		
Medeni durum						
Evli	100	73,0	37	27,0	0,006	10,176
Bekar	25	64,1	14	35,9		
Boşanmış/ Eşi ölmüş/ Ayrı yaşıyor ₺	6	35,3	11	64,7		
Algılanan sağlık						
İyi	102	79,1	27	20,9	<0,001	22,356
Kötü	29	45,3	35	54,7		
Toplam	131	67,9	62	32,1		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Ki-kare testi

‡ Farkı yaratan satır

Çalışmada hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma ($p=0,005$), hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalma ($p=0,005$), çocukken babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık etme ($p=0,001$), çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi

varlığı ($p=0,002$), kocasının kazandığı parayı israf ederse şiddeti meşru görme ($p=0,003$), aldatırsa şiddeti meşru görme ($p=0,037$), kocasının hatalarını yüzüne vurursa şiddeti meşru görme ($p=0,049$) ile GSA-12 skorunun 2'nin üzerinde olması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 4.47).

Tablo 4.47. Katılımcıların fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalma, fiziksel şiddete tanıklık etmesi, çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı ve bazı durumlarda şiddeti meşru görme durumuna göre GSA-12 skorunun dağılımı

	GSA-12 skoru					
	<2		≥2			
(n=193)	Sayı	Yüzde *	Sayı	Yüzde*	p #	x²
Fiziksel şiddet						
Maruz kalan	48	57,1	36	42,9	0,005	7,858
Maruz kalmayan	83	76,1	26	23,9		
Psikolojik şiddet						
Maruz kalan	24	51,1	23	48,9	0,005^b	8,053
Maruz kalmayan	107	73,3	39	26,7		
Çocukken fiziksel şiddete tanıklık etme						
Evet	59	57,3	44	42,7	0,001^b	11,369
Hayır	72	80,0	18	20,0		
Çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı						
Var	43	55,1	35	44,9	0,002	9,756
Yok	88	76,5	27	23,5		
Kocasının kazandığı parayı israf ederse şiddeti meşru görme						
Evet	48	56,5	37	43,5	0,003	9,061
Hayır	83	76,9	25	23,1		
Aldatırsa şiddeti meşru görme						
Evet	89	63,6	51	36,4	0,037^b	4,332
Hayır	42	79,2	11	20,8		
Kocasının hatalarını yüzüne vurursa şiddeti meşru görme						
Evet	48	60,0	32	40,0	0,049	3,887
Hayır	83	73,5	30	26,5		
Toplam	131	67,9	62	32,1		

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Ki-kare testi

^b Yates düzeltilmeli ki-kare testi kullanılmıştır.

Katılımcılardan hayat boyu cinsel şiddete maruz kalanların tümünün GSA-12 skoru 2'nin üzerindedir. Ancak cinsel şiddete maruz kaldığını ifade eden kişi sayısı üç kişidir.

Katılımcıların hayat boyu ekonomik şiddete maruz kalma, çocukken babasının annesine psikolojik ve ekonomik şiddetin tanıklık etme durumu ile GSA-12 skorunun düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$.) Çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerektiğini düşünme ile GSA-12 skoru arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalanların kalmayanlara göre GSA-12 skorunun 2'nin üzerinde olması 2,29 kat daha fazladır ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (%95 Güven Aralığı: 1,03-5,09, $p=0,041$).

Çocukken babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık edenlerin etmeyenlere göre GSA-12 skorunun 2'nin üzerinde olması 2,52 kat daha fazladır ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (%95 Güven Aralığı: 1,22-5,22, $p=0,013$).

Ekonomik durumu geliri giderinden az olanlarda geliri giderinden fazla olanlara göre GSA-12 skorunun 2'nin üzerinde olması 7,70 kat daha fazladır ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (%95 Güven Aralığı: 1,32-44,94, $p=0,023$).

Boşanmış, eşi ölmüş ya da eşinden ayrı yaşayanların evli olanlara göre GSA-12 skorunun 2'in üzerinde olması 6,57 kat daha fazladır ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (%95 Güven Aralığı: 0,74-4,26, $p=0,005$).

Algılanan sağlığı kötü olanların iyi olanlara göre GSA-12 skorunun 2'nin üzerinde olması 3,45 kat daha fazladır ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (%95 Güven Aralığı: 1,68-7,07, $p=0,001$).

Kocasının kazandığı parayı israf ederse şiddeti meşru görenlerin görmeyenlere göre GSA-12 skorunun 2'nin üzerinde olması 2,69 kat daha fazladır ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (%95 Güven Aralığı: 1,31-5,51, $p=0,007$) (Tablo 4.48).

Tablo 4.48. GSA-12 skorunu etkileyen faktörlerin lojistik regresyon analizi ile incelenmesi

GSA-12 skoru ile ilişkili faktörler* (n=193)	Beta ± SE**	p	OR (%95 CI)***
Psikolojik şiddet			
Maruz kalmayan †			
Maruz kalan	0,830±0,407	0,041	2,29 (1,03-5,09)
Çocukken fiziksel şiddete tanıklık etme			
Hayır †			
Evet	0,924±0,371	0,013	2,52 (1,22-5,22)
Ekonomik durum			
Geliri giderinden fazla †			
Geliri giderine eşit	1,472±0,932	0,114	4,36 (0,70-27,10)
Geliri giderinden az	2,041±0,900	0,023	7,70 (1,32-44,94)
Medeni durum			
Evli †			
Bekar	0,575±0,446	0,197	1,78 (0,74-4,26)
Boşanmış/ Eşi ölmüş/ Ayrı yaşıyor	1,883±0,674	0,005	6,57 (1,75-24,65)
Algılanan sağlık			
İyi †			
Kötü	1,238±0,366	0,001	3,45 (1,68-7,07)
Kocasının kazandığı parayı israf ederse şiddeti meşru görme			
Hayır †			
Evet	0,988±0,366	0,007	2,69 (1,31-5,51)
Kesim noktası	-4,278±0,975	0,000	0,014

*Analize dahil edilen değişkenler şunlardır: Bağımlı değişken: “GSA-12 skorunun ≥ 2 olması”, Bağımsız değişkenler: “cinsiyet, medeni durum, ekonomik durum, algılanan sağlık, hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalma, çocukken babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık etme, çevrede eşine şiddet uygulayan kişi varlığı, kocasının kazandığı parayı israf ederse kadına yönelik şiddeti meşru görme”

**Beta ± SE: Regresyon Katsayısı ve Standart Hatası

***OR: Odds Ratio CI: Confidence Interval (Güven Aralığı)

†: Referans kategoriler

Nagelkerke R²: 0,332 Modelin açıklayıcılığı %33,2’dir.

4.7. Katılımcıların Ön Test “Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği”nden Aldıkları Puan Değerleri ve Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği’nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden kadınların aldığı ortalama değer 11 (birinci çeyreklik 8,5, üçüncü çeyreklik 14), erkeklerin aldığı ortalama değer 15 (birinci çeyreklik 12, üçüncü çeyreklik 17,75) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği’nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden kadınların aldığı ortalama değer 10 (birinci çeyreklik 5, üçüncü çeyreklik 12,5), erkeklerin aldığı ortalama değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,003$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği’nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden kadınların aldığı ortalama değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 18,5), erkeklerin aldığı ortalama değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 14) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$) (Tablo 4.49).

Tablo 4.49. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği’nden aldıkları puanın cinsiyete göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Cinsiyet	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete	Kadın	11,00	8,50	14,00	<0,001
Tolerans	Erkek	15,00	12,00	17,75	
Fiziksel Şiddete	Kadın	10,00	5,00	12,50	0,003
İlişkin Tutumlar	Erkek	12,00	9,00	15,00	
Ayrılmaya İlişkin	Kadın	13,00	10,00	18,50	<0,001
Tutumlar	Erkek	10,00	7,00	14,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden evlenmiş olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 17), hiç evlenmemiş olanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,376$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden evlenmiş olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15), hiç evlenmemiş olanların aldığı ortanca değer 9 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 11) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden evlenmiş olanların aldığı ortanca değer 11,5 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 15,25), hiç evlenmemiş olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 14) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,827$) (Tablo 4.50).

Tablo 4.50. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın medeni duruma göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Medeni durum	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evlenmiş	14,00	10,00	17,00	0,376
	Hiç evlenmemiş	13,00	10,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evlenmiş	12,00	9,00	15,00	<0,001
	Hiç evlenmemiş	9,00	6,00	11,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evlenmiş	11,50	8,00	15,25	0,827
	Hiç evlenmemiş	12,00	9,00	14,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11, üçüncü çeyreklik 17), lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 9,

üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,042$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16), lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların aldığı ortanca değer 9 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 12) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip olanların aldığı ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14,25), lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,370$) (Tablo 4.51).

Tablo 4.51. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın eğitim düzeyine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Eğitim düzeyi	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Ortaokul ve altı	14,00	11,00	17,00	0,042
	Lise ve üzeri	13,00	9,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Ortaokul ve altı	12,00	9,00	16,00	<0,001
	Lise ve üzeri	9,00	6,00	12,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Ortaokul ve altı	11,00	8,00	14,25	0,370
	Lise ve üzeri	12,00	8,00	16,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden anne eğitim düzeyi okuryazar değil/okuryazar olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11, üçüncü çeyreklik 18), anne eğitim düzeyi ilköğretim ve üzeri olanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,032$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden anne eğitim düzeyi okuryazar değil/okuryazar olanların aldığı ortanca değer 11,5 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15), anne eğitim düzeyi ilköğretim ve üzeri olanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 15) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,055$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden anne eğitim düzeyi okuryazar değil/okuryazar olanların aldığı ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 13,25), anne eğitim düzeyi ilköğretim ve üzeri olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 17) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,038$) (Tablo 4.52).

Tablo 4.52. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın anne eğitim düzeyine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Anne eğitim düzeyi	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Okuryazar	14,00	11,00	18,00	0,032
	değil/okuryazar İlköğretim ve üzeri	13,00	10,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Okuryazar	11,50	9,00	15,00	0,055
	değil/okuryazar İlköğretim ve üzeri	10,00	7,00	15,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Okuryazar	11,00	8,00	13,25	0,038
	değil/okuryazar İlköğretim ve üzeri	12,00	8,00	17,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden baba eğitim düzeyi okuryazar değil/okuryazar olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11, üçüncü çeyreklik 19), baba eğitim düzeyi ilköğretim ve üzeri olanların aldığı ortanca değer 13 (birinci

çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,030$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden baba eğitim düzeyi okuryazar değil/okuryazar olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15), baba eğitim düzeyi ilköğretim ve üzeri olanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 14,25) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,030$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden baba eğitim düzeyi okuryazar değil/okuryazar olanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 14), baba eğitim düzeyi ilköğretim ve üzeri olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,045$) (Tablo 4.53).

Tablo 4.53. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın baba eğitim düzeyine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Baba eğitim düzeyi	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Okuryazar	14,00	11,00	19,00	0,030
	değil/okuryazar İlköğretim ve üzeri	13,00	10,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Okuryazar	12,00	9,00	15,00	0,030
	değil/okuryazar İlköğretim ve üzeri	10,00	7,00	14,25	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Okuryazar	10,00	7,00	14,00	0,045
	değil/okuryazar İlköğretim ve üzeri	12,00	8,00	16,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden çocukken babasının annesine fiziksel şiddetine

tanıklık edenlerin aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 17), tanıklık etmeyenlerin aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,217$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık edenlerin aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15), tanıklık etmeyenlerin aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,056$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık edenlerin aldığı ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14), tanıklık etmeyenlerin aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,046$) (Tablo 4.54).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin alt ölçeklerinden alınan puan ile çocukken babasının annesine psikolojik ve ekonomik şiddetine tanıklık etme arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.54. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın çocukken fiziksel şiddete tanıklık etme durumuna göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Fiziksel şiddete tanıklık	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete	Evet	14,00	10,00	17,00	0,217
Tolerans	Hayır	13,00	10,00	16,00	
Fiziksel Şiddete	Evet	12,00	9,00	15,00	0,056
İlişkin Tutumlar	Hayır	10,00	8,00	14,00	
Ayrılmaya İlişkin	Evet	11,00	8,00	14,00	0,046
Tutumlar	Hayır	12,00	9,00	16,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11, üçüncü çeyreklik 18), maruz kalmayanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,023$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 15,75), maruz kalmayanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,126$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların aldığı ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14), maruz kalmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,438$) (Tablo 4.55).

Katılımcıların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puan ile hayat boyu psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.55. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanın hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma durumuna göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Fiziksel şiddet	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Maruz kalan	14,00	11,00	18,00	0,023
	Maruz kalmayan	13,00	9,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Maruz kalan	12,00	8,00	15,75	0,126
	Maruz kalmayan	10,00	8,00	14,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Maruz kalan	11,00	8,00	14,00	0,438
	Maruz kalmayan	12,00	8,00	16,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden aile reisi erkek olmalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 12, üçüncü çeyreklik 17), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 7,25, üçüncü çeyreklik 15) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden aile reisi erkek olmalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 9 (birinci çeyreklik 5, üçüncü çeyreklik 11) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden aile reisi erkek olmalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 14), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11, üçüncü çeyreklik 19) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.56).

Tablo 4.56. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının aile reisi erkek olmalı düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Aile reisi erkek olmalı düşüncesi	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evet	14,00	12,00	17,00	<0,001
	Hayır	10,00	7,25	15,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evet	12,00	9,00	15,00	<0,001
	Hayır	9,00	5,00	11,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evet	10,00	7,00	14,00	<0,001
	Hayır	14,00	11,00	19,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden erkek eşine ekonomik şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 15 (birinci çeyreklik 13, üçüncü çeyreklik 18), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15,75) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek eşine ekonomik şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11, üçüncü çeyreklik 16), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 9,5 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 12) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek eşine ekonomik şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 9 (birinci çeyreklik 6,5, üçüncü çeyreklik 12), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 17) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.57).

Tablo 4.57. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahiptir düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Erkek eşine ekonomik şiddet uygulayabilir düşüncesi	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evet	15,00	13,00	18,00	<0,001
	Hayır	12,00	9,00	15,75	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evet	14,00	11,00	16,00	<0,001
	Hayır	9,50	6,00	12,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evet	9,00	6,50	12,00	<0,001
	Hayır	13,00	10,00	17,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden erkek eşine cinsel şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 13, üçüncü çeyreklik 18,5), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0,090).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek eşine cinsel şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11,5, üçüncü çeyreklik 17,5), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0,005).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek eşine cinsel şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 9 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 10), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 15) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0,033) (Tablo 4.58).

Tablo 4.58. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahiptir düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Erkek eşine cinsel şiddet uygulayabilir düşüncesi	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evet	14,00	13,00	18,50	0,090
	Hayır	13,00	10,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evet	14,00	11,50	17,50	0,005
	Hayır	11,00	8,00	14,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evet	9,00	8,00	10,00	0,033
	Hayır	12,00	8,00	15,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden erkek eşine psikolojik şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 15,5 (birinci çeyreklik 13,75, üçüncü çeyreklik 21), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,005$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek eşine psikolojik şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 15,5 (birinci çeyreklik 10,75, üçüncü çeyreklik 17,25), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek eşine psikolojik şiddet uygulayabilir düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 8 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 11,25), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik

8, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,001$) (Tablo 4.59).

Tablo 4.59. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahiptir düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Erkek eşine psikolojik şiddet uygulayabilir düşüncesi	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evet	15,50	13,75	21,00	0,005
	Hayır	13,00	10,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evet	15,50	10,75	17,25	0,001
	Hayır	11,00	8,00	14,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evet	8,00	6,00	11,25	0,001
	Hayır	12,00	8,00	16,00	

#Mann Whitney-U testi

Katılımcıların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puan ile şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha çok şiddet uygulamaya meyilli olur düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Katılımcıların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans ve Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeklerinden aldıkları puan ile şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa sahiptir düşüncesi arasında ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$), Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden alınan puan ile ilişki saptanmıştır ($p=0,004$).

Katılımcıların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans, Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar, Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeklerinden aldıkları puan ile kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı düşüncesi arasında anlamlı fark saptanmıştır (sırasıyla $p<0,001$, $p=0,016$, $p=0,01$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden ailede erkek önemli kararları almalı düşüncesine

sahip olanların aldığı ortalama değer 16 (birinci çeyreklik 13, üçüncü çeyreklik 20), sahip olmayanların aldığı ortalama değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 15) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden ailede erkek önemli kararları almalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortalama değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16), sahip olmayanların aldığı ortalama değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 13) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden ailede erkek önemli kararları almalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortalama değer 9 (birinci çeyreklik 6,5, üçüncü çeyreklik 12), sahip olmayanların aldığı ortalama değer 12,5 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16,75) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.60).

Tablo 4.60. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalı düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Erkek önemli kararları almalı	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evet Hayır	16,00 12,00	13,00 9,00	20,00 15,00	<0,001
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evet Hayır	13,00 10,00	10,00 7,00	16,00 13,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evet Hayır	9,00 12,50	6,50 9,00	12,00 16,75	<0,001

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden ev işlerini erkekler de yapmalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortalama değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16),

sahip olmayanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 13, üçüncü çeyreklik 17) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden ev işlerini erkekler de yapmalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 12), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 15) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden ev işlerini erkekler de yapmalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 17), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 14) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,001$) (Tablo 4.61).

Tablo 4.61. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalı düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Ev işlerini erkekler de yapmalı	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete	Evet	12,00	9,00	16,00	<0,001
Tolerans	Hayır	14,00	13,00	17,00	
Fiziksel Şiddete	Evet	10,00	6,00	12,00	<0,001
İlişkin Tutumlar	Hayır	12,00	10,00	15,00	
Ayrılmaya İlişkin	Evet	12,00	9,00	17,00	0,001
Tutumlar	Hayır	10,00	7,00	14,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden erkek çocuğun eğitimi olması daha önemli

düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 14,5 (birinci çeyreklik 13, üçüncü çeyreklik 18,75), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,003$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek çocuğun eğitilmiş olması daha önemli düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 14,5 (birinci çeyreklik 11,25, üçüncü çeyreklik 16,75), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 7, üçüncü çeyreklik 13) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden erkek çocuğun eğitilmiş olması daha önemli düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 9 (birinci çeyreklik 7,25, üçüncü çeyreklik 14), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8,5, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,01$) (Tablo 4.62).

Tablo 4.62. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Erkek çocuğun eğitilmiş olması daha önemli	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evet	14,50	13,00	18,75	0,003
	Hayır	13,00	10,00	16,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evet	14,50	11,25	16,75	<0,001
	Hayır	10,00	7,00	13,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evet	9,00	7,25	14,00	0,01
	Hayır	12,00	8,50	16,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden küçük çocuğu olan kadın çalışmamalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 12, üçüncü çeyreklik 17), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 15) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden küçük çocuğu olan kadın çalışmamalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 12) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,003$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden küçük çocuğu olan kadın çalışmamalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 14), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 18) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.63).

Tablo 4.63. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının küçük çocukları olan kadınların çalışmamalı düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Küçük çocuğu olan kadın çalışmamalı	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete Tolerans	Evet	14,00	12,00	17,00	<0,001
	Hayır	12,00	8,00	15,00	
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	Evet	11,00	9,00	16,00	0,003
	Hayır	10,00	6,00	12,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	Evet	10,00	8,00	14,00	<0,001
	Hayır	13,00	10,00	18,00	

#Mann Whitney-U testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden kadınlar siyasette daha çok yer almalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 14 (birinci çeyreklik 11,75, üçüncü çeyreklik 17) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,003$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden kadınlar siyasette daha çok yer almalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 10 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 12), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 9, üçüncü çeyreklik 16) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden kadınlar siyasette daha çok yer almalı düşüncesine sahip olanların aldığı ortanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 17), sahip olmayanların aldığı ortanca değer 9 (birinci çeyreklik 6, üçüncü çeyreklik 13,25) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.64).

Tablo 4.64. Katılımcıların ön test Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının kadınlar siyasette daha çok yer almalı düşüncesine göre dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Kadınlar siyasette daha çok yer almalı	Ortanca	1. çeyrek	3. çeyrek	p #
Sözel Şiddete	Evet	13,00	9,00	16,00	0,003
Tolerans	Hayır	14,00	11,75	17,00	
Fiziksel Şiddete	Evet	10,00	6,00	12,00	<0,001
İlişkin Tutumlar	Hayır	12,00	9,00	16,00	
Ayrılmaya İlişkin	Evet	13,00	10,00	17,00	<0,001
Tutumlar	Hayır	9,00	6,00	13,25	

#Mann Whitney-U testi

Katılımcıların Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans, Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar, Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeklerinden aldıkları puan ile en az 1 nedenle şiddeti meşru görme arasında anlamlı ilişki saptanmıştır (tümü için $p<0,001$).

4.8. Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddet Bilgi, Beceri, Tutumlarına ve Cinsiyetçi İfadelerle Katılma Durumlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların ve Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanının Ön Test-Son Test Dağılımı

Katılımcıların müdahale sonrası tekneyi şiddet olarak bilme yüzdesi müdahale öncesine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p=0,04$). Katılımcıların müdahale sonrası itmeyi, bağırma, hakareti, lakap takmayı, baskı kurmayı, küçümsemeyi, hakların elinden alınmasını (okuma gibi), para verilmemesini, parasının olmamasını, kazandığı paranın alınmasını, sarsmayı, tükürmeyi, saç çekmeyi, ısırma, çocukları göstermemeyi, zorla evlendirmeyi, eve kapatmayı şiddet olarak bilme yüzdesi müdahale öncesine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0,001$) (Tablo 4.65).

Tablo 4.65. Katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme durumunun ön test ve son test dağılımı

(n=193)	Ön test		Son test		p #
	Evet, şiddettir		Evet, şiddettir		
Şiddet çeşitleri	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	
Tekme	183	94,8	191	99,0	0,04
Tokat	185	95,9	193	100,0	-
Kasıtlı can yakma hareketi	180	93,3	193	100,0	-
Boğaz sıkma	184	95,3	193	100,0	-
İtme	153	79,3	190	98,4	<0,001
Bağırma	121	62,7	181	93,8	<0,001
Hakaret	135	69,9	183	94,8	<0,001
Lakap takma	94	48,7	175	90,7	<0,001
Baskı kurma	132	68,4	178	92,2	<0,001
Küçümseme	127	65,8	175	90,7	<0,001
Hakların elinden alınması (okuma gibi)	131	67,9	181	93,8	<0,001
Para verilmemesi	94	48,7	172	89,1	<0,001
Parasının olmaması	62	32,1	156	80,8	<0,001
Kazandığı paranın alınması	127	65,8	178	92,2	<0,001
Sarsma	146	75,6	185	95,9	<0,001
Tükürme	139	72,0	186	96,4	<0,001
Saç çekme	171	88,6	193	100,0	<0,001
Isırma	180	93,3	192	99,5	<0,001
Çocukları göstermeme	143	74,1	186	96,4	<0,001
Zorla evlendirme	167	86,5	187	96,9	<0,001
Eve kapatma	166	86,0	185	95,9	<0,001

*Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Mc-Nemar testi

Müdahale öncesi çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerektiğini düşünenler katılımcıların %35,2'sini (68 kişi) oluştururken, müdahale sonrası katılımcıların %11,4'ünü (22 kişi) oluşturmaktadır. İki yüzde arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$) (Tablo 4.66).

Tablo 4.66. Katılımcıların çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşüncelerinin ön test ve son test dağılımı

(n=193)	Ön test		Son test		p #
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	
Çocuğa şiddet uygulama					
Kabul etmeyenler	125	64,8	171	88,6	<0,001
Kabul edenler	68	35,2	22	11,4	
Toplam	193	100,0	193	100,0	

*Sütun yüzdesi alınmıştır.

Mc-Nemar testi

Müdahale öncesi ile müdahale sonrası karşılaştırıldığında; şiddete tanıklık durumunda katılımcıların “Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam” ($p<0,001$),” Barıştırmaya çalışırım” ($p<0,001$), “Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama hakkım olduğunu düşünmüyorum” ($p=0,019$), “Derhal polisi/jandarmayı ararım” ($p<0,001$) tutumlarının yüzde dağılımları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 4.67).

Tablo 4.67. Katılımcıların şiddete tanıklık durumundaki tutumlarının ön test ve son test dağılımı

(n=193)	Ön test		Son test		p #
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	
Tutumlar**					
Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam	71	36,8	13	6,7	<0,001
Bariştirmaya çalışırım	64	33,2	24	12,4	<0,001
Başım derde girebilir, bana da şiddet uygulayabilir diye karışmam	12	6,2	0	0	-
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama hakkım olduğunu düşünmüyorum	21	10,9	8	4,1	0,019
Polise/Jandarmaya şikayette bulunmak isterim, ama yeterli önemi vereceklerini düşünmüyorum	23	11,9	23	11,9	1,000
Derhal polisi/jandarmayı ararım	55	28,5	143	74,1	<0,001

*Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Mc-Nemar testi

Müdahale öncesi ile müdahale sonrası karşılaştırıldığında; katılımcıların bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşünceleri “Hiçbir şey yapmamalıdır” ($p<0,001$), “Polise/Jandarmaya haber vermelidir” ($p<0,001$), “Eşinin ailesine şikayet etmelidir” ($p=0,011$), “Sosyal hizmetlere başvurulmalıdır” ($p<0,001$), “Doktora/Hastaneye başvurulmalıdır” ($p<0,001$), “Alo 183’ü aramalıdır” ($p<0,001$) için yüzde dağılımları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 4.68).

Tablo 4.68. Katılımcıların bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin ön test ve son test dağılımı

	Ön test		Son test		p #
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
(n=193)		*		*	
Tutumlar**					
Hiçbir şey yapmamalıdır	35	18,1	3	1,6	<0,001
Karşılık vermelidir	12	6,2	4	2,1	0,057
Evi terk etmelidir	14	7,3	18	9,3	0,481
Polise/Jandarmaya haber vermelidir	69	35,8	134	69,4	<0,001
Kendi ailesinden yardım istemelidir	34	17,6	26	13,5	0,256
Eşinin ailesine şikayet etmelidir	29	15,0	14	7,3	0,011
Sosyal hizmetlere başvurmalıdır	29	15,0	57	29,5	<0,001
Doktora/Hastaneye başvurmalıdır	4	2,1	85	44,0	<0,001
Alo 183'ü aramalıdır	26	13,5	161	83,4	<0,001

*Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Mc-Nemar testi

Müdahale öncesi katılımcıların %40,4'ü (78 kişi) Alo 183 hakkında bilgisi olduğunu belirtirken, müdahale sonrası katılımcıların %99,0'ı (191 kişi) bilgisinin olduğunu belirtmiştir. İki yüzde arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.69).

Tablo 4.69. Katılımcıların aile içi şiddet hattı olarak da bilinen Alo 183 hakkında bilgi durumunun ön test ve son test dağılımı

(n=193)	Ön test		Son test		p #
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	
Alo 183 hakkında bilgi durumu					
Bilgisi yok	115	59,6	2	1,00	<0,001
Bilgisi var	78	40,4	191	99,0	
Toplam	193	100,0	193	100,0	

*Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Mc-Nemar testi

Katılımcıların müdahale sonrası “Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?” ($p<0,001$), “Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?” ($p<0,001$), “Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?” ($p=0,006$), “Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?” ($p=0,019$), “Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?” ($p<0,001$), “Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?” ($p<0,001$), “Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?” ($p<0,001$) ifadelerine katılma durumu müdahale öncesi ile karşılaştırıldığına yüzde dağılımları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 4.70).

Tablo 4.70. Katılımcıların kadına yönelik şiddet algısının ve cinsiyetçi ifadelere katılma durumunun ön test ve son test dağılımı

(n=193)	Ön test		Son test		p #
	Evet		Evet		
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	
İfadeler					
Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?	141	73,1	81	42,0	<0,001
Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?	77	39,9	36	18,7	<0,001
Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	13	6,7	3	1,6	0,006
Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?	18	9,3	7	3,6	0,019
Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?	131	67,9	183	94,8	<0,001
Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?	118	61,1	173	89,6	<0,001
Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?	105	54,4	137	71,0	<0,001

*Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Mc-Nemar testi

Müdahale öncesi katılımcıların %29,5'i (57 kişi), müdahale sonrası %85,5'i (165 kişi) evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin istenen cevap olan “Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim.” olacağını belirtmiştir ve müdahale sonrası ile müdahale öncesi arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.71).

Tablo 4.71. Katılımcıların evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına ilişkin ön test ve son test dağılımı

(n=193)	Ön test		Son test		p #
	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	
Vereceği tepki					
Eşiyle barışması için uğraşırım	50	25,9	13	6,7	
Neden şiddet gördüğünü sorarım, kocası haklıysa geri evine dönmesini söylerim	67	34,7	15	7,8	
Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim †	57	29,5	165	85,5	<0,001
Fikrim yok	19	9,8	-		
Toplam	193	100,0	193	100,0	

* Sütun yüzdesi alınmıştır.

† İstenen cevap

Mc-Nemar (İstenen cevap ile diğer cevaplar gruplandırılarak karşılaştırılmıştır.)

Katılımcıların müdahale sonrası “Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır” ($p<0,001$), “Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır” ($p<0,001$), “Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır” ($p<0,001$), “Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır” ($p<0,001$) ifadelerine katılma oranı müdahale öncesi katılma oranı ile karşılaştırıldığında aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Müdahale öncesi “Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir” ($p=0,054$) ifadesine katılma oranı ile

müdahale sonrası katılma oranı karşılaştırıldığında aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4.72).

Tablo 4.72. Katılımcıların toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumunun ön test ve son test dağılımı

	Ön test		Son test		
	Evet,		Evet,		
	Katılıyorum		Katılıyorum		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	p #
		*		*	
(n=193)					
Cinsiyetçi İfadeler					
Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır	57	29,5	14	7,3	<0,001
Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır	106	54,9	146	75,6	<0,001
Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir	48	24,9	34	17,6	0,054
Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır	115	59,6	83	43,0	<0,001
Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır	103	53,4	144	74,6	<0,001

*Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Mc-Nemar testi

Katılımcıların müdahale sonrası eşinden habersiz dışarı çıkarsa, çocukların bakımını ihmal ederse, yemek ve ev işlerini yapmazsa, eşine karşılık verirse, cinsel ilişkide bulunmayı reddederse, yemeği yakarsa, başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse, kocasını devamlı eleştirirse, eşine devamlı karşı çıkarsa, kocasının kazandığı parayı israf ederse, aldatırsa, kocasına yalan söylerse, kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa, kocasının akrabalarına saygısızlık ederse eşin fiziksel şiddet uygulamasını meşru görme oranı müdahale öncesi şiddeti meşru görme oranı ile karşılaştırıldığında aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.73).

Tablo 4.73. Katılımcıların eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumların ön test ve son test dağılımı

(n=193)	Ön test		Son test		p #
	Evet, doğru buluyorum		Evet, doğru buluyorum		
Şiddeti meşrulaştırdığı durum	Sayı	Yüzde*	Sayı	Yüzde*	
Eşinden habersiz dışarı çıkarsa	41	21,2	12	6,2	<0,001
Çocukların bakımını ihmal ederse	67	34,7	33	17,1	<0,001
Yemek ve ev işlerini yapmazsa	53	27,5	17	8,8	<0,001
Eşine karşılık verirse	53	27,5	11	5,7	<0,001
Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse	42	21,8	5	2,6	<0,001
Yemeği yakarsa	21	10,9	3	1,6	<0,001
Başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse	98	50,8	42	21,8	<0,001
Kocasını devamlı eleştirirse	69	35,8	18	9,3	<0,001
Eşine devamlı karşı çıkarsa	82	42,5	19	9,8	<0,001
Kocasının kazandığı parayı israf ederse	85	44,0	32	16,6	<0,001
Aldatırsa	140	72,5	90	46,6	<0,001
Kocasına yalan söylerse	102	52,8	59	30,6	<0,001
Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa	80	41,5	30	15,5	<0,001
Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse	67	34,7	18	9,3	<0,001

*Katılımcıların toplam sayısına göre yüzde hesaplanmıştır.

Mc-Nemar testi

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeğinden katılımcıların müdahale öncesi aldığı ortalanca değer 13 (birinci çeyreklik 10, üçüncü çeyreklik 16,5), müdahale sonrası aldığı ortalanca değer 10 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 13,5) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden katılımcıların müdahale öncesi aldığı

ortanca değer 11 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 15), müdahale sonrası aldığı ortanca değer 8 (birinci çeyreklik 5, üçüncü çeyreklik 11) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Evlilikte Kadına Yönelik şiddete İlişkin Tutumlar leği'nin Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt leğinden katılımcıların müdahale öncesi aldığı ortanca değer 12 (birinci çeyreklik 8, üçüncü çeyreklik 15), müdahale sonrası aldığı ortanca değer 16 (birinci çeyreklik 13, üçüncü çeyreklik 20) olarak tespit edilmiştir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$) (Tablo 4.74).

Tablo 4.74. Katılımcıların n ve son testte Evlilikte Kadına Yönelik şiddete İlişkin Tutumlar leği'nden aldıkları puanın ortanca ve çeyreklik değerleri dağılımı

Ölçek alt boyutları (n=193)	Puan	Ortanca	1. eyrek	3. eyrek	p #
Sözel şiddete Tolerans	n test	13,00	10,00	16,50	<0,001
	Son test	10,00	8,00	13,50	
Fiziksel şiddete İlişkin Tutumlar	n test	11,00	8,00	15,00	<0,001
	Son test	8,00	5,00	11,00	
Ayrılmaya İlişkin Tutumlar	n test	12,00	8,00	15,00	<0,001
	Son test	16,00	13,00	20,00	

Wilcoxon testi

Gelir, medeni durum, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, GSA-12 skoru, 12 yaşa kadar yaşanılan yer, fiziksel şiddete tanıklık, psikolojik şiddete tanıklık, hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma ile katılımcıların müdahale sonrası ile müdahale ncesi Evlilikte Kadına Yönelik şiddete İlişkin Tutumlar leği'nin üç alt leğinden aldıkları puan arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalma durumuna göre Evlilikte Kadına Yönelik şiddete İlişkin Tutumlar leği'nin Sözel şiddete Tolerans ($p=0,027$) ve Ayrılmaya İlişkin Tutumlar ($p=0,015$) alt ölçeklerinden müdahale

sonrası ile müdahale öncesi aldıkları puan arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır, Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeğinden aldıkları puan farkı anlamlı değildir ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Antalya'nın Korkuteli ilçesinde bulunan dört mantar ve kompost üretim fabrikası çalışanlarında pilot çalışma yapılmış ve şiddet türlerinden bazılarına rastlanmıştır. Şiddet türlerine rastlanması nedeniyle fabrika çalışanlarında önemli bir halk sağlığı sorunu olan kadına yönelik şiddet konusunda durum saptama, şiddet algısının değerlendirilmesi, sosyokültürel düzeyleri ve eğitim seviyesi göz önünde bulundurularak senaryo, sunum, münazara, sosyal medya, afiş ve el broşürü kullanılarak eğitim müdahalesinin uygulanması ve eğitim müdahalesinin etkilerinin izlenmesi amacıyla bu araştırma planlanmıştır.

Çalışan toplam 250 kişi olduğu belirtilen fabrikalarda, fabrika dışında iş yapan çalışanların da olması sebebiyle tüm çalışanlara ulaşılamamıştır. Çalışanların az bir kısmı araştırmaya katılmayı kabul etmemiştir. Ön teste katılıp eğitimleri tamamlamayanlar ya da eğitimlere katılıp son teste katılmayanlar olmuştur. Bu kişiler çalışma dışı bırakılmıştır. Anket ya da eğitim günlerinde izinli olanlar çalışmanın tüm aşamalarına katılamadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Ön teste verilen cevaplara göre ön teste katılıp diğer aşamalarda araştırmaya katılmayan fabrika çalışanlarının sosyodemografik değişkenlere verdikleri cevaplar açısından farklılık yoktur. Ancak çalışmaya katılmayı kabul etmeyenler arasında kadına yönelik şiddeti savunan ve konuya olumsuz tepki gösteren az sayıda erkek bireyler de olmuştur. Kadınlar çalışmaya katılmak için daha istekli davranmışlardır. Çalışma toplam 193 kişiyle (Ulaşılma Oranı: %77,2) tamamlanmıştır. Bu ulaşılma oranının yeterli olduğu düşünülmüştür.

5.1. Tanımlayıcı Bulgular

5.1.1. Eğitim Düzeyi

Çalışmamıza katılan kadınların yarısından fazlası ilköğretim ve altı, üçte biri de lise ve üzeri eğitim almıştır. TNSA-2013 raporuna göre kadınların Türkiye genelindeki eğitim durumuna bakıldığında %68,9'u ilköğretim ve altı, %31,1'i de lise ve üzeri eğitim almıştır (38). Türkiye'deki kadınların eğitim düzeyi ile araştırmaya dahil edilen kadınların eğitim düzeyinin benzer olduğu görülmektedir. Ülkemizde genel olarak kadınların eğitim düzeyi erkeklerden

düşüktür (100). Ayrıca cinsiyet eşitsizliği göstergelerinden biri olan eğitime erişim fırsatı, tüm dünyadaki kadınlarda erkeklerle eşit ya da erkeklerden daha düşüktür. Dünya Ekonomik Forumu Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'na göre ülkemiz OECD ülkeleri arasında cinsiyete göre eğitime erişim fırsatı eşitlik sıralamasında 149 ülke arasından 106. sıradadır ve eşitlik skoru 0.968'dir. Ülkemiz eğitim fırsatı açısından diğer ülkeler arasında kötü bir sıralamaya sahiptir. Yine de skorun yıllar içinde daha eşitlikçi yönde arttığı ve 1'e yaklaştığı görülmektedir (35). Bizim çalışmamızda benzer eğitim düzeyindeki kişilerin fabrika çalışanı olarak işe alınması nedeniyle cinsiyete göre farklılık saptanmamış olabilir. Ancak çalışmaya katılanların annesi ile babasının eğitim düzeyleri arasındaki farka baktığımızda annelerinin babalarına göre eğitim düzeyinin anlamlı olarak daha düşük olması iyileşme olarak yorumlanabileceği gibi, eğitime erişimde cinsiyet eşitsizliğini destekleyici bir bulgu olarak düşünülebilir.

5.1.2. Çalışmaya Başlama Yaşı

Katılımcıların yarısından fazlası 18 yaşından daha küçük yaşta gelir getirici bir işte çalışmaya başlamıştır. Çalışmamızda en küçük işe başlama yaşının 8 olması da dikkat çekicidir. 4857 Sayılı İş Kanunu'na göre çalışmamıza dahil edilen katılımcıların genç ve çocuk işçi olarak işe başlama oranının oldukça yüksek oranda olduğu görülmektedir (101). Ayrıca katılımcıların cinsiyete göre çalışmaya başlama yaşı ortalamasına baktığımızda anlamlı olarak erkeklerin kadınlara göre daha küçük yaşta çalışmaya başladığı saptanmıştır. Türk toplumunun geleneksel yapısında evi geçindirme görevi erkeğindir ve kadının toplumsal rolü öncelikle anne ve eş olması yönündedir. Kadının çalışması, mesleki açıdan gösterdiği başarı ve kariyer ise ikinci planda tutulmaktadır, hatta kadının eşinden daha düşük eğitim seviyesi ve ekonomik gelire sahip olması gerektiği inancı da toplumumuzda yaygındır (102). Küresel Cinsiyet Eşitsizliği sıralamasında ekonomik katılım ve fırsat alanında 149 ülke arasında 131. olan ülkemiz için çalışmaya dahil edilen kadınların çalışıyor olması göz önünde tutulmalıdır (35). Çalışmamıza katılanların ilk evlilik yaşı ortalamasına baktığımızda kadınların erkeklere göre anlamlı olarak daha küçük yaşta

evliliğini gerçekleştirmesinin nedeni; kadınları erkenden evlenmeye teşvik eden, erkekleri ise evlenmeden önce aile gelirini sağlayacak bir işe sahip olması zorunluluğunu getiren toplumsal cinsiyetçi inanın sonucu ve kültürel özellikler nedeniyle olabilir.

5.1.3. Akraba Evliliği

Araştırmamızda evli katılımcıların dörtte biri akraba evliliği yapmış iken, yaklaşık üçte birinin de annesi ile babası akraba evliliği yapmıştır. Katılımcıların eşlerinin ve anne-babalarının eğitim düzeyi düştükçe, ilk evlilik yaşı küçüldükçe ve 12 yaşa kadar köyde yaşayanlarda akraba evliliğinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Akraba evliliği yapanlar arasında kuzen evliliği yapanların oranı da %22,2'dir. Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) 2011 verilerine göre ülkemizde akraba evliliği sıklığı %21,3, kırsalda %25,9 ve kentte %19,8'dir. Bizim araştırmamızdaki katılımcıların eşi ile akrabalık sıklığının TAYA raporu Akdeniz Bölgesi sıklığı ile benzer olduğu saptanmıştır (103). TÜİK 2016 aile istatistiklerinde de akraba evliliği sıklığı %23,2 olarak belirtilmiştir. Akraba evliliğinin en sık Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde (%43,6), en az Batı Marmara Bölgesi'nde olduğu (%6,8), araştırmamızı gerçekleştirdiğimiz Akdeniz Bölgesi'nde de %23,1 olduğu raporlanmıştır. Ülkemizin batısından doğusuna gidildikçe akraba evliliği sıklığının arttığı görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe akraba evliliği yapma oranının düştüğü gösterilmiştir. Akraba evliliklerinin %53,7'sinin kuzen evliliği, %46,3'ünün uzaktan akraba ile evlilik yaptığı görülmektedir (104). Akraba evliliği yapanlar arasında kuzen evliliği yapanların oranı Türkiye genelindeki orana göre düşük olsa da yüksek olduğu görülmektedir. Adana'nın bir ilçesinde nüfus temelli kesitsel bir araştırmada akraba evliliği sıklığı %20,6 olarak tespit edilmiştir (105). Hatay'da kadınlar üzerinde yapılmış kesitsel tipte başka bir araştırmada akraba evliliği sıklığı %34,4 olarak saptanmıştır ve düşük öğrenim düzeyi, düşük ekonomik durum ve düşük gelirle ilişkili bulunmuştur (106). Küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş Diyarbakır'ın kırsal ve kentsel bölgesinde yaşayan kadınlarda yapılmış kesitsel bir araştırmada akraba evliliği sıklığı %40,8 bulunmuştur, ayrıca ilk evlilik yaşı düştükçe akraba evliliğinin daha fazla olduğu görülmüştür (107). Aileler arası

uyuma yapılan vurgu, akrabaların diğer kişilere göre daha ulaşılabilir olması nedeniyle akraba evlilikleri hala yüksek oranda görülüyor olabilir. Ayrıca akraba evliliğine bağlı çocuklarda genetik geçiş gösteren hastalıkların meydana gelmesi yukarıda verileri sunulan çalışmalar incelendiğinde büyük bir sorun olduğu, bu konuda daha fazla çalışmalara ihtiyaç olduğu dikkat çekmektedir.

5.1.4. İlk Evlilik Yaşı

Araştırmaya katılan fabrika çalışanlarının ilk evlilik yaşı ortalaması kadınlarda $19,7 \pm 4,2$, erkeklerde $24,6 \pm 3,8$ bulunmuştur. Türkiye genelinde bu ortalamanın kadınlarda 24,8, erkeklerde 27,8 olduğu görülmektedir (108). Çalışmaya katılan katılımcılarda erken yaşta evliliklerin yaygın olmasına çalışmanın kırsal alanda yapılmış olması, eğitim seviyesinin görece düşük olması etken olmuş olabilir.

Ülkemizde erkek ve kadınların yasal evlilik yaşı ebeveyn onayı ile en erken 17 yaşında olabilmektedir. Ancak ilk evliliği 18 yaş altında olan kadın ve erkek oranlarına baktığımızda; hiç 18 yaşından önce evlenen erkek yokken, çalışmamıza katılan 19-56 yaş aralığındaki kadınların 18'inin (%24,7) 18 yaşından önce evlendiği ve en küçük yaşta evlenen kadının yaşının 14 olduğu görülmüştür. TNSA-2013 raporunda 20-49 yaş aralığındaki kadınlarda 18 yaşından önce evlenen kadın oranı %20,8'dir (38). Yerleşim yeri, bölge, eğitim düzeyi açısından TNSA-2013 verileriyle karşılaştırıldığında araştırmaya katılan fabrika çalışanlarının erken evlenme eğiliminin olduğu, kadınların ilk evlilik yaşının sadece hanehalkı refah düzeyi en düşük olan grupla benzerlik gösterdiği görülmüştür. Çalışmamızdaki kadınların büyük çoğunluğunun çocukluğunu köyde geçirmesi ve bulundukları çevrede evlilik yaşının küçük olması nedeniyle Türkiye ortalamasından daha erken yaşta evlenmiş olabilirler. Eğitimler sırasında erkek katılımcılardan bazıları eğer evlenmek için iyi bir kısmet çıkmışsa okula gitmek yerine kızlarının evlenmesine daha olumlu baktıklarını ifade etmişlerdir. Bu düşünce, özellikle kadınları bulundukları çevrede erken yaşta evliliğe yönlendiren toplumsal bir norm haline gelmiş olabilir.

5.1.5. Doğurganlık Hızı

Araştırmamızda evli olanların ortalama 2 çocuk sahibi olduğu saptanmıştır. TÜİK 2017 doğum istatistiklerinde ülkemiz toplam doğurganlık hızı 2,07 olarak belirtilmiştir. Bu sayı Akdeniz Bölgesi için 2,16, Antalya için 1,82 olarak raporlanmıştır (109). Çalışmamızda doğurganlık hızının nüfusun yenilenme düzeyi olan doğurganlık hızı 2,10'nun altında kaldığı ve TÜİK doğum istatistikleriyle uyumlu olduğu görülmüştür.

5.1.6. Sigara-Alkol Kullanımı

Yaptığımız çalışmada sigara kullananlar erkeklerin yarısını, kadınların beşte birini oluşturmaktadır. Çalışmamıza katılan her beş kişiden biri alkol kullanmakta ve çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Türkiye Küresel Yetişkin Tütün Araştırması (GATS) 2012 raporunda ülkemizde sigara kullanma sıklığı toplamda %31,2, erkeklerde %47,9, kadınlarda %15,2 olarak belirtilmiştir (110). Rusya Üreme Sağlığı Araştırması 2011 verilerinde kadınların sigara kullanma sıklığı %23,7, alkol kullanma oranı %51 olarak raporlanmıştır (111). Bangladeş Bulaşıcı Olmayan Hastalık Risk Faktörleri Araştırması 2010 verilerinde yetişkin nüfusta sigara kullanma sıklığı toplamda %51, erkeklerde %70, kadınlarda %34,4 olduğu; alkol kullananların nüfusun %6'sını oluşturduğu ve çoğunluğunun erkek olduğu belirtilmiştir (112). GATS'a dahil 22 ülke arasında 2012 yılı verisi ile en düşük oranda sigara kullanımı olan ülke %6 olan Nijerya'da erkeklerin sigara kullanma oranı %10, kadınların sigara kullanma oranı %1 olarak belirtilmiştir. GATS raporunda ayrıca 2010 verisi ile Polonya'da erkek/kadın oranı 1,5/1 olarak en düşük olan ülke olduğu belirtilmiştir (113). Dünya verilerinde olduğu gibi bizim çalışmamızda da erkeklerde sigara ve alkol kullanımı kadınlara göre daha fazla bulunmuştur. Çalışmamızdaki kadınlarda ülkemiz geneline göre yüksek oranda sigara kullanımının olması çalışma molalarında fabrika çalışanlarının birbirini sigara kullanmaya teşvik etmesinden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca kadınların kendilerine ait gelirlerinin olması sigaraya daha kolay ulaşmalarını sağladığı düşünülmektedir.

5.2. Müdahale Öncesine İlişkin Bulgular

5.2.1. Şiddet Öyküsü (Tanıklık ve Maruz Kalma) ve Çocuğa Yönelik Şiddet

5.2.1.1. Çocukken Babasının Annesine Şiddetine Tanıklık

Aile geleneksel olarak çocuklar için bir güvenlik ve bakım yeri olarak görülse de, çalışmalar ailenin olumsuz etkilerinin olabileceğini ve eş şiddeti ile çocuk istismarı arasında net bir bağlantı olduğunu göstermektedir (114). Aile içi şiddetin olduğu ortamda büyüyen çocuklar nesiller arası şiddet aktarımı nedeniyle ileri dönemdeki yaşamlarında şiddet uygulama ya da şiddete maruz kalma ile ilişkili, daha fazla ruhsal ve davranışsal problemler sergileme açısından da risk altındadır (115,116). Çalışmamızda katılımcıların babasının annesine şiddetine tanıklık edenlerin oranına baktığımızda iki kişiden biri fiziksel ve/veya psikolojik şiddete, yarıya yakını ekonomik şiddete tanıklık etmiştir. Katılımcılarımız arasında şiddete tanıklığın oldukça yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. Çocukken fiziksel şiddete tanıklık edenlerin ruh sağlığı daha kötü bulunmuştur ve bu sonuç hipotezimizi doğrulamaktadır. Ayrıca araştırmamızda çocukken babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık edenler hayatları boyunca daha fazla fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Afganistan Nüfus ve Sağlık Araştırması'na göre hayatları boyunca herhangi bir şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık yarısı babasının annesine psikolojik şiddetine, üç kişiden ikisi de fiziksel şiddetine tanıklık etmiştir (117). ABD'de 20 yaş üzeri yaklaşık 15 bin erkeğin dahil edildiği bir çalışmada çocuklukta eş şiddetine tanık olan iki kişiden birinin fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı bulunmuştur. Yine aynı çalışmada çocuklukta aile içi şiddete tanıklık etmenin erkekler için yetişkinlikte şiddet uygulama riskini oldukça artırdığı gösterilmiştir (118). Yirmi yıl boyunca 543 çocuğun izlendiği bir kohort araştırması sonucu, ilerde eşlerine şiddet uygulama riskinin çocukluk çağında aile içi şiddete tanık olan erkeklerde 2 kat, aile içi şiddete maruz kalan erkeklerde ise 3 kat arttığı tespit edilmiştir (119). Paraguay'da yapılan bir nüfus temelli çalışmada çocukken babasının annesine şiddetine tanıklık edenlerin ve çocukken fiziksel şiddete maruz kalanların daha fazla fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete

maruz kaldıkları saptanmıştır (120). Şahin ve arkadaşlarının Edirne il merkezinde yaptığı çalışmada eşinden sürekli fiziksel şiddet gören kadınların üçte ikisinin eşlerinin ailesinde şiddete tanıklık ettiği saptanmıştır ve çocuklarına şiddet uygulamaları ile kendilerinin çocukken şiddete maruz kalma durumları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (121). Finlandiya’da dokuzuncu sınıf öğrencilerinde yapılmış bir araştırmada, öğrencilerin babasının annesine şiddetine tanıklık oranı ise oldukça düşük bulunmuştur (122). Çeşitli ülkelerde yapılmış çalışmalar bizim çalışmamızda olduğu gibi çocuklukta aile içi şiddete tanıklığın sık olduğunu, sadece gelişmişlik düzeyi ve kültürel yapıyla ilişkilendirilemeyeceğini göstermektedir. Finlandiya’da bizim çalışmamıza göre düşük oranlarda tanıklık olması çiftlerin anlaşamama durumunda ayrılmayı normal karşılaması ve bu nedenle şiddete başvurmak yerine boşanmayı tercih etmesinden kaynaklanmış olabilir. Ancak Afganistan ve ABD’de yapılan çalışmalar bizim çalışmamızla benzer olarak aile içi şiddete tanıklık edenlerin daha fazla şiddete maruz kaldığını ve şiddet uyguladığını göstermektedir. Şiddete uğrayan ya da tanıklık eden çocuklara erken müdahale ile sağlıklı bir şekilde şiddetle baş etmeleri ve olumsuz etkilerini hissetmeden hayatlarını sürdürmeleri sağlanmalıdır. Politika yapıcıların çocukların aile içi şiddette hem tanık hem mağdur olması konusunda, güvenlik odaklı reformlar uygulaması gerekliliğine vurgu yapan ülke çalışmaları mevcuttur (123). Ayrıca boşanmayı normal kabul etmeyen bir toplumda yaşamak şiddete maruz kalan kadınları şiddete sessiz kalıp evliliğini sürdürmeye çalışmaya zorlayacak, hem kendinin hem çocuklarının bu travmaya sürekli maruz kalmasına neden olacaktır.

Anne babası arasındaki fiziksel şiddete tanıklık eden çocuklarda kendileri şiddete maruz kalmasa bile saldırganlıkta artma, uyku ve yeme bozuklukları da dahil olmak üzere çok sayıda sağlık ve davranış sorunları ileri yaşlarda da bireyleri etkilemeye devam edecektir. Bizim çalışmamızda da babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık edenlerde anlamlı olarak GSA-12 skorunun yüksek olması, şiddete tanık olma ile psikolojik sorun varlığı arasında ilişki olduğunu göstermiştir. Ebeveynlerin model oluşturma yoluyla şiddet davranışını sosyal öğrenme teorisiyle çocuklarına aktaracağını, şiddet uygulayan

babanın şiddet uygulayan bir erkek çocuğunun olması, şiddete maruz kalan bir annenin kız çocuğunun şiddet mağduru olması döngüsünü sürdürmeye devam edeceğini düşündürebilir. Literatürde şiddet uygulama açısından en büyük risk faktörünün çocuklukta şiddete maruz kalma olduğunu gösteren yayınlar da bulunmaktadır (124). Biz çalışmamızda doğru cevaplama oranı düşük olacağını ve tepki olarak araştırmadan ayrılmalara neden olabileceğini düşündüğümüz için şiddet uygulama durumu sorgulanmamıştır. Ayrıca geçmişe dönük olarak şiddete maruz kalmanın sorgulanması cevapların hafıza faktöründen etkilenebileceğini düşündürmektedir. Ancak bir diğer bakış açısı da şiddete maruz kalma ya da tanıklık etmenin bireylerin ruhsal ve fiziksel sağlığını kalıcı olarak etkileyebilecek bir durum olduğu için hafızadan çok etkilenmeyeceği yönündedir (124).

5.2.1.2. Hayat Boyu Şiddete Maruz Kalma

Şiddete maruz kalma oranları kişilerin şiddet algısından, içinde bulunduğu toplumun normlarından, eğitim düzeyinden ve küçükken aile içi şiddete tanıklık etmesinden etkilenmektedir (125). Çalışmamızda hayat boyu şiddet türlerine maruz kalmanın her iki cinsiyette yüksek olduğu, iki kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Ülkemiz verilerine baktığımızda kadınların eşinin veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalma oranı %35,5'tir. Yani her 3 kadından biri eş ya da birlikte olduğu erkek tarafından fiziksel şiddet görmektedir. Mardin'de 15-49 yaş arası kadınlarda yapılmış kesitsel bir araştırmada (126) ve Ankara ili Gölbaşı ilçesinde bir sağlık ocağı bölgesinde yaşayan kadınlarda yapılmış kesitsel bir araştırmada kadınların yarısı fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir (127). Çalışmamızı kırsal alanda yaşayan kadınlarda yapmamızdan dolayı ülke geneline göre şiddete maruz kalan kadın oranı yüksek çıkmış olabilir. Ancak ülkemizde yapılan diğer çalışmalarda fiziksel şiddete maruz kalma oranlarının oldukça yüksek olduğu ve yapılan çalışmaların sonuçlarının bizim çalışmamızla benzer olduğu görülmüştür. Bu durum kadınların yaşamları boyunca çok sayıda fiziksel şiddete maruz kaldığının altını çizmekle birlikte, kişinin beyanına bağlı olarak

değerlendirildiği için şiddete maruz kalma oranı gerçekte olandan daha düşük çıkmış da olabilir.

Çalışmamıza katılan kadınların üçünden biri psikolojik şiddete ve üçünden biri ekonomik şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Fiziksel şiddete maruz kalma ile cinsiyetler arasında farklılık görülmezken, kadınlar psikolojik ve ekonomik şiddete erkeklerden daha fazla maruz kalmaktadır. Kadınlar tüm şiddet çeşitlerine daha fazla maruz kalırken, hipotezimiz psikolojik ve ekonomik şiddet için doğrulanmıştır. Ancak fiziksel şiddet her iki cinsiyette benzer oranda yüksek olarak saptanmıştır. Erkekler kadınları kontrolü altına almak için psikolojik, fiziksel ya da ekonomik şiddet uygulamakta, amaçlarına ulaşamadıkları zaman cinayetle sonuçlanabilecek düzeyde fiziksel şiddet uygulayabilmektedirler. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nda yaşamın herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkeklerin duygusal şiddetine/istismarına maruz kalmış kadınların oranı %43,9, ekonomik şiddetine maruz kalmış kadınların oranı ise %30,0 olarak raporlanmıştır. Bu alanda literatür incelendiğinde, sağlık kuruluşuna başvuran kadınlarda yapılmış bir çalışmada psikolojik şiddet oranı %68,0, ekonomik şiddet oranı %43,4 olarak belirtilmiştir (128). Kesitsel tipte ve evli erkeklerde yapılmış bir diğer araştırmada ise katılımcılara uyguladıkları şiddet türleri sorgulanmış, ekonomik şiddet uygulama oranları bizim çalışmamızla benzer bulurken psikolojik şiddet uyguladığını belirten erkek oranı neredeyse tümü olarak bulunmuştur (64). Kadınların şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak algılamaları, psikolojik ve ekonomik şiddet oranlarının olduğundan düşük çıkmasına neden olmuş olabilir. Ayrıca çalışmamız çalışan yani kendi geliri olan kadınlarda yapılmasına rağmen üç kadından birinin ekonomik şiddete maruz kalması dikkat çekici bir bulgudur.

Çalışmamızda eğitim düzeyi ile hayat boyu fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu bulgu şiddet uygulayan bireylerin karşısındaki kişinin eğitim düzeyinden bağımsız, şiddet uygulayan kişilere ait bir sorun olduğunu düşündürmektedir. Şiddet uygulayan ve maruz kalan bireylere yönelik tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetleri

geliştirilmelidir. Sırbistan’da kadınların dahil edildiği bir araştırmada kadınların eğitim düzeyi azaldıkça eş/partneri ya da başka biri tarafından fiziksel şiddete maruz kalma riski artış göstermiştir (129). Bizim çalışmamızda kadının eğitim düzeyinin şiddete maruz kalmayla ilişkili bulunmaması kadınların eğitim düzeyinin birbirine yakın olmasından kaynaklanmış olabilir. Katılımcıların hayat boyu şiddet çeşitlerine maruz kalma durumu ile anne ve baba eğitim düzeyi arasında da anlamlı ilişki saptanmamıştır. Sadece baba eğitim düzeyi okuryazar/okuryazar değil olan grup ilköğretim ve üzeri eğitim düzeyinde olanlara göre anlamlı olarak hayat boyu daha fazla ekonomik şiddete maruz kalmıştır. Eğitim düzeyi düşük olan babanın gelir düzeyi düşük bir işte çalışmasına bağlı aile içi geçim sıkıntısı nedeniyle aile bireyleri ekonomik şiddete daha fazla maruz kalmış olabilir.

5.2.1.3. Çevrede Şiddet Uygulayan Kişi Varlığı

Çalışmamızda çevresinde eşine şiddet uygulayan kişi varlığı kadınlarda anlamlı olarak daha yüksektir. Kadınların şiddet gördüğünde çevresindeki kadınlarla paylaşması nedeniyle bu oran daha yüksek çıkmış olabilir. Ayrıca kadınlar kendine uygulanan şiddeti itiraf etmekte çekimser davranırken, çevresinde şiddete maruz kalan kişi sorgulandığında kendisini başka bir kişi gibi tarif edebilir. Çünkü kadınlar maruz kaldığı şiddet nedeniyle kendisinin suçlanmasından korkup şiddeti gizleme eğiliminde olabilmektedir (130). Erkekler ise şiddeti normal karşılayıp müdahale etmeye istekli olmamalarından dolayı çevrelerinde var olan şiddeti gizlemek istemiş olabilirler. Çevresinde şiddete tanıklık ettiğindeki tutumu sorgulandığında erkeklerin ilk sırada “Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam”, ikinci sırada “Barıştırmaya çalışırım” ifadelerini seçerek şiddetin aile içinde gizli kalması gerektiğini düşündüklerini ve bir kadın şiddete maruz kaldığında ona yardım olarak şiddeti çözmek değil, barışmanın önemli olduğunu düşünmesi de bu durumu açıklar niteliktedir. Çevrelerindeki şiddeti ve olumsuz sonuçlarını önlemek için bireylere sorumluluk düştüğü, özellikle erkeklerin doğru yaklaşım sergilemesi için bu konuda eğitilmesi gerektiğini doğrular bir sonuç saptanmıştır. Çevresinde şiddete tanıklık ettiğindeki tutumu kadınlara sorulduğunda en fazla “Derhal

polisi/jandarmayı ararım” diyerek şiddete sessiz kalmayacaklarını/kalmak istemediklerini belirtmişlerdir. Kadınlar doğru tutumu en fazla seçse de oranının düşük olması, şiddet karşısında nasıl davranılması gerektiğinin yeterince bilinmediğini ve eğitim müdahalesine ihtiyacın olduğunu göstermektedir.

5.2.1.4. Çocuğa Yönelik Şiddet

UNICEF tarafından, “Tanıdık bir yüz: çocukların ve ergenlerin yaşamında şiddet” başlığını taşıyan raporda şiddete maruz kalan çocukların oranının tüm dünyada korkunç düzeylerde yüksek olduğu görülmektedir (131). Bizim çalışmamızda da erkekler çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmasını kadınlara göre daha fazla doğru bulmaktadır. Erkeklerin çocuklara uygulanan şiddetin faili olma olasılığı bu nedenle daha yüksek olabilir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nda evlenmiş kadınların %27’si “çocukları terbiye etmek için bazen dövme gerekebilir” ifadesine katılmaktadır. Bizim çalışmamızda da kadınların %19,2’si, erkeklerin ise %45’i çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmasını kabul etmişlerdir. Malatya il merkezinde 2-5 yaş arası çocuğu olan kadınlarda yapılmış bir çalışmada, anneler %97,8 sıklıkla çocuğuna fiziksel şiddet, %87,0 sıklıkta psikolojik şiddet uyguladığını ifade etmiştir (132). Psikiyatri polikliniğine başvuran kadınlarda yapılmış bir çalışmada da eşinden şiddet gören kadınların daha fazla çocuğuna şiddet uyguladığı ve şiddete maruz kalma ile şiddet uygulamanın bağlantılı olduğu gösterilmiştir (50). Görüldüğü üzere çocuğa yönelik şiddet önemli bir sorundur. Çalışmamıza katılanlarda çocuğa yönelik şiddeti meşru görenlerin olması eğitimlerde bu konuya da yer vermemiz gerektiğini göstermiştir.

5.2.2. Kadına Yönelik Şiddet Algısı, Bilgi, Beceri ve Tutumu

5.2.2.1. Şiddet Çeşitlerini Bilme Durumuna İlişkin Tartışma

Aile içi şiddet algısı hem ülkeden ülkeye, hem de kültürün bir işlevi olarak değişmektedir (133). Katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme durumlarına baktığımızda bağırma, lakap takma, küçümseme, para verilmemesi ve parasının olmaması durumlarını anlamlı olarak erkekler daha az şiddet olarak kabul

etmektedir. Bu sonuç erkeklerin şiddet algısının daha kötü olduğu hipotezimizi destekler niteliktedir. Psikolojik şiddet çeşitlerine baktığımızda erkeklerin yaklaşık sadece yarısı bağırma, lakap takmayı ya da küçümsemeyi şiddet olarak kabul etmiştir. Kadınların şiddet çeşitlerini bilme oranları erkek katılımcılardan yüksek olsa da her iki cinsiyette şiddet çeşitlerini bilme oranlarının düşük olduğu saptanmıştır. Hindistan’da evli kadın ve erkeklerde yapılmış bir çalışmada katılımcıların yarısı aile içi şiddet kelimesini hiç duymamışken, aile içi şiddetin tanımı yapıldıktan sonra ise neredeyse tamamı toplumda var olduğunu belirtmiştir. Yine aynı çalışmada fiziksel şiddet çeşitlerini yüksek oranda şiddet olarak kabul ederlerken, psikolojik ve ekonomik şiddet çeşitlerini bilme oranı yarıya inmiştir (134). Güler ve arkadaşlarının evli kadınlarda yaptığı bir çalışmada kadınların yaklaşık yarısı psikolojik şiddeti ve üçte ikisi ekonomik şiddeti şiddet olarak tanımlamamaktadır (3). Ankara’nın gecekondu bölgesinde yapılmış bir çalışmada şiddeti kadınların büyük çoğunluğu fiziksel olarak tanımlarken, psikolojik şiddeti yarısından daha azı şiddet olarak tanımlamıştır (135). Fiziksel şiddetin görünür sonuçlarının olması fiziksel şiddetin bilinme oranlarının daha yüksek çıkmasını etkilemiş olabilir. Psikolojik ve ekonomik şiddetin olumsuz sonuçlarının kadınların farkında olması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Bir ekonomik şiddet çeşidi olan kadına para verilmemesi erkekler tarafından kadınlara göre daha düşük oranda şiddet olarak kabul edilmiştir. Bizim çalışmamıza benzer olarak Yetim’in yaptığı çalışmada dört kadından üçü para verilmemesini şiddet olarak kabul etmektedir (136). Kadının parasının olmaması ise oldukça düşük oranda şiddet olarak görülmüştür. Ekonomik şiddetin içeriğinin bilinmemesi tanımlanmasında da soruna neden olmuş olabilir. Ülkemizde dört kadından birinin çalışmasına eşi/partneri engel olduğu gibi, on kadından birisine de eşleri tarafından ev ihtiyaçları için para verilmemektedir (37). Ülkemizdeki kadınların gayri safi milli hasıladaki payının erkeklerden düşük olması kadınların parasının olmamasının normal olarak karşılanmasına neden olmuş olabilir. Ancak kadının parasının olmamasının altında yatan nedenler daha detaylı incelendiğinde ekonomik hak ve özgürlüklerinin elinden

alındığı, eşit işten eşit ücret almadıkları, kayıt dışı çalıştırıldıkları, ücretsiz aile içi işlerde çalıştırıldıkları, işte ilerlemelerinin engellendiği (cam tavan fenomeni) ve iş dünyasında şiddet ve tacizin olması gibi nedenlerden kaynaklandığı izlenmektedir.

Hakların elinden alınmasını (okuma gibi) şiddet olarak görmeyen yaklaşık on kişiden üçü, eğitim hakkı elinden alınsa bile bunun şiddet olduğunu düşünmediği için hakkını savunmak üzere harekete geçmeyecektir. Özellikle kız çocuklarının eğitimi yerine evlenmelerini doğru bulan bir grup olması sebebiyle eğitimlerde kullanılmak üzere kız çocuklarının okumasının önemine ilişkin bir senaryo çalışması hazırlanmıştır.

Toplam bilinen şiddet çeşidi sayısı ile eğitim düzeyi karşılaştırıldığında, lise ve üzeri eğitim düzeyinde olanların daha düşük eğitim düzeyine sahip olanlara göre anlamlı olarak daha fazla şiddet çeşidini bildiği saptanmıştır. Eğitim düzeyi yüksek olanların bildiği şiddet çeşidi sayısı daha yüksektir hipotezimiz doğrulanmıştır. Sakarya’da 503 kadının dahil edildiği bir çalışmada bizim çalışmamıza benzer olarak fiziksel, psikolojik, cinsel, yoksun bırakma/ihmal şiddet çeşitlerine örnek davranışların katılımcılar tarafından şiddet olarak algılanıp algılanmadığı sorgulanmış ve eğitim düzeyi arttıkça şiddet çeşitlerini bilme oranı anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (137). Bu sonuçlar beklenildiği gibi eğitim düzeyi arttığında kişilerin şiddeti daha kolay tanıyabildiklerini göstermektedir.

İstanbul’da aile hekimine başvuran kadınlarda yapılmış bir çalışmada fiziksel şiddet diğer şiddet türlerine göre daha fazla şiddet olarak algılanırken, yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyinde olanlar düşük eğitim düzeyinde olanlara göre daha fazla cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir (138). Bizim çalışmamızda eş/partneri tarafından cinsel şiddete maruz kaldığını ifade eden hiç kadın olmamıştır. Eğitim düzeyi arttıkça kadınların şiddet algılarının değişmektedir. Yüksek lisans ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olanlar 2004 tarihinde kabul edilen 5237 Sayılı yeni Türk Ceza Kanunu’nda evlilik içi tecavüzün suç olduğunu biliyor olabilir. Bizim çalışmamızdaki lisans ve üzeri

sadece iki kadın vardır ve bu kadınlar eş/partneri tarafından cinsel şiddete uğramamış olabilir ya da belirtmek istememiş olabilir.

5.2.2.2. Alo 183 Bilgisi

Çalışmamıza katılanların yarısının şiddete uğramış/uğrama ihtimali olan bireylere yönelik ihbar hattı olan Alo 183 hakkında bilgisi yoktur. Cinsiyete, medeni duruma, anne-baba eğitim düzeyine göre Alo 183 bilgi durumu farklılık göstermemektedir. Lise ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olanlarda, 12 yaşına kadar il-ilçe merkezi/yurtdışında yaşayanlarda Alo 183 bilgisi daha yüksek saptanmıştır. Çalışmaya katılanların çok azı bir kadın şiddete maruz kalırsa Alo 183'ü araması gerektiğini düşünmektedir. Cinsiyete, eğitim düzeyine, medeni duruma göre bir kadın şiddete maruz kaldığında Alo 183'ü aramalıdır düşüncesi farklılık göstermemektedir. Türkiye'deki çocuk diş hekimlerinin şiddet bilgisini ölçen bir araştırmada beş katılımcıdan biri çocuğa yönelik şiddete tanıklık edildiğinde Alo 183'ün aranacağını bilmektedir (139). İMDAT ve ASUMA tarafından İzmir'de yürütülen Çocuk Hakları Farkındalık Çalışması sonuçlarına göre dört katılımcıdan biri Alo 183 hattını bilmektedir (140). Ülkemizdeki Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırması sonuçlarına göre de, kadınların şiddete maruz kaldığında başvurabilecekleri yer olarak Alo 183'ü duyma oranı bizim çalışmamıza benzer şekilde yaklaşık yarısıdır. Bizim sonucumuz özellikle ülke genelindeki sosyoekonomik refah düzeyi düşük olan ve kırdaki yaşayan kadınların oranına benzerlik göstermektedir (37). Çalışmamızda 12 yaşına kadar kentte yaşayanların Alo 183'ü bilme oranının yüksek olmasının nedeni ŞÖNİM gibi kuruluşların il merkezinde olması ve yaşayan kişi sayısı ile bağlantılı olarak şiddet olaylarına il merkezinde yaşayan kadınların daha fazla tanıklık etmesi olabilir. Sosyoekonomik durum arttıkça eğitim, duyma ve sosyal medyadan haber alma da artabilir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan grup Alo 183'ü daha fazla bilse de şiddet mağduru kadının bu hattı aramasına yönelik beceri ve tutum geliştirmesi açısından eksik olduğu görülmüştür. Bu durumun altta yatan nedeninin daha ileri nitel araştırmalar ile irdelenmesi gerekli olabilir.

5.2.2.3. Bir Kadın Şiddet Görürse Tutumu

Bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncelerinin dağılımına baktığımızda kadınlarda erkeklere göre daha yüksek oranda olmak üzere her iki cinsiyette en fazla “Polise/Jandarmaya haber vermelidir” seçeneği işaretlenmiştir. Erkekler ikinci sırada “Hiçbir şey yapmamalıdır” seçeneğini seçmiştir. Ankara’da yapılmış bir çalışmada, şiddet gördüğünde kadınların %45,8’i tam da erkeklerin istediği gibi hiçbir şey yapmadığını ifade etmiştir (127). Çalışmamızda eğitim düzeyine göre bir kadının şiddete maruz kalması durumunda tutumuna ilişkin doğru yardım arayışı hakkındaki düşüncesi pek farklılık göstermemiştir. Eğitim düzeyi yüksek olanların bir kadın şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşüncesi daha iyidir hipotezimiz doğrulanmamıştır. Kendi ailesinden yardım istemesi ve eşinin ailesine şikayet etmesi gerektiğine dair düşünce, aksine lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanlarda daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç eğitim düzeyinden bağımsız olarak, şiddetin aile içinde kalması gerektiğine yönelik toplumsal inanışın tabu olarak yerleşmesine bağlı saptanmış olabilir.

5.2.2.4. Evli Kızı Şiddet Görürse Tutumu

Katılımcıların cinsiyete göre evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin cevabına baktığımızda kadınların almak istediğimiz cevap olan “Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim” ifadesini en yüksek oranda işaretlediğini, erkeklerin ise en fazla oranda “Neden şiddet gördüğünü sorarım, kocası haklıysa geri evine dönmesini söylerim” ayrılma karşıtı ve belki de kızını kendi elleriyle ölümle sonuçlanacak bir ortamın içine geri göndereceği bir ifadeyi işaretlediğini saptadık. Erkeklerin evli kızı şiddet görürse ayrılmasına ilişkin tutumu daha olumsuzdur hipotezimizi desteklemiştir. Erkeklerin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

5.2.3. Şiddet-Sağlık İlişkisi

5.2.3.1. Şiddet-Algılanan Sağlık

Çalışmamızda katılımcıların son 15 gün içinde algıladıkları sağlık durumu sorgulanarak fiziksel sağlıkları değerlendirilmiştir ve algılanan sağlığını üç kişiden ikisi kötü olarak ifade etmiştir. Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların daha yüksek oranda sağlığını kötü olarak ifade ettiği saptanmıştır. Çocukluğundan bu yana fiziksel şiddete ya da psikolojik şiddete maruz kalanlarda, ruh sağlığını değerlendiren GSA-12 skorlarının psikolojik bozukluk varlığı lehine olduğu dikkat çeken bir bulgudur. Araştırmamızda ayrıca fiziksel şiddet mağdurlarının daha fazla psikolojik şiddete de maruz kaldığı da görülmüştür. Bu bulgu herhangi bir şiddet çeşidi varsa diğer şiddet çeşitlerinin de olma riskinin arttığını desteklemektedir. Ayrıca çevresinde şiddet uygulayan biri varlığında katılımcıların GSA-12 skorlarının yükseldiği saptanmıştır. Şiddetin varlığı olduğu sürece toplum ruh sağlığının bozulmasının da olacağı bulgularda saptanmıştır. Literatürde olduğu gibi çalışmamızda kadınların algılanan sağlığının daha kötü olması doğurganlık, kadının toplumsal rolü, beslenme, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, aile içindeki karar mekanizmalarındaki rolü, yaşanan mahalle ve sosyoekonomik koşullarla ilişkilidir.

5.2.3.2. Şiddet-Genel Sağlık Anketi-12 Değerlendirmesi

Yaygın olarak Dünya Sağlık Örgütü tarafından genel sağlık hizmetlerinde ruh sağlığını taramak amacıyla kullanılan Genel Sağlık Anketi-12, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır (141). Ruh sağlığını değerlendirirken cinsiyet, medeni durum, algılanan ekonomik gelir, yaş, anne-baba eğitim düzeyi, 12 yaşa kadar yaşanan yer gibi sosyodemografik özelliklerden başka şiddet öyküsünün (şiddete tanıklık ve maruz kalma) de göz önünde bulundurulması gerektiğini gösteren çalışmalar olması bizi araştırmamızda GSA-12'yi kullanmaya yöneltmiştir. Literatürde şiddete maruz kalan kadınların tedavi etkinliği izleminde GSA-12 skorlarının da kullanıldığı çalışmalar mevcuttur (142). Çalışmamızda katılımcıların %32,1'inin GSA-12 skoru 2 ve üzerindedir, yani yaklaşık üç katılımcıdan birinin ruh sağlığı kötüdür. GSA-12 skoruna göre

kadın çalışanların erkek çalışanlara göre, boşanmış/eşi ölmüş/ayrı yaşayanların evli olanlara göre ruh sağlığının anlamlı olarak daha kötü olduğu görülmüştür. Ayrıca gelir durumunu geliri giderinden az olarak ifade edenlerin geliri giderinden fazla diyenlere göre ruh sağlığı skorları daha kötü olarak raporlanmıştır. Japonya’da imalat endüstrisinde çalışan işçilerde yapılmış bir araştırmada GSA-12 skoru ile cinsiyet ve medeni durum arasında bir ilişki saptanmamıştır (143). Finlandiya Helsinki Sağlık Çalışması ve İngiliz Whitehall II çalışmasının verileri kullanılarak kamu sektörü çalışanları üzerinde yapılmış bir araştırmada da GSA-12 skorları cinsiyete göre farklılık göstermezken, her iki cinsiyette ekonomik zorluğu olmayanlara göre ara sıra ya da sık ekonomik zorluk çekenlerde ruh sağlığı daha olumsuz olarak skorlanmıştır. Ayrıca katılımcıların eğitim düzeyi ve anne-baba eğitim düzeyi ile ruh sağlığı karşılaştırıldığında bizim araştırmamızda olduğu gibi anlamlı bir fark saptanmamıştır (144). Boşanmış/eşi ölmüş/ayrı yaşayanların ruh sağlığının daha kötü olduğunu gösteren toplum temelli ya da başka meslek gruplarında yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır (145,146,147,148). Boşanmış/eşi ölmüş/ayrı yaşayanların ruh sağlığı daha kötüdür hipotezimizi bulunan sonuçlar doğrulamıştır. Medeni durumu sadece evli/bekar olarak ayıran çalışmalarda farklılık çıkmamıştır, ancak daha özele inip boşanma/ayrı yaşama durumu sorgulandığında bu fark ortaya çıkarılabilir.

Çalışmamızda hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalanlarda 2,29 kat, çocukken babasının annesine şiddetine tanıklık edenlerde 2,52 kat GSA-12 skoruna göre ruhsal bozukluk riskinde artış bulunmuştur. Şiddete maruz kalanlarda ruhsal bozukluk riski daha yüksektir hipotezimiz doğrulanmıştır. İtalya’da halk sağlığı hizmetlerinde görevli sağlık çalışanlarında yapılmış kesitsel bir araştırmada hayatları boyunca fiziksel olmayan şiddete maruz kalanlarda 1,11 kat, iş arkadaşlarının sözel şiddetine maruz kalanlarda 1,12 kat GSA-12 skoruna göre daha fazla ruhsal bozukluk tespit edilmiştir (149). İzleme çalışmalarının dahil edildiği bir sistematik derlemede eş/partnerinden şiddet görenlerde depresif semptomların ve intihar girişiminin daha fazla görüldüğü, bunun yanında depresif belirti gösterenlerin de şiddet yaşama ihtimalinin daha

fazla olduğu iki yönlü ilişki varlığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca araştırmada şiddet uygulayan erkeklerin depresif semptomlara sahip olabileceğine yer verilmiştir (150). Şiddete maruz kalan kadınların eş/partner şiddetinin ruh sağlığına etkileri üzerine daha ayrıntılı çalışmalar planlanabilir.

5.2.4. Toplumsal Cinsiyetçi İfadeler

Heise ve Kotsadam'ın yaptığı 44 ülkeden 66 araştırmanın dahil edildiği bir ekolojik çalışmada, toplumsal cinsiyet ilişkili normların (erkek egemenliğinin ve eş şiddetinin normal kabul edilmesi gibi) ve cinsiyet eşitsizliğinin (mülkiyet, eğitim, aile hukukunda eşitsizlik gibi) kadına yönelik şiddeti artırdığı saptanmıştır (151). Çalışmamızda katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla TNSA'da kullanılan ifadeler kullanılmıştır TNSA-2013 raporuna göre kadınların toplumsal cinsiyetçi ifadelere katılma oranları bizim çalışmamızdaki kadınlarla benzerdir. Çalışmamızda “Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır” önermesine erkekler ve eğitim düzeyi ortaokul ve altında olanlar anlamlı olarak daha fazla katılmıştır. İstanbul'da yapılmış bir çalışmada kocalarının eğitim düzeyi daha yüksek olan kadınların evdeki kararlarda daha fazla söz hakkının olması bu sonucumuzu desteklemektedir (152). Afganistan'da ülke genelinde yapılan Nüfus ve Sağlık Araştırması sonuçlarına göre erkeklerin ve kadınların yarısı evde önemli kararları kocanın aldığını belirtmiştir (117). Bangladeş'te yapılmış bir çalışmada gelir getirici bir işte çalışan kadınlar kocalarının ailede karar alırken kendilerine daha fazla danıştığını belirtmiştir (153). Hindistan'daki müdahale araştırmasında 18-24 yaş arası kadınların iş gücüne katılımının sağlanması ve eğitim düzeyinin yükseltilmesiyle ev içi kararlarda daha fazla söz hakkının olduğu tespit edilmiştir (154). Ermenistan Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda kadınların aile içindeki kararlara katılma oranı arttığında, şiddeti meşru gördüğü ifade sayısının azaldığı gösterilmiştir (155). Ayrıca erkeklerin geleneksel olarak aile içi önemli kararları verdiği toplumlarda kadına yönelik şiddetin görülme sıklığının artış göstereceği, kadının karar verme sürecine dahil olmak için verdiği çaba sonucu da bu riskin

daha da artacağı kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır (156). Çalışmalar kadınların aile içi kararlara dahil olmasının kadının statüsünün artırılması ile mümkün olduğunu göstermiştir. Bunun sağlanması için de ev içi gelir getirmeyen işler yerine ülkenin ekonomik ve sosyal refahını artıracak, kadınların verdiği emeğin karşılığını alacağı ve statüsü yüksek işlerde istihdam edilmesi gerekmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan kadın ve erkeklerin aile içi karar verme konusunda daha eşitlikçi olduğu sonucu, hem istihdam hem şiddetin azaltılmasında eğitimin önemini tekrar ortaya koymaktadır.

Çalışmamızdaki kadınlar ülke genelindeki kadınlara benzer olarak en çok “Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır” ve “Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır” ifadelerine katılmaktadır. Bununla birlikte, TNSA-2013 raporunda kadınların yarısı “Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır” ifadesine katılırken, bizim çalışmamızda kadınların beşte ikisi katılmaktadır. Aradaki bu farklılık araştırmamızı çalışan kadınlar üzerinde yapmamızdan kaynaklanmış olabilir. Bir vaka kontrol çalışmasında ev işlerinin kadının görevi olduğunu, kadının çalışmamasını, erkeğin karısının kazancına müdahale etme hakkının olduğunu savunan kadınların 4,8 kat daha fazla şiddete maruz kaldığı saptanmıştır (157). Erkeğin ev işi yapmasını ve kadının çalışmasını desteklemeyen kadınların olması erkek egemenliğinin sürmesine neden olabilmektedir. Erkek egemenliğini kabul eden bir kadın, şiddet eğilimli erkekte kadının şiddet uygulamasına izin vereceği yönünde algı gelişmesine neden oluyor olabilir.

Araştırma grubumuzdaki erkekler en çok “Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır” ifadesine katılmış ve en çok “Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır” ifadesine katılmamıştır. Ayrıca çalışmamızda erkekler kadınlara göre tüm toplumsal cinsiyetçi ifadelere anlamlı olarak daha fazla katıldığını belirtmiştir. Şiddetin toplumsal cinsiyet zemininden gelişmesi ve erkeklerin şiddete eğiliminin daha fazla olması, erkeklerin cinsiyetçi ifadelere daha fazla katılmasını destekler niteliktedir. Özellikle erkek katılımcılar maddi getirisi olmayan ve görünür olmayan ev işlerini kadınların görevi olarak görmektedir. Ev işlerini kadınların yapması yönündeki toplumsal

norm çalışan kadını hem evde hem işte çalışmaya mecbur bırakarak kadının beden ve ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Evdeki görev dağılımlarının erkek/kadın işi diye ayrılmadan yapılması kadın erkek eşitsizliğinin önlenmesine yardımcı olacaktır. Bu nedenle çocuklar yetiştirilirken cinsiyet eşitliği temelinde büyütülmesi, gelecek nesillerde cinsiyetçi yapının kırılmasını sağlayacaktır. Sonuçlar bir diğer hipotezimiz olan erkeklerin cinsiyetçi ifadelere katılma oranının daha yüksek olduğu görüşünü destekler niteliktedir.

5.2.5. Kadına Yönelik Şiddeti Meşru Görme

Çalışmamıza katılan yaklaşık on kadından yedisi ve on erkekten dokuzu en az bir nedenle eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulmaktadır. Erkeklerin en az bir nedenle şiddeti meşru görme oranı daha yüksektir hipotezimizi doğrulayan bulgular bulunmuştur. İlk üç sırada kadınlar; aldatırsa, kocasına yalan söylerse, kocasının kazandığı parayı israf ederse, erkekler; aldatırsa, başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse, kocasına yalan söylerse şiddeti haklı görmektedir. Şiddeti en az bir nedenle kabul etme durumu eğitim düzeyi ve medeni duruma göre farklılık göstermemiştir. Evli olanların en az bir nedenle şiddeti meşru görme oranı daha yüksektir hipotezimiz doğrulanmamıştır. Ancak boşanmış ya da ayrı yaşayan erkeklerin tümü en az bir nedenle şiddeti meşru görürken, bu oran boşanmış ve ayrı yaşayan kadınların yarısını oluşturmaktadır. UNICEF'in 2014 yılında yayınladığı raporda 190 ülkenin verileri doğrultusunda, 15-19 yaş aralığındaki kız çocuklarının yaklaşık yarısı bazı durumlarda erkeğin eşine şiddet uygulamasını haklı görmektedir. Bazı ülkelerde örneğin; Ürdün, Afganistan, Gine, Doğu Timor ve Mali'de bu oran %80'in üzerine çıkmaktadır. Hatta Kamboçya, Moğolistan, Pakistan, Ruanda ve Senegal gibi bazı ülkelerde kocanın eşine şiddet uygulamasını haklı gören kız çocuklarının oranı erkeklerden çok daha yüksek orandadır (158). Ankara'nın sosyoekonomik düzeyi düşük bir bölgesinde yapılmış çalışmada kadınların üçte biri hiçbir nedenle erkeğin eşine şiddet uygulamasını meşru görmezken, üçte ikisi en sık aldatırsa, eşinin sözünü dinlemezse, eşine yalan söylerse şiddeti haklı gördüğünü

belirtmiştir (135). Nijerya’da yapılmış kesitsel bir çalışmada kırsalda yaşayan kadınların neredeyse tümü, kentte yaşayan kadınların yarısı en az bir nedenle şiddeti meşru görmektedir. En sık çocukların bakımını ihmal ederse, eşinden izin almadan dışarı çıkarsa, eşinin sözlerine karşılık verirse şiddeti meşru gördüğünü belirtmiştir (159). Bangladeş'te ülke çapında yapılan Nüfus ve Sağlık Araştırması sonuçlarına göre evli kadınların üçte biri en az bir nedenle kadına yönelik şiddeti meşru görmektedir. En sık eşine karşılık verirse/tartışırsa, çocuklarının bakımını ihmal ederse, eşinden izin almadan dışarı çıkarsa, eşiyile cinsel ilişkiye girmeyi reddederse erkeğin eşine şiddet uygulamasını meşru görmektedir (160). Hiçbir nedenle açıklaması olmayan şiddetin meşru görülmesi tüm dünyada önemli bir problemdir. Şiddet uygulayıcı olarak erkeklerin şiddeti meşru görme oranı bizim çalışmamızda çok yüksek bulunmuştur. Kadınların da şiddeti meşru görme nedenlerinin azımsanmayacak düzeyde olması şiddete maruz kaldığında daha az yardım arayışına girmesine neden olabilecektir. Çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu çalışmamızda hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların fiziksel şiddet uygulanmasını meşru gördüğü ifade sayısı daha fazladır. Yani hayatları boyunca herhangi bir kişiden şiddete maruz kalan bireyler şiddeti daha fazla meşrulaştırmaktadır. Bu durum tutum gelişiminde rol modelliğin etkisine vurgu yapmaktadır.

Türkiye Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nın nitel sonuçlarında erkeklerin aldatma şüphesi ve namusla ilgili konularda kadına yönelik şiddeti daha fazla meşru gördüğü belirtilmiştir. Eğitim düzeyi daha yüksek olan erkekler, toplumsal yapının kadına yönelik şiddeti desteklediğini, ailelerin çocuklarını şiddeti meşrulaştıracak biçimde yetiştirdiğini ve erkeklerin sahip oldukları gücü korumak adına kadınlara ve çocuklara şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Çalışmamızda eğitim düzeyi lise ve üzerinde olan erkek katılımcılar en sık ilk üç sırada aldatırsa, başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse, kocasına yalan söylerse kadına yönelik şiddeti meşru gördüğü saptanmıştır. Eğitim düzeyi artsa da erkeklerin namusu kadının üzerinden sağlamaya çalışması ve içinde bulunduğu toplumsal yapıda erkek olarak güçlü görünmesi gerektiği toplumsal cinsiyetçi yargı şiddeti meşru

kılmaya neden olmuş olabilir. Erkeği aldatma şüphesinde bile şiddete maruz kalan kadın tekrar şiddet görmemek adına bazı durumlarda yalan söylemeye itilmekte, ancak yalan söylediği ortaya çıktığında bir kısır döngü olarak yine şiddete maruz kalmaktadır. Bu kısır döngüyü kırmak için çok merkezli; eğitim, psikoterapi, toplumsal normların değiştirilmesi, cezai yaptırımların artırılması, kadının korunmasına yönelik çalışmaların artırılması gibi önlemler alınmalıdır.

5.2.6. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği

EKYŞİTÖ alt ölçekleri ortalama puanları SŞT 13,8, FŞİT için 11,2, AİT için 11,8'dir. Tarhan ve arkadaşlarının PDR bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada EKYŞİTÖ SŞT ortalama puanı 8,7, FŞİT ortalama puanı 7,3, AİT ortalama puanı 15,0 bulunmuştur (161). Bizim çalışmamıza katılanlar kadına yönelik şiddete daha toleranslı ve ayrılmaya ilişkin tutumları daha olumsuzdur. Bu durum çalışmamıza katılanların diğer çalışmanın katılımcılarına göre eğitim düzeyinin daha düşük olmasından, toplumsal cinsiyet normlarından daha fazla etkilenmesinden ve katılımcıların çoğunun fabrika işçisi olmasına bağlı statü farklılığından kaynaklanmış olabilir.

Çalışmamızda EKYŞİTÖ'nden alınan puanlar erkeklerin sözel şiddete ve fiziksel şiddete karşı daha olumlu, ayrılmaya ilişkin daha olumsuz bir tutum gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlar hipotezimizde de belirttiğimiz "Erkeklerin EKYŞİTÖ'nden aldıkları puan daha olumsuzdur" ifadesini doğrulamıştır. Bora'nın yaptığı çalışmada da bizim çalışmamızın sonucuyla benzer erkeklerin fiziksel ve sözel şiddete karşı daha toleranslı, ayrılmaya ilişkin ise daha olumsuz tutum sergilediği saptanmıştır (162). Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlara ilişkin katılımcılarının büyük çoğunluğu üniversite öğrencisi ve üniversite mezunu olan çalışmanın bulguları da bizim bulgularımızla benzerlik göstermiştir (58). Aile mahkemelerinde çalışan yargı mensuplarında ve polis memurlarında yapılmış bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir (163). Alkoot ve arkadaşlarının birinci basamak sağlık hizmeti sunan doktorların kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını değerlendirdiği çalışmada da erkeklerin şiddeti daha tolere edilebilir

bulduğunu saptamışlardır (164). Erkeklerin sözel ve fiziksel şiddete daha toleranslı olma nedeni şiddet uygulayıcı olmalarının ve şiddeti daha fazla meşru görmelerinin bir sonucu olabilir. Şiddet uygulamaya meyilli erkeğin daha fazla şiddete maruz kalma ve tanıklık etme öyküsünün bulunması, kadının şiddete sabretmesi gerektiği toplumsal normunu kabul etmesi ve kendisinden ayrılmasını kabullenememesinden dolayı ayrılmaya olumlu bakmıyor olabilir. Şiddet uygulayan erkeklerin uyguladığı şiddetin kadın üzerinde oluşturduğu zararın farkında olması ve suç işlediğinin bilincinde olması için müdahale çalışmaları yapılmalıdır.

Çalışmamızda medeni duruma göre EKYŞİTÖ'nin SŞT ve AİT alt ölçekleri arası farklılık görülmemiştir. Ancak evlenmiş olanlar fiziksel şiddete karşı daha toleranslıdır. Evlenmiş olanlar şiddet mağduru ya da uygulayıcısı olarak evliliklerini sürdürmeye bağlı fiziksel şiddete daha toleranslı hale gelmiş olabilirler ve evli olmayanların deneyimi olmayabilir. Bu sonuçlar, evlenmiş olanların EKYŞİTÖ'nden aldıkları puan daha olumsuzdur hipotezimizi, evlenmiş olanların fiziksel şiddete daha toleranslı olması ile destekler niteliktedir.

Eğitim düzeyi kadına yönelik şiddete karşı tutumda önemli bir belirleyicidir. Çalışmamızda EKYŞİTÖ SŞT ve FŞİT alt ölçeklerinden alınan puana göre lise ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olanlar sözel ve fiziksel şiddete daha az toleranslıdır. AİT puanı ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki saptanmamıştır. Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun bizim katılımcılarımıza göre eğitim düzeyi daha yüksek olan bir grupta yaptığı çalışmada eğitim düzeyi arttıkça fiziksel ve sözel şiddete olumsuz, ayrılmaya ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır (58). Bora'nın toplumda yaptığı çalışmada da eğitim düzeyi arttıkça katılımcıların fiziksel ve sözel şiddete daha az toleranslı oldukları, ayrılmaya daha olumlu yaklaştıkları saptanmıştır (162). Eğitim düzeyinin artması kadına yönelik şiddet farkındalığının artmasını, şiddetin kabul edilemez ve insan haklarına aykırı bir durum olduğunun daha fazla bilincinde olmayı sağlamış olabilir. Bizim araştırmamızda ayrılmaya ilişkin tutumun eğitim düzeyine göre değişmemesi katılımcıların küçük yerleşim yerinde

yaşamasından dolayı boşanmış etiketine maruz kalmak istemediklerinden, boşanmanın bulundukları toplumda iyi karşılanmamasından, annelerinin şiddet görmesine rağmen evliliğini sürdürdüğüne tanıklık etmelerinden ve toplumsal normlara bağlılıklarının yüksek olmasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca katılımcıların anne ve baba eğitim düzeyi oldukça düşük bulunmuştur. Buna rağmen annesi ilkokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanlar sözel şiddete karşı daha az toleranslı, ayrılmaya karşı daha olumludurlar. Nitekim Bilgin'in yaptığı çalışmada da bulgularımıza benzer sonuçlar elde edilmiştir (165). Baba eğitim düzeyi ilkokul ve üzeri olanlar sözel ve fiziksel şiddete daha az toleranslı, ayrılmaya karşı daha olumludurlar. Görüldüğü gibi kadına yönelik şiddete ilişkin tutumda anne-baba eğitim düzeyi belirleyici bir faktördür. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin etkili olması için toplumdaki tüm bireylerin eğitim düzeyinin yükseltilmesi önemlidir.

Ülkemizde yapılan çalışmalar şiddet mağduru kadınların çok büyük bir oranının, yardım ya da destek almak için kurum ve kuruluşlara başvurmadığını, aile içinde ya da akrabalarla çözmeye çalıştığını göstermektedir (166,167,168). Genellikle şiddetin boyutu artana kadar şiddet mağduru kadın ayrılmayı düşünmemekte ve bu nedenle yardım arayışına girmemektedir. Çalışmamızda çocukken fiziksel şiddete tanıklık edenlerin ayrılmaya ilişkin tutumları daha olumsuz bulunmuştur. Çocukken tanıklık edilen bu şiddet aynı zamanda şiddet mağduru kadının şiddete rağmen evliliğini sürdürmesine tanıklık etmektir. Çocukken şiddet gören annesinin yardım arayışına girdiğinde daha fazla şiddet gördüğüne tanıklık etmiş de olabilir ve bu nedenle yardım arayışı ve ayrılmaya ilişkin tutumu olumsuz yönde gelişmiş olabilir. Şiddet mağduru anne ayrılmaya ilişkin olumsuz tutumu nedeniyle de çocuğuna rol model olmuş olabilir. Ayrıca şiddete tanıklık eden bireyler şiddeti normalleştirme eğilimine girmiş olabilir.

Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalan katılımcıların EKYŞİTÖ'nin FŞİT alt ölçeğinden aldıkları puanın maruz kalmayanlara göre farklılık göstermemesi, şiddetin uygulayıcıya bağlı nedenlerle gerçekleştiğini desteklemektedir. Çalışmamızda şiddet uygulama durumu sorgulanmadığı için

şiddet uygulayanların tutumu değerlendirilememiştir. Ancak çocuğu terbiye etmek için şiddet uygulanabilir düşüncesinde olanların kadına yönelik fiziksel şiddete daha toleranslı olduğu bulunmuştur. Erkek eşine psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet uygulayabilir düşüncesinde olanlar fiziksel şiddete daha toleranslı, ayrılmaya karşı daha olumsuz tutum sergilemektedirler. Bu durum şiddet çeşitlerinden birinin var olmasının, diğerlerinin meydana gelmesi için de risk taşıdığını düşündürmüştür. Bu konuda risk düzeyini belirleyecek başka çalışmalar planlanabilir.

Cinsiyetçi ifadeleri kabul edenlerin fiziksel ve sözel şiddete karşı daha olumlu, ayrılmaya ilişkin daha olumsuz bir tutum sergilediği görülmüştür. Yaşanılan toplumun içinde yıllar boyunca dilden dile geçen ataerkil toplumsal normlar, kadına uygulanan şiddetin kabul edilebilir olduğuna dair bilinçaltına mesajlar göndermektedir. Bireyin içinde bulunduğu ortamdan etkilenmemesi mümkün olmadığı için aile reisinin erkek olması, ev işlerini erkeklerin de yapmasını kabul etmeme, erkek çocuğun eğitimi daha önemli görme toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılmak kadına uygulanan şiddete daha olumlu bakmaya neden olmuş olabilir. Küçük çocuğu olan kadının çalışmaması gerektiğini düşünme, önemli kararları erkekler almalı düşüncesi ve kadının siyasette daha çok yer almasını istememe kadını hayatına karışılabilir, şiddet uygulanabilir ve karar alıcı mekanizmalarda söz hakkı olmayan birey konumuna dönüşmesine neden oluyor olabilir.

5.3. Müdahale Sonrasına İlişkin Bulgular

Kadına yönelik şiddet, son yıllarda üzerinde daha fazla durulan, önlenmesi için ulusal ve uluslararası politikalar geliştirilen, akademik alandaki çalışmalarda ele alınan, çok yönlü müdahale çalışmaları önerilen bir konu haline gelmiştir (169). Erkeklerin şiddet önleme çalışmalarına dahil edilmesinin önemi pek çok çalışmada vurgulanmaktadır. Erkek şiddet uygulamaya meyilli olmasa bile şiddeti onaylamayan tutum kazanmasının sağlanması için müdahale çalışmalarına dahil edilmesi tavsiye edilmektedir (170,171). Çalışmalara katılmayı kabul eden erkeklerin zaten şiddet meyilli olmadığını ve esas faillere

ulaşılmadığını savunan çalışmalar olsa da düzenlediğimiz eğitimlerdeki münazaralarda durumun hiç de öyle olmadığını bazı erkek katılımcıların verdiği tepkilerle ortaya koyduk. Ayrıca erkekler ve kadınların beraber eğitime dahil edilmesinin sürdürülebilir cinsiyet eşitliği için daha etkili olduğu yapılan çalışmalarda vurgulanmaktadır (172). Bu nedenle çalışmamızda erkek ve kadınlara aynı ortamda eğitim verilmesi çalışmamızın güçlü yanlarından birisidir. Zaten şiddet uygulayan bireylerin rehabilitasyonu için psikoeğitim, bilişsel davranışçı psikoterapi ve diğer terapi modelleri ile tedavisine yönelik çalışmalar mevcuttur (173). Şiddet uygulayanlara en önemli klinik müdahale türünün de feminist psikoeğitim yaklaşım olduğu izlenmektedir (174). Bizim verdiğimiz eğitimler de psikoeğitimin bir parçasıdır. Tanılama ve tedaviden önce esas olarak şiddetin önlenmesi ve toplum ruh sağlığının iyileştirilmesine yönelik yapılan koruyucu yönde verilen eğitimin önemli olduğu vurgulanmaktadır (175).

Çok yönlü müdahaleyi takiben bireylerin kadına yönelik şiddet bilgi, tutum, inanç ve davranışlarında önemli değişiklikler olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar toplumsal cinsiyet eşitsizliği zemininden gelişen kadına yönelik şiddetle etkili mücadele için geleneksel erkek cinsiyet rolü ve tutumlarının değiştirilmesini, kadın-erkek eşitliğine yönelik eğitimler düzenlenmesini önermektedir (176,177). Bizim araştırmamızda da kadına yönelik şiddet eğitimi müdahalesi uygulanmıştır ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Kadına yönelik şiddet çeşitlerine ilişkin bilgi düzeyi değerlendirildiğinde toplam 21 şiddet çeşidi arasında bilinen şiddet çeşidi sayısı eğitim müdahalesinden sonra anlamlı olarak yükselmiştir. İlk testte daha çok fiziksel şiddet çeşitleri doğru olarak bilinirken, müdahaleden sonra katılımcıların psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet çeşitlerini bilme düzeyi anlamlı olarak artış göstermiştir. Eğitim müdahalesinin şiddet bilgi düzeyi artışı açısından etkili olduğu söylenebilir. Bu sayede katılımcıların şiddet çeşitlerini tanıma ve maruz kaldıkları ya da uyguladıkları şiddetin üzerine farkındalıkları artmıştır.

Katılımcıların çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerektiğini düşünenlerin oranı müdahaleden sonra anlamlı düzeyde azalmıştır. Eğitim sırasında çocuğa uygulanan şiddetin yasalar önünde suç olduğu ve şiddetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsedilmesi çocuğa şiddetin kabulünü azaltmış olabilir.

Eğitim sonrası çalışmaya katılanların şiddete tanıklık durumunda vermesini istediğimiz cevap olan derhal polis/jandarmayı arayacağını belirtenlerin yüzdesi anlamlı olarak yükselmiştir. Bir kadının şiddete maruz kalması durumunda tutumuna ilişkin düşüncelerine baktığımızda da polise/jandarmaya haber vermesi, sosyal hizmetlere başvurması, doktora/hastaneye başvurması ve Alo 183'ü aramasına ilişkin düşüncesi anlamlı olarak yükselmiştir. Sunum, senaryo ve el broşürü ile verilen eğitimlerin şiddete maruz kalma ya da tanıklık durumunda nerelerden yardım alınabileceği konusunda tutum ve bilgi düzeyi açısından olumlu yönde etkili olduğu bulunmuştur. Polis/jandarmalara, sağlık çalışanlarına ve ilgili diğer kurum ve kuruluş çalışanlarına yönelik aralıklı eğitimler ile kadına yönelik şiddetle kolektif mücadeleye ihtiyaç bulunmaktadır.

Eğitimlerde toplumsal cinsiyet kavramına, cinsiyetçi ifadelerin toplumsal ve bireysel etkilerine yer verilmiştir. Cinsiyetçi ifadelerin tümüne katılma konusunda olumlu bir iyileşme gözlenmiştir. Yani eğitim müdahalesi etkili olmuştur. Ancak katılımcıların %42,0'ı evin reisi erkek olmalı, %29,0'ı kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmamalı, %24,4'ü yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler yapmamalı, %43,0'ı küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır düşüncesini sürdürmektedir. Çalışmanın toplumsal normlara bağlılığın yüksek olduğu bir toplumda yapılması nedeniyle tam bir tutum değişikliği izlenmemiş olabilir. Toplumsal cinsiyetçilikle mücadelede erkekleri dahil etmemiz çalışmamızın güçlü yanlarından (178). Münazara konularında cinsiyeti ifadelerin kullanılmasının olumsuz etkilerinin örneklerle açıklaması eğitimin daha etkili olmasını sağlamıştır.

Katılımcıların fiziksel şiddeti meşrulaştırdığı ifade sayısı müdahaleden sonra anlamlı olarak azalma göstermiştir. Ön testte katılımcılar oldukça yüksek oranlarda aldatmayı, yalan söylemeyi, başka insanların yanında kocasıyla alay etmeyi, küçük düşürmeyi, parayı israf etmeyi, eşine devamlı karşı çıkmayı, kocasının hatalarını yüzüne vurmayı şiddet uygulanması açısından doğru bulmaktadır. Müdahaleden sonra tüm meşrulaştırılan ifadelerde anlamlı azalma görülmüştür. Ancak aldatmayı, yalan söylemeyi ve başka insanların yanında kocasıyla alay etmeyi, küçük düşürmeyi şiddet uygulanması açısından doğru bulma oranı hala yüksekliğini korumaktadır. Katılımcılar üzerinde tutum değiştirmeye yönelik yapılan eğitimde özellikle erkekler tarafından bazı kadınların şiddet istediği, otoritesini korumak için erkeğin eşine şiddet uygulayabilmesi gerektiği gibi şiddeti destekleyen katılımcılar olmuştur. Sınıf ortamı dışında katılımcılarla çay ve öğle molalarında grup şeklinde ve bire bir kadına yönelik şiddet hakkında görüşmeler yapılmıştır. Özellikle grup şeklinde olan eğitimlerde erkeklerin birbirini olumlu yönde telkinleri şiddeti meşrulaştırmama açısından olumlu etki oluşturmuş olabilir. Kadınlar arasında da hiçbir şekilde şiddeti kabul etmeyen kadınlar, şiddetin uygulanabilir düşüncesinde olan kadınlar üzerinde olumlu etki oluşturmuş olabilir. Şiddetin kabul edilebilir olduğunu söylemenin toplum tarafından kabul edilemez olduğu normunu geliştirmek zamanla şiddet oranlarının azalmasını sağlayabilir. Olabilecek her fırsatta tüm insanlara kadına yönelik şiddet konusunda eğitimler verilmesi, şiddetin kapalı kapılar arkasında kalmaması, kadınların ve çocukların yalnız olmadığı bilincinin geliştirilmesi, şiddete maruz kalanların aldığı hizmetlerin iyileştirilmesi ve şiddet nedeniyle açılan boşanma davalarında uzlaşmaya gidilmemesi, görülen davaların hızlı ve kadın-çocuk lehine sonuçlandırılması erkekler şiddeti meşrulaştırmak istese bile caydırıcı nedenler olarak karşımıza çıkacaktır. Kendisi şiddete engel olamayan kadınlar bu sayede kendini güçsüz hissetmeyecek, ayrılınca sosyoekonomik düzeyinin azalmayacağını bilecek, şiddete sessiz kalmaması gerektiğinin farkına varacaktır. Ayrıca şiddeti meşru gören kadınlar şiddetin nedeni olarak kendini görebilir, bu nedenle çevresi tarafından kötü bir eş ya da anne olduğu için şiddete

maruz kaldığının düşünülmemesi için şiddet gördüğünü gizlemeye çalışıyor olabilir. Verilen eğitimler sayesinde şiddetin erkek kaynaklı bir problem olduğu anlatılıp kadınlarda aydınlanma sağlanabilir ve şiddete meyilli erkekler de bu problemleri için psikolojik destek alması gerektiğinin farkına varabilir.

Katılımcıların ön ve son testte EKYŞİTÖ'nden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında tüm alt boyutlarda anlamlı bir iyileşme gözlenmiştir. Ancak önceki çalışmalarda bu ölçek kullanılarak yapılmış bir müdahale araştırması olmadığı için başka çalışmalarla karşılaştırma yapılamamıştır. Ölçeğin SŞT ve FŞİT alt ölçeklerinden alınan puana göre katılımcıların fiziksel ve sözel şiddete olan toleranslarında anlamlı düzeyde azalma gözlenmiştir. Eğitimler sonrasında her iki cinsiyette de kadına yönelik şiddete ilişkin tutum olumlu yönde değişmiştir. Aile içinde kadına yönelik fiziksel ve sözel şiddetin varlığı şiddeti hem kadının hem erkeğin kaçınılmaz olarak daha tolere edilebilir bulmasına neden olacaktır. Şiddet uygulayan erkek şiddeti meşrulaştıracak ve tolerans geliştirecek nedenleri kendince geliştirdikçe şiddetin sürekli hale gelmesine neden olacaktır. Bu nedenle aralıklı eğitimlerle, kamu spotlarıyla, medyada şiddet olaylarının özendirici ve destekleyici olmamasıyla, özellikle cezai yaptırımlarla şiddet önleme çalışmalarına daha fazla önem verilebilir. Erkeklerin dahil edildiği çalışmaların sayısı artırılabilir.

Eğitim müdahalesinden sonra katılımcıların AİT alt ölçeğinden aldıkları puan anlamlı olarak yükselmiştir. Tüm katılımcıların ayrılmaya ilişkin tutumu olumlu yönde değişmiştir. Cinsiyetler arasında şiddet sonrası ayrılmaya ilişkin tutum değerlendirildiğinde kadınlar erkeklere göre anlamlı olarak daha fazla olumlu tutum geliştirmiştir. Erkeklerin kadın şiddet görse bile ayrılmasına kadınlar kadar olumlu bakmaması, şiddete meyilli erkeğin eş/partnerin ayrılma isteği karşısında cinayete kadar varan tepkiler vermesine neden olmaktadır. Ayrılmanın toplumda bir tabu olarak kötü algısının kırılması, şiddete maruz kalmanın bir insan hakkı ihlali olduğu ve şiddet ortamında büyüyen çocuğun psikososyal açıdan gelişiminin sağlıklı olmayacağı uzun vadede tüm topluma aktarılmalıdır. Kadın ayrılmak istediğinde ayrılmaya ilişkin tutumu olumlu

olmayan erkeklerden kadının korunmasına yönelik yapılan uygulamalarda, kolluk kuvvetleri çalışanlarının hassasiyetini artırması gerektiği bilgisi aralıklı verilen eğitimlerle canlı tutulmalıdır (179).

Eğitim düzeyine göre EKYŞİTÖ ön ve son test puan değişimlerine baktığımızda SŞT ve AİT alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında anlamlı farklılık gözlenmemişken, FŞT alt ölçeğinden lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanlar ilköğretim ve altında olanlara göre anlamlı olarak daha olumlu tutum geliştirmişlerdir. Yani eğitim düzeyi arttıkça yapılan eğitim müdahalesi fiziksel şiddete karşı tolerans bağlamında daha olumlu yönde etki etmiştir. Eğitim düzeyi yüksek olan grubun anlatılanları kavramasının daha kolay olduğu ve kendini geliştirmeye daha açık oldukları düşünülebilir. Kadına yönelik şiddetle etkili bir mücadele için toplumun eğitim düzeyi yükseltilmeli, her düzeydeki eğitim müfredatlarında kadına yönelik şiddet, değerler eğitimi ve toplumsal cinsiyet konularına yer verilmelidir. Bunun için öncelikle öğretmenlerin bu konularda eğitim alması çok önemlidir.

Medeni duruma göre EKYŞİTÖ ön ve son test puan değişimlerine baktığımızda üç alt ölçekte de anlamlı farklılık saptanmamıştır. Hiç evlenmemiş olan bireylerin potansiyel evli bireyler olması, evlenmiş olan bireylerin şu an ve önceki eş şiddetine tanıklık/maruz kalma ve içinde yaşadığımız toplumda yaygın görülen şiddetin dikkat çeken bir konu olması bireylerin eğitimlerden eşit şekilde faydalanmasını sağlanmış olabilir. Ayrıca gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, GSA-12 skoru, 12 yaşa kadar yaşanan yer, fiziksel şiddete tanıklık, psikolojik şiddete tanıklık, hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalma ile katılımcıların müdahale sonrası ile müdahale öncesi EKYŞİTÖ'nin üç alt ölçeğinden aldıkları puan arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmaması eğitimin tüm katılımcılar üzerinde eşit etkisinin olduğunu düşündürebilir. Eğitim müdahalesinden sonra hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalanların maruz kalmayanlar göre fiziksel ve sözel şiddete toleransları daha çok azalmıştır. Psikolojik şiddete maruz kalan bireyler eğitim öncesinde yaşadıkları psikolojik şiddeti meşrulaştıracak nedenler bulurken, eğitim

sonrasında yaşadıkların şiddetin olumsuz etkilerini fark etmelerinden ve meşrulaştıracak nedenlerin olmadığını öğrenmelerinden dolayı şiddete karşı toleransları azalmış olabilir. Bireyler önceden fiziksel ya da psikolojik şiddete maruz kalsa da ayrılmaya ilişkin tutumları maruz kalmayanlara göre daha olumlu olmamıştır. İçinde yaşanan toplumun ayrılmaya ilişkin inanç ve tutumlarının değiştirilmesi kısa süreli verilen eğitimlerden ziyade tüm toplumu kapsayacak şekilde geliştirilecek proje ve politikalarla mümkün olabilir (180).

5.4. Araştırmanın Güçlü Yanları ve Kısıtlılıkları

Araştırma bir müdahale çalışması olması yönünden ortaya çıkan sonuçların kanıtı değerlidir.

Fabrika dışındaki işlerde çalışanlar olması nedeniyle evrenin tümüne ulaşamamıştır. Özellikle erkek çalışanlardan konuya karşı tepkili olanlar olması nedeniyle veri toplama formunu doldurmayı ve eğitimlere katılmayı kabul etmeyenler olmuştur. Buna rağmen araştırmanın tüm basamaklarına katılım yeterli düzeyde olmuştur (Katılım oranı: %77,2).

Çalışmanın yürütüldüğü fabrika çalışanlarında şiddet türlerinin varlığını tespit etmek için bir pilot çalışma yapılmıştır. Haziran ve Temmuz 2018 döneminde durum tespit çalışması, Temmuz ve Ağustos 2018 döneminde müdahale çalışması, Ekim 2019 döneminde müdahale sonrası veri toplama aşaması gerçekleştirilmiştir. Kadına yönelik şiddeti azaltmaya yönelik eğitim müdahalesi çalışmalarını ele alan sistematik derleme ve meta-analizlerde değerlendirme ölçütleri katılımcıların cinsiyeti, eğitim süresi ve izlem aralığıdır. Yapılan müdahalenin etkinliğinin değerlendirmede yeterli bir izlem süresi geçmesi gerekmektedir. Çalışmamızın izlem süresi eğitimlerin yakın zaman etkilerini değerlendirmek açısından yeterli bir süredir. Deneysel ve yarı deneysel çalışmalarda çoğunlukla kadınların dahil edildiği, 30 dakika ila kurs şeklinde verilen eğitim süresinin olduğu ve eğitimin hemen sonrası ila 10 haftadan uzun süre sonra müdahalenin etkilerinin değerlendirildiği belirtilmiştir (181,182). Yaptığımız çalışmaya erkekleri de dahil etmemiz ve eğitimleri kadın-erkek birlikte vermemiz toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından

destekleyici olmuştur. Eğitim süresinin 5 saat olması ve afiş, el broşürü, sosyal medya araçlarını da kullanmamız müdahalenin etkisini güçlendirmiştir. Müdahalenin etkisinin 2 aylık izlem süreci sonrası değerlendirilmesi eğitimin kısa süreli etkilerinin değerlendirilmesine neden olmuştur. Müdahalenin uzun dönem sonuçlarının da izlenebileceği tasarımda çalışmalar düzenlenebilir. Ancak kadına yönelik şiddet konusunun uygulayan, maruz kalan ve tanık olan bireyler açısından dinamik bir süreç olması nedeniyle özellikle bu bireylerde eğitimin uzun süreyle etkisinin devam edeceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların şiddet uygulama durumları sorulmamıştır. Bu nedenle çalışmamızda katılımcıların şiddet uygulama düzeyleri değerlendirilememiştir. Ancak şiddeti meşru bulma durumları sorularak şiddet uygulayabilir oldukları düşünülmüştür.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Ankette bulunan sorular kadına yönelik şiddet algısının saptanmasında yeterli olmayabilir. Ayrıca ankete verilen cevaplar beyana dayalı olması sebebiyle katılımcılar gerçek düşüncelerini beyan etmemiş olabilir. Eğitimin etkisi değerlendirilirken katılımcılar kendi düşüncelerini değil olması gereken, eğitimler sırasında öğrendiklerine göre cevap vermiş olabilirler. Bu nedenle müdahalenin etkisi yüksek şekilde olumlu bulunmuş olabilir.

Araştırmamızın bazı görünmeyen kazanımları da olmuştur. Katılımcıların kendi ailesi, arkadaşları ya da girdikleri ortamlarda öğrendikleri bilgileri paylaşımları eğitimin daha çok kişiye ulaşmasını sağlayacaktır. Çalışmamıza dahil olanlara çevrelerinde ulaşabildikleri kişilere dağıtmak üzere verdiğimiz fazla sayıdaki el broşürleri ile çalışmaya dahil olmayan bireyler şiddete maruz kalma durumunda nerelerden yardım isteyebileceklerini ve haklarının neler olduğunu öğrenebileceklerdir. El broşürümüzün ulaştığı erkekler de şiddetin suç olduğu ve kadınların yalnız olmadığını öğrenerek şiddet uygulamaktan uzak durmaya çalışabilirler.

Çalışmamız birincil korumaya yönelik planlanmıştır. Tedavi ve rehabilitasyona yönelik bir müdahale uygulanmamıştır. Ancak ikincil ve

üçüncül koruma için nerelerden destek alabilecekleri konusunda eğitim verilmiştir ve bu konudaki bilgi düzeyleri artırılmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Antalya ili Korkuteli ilçesinde bulunan 4 şubeli bir fabrikanın mantar ve kompost üretim tesisi çalışanlarında kadına yönelik şiddet algısının saptanması, fabrika çalışanlarına kadına yönelik şiddet konusunda eğitim müdahalesi yapılması ve eğitim müdahalesinin etkilerinin incelendiği bu çalışmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve öneriler şu şekildedir:

- ✓ Çalışmaya %77,2 oranında yeterli bir katılım olmuştur. Kadına yönelik şiddetin önemli bir halk sağlığı sorunu olması nedeniyle daha geniş kapsamlı ve uygulanabilir önleme politikaları geliştirilmelidir.
- ✓ Çalışma toplam 193 kişi ile tamamlanmış olup %62,2'si (120 kişi) erkek, %37,8'i (73 kişi) kadın cinsiyettedir. Yaşları 19 ile 62 arasında değişen katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitim düzeyi ortaokul ve altındadır. %71,0'ı evli, %67,4'ü 12 yaşa kadar en uzun süreyle köyde yaşamıştır.
- ✓ Evli olan katılımcıların %71,4'ü severek evlenmiş, %23,4'ü de akraba evliliği yapmıştır. Hiç 18 yaşından önce evlenen erkek yokken, çalışmamıza katılan kadınların %24,7'si 18 yaşından önce evlenmiştir. Erken yaşta evliliklerin önlenmesi için çalışmalar planlanmalıdır.
- ✓ Katılımcıların %39,9'u sigara, %21,2'si alkol kullanmaktadır. Son 15 gün içinde algılanan sağlığını katılımcıların %10,4'ü mükemmel, %15,5'i çok iyi, %40,9'u iyi, %25,4'ü orta, %7,8'i kötü olarak belirtmiştir. GSA-12 skoru %32,1'inin 2 ve üzerindedir.
- ✓ Hayat boyu katılımcıların %43,5'i fiziksel, %24,4'ü psikolojik, %1,6'sı cinsel ve %22,8'i ekonomik şiddete maruz kalmıştır. Katılımcıların çocukken babasının annesine şiddetine tanıklık durumu incelendiğinde %49,8'i fiziksel, %48,2'i psikolojik, %40,9'u ekonomik şiddete tanıklık etmiştir. Araştırmaya katılanların %40,4'ünün çevresinde eşine şiddet uygulayan biri vardır. Katılımcıların şiddete maruz kalma ve tanıklık oranları oldukça yüksektir. Şiddet mağduru ve uygulayıcısı olma riski yüksek olan grupların belirlenip, bu gruplara özel önleme çalışmaları yürütülmelidir.

- ✓ Katılımcıların %35,2'si çocuğu terbiye etmek için şiddet uygulanmalı düşüncesindedir ve anlamlı olarak erkekler kadınlardan daha yüksek oranda çocuğa şiddeti kabul etmektedir.
- ✓ Ön testte çalışmaya katılanların en fazla fiziksel şiddet çeşitlerini bildiği, psikolojik ve ekonomik şiddet çeşitlerini bilme oranlarının ise düşük olduğu bulunmuştur.
- ✓ Ön testte katılımcıların şiddete tanıklık durumundaki tutumları, bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşünceleri, evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkileri olumlu değildir. Ayrıca Alo 183 hattı hakkında katılımcıların %28,5'i bilgisinin olmadığını, %31,1'i hiç duymadığını belirtmiştir. Toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma oranları da oldukça yüksektir.
- ✓ Ön testte kadınların %65'8'i, erkeklerin %85,8'i en az bir nedenle eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulmaktadır. Şiddetin hiçbir nedenle doğru olmadığı ve kabul edilemez bir insan hakkı ihlali olduğu okullarda verilen eğitimlerle, medya aracılığı/kamu spotu ile ve yasa yapıcıların caydırıcı kanunlar düzenlenmesi ile tüm toplumda azaltılabilir. Bu sayede şiddete tanıklık edenler, maruz kalanlar ve şiddet uygulayanlar şiddeti meşrulaştıracak bir nedenin olamayacağını öğrendiklerinde önlemek için harekete geçecektir.
- ✓ Katılımcıların ön test EKYŞİTÖ ortanca değerleri; Sözel Şiddete Tolerans alt ölçeği için 13, Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar alt ölçeği için ortanca değeri 11, Ayrılmaya İlişkin Tutumlar alt ölçeği ortanca değeri 12'dir. Yapılan diğer çalışmalara göre araştırma grubumuzun sözel ve şiddete toleransı yüksek, ayrılmaya ilişkin tutumu olumsuzdur. Erkeklerin kadınlara göre anlamlı olarak sözel ve fiziksel şiddete toleransı yüksek, ayrılmaya ilişkin tutumu olumsuzdur.
- ✓ Aile reisi erkek olmalı, ailede önemli kararları erkek almalı, ev işlerini erkekler yapmamalı, erkek çocuğun eğitimi daha önemli, küçük çocuğu olan kadın çalışmamalı, kadınlar siyasette daha çok yer almamalı

toplumsal cinsiyetçi ifadelerine katılanların sözel ve fiziksel şiddete toleransı yüksek, ayrılmaya ilişkin tutumu olumsuzdur.

- ✓ Kadınlar hayat boyu daha fazla sözel ve ekonomik şiddete maruz kalmıştır.
- ✓ Eğitim düzeyi lise ve üzerinde olanların şiddet çeşitlerini bilme, Alo 183 bilgisi, evli kızı şiddet gördüğünde tutumu, şiddeti meşru gördüğü ifade sayısı daha olumludur.
- ✓ Erkekler kadınlara göre anlamlı olarak daha fazla sayıda nedenle şiddeti meşrulaştırırken, medeni duruma göre farklılık bulunmamıştır.
- ✓ Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların kalmayanlara göre fiziksel şiddeti meşrulaştırıldığı toplam ifade sayısı anlamlı olarak daha yüksektir. Hayat boyu fiziksel şiddete maruz kalanların babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık etme, psikolojik şiddete maruz kalma, çocuğa şiddet uygulamayı kabul etme, kötü algılanan sağlık sıklığı anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.
- ✓ GSA-12 skorunun 2'nin üzerinde olma sıklığı hayat boyu psikolojik şiddete maruz kalanlarda 2,29 kat, çocukken babasının annesine fiziksel şiddetine tanıklık edenlerde 2,52 kat, geliri giderinden az olanlarda 7,70 kat, boşanmış/eşi ölmüş/ayrı yaşayanlarda 6,57 kat, algılanan sağlığı kötü olanlarda 3,45 kat, kocasının kazandığı parayı israf ederse şiddeti meşru görenlerde 2,69 kat anlamlı olarak daha fazladır.
- ✓ Müdahale sonrası katılımcıların şiddet çeşitlerini bilme sıklığı anlamlı düzeyde artmıştır.
- ✓ Katılımcıların çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanması gerekliliğine ilişkin düşüncelerinde müdahaleden sonra olumlu yönde değişim gözlenmiştir.
- ✓ Müdahaleden sonra katılımcıların şiddete tanıklık durumundaki tutumlarında doğru tutum yönünde olumlu değişiklik olmuştur.
- ✓ Müdahaleden sonra katılımcıların bir kadının eşinden şiddet gördüğündeki tutumuna ilişkin düşünceleri olumlu yönde değişmiştir.

- ✓ Müdahaleden sonra katılımcıların Alo 183 bilgi düzeyi anlamlı olarak artmıştır.
- ✓ Müdahaleden sonra katılımcıların kadına yönelik şiddet algısı ve toplumsal cinsiyetçi ifadelerle katılma durumu olumlu yönde değişmiştir.
- ✓ Müdahaleden sonra katılımcıların evli kızı eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese vereceği tepkinin destek olması yönünde değişimi anlamlı düzeyde artmıştır.
- ✓ Müdahale sonrası katılımcıların eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulduğu durumlar anlamlı düzeyde azalmıştır.
- ✓ Müdahale sonrası EKYŞİTÖ'nden alınan puanlara göre katılımcıların sözel ve fiziksel şiddete toleransı azalmış, ayrılmaya ilişkin tutumu olumlu yönde değişmiştir.

Elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucu kadına yönelik şiddet eğitim müdahalesinin etkili olduğu belirlenmiştir. Etkili mücadele için kişilerin toplu olduğu yerlerde kadına yönelik şiddetle ilgili eğitimler düzenlenmelidir. Toplumsal cinsiyet temelinden gelişen kadına yönelik şiddetle bireysel mücadeleye kişilerin kendilerinden başlayarak, çevresi ve ailesi ile olan ilişkilerine yansıtması gerektiğine eğitimlerde yer verilmelidir. Konuşurken toplumsal cinsiyetçilikten arındırılmış bir şekilde konuşmaya dikkat edilmelidir. Kadına yönelik şiddetin yanında çocuk ve diğer canlılara olan şiddetin de önlenmesi için etkili müdahale yöntemleri geliştirilmelidir.

Kadın-erkek eşitliğinin yaşamın her alanına yerleştirilmesi için politikalar geliştirilmelidir. Eşitliğin sağlanması ve kadın haklarının geliştirilmesi için destek olabilecek erkek grupları artırılmalıdır. Kadına yönelik şiddetle mücadeleye erkekleri dahil etmeye yönelik çalışma yapmak üzere çeşitli kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve özel kuruluşlara sorumluluk düşmektedir. Kadına yönelik şiddetle olan mücadeleye erkekleri dahil edip şiddet uygulayan erkeklerin eğitiminde görev almaları sağlanabilir.

Kadına yönelik şiddet eylemlerini devlet adamları ve sanatçılar gibi toplumu etkileyecek kişiler net bir şekilde kınamalıdır. Kişilerarası ilişkilerdeki

anlaşmazlıkların şiddet yoluyla çözülebileceği algısına medyada yer verilmemelidir, şiddet bir çözüm yolu olarak gösterilmemelidir. Medyada kadına yönelik şiddet haberleri özendirici ve meşru gösterici olmamalı, aksine failin ahlaksız bir suç işlediği vurgulanmalı, şiddete eğilimi olan bireylerin tedavi olanaklarına başvurarak bu sorunla mücadele etmesi gerektiğine yer verilmelidir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için erkekler öncelikli olmak üzere öfke denetimi ve iletişim becerileri gibi konularda eğitim çalışmaları yapılması önerilebilir. Şiddet uygulayan erkeklerin koruyucu, önleyici ve rehabilite edici sağlık hizmeti almalarının yasalarla zorunlu hale getirilmesi düşünülmelidir.

Kadınların şiddet mağduru olduğunda destek alabileceği mekanizmalar artırılmalı ve var olanların faaliyetleri sık aralıklarla gözden geçirilmelidir. Kadın sığınma evlerinin sayısı tüm ülkede yeterli hale getirilmelidir. Ücretsiz danışmanlık, tıbbi ve psikolojik destek, yasal yardım imkanları şiddet mağdurları için ulaşılabilir hale getirilmelidir. Kamu spotu, el broşürü, medya aracılığıyla şiddete maruz kalındığında ya da tanık olunduğunda ne yapılması gerektiği öğretilmelidir. Düzenli aralıklarla şiddete uğrayan kadınların ilk başvuru noktasında çalışan meslek grupları olan emniyet güçleri, jandarma ve sağlık çalışanlarına eğitimler düzenlenerek nasıl yönlendirme yapmaları gerektiği öğretilmelidir.

Kadınların ekonomik özgürlüğü için çalışmasının önündeki engeller kaldırılarak sosyal güvenlik, ücretsiz eğitim ve sağlık haklarından yararlanması sağlanmalıdır.

Kadına yönelik şiddet faillerinin yargılanması, caydırıcı yasal tedbir ve cezaların uygulanması gerekmektedir. Alınan koruma kararlarının etkinliği değerlendirilmelidir. Alınan koruma kararına rağmen şiddete maruz kalan hatta öldürülen kadınların olması korumanın etkisinin artırılması için düzenlemelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Sığınma evlerine alınan kadınların yaşadığı yeri, iş yerini, kimlik ve diğer belgelerini değiştirmesi devlet eliyle tekrar şiddete maruz kalmasına neden olmaktadır. Şiddetin esas sorumlusu olan erkekler için daha etkili ve caydırıcı müdahale çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır.

İzleme çalışmaları ile şiddet mağduru kadınlardaki ruhsal bozukluklar ve ruhsal bozukluğu olanların maruz kaldığı şiddet riski ortaya koyularak, önleme çalışmaları planlanmalıdır. Boşanmış/eşi ölmüş/ayrı yaşayanlar için ulaşılabilir ve ücretsiz destek alabileceği sağlık hizmetleri mekanizmaları geliştirilmelidir.

Şiddetin varlığını erken dönemde tanıyıp önlemek için mücadele etmek kolluk kuvvetleri yanında sağlık profesyonellerinin de görevi olmalıdır. Yapılan çalışmalar sağlık kuruluşuna başvuran kadınlarda şiddet prevalansının nüfus temelli çalışmalara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sağlık profesyonelleri olası şiddet varlığını her zaman akılda tutmalı ve hastalarını doğru yönlendirecek bilgiye sahip olmalıdır. Halk sağlığı profesyonelleri de şiddete maruz kalan ya da kalma ihtimali bulunan kadınları aile hekimliği birimleriyle iş birliği yaparak tespit edip, kadına yönelik şiddetle mücadelede görev almalıdır.

7. ÖZET

Bu çalışmada; fabrika çalışanlarının kadına yönelik şiddet algısının saptanması, kadına yönelik şiddet için eğitim müdahalesi yapılması ve eğitim müdahalesinin etkilerinin izlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, tek grupta ön test-son test düzeninde müdahale tipinde saha çalışmasıdır. Antalya’da 4 şubeli bir fabrikanın çalışanlarına 5 saat süren kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet, değer eğitimi, kız çocuklarının eğitimi, kadının işgücüne katılımı (toplam en az 20 saat) eğitim müdahalesi yapılmıştır. Eğitimler sunum, senaryo, münazara, afiş, el broşürü, grup çalışması, facebook paylaşımları ile sürdürülmüştür. Eğitimlerden sonra anket tekrar uygulanmıştır. Araştırma 193 kişiyle (katılım oranı: %77,2) tamamlanmıştır. Toplam 46 sorudan oluşan anket; şiddet algısı, Genel Sağlık Anketi-12 (GSA-12), algılanan sağlık, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği’ni içermektedir.

Katılımcıların %62,2’si erkektir. Katılımcıların fiziksel şiddete maruz kalma oranları ve çocukken babasının annesine şiddetine tanıklık oranları oldukça yüksektir. Katılımcılar psikolojik ve ekonomik şiddeti fiziksel şiddete göre daha az şiddet olarak görmektedir. Erkeklerin ve eğitim düzeyi düşük olanların şiddeti meşru görme ve cinsiyetçi ifadelere katılma oranları daha yüksektir. GSA-12 skoru ile cinsiyet, medeni durum, şiddete maruz kalmak/tanıklık etmek ve şiddeti meşru görmek ilişkilidir. Eğitim müdahalesi sonrası kadına yönelik şiddet algısı, bilgi düzeyi, beceri, tutum olumlu yönde değişmiştir($p<0,001$). Müdahale sonrası kadına yönelik şiddete tolerans azalmış, ayrılmaya ilişkin tutum olumlu yönde değişmiştir.

Verilen eğitimler ile bilgi düzeyinin artırılması ve tutumun değişebilir olması mümkün görülmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede erkekleri dahil etmenin ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için her iki cinsiyete birlikte müdahale etmenin etkili bir yöntem olduğu gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Eğitim Müdahalesi, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği, Genel Sağlık Anketi-12

8. ABSTRACT

Determination of Perception of Violence Against Women in a Mushroom Factory Employees in Antalya and Effects of Education Intervention

In this study, it is aimed to determine the perception of violence against women in factory employees, to implement education intervention for violence against women and to monitor the effects of education intervention.

The research is a field study of intervention type in pre-test and post-test design in a single group. Employees of a 4-branch factory in Antalya were trained on violence against women, gender, value education, girls' education, and women's labor force participation (total at least 20 hours). Trainings continued with presentations, screenwriting, debates, posters, brochures, group work and facebook sharing. After the trainings, the questionnaire was applied again. The research was completed with 193 people (participation rate: 77,2%). The survey consists of 46 questions; perception of violence, General Health Questionnaire-12 (GHQ-12), perceived health, Attitudes Towards Violence Against Women in Marriage Scale.

62,2% of the participants were male. The rate of exposure to physical violence of the participants and the rate of witnessing the violence of the father to the mother as a child are quite high. Participants perceive psychological and economic violence as less violence than physical violence. Men and low educated participants have higher rate of seeing violence as legitimate and participating in sexist expressions. GHQ-12 score was associated with gender, marital status, to exposure/ to witness violence, seeing violence as legitimate. Perception, knowledge level, skills, attitude of violence against women changed positively, tolerance towards violence against women decreased, attitude towards separation changed positively after training intervention.

It is possible to increase the level of knowledge and change the attitude with the trainings provided. Involving men has been shown to be an effective method of fighting violence against women and achieving gender equality.

Key Words: Violence Against Women, Education Intervention, Attitudes Towards Violence Against Women Scale, General Health Questionnaire-12

9. KAYNAKLAR

1. World Health Organization. Constitution of the World Health Organization: Principles. <http://www.who.int/about/mission/en/>
Erişim Tarihi: 02.03.2018
2. World Health Organization. World Report on Violence and Health. Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R, editors. 2002, Geneva.
3. Güler N, Tel H, Tuncay FÖ. Kadının Aile İçinde Yaşanan şiddete Bakışı. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakóltesi Dergisi 2005; 27(2):51-56.
4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, İkinci Bölüm. Kişinin Hakları ve Ödevleri I. Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı Madde 17.
5. Ergöner T, Özdemir MH, Can İÖ. Aile İçi şiddet Öykülü Abortus Olgularında Medikolegal Sorunlar Bir Olgu Sunumu. Adli Bilimler Dergisi 2003; 2(4),39-43.
6. Eggertson L. New WHO guidelines on Intimate-Partner Violence. Canadian Medical Association Journal 2013; 185(16):743-744.
7. World Health Organization. Report of the WHO Global Consultation on Violence and Health, Geneva, 2-3 December 1996.
8. Global Burden of Disease Compare, Viz Hub. Institute for Health Metrics and Evaluation. GBD 2017. <https://vizhub.healthdata.org/gbd-compare/>
Erişim tarihi: 28.05.2019
9. United Nations. Declaration on the Elimination of Violence against Women. A/RES/48/104 85th plenary meeting 20 December 1993.
<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>
Erişim Tarihi: 03.03.2019
10. Sezgin H. Partneri Tarafından şiddet Görmüş ve Kadın Sığınma Evinde Barınan Kadınların Kullandıkları Başetme Yöntemleri İle Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruhsal Sağlıkları İle İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, 2007.

11. Bayer A. Değişen Toplumsal Yapıda Aile: Eşler Arası Şiddet ve Din İlişkisi Üzerine Bir Araştırma (Konya Örneği). Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Konya, 2013.
12. United Nations Children's Fund. Realizing an Enabling Environment for Adolescent Well-being: An Inventory of Laws and Policies for Adolescents in South Asia. Elena Camilletti, 2018.
13. United Nations Children's Fund. Preventing and Responding to Violence Against Children and Adolescents Theory of Change 2017.
14. Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı. Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. 2007 Yayın No DPT: 2741.
15. World Health Organization. Missing Voices. Views of Older Persons on Elder Abuse. 2002; 3-4.
16. Reis LA, Gomes NP, Reis LA, Oliva Menezes TM, Carneiro JB. Expression of domestic violence against older people. Acta Paulista de Enfermagem 2014; 27(5):434-439.
17. Yıldız AN, Kaya M, Bilir N. İşyerinde Şiddet. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 2011.
18. Bakırcı K. İstanbul Sözleşmesi. Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Ankara Barosu Dergisi 2015; 4:133-204.
19. World Health Organization. Global Health Observatory (GHO) data. Violence against women.
http://www.who.int/gho/women_and_health/violence/en/
Erişim Tarihi: 10.03.2018
20. Pereira AR, Vieira DN, Magalhães T. Fatal Intimate Partner Violence Against Women in Portugal: A Forensic Medical National Study. Journal of Forensic and Legal Medicine 2013; 20(8):1099-1107.
21. Mavrikiou PM, Apostolidou M, Parlalis SK. Risk factors for the Prevalence of Domestic Violence Against Women in Cyprus. The Social Science Journal 2014; 51(2):295-301.

22. Altınay AG, Arat Y. Violence Against Women in Turkey. A Nationwide Survey. Punto, İstanbul, 2009.
23. World Health Organization. Global Status Report on Violence Prevention 2014.
http://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/Reports/UND_P-GVA-violence-2014.pdf Erişim Tarihi: 13.03.2018
24. Bahar Özvarış Ş, Paksoy Erbaydar N, Balseven Odabaşı A. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi. Sağlık Çalışanları Eğitimi Katılımcı Kitabı. Ankara, 2016.
25. World Health Organization. García-Moreno C, Jansen HAFM, Ellsberg M., Heise L, Watts C. Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women, 2005.
26. Özer YY. Türkiye’de Evlilik İçi Tecavüz Suçu Tartışmaları. Kadın Araştırmaları Dergisi 2012; 2(11):1-20.
27. Türk Ceza Kanunu, Kanun No: 5237. Kabul Tarihi: 26.09.2004
28. İlkaracan P. “Doğu Anadolu’da Kadın ve Aile”, 75. Yılında Kadınlar ve Erkekler, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998:173-192.
29. Karbeyaz K, Çelikel A, Ortanca İ. Evlilik İçi Cinsel Saldırı Olgularını Ruhsal Bulgular Olmadan Tespit Etmek Mümkün mü? Adli Tıp Bülteni 2017; 22(1):40-44.
30. İnsan Hakları Ortak Platformu. Açıklayıcı Kitapçık: Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme, 2012.
31. World Health Organization. Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence, 2013.
32. United Nations Children’s Fund. Child Marriage Report. Ending Child Marriage: Progress and prospects. United Nations, New York, 2013.

33. Birleşmiş Milletler İstatistik Birimi (UNSTATS), 2015. “Dünya’da Kadın 2015: Eğilimler ve İstatistikler”
<http://unstats.un.org/unsd/gender/worldswomen.html>
Erişim tarihi:20.03.2018
34. United Nations Development Programme. Human Development Reports, 2018. Gender Development Index (GDI).
35. The World Economic Forum. The Global Gender Gap Report 2018.
36. Türkiye İstatistik Kurumu. Haber Bülteni. İşgücü İstatistikleri, Kasım 2018. 15 Şubat 2019. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. Sayı: 30689
37. Yüksel Kaptanoğlu İ, Çavlin A, Akadlı Ergöçmen B. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2015.
38. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003, 2008, 2013. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Tübitak, Ankara, Türkiye.
39. Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistiklerle Kadın, 2016. 7 Mart 2017. Ankara. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. Sayı: 24643.
40. Page AZ, İnce M. Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. Türk Psikoloji Yazıları 2008; 11(22):81-94.
41. World Health Organization. Violence Prevention Alliance, The public health approach.
https://www.who.int/violenceprevention/approach/public_health/en/
Erişim Tarihi: 01.04.2019
42. The World Bank. Is Violence a Public Health Problem? Patricio V. Marquez. 04.08.2015 <http://blogs.worldbank.org/health/violence-public-health-problem> Erişim Tarihi: 15.03.2019

43. Centers for Disease Control and Prevention. Injury Center. Violence Prevention. Intimate Partner Violence: Risk and Protective Factors <https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/riskprotectivefactors.html> Erişim tarihi: 01.04.2018
44. Boyacıoğlu İ. Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet. Türk Psikoloji Yazıları 2016; 19(Special Issue):126-145.
45. Heise L. Violence Against Women: An Integrated, Ecological Framework. Violence Against Women 1998; 4:3;262-290.
46. Subaşı N, Akın A. Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_si_ddet.pdf Erişim Tarihi: 05.04.2018
47. Ağçaya G, Yıldız İnancıcı S, Çolak B, İnancıcı MA. Risk Factors for Violence Against Women by Intimate Partners in Sakarya, Turkey. Journal of Forensic and Legal Medicine 2015; 36:37-42.
48. Tanya Abramsk T, Watts HC, Garcia-Moreno C, Devries K, Kiss L, Ellsberg M, Jansen HAFM, Heise L. What Factors are Associated With Recent Intimate Partner Violence? Findings From The WHO Multi-Country Study On Women's Health And Domestic Violence. BMC Public Health 2011; 11:109.
49. Akadlı Ergöçmen B, Yüksel Kaptanoğlu İ, Jansen HAFM. Intimate Partner Violence and the Relation Between Help-Seeking Behavior and the Severity and Frequency of Physical Violence Among Women in Turkey. Violence Against Women 2013; 19(9):1151-1174.
50. Vahip I, Doğanavşargil Ö. Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. Türk Psikiyatri Dergisi 2006; 17(2):107-114.
51. Children’s Hospital of Philadelphia Research Institute. Center for Injury Research and Prevention. Domestic Violence and Child Abuse. <https://injury.research.chop.edu/> Erişim Tarihi: 08.04.2018

52. Waugh F, Bonner M. Domestic Violence and Child Protection: Issues in Safety Planning. *Child Abuse Review* 2002; 11(5):282-295.
53. MacMillan HL, Wathen CN, Varcoe CM. Intimate Partner Violence in the Family: Considerations for Children's Safety. *Child Abuse & Neglect* 2013; 37(12):1186-1191.
54. United Nations Children's Fund. Behind The Closed Doors: The Impact of Domestic Violence on Children. New York, 2006.
55. Holden GW. Children Exposed to Domestic Violence and Child Abuse: Terminology and Taxonomy. *Clinical Child and Family Psychology Review* 2003; 6(3):151-160.
56. Arıkan Ç. Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1996.
57. Kocacık F, Dogan O. Domestic Violence Against Women in Sivas, Turkey: Survey study. *Croatian Medical Journal* 2006; 47(5):742-749.
58. Sakallı-Uğurlu N, Ulu S. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim Ve Gelir Düzeyinin Etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları* 2003; 6(11-12),53-65.
59. Yıldırım A. Sıradan şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları. İstanbul: Boyut Kitapları, 1998.
60. İçli TG. Aile içi şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 1994; 11(1-2):7-20.
61. Sakallı-Uğurlu N, Akbaş G. Namus kültürlerinde "Namus" ve Namus adına kadına şiddet": Sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları* 2013; 16(32):76-91.
62. Leung AK, Cohen D. Within- and Between-Culture Variation: Individual Differences and the Cultural Logic of Honor, Face and Dignity Cultures. *Journal of Personality and Social Psychology* 2011; 100(3):507-526.
63. Ortabag T, Ozdemir S, Bebis H, Ceylan S. Perspectives of Young Adult Men Regarding Violence Against Women: A Cross-Sectional Study From Turkey. *Journal of Family Violence* 2014; 29(6),665-674.

64. Dönmez G, Şimşek H, Günay T. Evli Erkeklerde Eşlerine Yönelik Şiddet ve İlişkili Etmenler. Türkiye Halk Sağlığı Dergisi 2012; 10(3),151-159.
65. Kağıtçıbaşı Ç. Türkiye’de aile kültürü. Kadın Araştırmaları Dergisi 1993; 1:49-57.
66. Kocacık F, Kutlar A, Erselcan F. Domestic Violence Against Women: A Field Study in Turkey. The Social Science Journal 2007; 44(4):698-720.
67. United Nations Population Fund. Gender-based violence. <https://www.unfpa.org/gender-based-violence> Erişim Tarihi: 14.06.2019
68. Gökulu G, Hosta N. Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta Gazeteleri Örneği (2005-2008). The Journal of Academic Social Science Studies 2013; 6(2):1829-1850.
69. A publication of the United Nations System Chief Executives Board for Coordination. International Migration and Development: Contributions and Recommendations of the International System, 2013.
70. Wong J, Mellor D. Intimate Partner violence and Women’s Health and Wellbeing: Impacts, Risk Factors and Responses. Journal Contemporary Nurse 2014; 46(2):170-179.
71. Bell SA, Folkerth AL. Women’s Mental Health and Intimate Partner Violence Following Natural Disaster: A Scoping Review. Prehospital and Disaster Medicine 2016; 31(6):648-657.
72. World Bank. Violence against Women: Health Sector Responses. Violence against Women: The Hidden Health Burden. <http://siteresources.worldbank.org/INTGENDER/Resources/Health.pdf> Erişim Tarihi: 10.04.2018
73. Akın A. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sağlık Hizmetleri. Ankara: AB, KSGM, T.C. Sağlık Bakanlığı, MFİB, UNFPA, 2008.
74. García-Moreno C, Hegarty K. The Health-Systems Response to Violence Against Women. The Lancet Series 2015; 385:1567-1579.

75. Springer KW, Sheridan J, Kuo D, Carnes M. Long-Term Physical and Mental Health Consequences of Childhood Physical Abuse: Results From a Large Population-Based Sample of Men and Women. *Child Abuse Negl* 2007; 31(5):517-530.
76. Krug EG., Mercy JA, Dahlberg LL, Zwi AB. The World Report on Violence and Health. *Public Health. The Lancet* 2002; 360(9339):1083-1088.
77. Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı. Kadın Dayanışma Vakfı, 2008.
78. Khanna D, Sachdeva A. Battered Woman Syndrome: Its Repercussions and Implications on Women of the Present Era. *International Journal of Clinical and Experimental Medical Sciences* 2015; 1(2):7-10.
79. Çelik Ö. Kadınların İnsan Hakları Hareketi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2012; 14(1):149-170.
80. Ayata G. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yasal Düzenlemeler. https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/3%20YD.pdf Erişim Tarihi: 14.04.2018
81. United Nations. Economic and Social Council. Commission on the Status of Women Fifty-ninth session, 9-20 Mart 2015.
82. United Nations. Facts and figures: Ending violence against women. Measures to address violence.
83. Devletin temel amaç ve görevleri 1982 Anayasası. Kanun Numarası: 2709. Kabul Tarihi: 18/10/1982
84. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun. Kanun No: 5170. Resmi Gazete Sayı: 25469.
85. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler. Eray Karınca Ankara 8. Aile Mahkemesi Hakimi, 2008.
86. Anayasa Mahkemesi. 18.9.2008 Gün ve 2006/37 Esas Sayılı: 2008/141 Karar Sayılı Kararı (5237 Sayılı Kanun ile İlgili). 29 Mart 2008 tarihli Resmi Gazete.

87. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aralık 2016.
88. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Ankara-2018.
89. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Alo 144-Sosyal Yardım Hattı. Kadına Yönelik Şiddet ve Şönim.
<https://alo144.ailevecalisma.gov.tr/bilgi-bankasi/kadina-yonelik-siddet-ve-sonim> Erişim Tarihi: 06.10.2019
90. Erbaydar Paksoy N, Kara Türkmen ŞA. Topluma Yönelik Güncel Sağlık Bilgileri. 25 Kasım Dünya Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Günü Kadın Sığınmaevlerinin Sayısı 2018’de Hala Yetersiz!
<http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 25.11.2018
91. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi Sağlık Çalışanları Kılavuzu, 2016.
92. Kamimura A, Al-Obaydi S, Nguyen H, Trinh HN, Mo W, Doan P, Franchek-Roa K. Intimate partner violence education for medical students in the USA, Vietnam and China. Public Health 2015; 129(11):1452-1458.
93. Liem M, Barber C, Markwalder N, Killias M, Nieuwbeerta P. Forensic Science International 2011; 207(1–3):70-76.
94. Kolburan ŞG. Kadın Cinayetleri Konusunda Nedensel Bir Değerlendirme: Sahip Olma Güdüsü. Adli Tıp Bülteni 2017;22(3):194-199.
95. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye’de Kadın. Ankara, Mayıs 2019.
96. Sargın A. Türkiye’nin Az Gelişmiş Bölgelerindeki (Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz Bölgeleri) Kadın ve Kadın STK’larının Güçlendirilmesi Projesi. Kamu Kurumları ve Kadın Sivil Toplum Örgütleri İçin Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele ve Şiddete Uğrayan Kadınlara Destek Mekanizmaları. 2010-2012.

97. Erengin H, Dedeoğlu N. Sağlığı Ölçmenin Kolay Bir Yolu: Algılanan Sağlık. Toplum ve Hekim Dergisi 1997; 12(77):11-16.
98. Goldberg DP, Hillier VF. A Scaled Version of the General Health Questionnaire. Psychological Medicine 1979;9(1):139-145.
99. Kılıç C. Genel Sağlık Anketi: Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi 1996; 7(1):3-9.
100. Organisation for Economic Co-operation and Development. Education at a Glance 2019: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, 2019.
101. Çocuk Ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Resmi Gazete Tarihi:06.04.2004 Resmi Gazete Sayısı: 25425.
102. Pıçakçıefe M. Çalışma Yaşamıyla İlgili Özel Konular-2. Halk Sağlığı Uzmanları Derneği. Çalışma Yaşamında Kadın ve Çocuk Çalışanlar. 2018, p.18-27.
103. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler Öneriler. Turğut M, Feyzioğlu S editors. Ankara, 2014.
104. Türkiye İstatistik Kurumu. Haber Bülteni. İstatistiklerle Aile, 2016. Sayı: 24646.
105. Akbaba M, Uludağ K, S, Nazlıcan E, Gündüz E. Adana Havutlu Beldesinde Özürlülük Sıklığı ve Özürlülerde Akraba Evliliği Sıklığının Araştırılması. TAF Prev Med Bull 2012; 11(6):725-730.
106. İnandı T, Savaş N, Arslan E, Yeniçeri A, Peker E, Alışkın Ö, Erdem M, Durmaz E. Hatay'da Akraba Evliliği Sıklığı, Nedenleri, Çocuk Sağlığı, İlişkilerde Mutluluk ve Yaşam Doyumu. Turk J Public Health 2016; 14(1):43-55.
107. Acemoğlu H, Ceylan A, Saka G, Ertem M. Diyarbakır'da Erken Yaş Evlilikleri. Aile ve Toplum Dergisi 2005; 2(9):1-6.
108. Türkiye İstatistik Kurumu. Haber Bülteni. İstatistiklerle Kadın, 2018. Sayı: 30707, 06 Mart 2019.

- 109.Türkiye İstatistik Kurumu. Haber Bülteni. Doğum İstatistikleri, 2017. Sayı: 27588.
- 110.T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması Türkiye 2012. Ankara, 2014.
- 111.Reproductive Health Survey Russia 2011 Executive Summary. United Nations Population Fund, Division of Reproductive Health, Centers for Disease Control and Prevention, Atlanta, USA, 2012.
- 112.World Health Organization. Non-Communicable Disease Risk Factor Survey Bangladesh 2010, 2011.
- 113.Asma S, Mackay J, Song SY, Zhao L, Morton J, Palipudi KM et all. The GATS Atlas. Centers for Disease Control and Prevention Foundation, Atlanta, GA, 2015.
- 114.Butchart A, Phinney A, Mian M, Färniss T. Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence. World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect 2006.
- 115.Black DS, Sussman S, Unger JB. A Further Look at the Intergenerational Transmission of Violence: Witnessing Interparental Violence in Emerging Adulthood. Journal of Interpersonal Violence 2009; 25(6):1022-1042.
- 116.McCue ML. Domestic Violence: Contemporary World Issues, A Reference Handbook, 2nd Edition. California: ABC Clio, 2008.
- 117.Afghanistan Demographic and Health Survey 2015. The DHS Program ICF Rockville, Maryland, USA, 2017.
- 118.Roberts AL, Gilman SE, Fitzmaurice G, Decker MR, Koenen KC. Witness of Intimate Partner Violence in Childhood and Perpetration of Intimate Partner Violence in Adulthood. Epidemiology 2010; 21(6):809-818.

- 119.Ehrensaft M, Patricia C, Jocelyn B, Elizabeth S, Henian C, Jeffrey J. Intergenerational Transmission of Partner Violence: A 20 Year Prospective Study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 2003; 71(4):741-753.
- 120.Ishidaa K, Stuppa P, Melianb M, Serbanescua F, Goodwina M. Exploring the Associations Between Intimate Partner Violence And Women's Mental Health: Evidence From a Population-Based Study in Paraguay. *Social Science & Medicine* 2010; 71(9):1653-1661.
- 121.Şahin EM, Yetim D, Güleç Öyekçin D. Edirne'de Kadına Yönelik Eş Şiddeti Yaygınlığı ve Kadınların Şiddete Karşı Tutumları. *Cumhuriyet Tıp Dergisi* 2012; 34:23-32.
- 122.Lepistö S, Luukkaala T, Paavilainen E. Witnessing and Experiencing Domestic Violence: a Descriptive Study of Adolescents. *Scand J Caring Sci* 2011; 25(1):70-80.
- 123.Eriksson M. Contact, Shared Parenting and Violence: Children as Witnesses of Domestic Violence in Sweden. *International Journal of Law, Policy and the Family* 2011; 25(2):165-183.
- 124.İbiloğlu AO. Aile İçi Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2012; 4(2):204-222.
- 125.Mathias AKRA, Bedone A, Osis MJD, Fernandes AMS. Perception of Intimate Partner Violence Among Women Seeking Care in The Primary Healthcare Network in São Paulo State, Brazil. *International Journal of Gynecology and Obstetrics* 2013; 121(3):214-217.
- 126.Çifçi S. Mardin İlinde 15-49 Yaş Arası Kadınlarda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Elazığ, 2011.

- 127.Ünal S. Ankara İli Gölbaşı İlçesi 2 No’lu Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Dilimi Şiddet Gören ve Görmeyen Kadınlarda Beck Depresyon Ölçeğine göre Depresif Öge Yüğü. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, 2010.
- 128.Tanrıverdi G, Şıpkın S. Çanakkale’de Sağlık Ocaklarına Başvuran Kadınların Eğitim Durumunun Şiddet Görme Düzeyine Etkisi. Fırat Tıp Dergisi 2008; 13(3):183-187.
- 129.Djikanović B, Jansen HAFM, Otasevic S. Factors Associated With Intimate Partner Violence Against Women in Serbia: A Cross-Sectional Study. BMJ Journals. Journal of Epidemiology & Community Health 2010; 64(8):728-735.
- 130.Hanbay Çakır E, Karabacak H. Mülteci Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadele. Kadın Dayanışma Vakfı, Ankara, 2019.
- 131.United Nations Children’s Fund, A Familiar Face: Violence in the Lives of Children and Adolescents, UNICEF, New York, 2017.
- 132.Omaç M. Malatya Kent Merkezinde Yaşayan ve 2-5 Yaş Arası Çocuk Sahibi Olan Annelerin Çocuklarına Uyguladıkları Şiddet ve Etkileyen Faktörler. Doktora Tezi, T.C İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Malatya, 2010.
- 133.Babu BV, Kar SK. Domestic Violence Against Women in Eastern India: A Population-Based Study on Prevalence and Related Issues. BMC Public Health 2009; 129(9):1-15.
- 134.Shah SH, Rajani K, Kataria L, Trivedi A, Patel S, Mehta K. Perception and Prevalence of Domestic Violence in the Study Population. Ind Psychiatry J 2012; 21(2):137-143.
- 135.Yaman Efe Ş, Ayaz S. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadınların Aile İçi Şiddete Bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2010; 11:23-29.

- 136.Yetim D. Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. Uzmanlık Tezi, T.C. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, 2008, Edirne.
- 137.Bedir N, Ekerbiçer HÇ, İnci MB, Köse E, Karatepe TU. Sakarya’da Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Algı Durumları ve Bunu Etkileyen Faktörler. Sakarya Tıp Dergisi 2017; 7(4):188-196.
- 138.Gencer MZ, Ağırman E, Arıca S. İstanbul ilinde kadına yönelik şiddet sıklığı ve kadınların şiddet algısı. Ahi Evran Med J 2019; 3(1):18-25.
- 139.Özgür N. Türkiye’de Çalışan Bir Grup Çocuk Diş Hekiminin Çocuğa Yönelik Fiziksel İstismar Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Uzmanlık Tezi, T.C. Hacettepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Çocuk Diş Hekimliği Anabilim Dalı, Çocuk Diş Hekimliği Programı, Ankara, 2018.
- 140.Türkiye’de Çocuk İstismarı Raporu-2 ASUMA & İMDAT. İstanbul, 2018.
- 141.Goldberg DP, Gater R, Sartorius N, Ustun TB, Piccinelli M, Gureje O, Rutter C. The Validity of Two Versions of the GHQ in the WHO Study of Mental Illness in General Health Care. Psychological Medicine 1997; 27(1):191-197.
- 142.Bryant RA, Schafer A, Dawson KS, Anjuri D, Mulili C et all. Effectiveness of a Brief Behavioural Intervention on Psychological Distress Among Women With a History of Gender-Based Violence in Urban Kenya: A Randomised Clinical Trial. PLoS Med 2017; 14(8):1-20.
- 143.Urakawa K, Yokoyama K. Sense of Coherence (SOC) may Reduce the Effects of Occupational Stress on Mental Health Status Among Japanese Factory Workers. Industrial Health 2009; 47:503-508.
- 144.Laaksonen E, Martikainen P, Lahelma E, Lallukka T, Rahkonen O, Head J, Marmot M. Socioeconomic Circumstances and Common Mental Disorders Among Finnish and British Public Sector Employees: Evidence From the Helsinki Health Study and the Whitehall II Study. International Journal of Epidemiology 2007; 36(4):776-786.

- 145.Hayasaka Y, Nakamura K, Yamamoto M, Sasaki S. Work Environment and Mental Health Status Assessed by the General Health Questionnaire in Female Japanese Doctors. *Industrial Health* 2007; 45:781-786.
- 146.Gal G, Kaplan H, Gross R, Levav I. Status Inconsistency and Common Mental Disorders in the Israel-Based World Mental Health Survey. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 2008; 43(12):999-1003.
- 147.Hoeymans N, Garssen AA, Westert GP, Verhaak PFM. Measuring Mental Health of the Dutch Population: a Comparison of the GHQ-12 and the MHI-5. *Health and Quality of Life Outcomes* 2004; 2(23):1-6.
- 148.Butterworth P, Rodgers B. Mental Health Problems And Marital Disruption: Is It the Combination of Husbands and Wives' Mental Health Problems That Predicts Later Divorce? *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 2008; 43(9):758-763.
- 149.Magnavita N, Heponiemi T. Violence Towards Health Care Workers in a Public Health Care Facility in Italy: A Repeated Cross-Sectional Study. *BMC Health Services Research* 2012; 108(12)1-9.
- 150.Devries KM, Mak JY, Bacchus LJ, Child JC, Falder G, Petzold M, Astbury J, Watts CH. Intimate Partner Violence and Incident Depressive Symptoms and Suicide Attempts: A Systematic Review of Longitudinal Studies. *PLoS Med* 2013; 10(5):1001439.
- 151.Heise L, Kotsadam A. Cross-National and Multilevel Correlates of Partner Violence: An Analysis of Data From Population-Based Surveys. *Lancet Glob Health* 2015; 3:332-340.
- 152.Kabaklı Çimen L. Bir Faktör Olarak Eğitimin Kadının Aile İçi Kararlara Katılımı Üzerine Etkisi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education* 2012; 1(2):78-90.
- 153.Heath R. Women's Access to Labor Market Opportunities, Control of Household Resources and Domestic Violence: Evidence From Bangladesh. *World Development* 2014; 57:32-46.

- 154.Jensen R. Do Labor Market Opportunities Affect Young Women's Work and Family Decisions? Experimental Evidence From India. *The Quarterly Journal of Economics* 2012; 127(2):753-792.
- 155.Armenia Demographic and Health Survey 2010. National Statistical Service Yerevan, Armenia. Ministry of Health Yerevan, Armenia. ICF International Calverton, Maryland USA, 2012.
- 156.Luke N, Munshi K. Women As Agents Of Change: Female Income And Mobility In India. *J Dev Econ* 2011; 94(1):1-17.
- 157.Faramarzi M, Esmailzadeh S, Mosavi S. A Comparison Of Abused And Non-Abused Women's Definitions Of Domestic Violence And Attitudes To Acceptance Of Male Dominance. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology* 2005; 122(2):225-231.
- 158.United Nations Children's Fund. Hidden in Plain Sight. A statistical analysis of violence against children, 2014.
- 159.Ajah LO, Iyoke CA, Nkwo PO, Nwakoby B, Ezeonu P. Comparison of Domestic Violence Against Women in Urban Versus Rural Areas of Southeast Nigeria. *International Journal of Women's Health* 2014; 6:865-872.
- 160.Khan N, Islam M. Women's Attitude Towards Wife-Beating and its Relationship With Reproductive Healthcare Seeking Behavior: A Countrywide Population Survey in Bangladesh. *PLoS One* 2018; 13(6):0198833.
- 161.Tarhan S, Çetin Gündüz H, Ekşioğlu S. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Toplumsal Cinsiyet ve Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar. *Journal of Human Sciences* 2017; 14(2):1894-1908.
- 162.Bora A. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddet: Tutum, Yaşantı ve Yasal Farkındalık Açısından Cinsiyetler Arası Karşılaştırma. Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, 2015.

- 163.Gölge ZB, Sanal Y, Yavuz S, Arslanoglu-Çetin E. Attitudes toward Wife Abuse of Police Officers and Judiciary Members in Turkey: Profession, Gender, Ambivalent Sexism and Sex Roles. *Journal of Family Violence* 2016; 31(6):785-796.
- 164.Alkoot I. M, Al-Meerza AA, Almugbel WM, Ghayath TAA, Kamel MI, El-Shazly MK. Attitude of Primary Health Care Physicians in Kuwait Towards Domestic Violence Against Women, *Bull. Alex. Fac. Med* 2010; 46(4):335-341.
- 165.Bilgin E. Sığınma Evinde Kalan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve Yardım Arama Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 2018.
- 166.Altun M. Denizli İli Kırsalında Bir Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Evli Kadınların Fiziksel Şiddet Görme Durumları ve Kadınların Şiddete İlişkin Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Denizli, 2006.
- 167.Alican Şen A. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci ve 6284 Sayılı Yasanın Uygulanabilirliği. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi* 2018; 11(22):141-161.
- 168.T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi. Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı. <http://www.kucukcekmece.bel.tr/Content/dosya/1949/aileicisiddetlemucadeleki%20tabi-62616-4141879.pdf> Erişim Tarihi:10.08.2019
- 169.Krahé B. Violence Against Women. *Current Opinion in Psychology* 2018; 19:6-10.
- 170.Flood M. Involving Men in Efforts to End Violence Against Women. *Men and Masculinities*. 2011;14(3) 358-377.
- 171.Flood M. Work With Men to End Violence Against Women: A Critical Stocktake. *Culture, Health & Sexuality*. 2015;17(2):159-176.

- 172.Jewkes R, Flood M, Lang J. From Work With Men and Boys to Changes of Social Norms and Reduction of Inequities in Gender Relations: A Conceptual Shift in Prevention of Violence Against Women and Girls. Lancet 2015; 385:1580-1589
- 173.Türkiye Psikiyatri Derneği. Bilişsel Davranışçı Psikoterapi. <http://www.psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/36/bilissel-davranisci-psikoterapi> Erişim Tarihi: 10.09.2019
- 174.Babcock JC, Green CE, Robie C. Does Batterers' Treatment Work? A Meta-Analytic Review of Domestic Violence Treatment. Clinical Psychology Review 2004; 23(8):1023-1053.
- 175.Çivitci A. Grup Psikoeğitimi. 1. Baskı Ankara: Pegem Akademi; 2018.p.1.
- 176.Gadomski AM, Wolff D, Tripp M, Lewis C, Short LM. Changes in Health Care Providers' Knowledge, Attitudes, Beliefs, and Behaviors Regarding Domestic Violence, Following a Multifaceted Intervention. Academic medicine: Journal of the Association of American Medical Colleges 2001; 76(10):1045-1052.
- 177.Thompson RS, Meyer BA, Smith-DiJulio K, Caplow MP, Maiuro RD, Thompson DC, Sugg NK, Rivara FP. A Training Program to Improve Domestic Violence Identification and Management in Primary Care: Preliminary Results. Violence and Victims 1998; 13(4):395-410.
- 178.Casey E, Carlson J, Bulls ST, Yager A. Gender Transformative Approaches to Engaging Men in Gender-Based Violence Prevention: A Review and Conceptual Model. Trauma, Violence, & Abuse 2018; 19(2):231-246.
- 179.Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)'nin hükümlerinin hayata geçirilmesini sağlayan yasal ve diğer tedbirlere ilişkin GREVIO(İlk)Değerlendirme Raporu, Türkiye. Yayın tarihi 15 Ekim 2018.

- 180.Birleşmiş Milletler Türkiye, #8MartDünyaKadınlarGünü, Hedef Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri. <https://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/8martnotedesign.pdf>
Erişim Tarihi: 10.11.2019
- 181.Arango DJ, Morton M, Gennari F, Kiplesund S, Ellsberg M. Interventions To Prevent or Reduce Violence Against Women And Girls: A Systematic Review Of Reviews. Women's Voice and Agency Research Series 2014; No.10.
- 182.Brecklin LR, Forde DR. A Meta-Analysis of Rape Education Programs. Violence and Victims 2001; 16(3):303-321.

10. EKLER

Ek 1. Eğitim Müdahalesi

 TOPLUMSAL CİNSİYET Dr. Kevser UZ Prof. Dr. Yeşim ŞENOL AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI	Sunum İçeriği • Toplumsal cinsiyet kavramı • Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki fark • Toplumsal cinsiyetçiliğin kadınlar ve erkekler üzerine etkileri • Soru-cevap (Düşünce paylaşımı) • Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık • Eğitim, İstihdam/Çalışma yaşamı, Sağlık, Siyaset ve toplumsal cinsiyet
Biyolojik / Toplumsal Cinsiyet ■ 'Biyolojik Cinsiyet' - Bireyin kadın ya da erkek olarak mevcut genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanmaktadır. Bu özellikler kadın ve erkek arasında bir eşitsizlik değil, sadece bir cinsiyet farkı yaratmaktadır. Doğuştan ve evrenselidir. ■ 'Toplumsal Cinsiyet' - Farklı kültürlerde, tarihin farklı anlarında ve farklı coğrafyalarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumlulukları ifade eder. Ayrımcılıkları, beklentileri, limitasyonları, imkanları belirler.	Cinsiyet mi? Toplumsal cinsiyet mi? • Çocukları kadınlar doğurabilir, erkekler doğuramaz. • Çocukları yetiştirmekten kadınlar sorumludur. • Erkekler siyasette daha başarılıdır. • Erkek çocukların sesi ergenlikte değişime uğrar; kız çocukların sesi ise aynı kalır.
Toplumsal cinsiyetçiliğin kadınlar ve erkekler üzerine etkileri • Toplumun verdiği roller • Görev ve sorumluluklar • Toplumun bireyi nasıl gördüğü • Algıları • Beklentileri	Toplumsal cinsiyet • Kız çocukları ile erkek çocuklarının yapmasına izin verilen durumlar farklı mıdır? • Siz hiç kadın ya da erkek olduğunuz için ayrımcılığa maruz kaldınız mı?

Nasıl düşünmeliyiz?

- Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır.
- Kız çocuğunun eğitilmiş olması erkek çocuğunun eğitilmiş olmasıyla aynı öneme sahiptir.
- Küçük çocukları olan kadınlar kendileri isterse çalışabilir.
- Ev içi kararları eşler ortak almalıdır.
- Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır.
- Bir kadın kocasından boşanmak istiyorsa, üstelik şiddet de görüyorsa anne babası ona destek olmalıdır.

Eğitim

- Kız çocuklarını okutmamak söz konusu olamaz.
- Aksine eğitilmiş ve meslek sahibi olup, kendi ayakları üzerinde durmasını sağlamak için kız çocukları okutulmalıdır.

İstihdam/Çalışma yaşamı

- İşe erkekleri almayı tercih etmek
- Kadını daha az maaşla çalıştırmak
- Ev içinde yapılan gelir getirmeyen işleri kadınlara yaptırmak
- Kadının ihtiyaçları için harçayabileceği paraya sahip olmasını engellemek
- Elinden kazandığı parayı almak/ maaş kartını almak
- Ev ekonomisine katkı sağlamasını engellemek
- Kadınların işte terfi etmesine engel olmak

AYRIMCILIKTIR.

Sağlık

- Kadının doğum kontrol yöntemi kullanmasına engel olmak ya da kullanmaya zorlamak
- Sağlık hizmeti almasına engel olmak
- Erkek doktora gitmesine izin vermemek
- Kadına sırf kadın olduğu için şiddet uygulayarak ruh ve beden sağlığını bozmak

AYRIMCILIKTIR.

Siyasete ve Karar Mekanizmalarına Katılım

- Yönetici kadrolarına kadınları getirmemek
- Kadınların iyi yönetici olamayacağını düşünmek
- Siyasette kadınlara daha az hak tanımak
- Karar alma süreçlerine kadınları dahil etmemek

AYRIMCILIKTIR.

- Toplumsal cinsiyet düşüncesi kadına yönelik şiddete neden olmaktadır.

- Kadın-Erkek eşitliğinin sağlandığı bir dünya için;

Toplumsal Cinsiyetçiliğe HAYIR!

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

**DEĞER EĞİTİMİ
VE
KADINA YÖNELİK ŞİDDET**

Hoş geldiniz😊

Sunum Akışı

1. Değer eğitimi
2. Şiddet kavramı, sınıflandırılması, çeşitleri (psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel...)
3. Kadına yönelik şiddetin önemi
4. Şiddet ve sağlık
5. Senaryo ile oyunlaştırma
6. Şiddetle başa çıkma yolları
 - a) Ne yapmalıyım?
 - b) Neler yapılmalı?

Değer Eğitiminin Amacı:

İYİ İNSAN OLMAK ☺

HER İNSANIN BİR
ONURU VARDIR.

ÇOCUKLAR
CİNSİYETİ
GÖZETİLMEDEN
SEVİLMELİ VE
ÖZENLE
BAKILMALIDIR.

ÇOCUKLARIN ANNE
BABALARıyla
VEYA
GÜVENDİKLERİ KİMSELERLE
RAHATLIĞLA KONUŞMALARI
BİREYLERE VE TOPLUMA
YARAR SAĞLAR.

DEĞER KAZANIMINDA AİLE

- Okul çağına kadar değerlerin kazanılacağı temel kurum ailedir.
- Çocuklar ve gençler söylenenden daha çok büyüklerinin yaptıklarından etkilenirler.

DEĞERLERİMİZ

- Zarar vermemek, Zararı önlemek
 - İnsan Sevgisi
- İnsan yaşamı kutsaldır
 - Saygı
- Yaşamın değeri
 - Adalet
 - Eşitlik
- Sözünde durmak
- Özel yaşamın gizliliği

DEĞERLERİMİZ

- Mülkiyet hakkı
- Yurt, Bayrak, Millet sevgisi
- Aile Bağlılığı, Birlik
 - Sorumluluk
 - Başarı
 - Duyarlılık
- Hoşgörü, Alçakgönüllülük, Sadelik
 - İşbirliği ve yardımlaşma
 - Mutluluk, Dürüstlük

Çocuklarınızı yetiştirirken;

- Kısa, ders verici öyküler anlatın.
- Mezun olup yüksek okula gitmiş, iş hayatına atılmış kişilerden örnekler verin.
- "Kimse seninle oynamak istemezse kendini nasıl hissedersin?" , "Biri senin adınla alay ederse neler hissedersin?" gibi sorularla empati geliştirmelerine yardımcı olun.

Çocuklarınızı yetiştirirken;

- Teşekkür etmeyi, özür dilemeyi öğretin.
- Yaşlı veya yardıma muhtaç insanlarla ilgilenmeye teşvik edin.
- Spora teşvik edin.
- Sorumluluk alma ve sonuçlarını üstlenme bilinci geliştirilmelidir.

Güzel ahlaklı olmanın önemini anlatın.

Değer Kaybı Sonucu;

- Yükselen şiddet eğilimleri
- Sahtekarlıkta artış (yalan söyleme, kopya çekme, hırsızlık)
- Karşı gelme (kurallara)
- Kişisel ve toplumsal sorumluluk bilincinde azalma (yere çöp atma, yere tükürme)
- Kendine zarar verici davranışlarda artış (madde bağımlılığı, sigara kullanımı, intihar) meydana gelmektedir.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Neler konuşacağız?

- Şiddet ne demektir?
- Neler şiddet tanımına girmektedir?
- Şiddetin toplumsal, ailevi ve bireysel açıdan önemi nedir?
- Sağlık açısından kadına yönelik şiddetin sonuçları nelerdir?
- Şiddet olayı karşısında nasıl davranması gerekmektedir?
- Şiddete uğranıldığında nerelerden yardım alınabilir?
- Kanunlarda kadınların hakları nelerdir?

Sağlık nedir?

- "Yalnız sakatlık veya hastalığın olmayışı değil aynı zamanda fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir."
- Ruhsal ve sosyal yönden sağlıklı insan şiddet uygulamaz.

Şiddet

- Şiddetin en yaygın görülen biçimi erkeğin kadına ve çocuğa karşı uyguladığı aile içi şiddettir.

Kadına Yönelik Şiddet Tanım

"İster kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veren veya verebilecek olan 'sırf kadın olduğu için' tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma"

Kadına Yönelik Şiddet

> Ayrımcılık Nedeni

> İnsan Hakkı ihlali

- Yaşama
- Güvenlik
- Özgürlük
- Saygılık
- Fiziksel sağlık
- Ruhsal sağlık

Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet

• Kaba kuvvetin kadına bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır.

- Kadının öldürülmesi
- Yeti kaybına uğratılması
- Tokat atma
- Tekmeleme
- Sarsma
- Tükürme
- Kol ve bacakları bükme
- Saç çekme
- Isırma
- Sigara ile yakma
- İstenmeyen bir maddeyi yedirme
- Sopa, masa, delici kesici alet kullanarak yaralama
- Aç bırakma
- Uyutma

- Kadını maruz kaldığı şiddetin sorumlusu olarak görmek ve göstermek!
- Yardım istemeyi ve yardım almayı engelliyor.
- Kimse şiddeti hak etmez.
- Şiddet, uygulayan kişiden kaynaklanan bir problemdir.

Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet

• Duyguların ve duygusal ihtiyaçların, kadına baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir tehdit aracı olarak kullanılmasıdır.

- Tehdit etme
- Lakap takma
- Aşağılama
- Kendine saygısını ve beğenisini yok etme
- Çocukları kısıma, anneye göstermeme
- Çocukları anneye karşı kullanma, kışkırtma

Kadına Yönelik Cinsel Şiddet

- Sözle, elle sarkıntılık
- Cinsel içerikli fotoğraf, video, mesaj gönderme
- İstenmeyen öpme, dokunma, olşama gibi cinsel temas durumları
- İstenmeyen cinsel eylemlere zorlama
- Cinsel ilişkiye zorlama, Tecavüz, Evlilik içi tecavüz
- Aile içinde mahrem olan konuları ifşa etmek
- Akaraba ve yakınlara yönelik cinsel saldırı / istismar (ensest)
- Erken yaşta, Zorla evlendirme, Kız kaçırma
- Çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya zorlamak

Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet

- Kadının çalışmasına engel olma, Çalışıyorsa kazancına el koyma
- Mallarına el koyma, maddi kararlardan dışlama
- Miras almaması için baskı kurmak, mal paylaşımının kadın aleyhine olmasını sağlamaya çalışmak
- Koşullar elverdiği halde evin masraflarını karşılamamak
- Para vermemek, kusitli para vermek
- Allenin gider ve gelirleri hakkında bilgi vermemek
- Evi zaman zaman terk ederek giderlerle hiç ilgilenmemek

Kadını kontrol etme davranışı

- Kadını göz hapsinde tutarak, kısıtlayarak ya da engelleme yoluyla sosyal dayanışma ağlarının dışında tutarak gücünmesini önlemeye yönelik davranışlardır.

- Kadının iletişimini engelleme (telefon, internet vb.)
 - Eve, banyoya, odaya, ahıra vb. hapsedme
- Aile üyeleri ve arkadaşları ile görüşmesini engelleme / kısıtlama
 - Bilgiye ve desteğe erişimini engelleme

Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Bireysel Nedenler

- Çocukken aile içi şiddete tanık olmak
- Çocukken şiddete uğramak
- Babanın rolü

Ailesel ve Çevresel Nedenler

- Erkek egemen aile yapısı
- Aile gelirinin erkeğin kontrolünde olması
- Alkol kullanımı
- Evlilikte sözlü çatışma

Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Yaşanan Bölgesel Nedenler

- Düşük sosyoekonomik statü/şizlik
- Kadın ve ailenin sosyal izolasyonu
- Suçlu kişilerle akadaşlıklar

Toplumsal Nedenler

- Kadını sahiplenen erkek rolü
- Erkeklikle ilişkili saldırganlık ve egemenlik
- Katı cinsiyet rolü
- Kişilerarası şiddetin kabul görmesi
- Fiziksel cezalandırmanın kabul görmesi

Kadına Yönelik Şiddetin Sağlık Sonuçları

1) Öldürücü Sonuçlar

- Kadın cinayeti
- İntihar
- Anne ölümü
- HIV/AIDS ilişkili ölüm

Kadına Yönelik Şiddetin Sağlık Sonuçları

2) Öldürücü Olmayan Sonuçlar

a) Fiziksel Sağlık ve Sürekli Durumlar

- Kırık
- Karın/gövde yaralanmaları
- Sürekli ağrı şikayetleri
- Kas, eklem ağrıları (Fibromiyalji)
- Kalıcı yeti yitimi

- Bağırsakların çalışma bozukluğu (irritabl bağırsak sendromu)
- Deri hasarları
- Göz kulak hasarı
- Yanıklar
- Bedensel şikayetler

Kadına Yönelik Şiddetin Sağlık Sonuçları

b) Üreme Sağlığı

- Kadın hastalıkları
- Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar
- İstenmeyen gebelikler
- Gebelikte ilgili sağlık sorunları
- Sağlıksız düşükler
- Düşük doğum ağırlıklı bebek
- Erken doğum
- Cinsel işlev bozukluğu

c) Ruh Sağlığı

- Travma sonrası stres bozukluğu
- Depresyon
- Anksiyete
- Panik atak-fobi
- Yeme bozuklukları
- Uyku bozuklukları
- Zayıf benlik saygısı
- Alkol-madde bağımlılığı

Kadına Yönelik Şiddetin Sağlık Sonuçları

d) Olumsuz sağlık davranışları

- Sigara içme
- Alkol ve madde kullanımı
- Güvenli olmayan cinsel davranış
- Fiziksel aktivite azalması
- Oburluk/aşırı yemek yeme

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler

Anayasa

- Türkiye Cumhuriyeti anayasasında 5., 10., 12., 17., 19. ve 41. maddeleri, her türlü ayrımcılığı reddeder ve eşitliği düzenler.

Anayasa

- 10. maddeye göre;
"Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür."
- 17. maddeye göre;
"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

Medeni Kanun

- Kişilerin aile, miras, eşya ve borç ilişkileri gibi medeni haklarını düzenler.
- Aile, kadın ve erkek arasında eşitlik temeline dayalı bir ortaklık olarak tanımlanmıştır.
- Evlilik, evlilik yaşı, zorla evlendirme, dini nikah, ailenin temsili, aile konutu şerhi vb. düzenlemeleri yer alır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

- Kasten adam öldürme suçunun cezası, müebbet hapis iken eşe karşı işlenmişse verilecek ceza, **ağırlaştırılmış müebbet hapis** cezasıdır.
- Eziyet, çocuk düşürmek, kısırlaştırmak, çocuklara cinsel istismar, tehdit, zorla alıkoymak, çalışma özgürlüğünü engellemek, hakaret vb. suçları yer almaktadır.
- Cinsel davranışlarla kişinin vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesi suçtur. Eşe karşı işlenmişse de suç teşkil etmektedir.

Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Yapılanma

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
 - Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
 - Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)
 - Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlükleri
 - Sosyal Hizmet Merkezleri
 - İlk Kabul Birimleri
 - Kadın Konukevleri
 - ALO 183 Sosyal Destek Hattı

ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZLERİ- ŞÖNİM

- Psikolog, sosyal çalışmacı, hukukçu, sosyolog, çocuk gelişimci gibi meslek elemanları ile sağlık personeli, eğitimci, kolluk görevlisi ve idari personel bulunmaktadır.

ŞÖNİM Tarafından Sunulan Hizmetler

- Maddi yardım
- Hukuki destek
- Tıbbi destek
- Psiko-sosyal destek
- İstihdamaya yönelik destek
 - Barınma hizmeti
 - Kira yardımı
 - Çocuklar için burs
- Yönlendirme ve rehberlik
- Eğitim-öğretim konusunda destek

ALO 183 Hattı

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olarak çalışıyor.
 - Ücretsiz bir danışma hattıdır.
 - 7 gün 24 saat destek vermektedir.
- Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan ve desteğe gereksinimi olan kişilere psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık hizmetleri sunmaktadır.
- Gerekli destek ve korumaya nasıl ulaşılacağı konusunda bilgi alınabilir.

Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Yapılanma

- İçişleri Bakanlığı
 - Mülki Amirler
 - Kolluk Kuvvetleri
 - Emniyet Genel Müdürlüğü
 - Jandarma Genel Komutanlığı
 - Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
 - Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Yapılanma

- Adalet Bakanlığı
 - Cumhuriyet Başsavcılığı
 - Aile Mahkemesi
 - Adli Tıp Kurumu
- Sağlık Bakanlığı
- Belediyeler ve Sivil Toplum Kuruluşları
- Barolar

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Erkeklerin Rolü

- Son yıllarda, erkekler de kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Tüm dünyada kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda **erkeklerin farkındalıklarını artırmının önemine ve şiddet uygulayan erkeklerin rehabilitasyonuna yönelik programlar da giderek artmaktadır.**

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Erkeklerin Rolü

- Kadına yönelik şiddet;
 - Toplumsal bir sorun,
 - Toplumsal cinsiyet eşitsizliği etkilemekte,
 - **Erkeklerin farkındalıklarının artırılması** nedeniyle önemlidir.
- Kadına yönelik şiddetin erkeklerle kadınlar arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklandığı göz önünde bulundurulduğunda, **kaynakların ve politikaların kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması** odaklından uzaklaşmaması daha yerinde olacaktır.

- Çevrenizde birinin eşine şiddet uyguladığına şahit olursanız kişiye yardımcı olmak için ne gibi bir girişiminiz olur?

- Sizce bir kadın eşinden şiddet görünce ne yapmalıdır?

- Evli kızınız baba evine gelip eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese nasıl tepki verirsiniz?

SONUÇ ve ÖNERİLER

- Aile içi şiddete ilişkin olarak toplumsal farkındalık yaratılmasının, **hiçbir şeyin şiddet ile çözümlenmeyeceği** bilincinin çocukluktan itibaren kazandırılmasının,
- Medya ve diğer kitle iletişim araçlarında kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi amacı ile yayınlar yapılmasının da etkili sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.
- Aile içinde iletişimin geliştirilmesine, öfke kontrol becerisinin kazandırılmasına yönelik olarak verilen psikolojik desteğin de sorunların çözülmesi sürecine katkı sağlayacağı ve bireylere olumlu bir bakış açısı kazandıracağı gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Türkan, Korkuteli'de yaşıyor.

- 35 yaşında, lise mezunu ve 1 çocuğu var.
- Fabrikada işe girmek istiyor.
- Çocuğuna da çalışırken annesinin bakacağını söylüyor.
- Kocasını ise çalışmasına izin vermiyor ve çalışırsa maaş kartını alacağını, ona paradan harçlık olarak vereceğini söylüyor.
- Kocasının parasını para kazandığında kocasının sözünü dinlemeyeceğini, ona olan bağımlılığın azalmasından korkuyor olabilir mi?
- Sizce burada kadının kocası nasıl davranmalıdır?

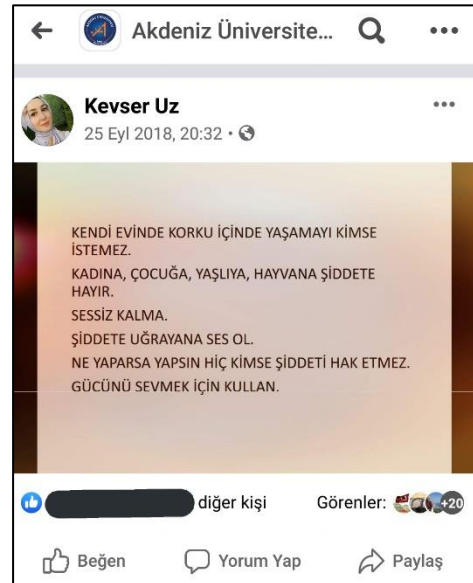
Hülya, Korkuteli’de yaşıyor.

- Hülya 17 yaşında, zeki, çalışkan güzel bir kız.
- Lise son sınıfa gidiyor.
- Zengin bir talibi var.
- Ancak Hülya okumak ve üniversiteye gitmek istiyor.
- Sizce ailesi nasıl davranmalıdır?

•Dinlediğiniz için
teşekkür ederim.
😊

Ek 2. Facebook Grubunda Yapılan Paylaşım Örnekleri

Şerefli ve yürekli olanlar sözlerini tutanlardır.

Kardeş,
oğul,
amca,
arkadaş,
koca ve
tüm
erkekler
olarak;

kadına karşı şiddet
uygulamayacağımıza

**SÖZ
VERİ-
YORUZ**

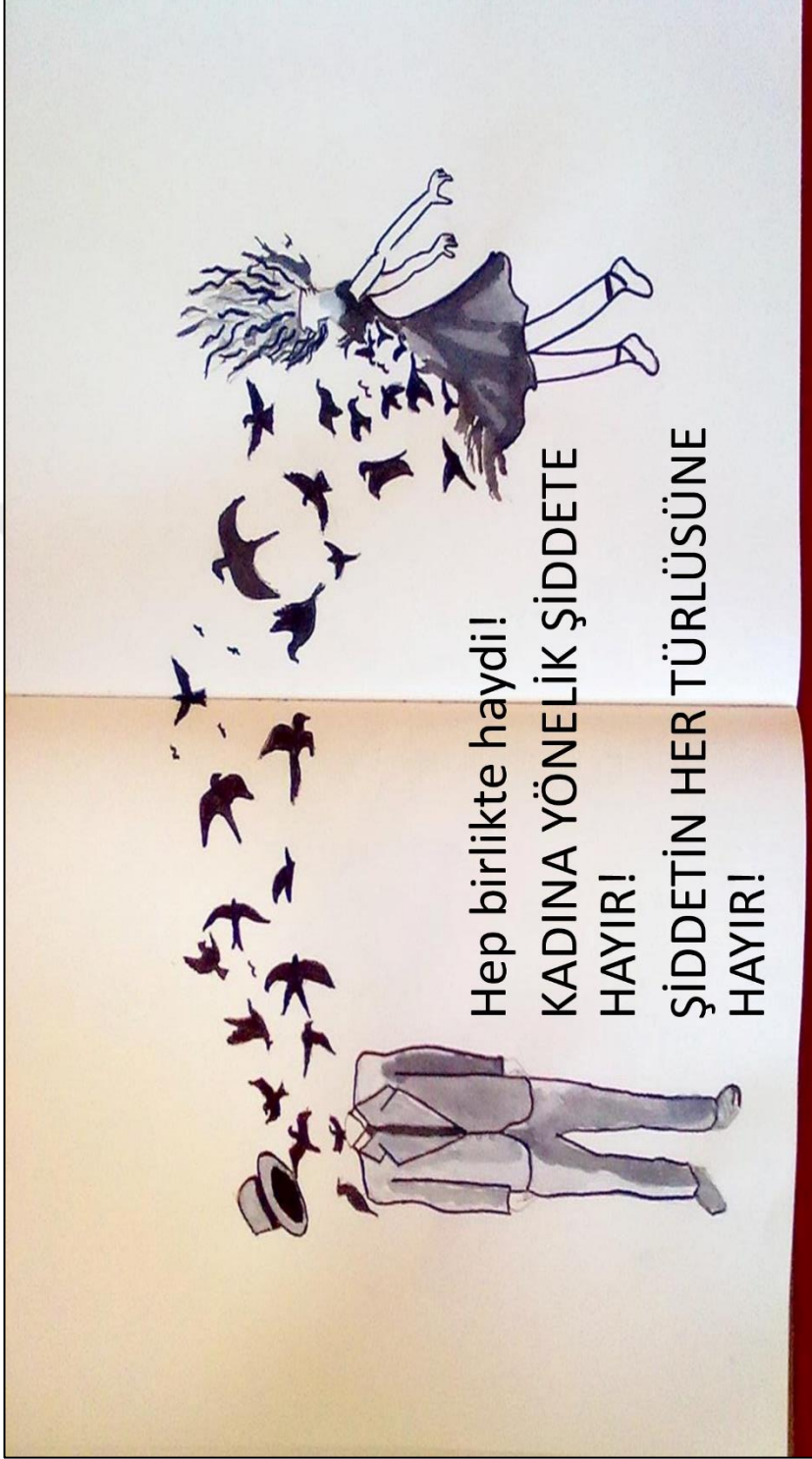
**KADINA ŞİDDET
İNSANLIĞA İHANETTİR.**

**KADINA ŞİDDETE
HAYIR!**

KADINA YÖNELİK ŞİDDET SOSYAL DESTEK HATTI **ALO 183**

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı
- **Ücretsiz** bir danışma hattıdır.
- **7 gün 24 saat** destek vermektedir.
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) aracılığı ile sunulan hizmetler;
 - Maddi yardım
 - Hukuki destek
 - Tıbbi destek
 - Psiko-sosyal destek
 - İstihdama yönelik destek
 - Barınma hizmeti
 - Kreş yardımı
 - Çocuklar için burs
 - Yönlendirme ve rehberlik
- Eğitim-öğretim konusunda destek

Ek 4. El Broşürü

ŞİDDETE UĞRANILDIĞINDA YA DA UĞRAMA TEHLİKESİ ALTINDAYKEN BAŞVURABİLECEK KURUM VE KURULUŞLAR

- Polis Merkezleri - Jandarma Karakolları
- Sağlık Kuruluşları
- Cumhuriyet Başsavcılıkları –
Aile Mahkemesi Hakimlikleri
- **Alo 183** Telefon Hattı
- Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri
- Baroların Kadın Danışma Merkezleri ve Adli
Yardım Kurulları
- Belediyelerin Kadın Danışma Merkezleri
- Valilikler – Kaymakamlıklar

ŞİDDET'E UĞRANILDIĞINDA;

- Yasalar şiddete uğrayandan
yana
- Gizlilik temel prensip
- Polis, Jandarma şiddete
uğrayanın yanında
- Bütün hizmetler ücretsiz
- Çocuklar da koruma altında

ŞİDDET ÇEŞİTLERİ

<u>FİZİKSEL ŞİDDET</u>	<u>PSİKOLOJİK ŞİDDET</u>	<u>EKONOMİK ŞİDDET</u>	<u>CİNSEL ŞİDDET</u>
Tokat, Tekme	Bağırma, Hakaret	Para verilmemesi	Zorla evlendirme, Erken yaşta evlendirme
Boğaz sıkma, Sarsma	Çocukları göstermeme, Tehdit	Miras almaması için baskı kurma	Çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya zorlamak
Tükürme	Lakap takma, Aşağılama	Kadının çalışmasına engel olma	Kız kaçırma
Kasıtlı can yakma hareketlerinin tümü (kesici delici alet, ısıрма gibi)	Baskı kurma (nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle görüreceği)	Kazandığı paranın elinden alınması, Harçlık şeklinde kısıtlı para verme	Akrabanın / yakınlarının cinsel saldırısı, İstenmeyen öpme, dokunma, okşama
Uyutmama	Küçümseme	Mallara el koyma	Tecavüz
İtme	Hakların elinden alınması (okuma gibi)	Ekonomik kararlardan dışlama	Cinsel ilişkiye zorlama

ŞİDDET GÖRDÜĞÜNÜZÜ İSPATLAMAK ZORUNDA DEĞİLSİNİZ!

Kanunlardan yararlanabilmek için aynı evde yaşamak şartı yoktur. Kendi isteğiniz ya da mahkeme kararı ile eşinizle ayrı evlerde oturuyorsanız da, eşinizden boşanmış olsanız da eşinizin size şiddet uygulaması durumunda kanunlar sizi korumaktadır. Kanunun uygulanması sadece fiziksel şiddete yönelik değildir. Bütün şiddet türlerini kapsamaktadır.

Şiddete uğrayan kişi veya diğer kişiler (aynı evde oturan kişiler, kardeş, çocuk, akraba ya da şiddeti gören, duyan, tanık olan komşu, öğretmen, doktor gibi kişiler) şikayet ve ihbar başvurusunda bulunabilir.

ŞİDDETE UĞRANILDIĞINDA KANUNLARIN SAĞLADIĞI OLANAKLAR

- Size ve çocuklarınıza bulunduğunuz ilde veya başka bir ilde uygun barınma yeri sağlanabilir.
- Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişinin 6 aya kadar yaşadığınız evden uzaklaştırılması (eve yaklaşmaması) için karar verilebilir.
- Geçici maddi yardım, psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmektedir.
- Size yönelik olarak, şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasını, telefon, mektup vs. iletişim vasıtalarıyla sizi rahatsız etmemesi sağlanır.
- İş yerinizin değiştirilmesi, talep üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasına karar verilebilir.
- Evden uzaklaştırma tedbirinin uygulanması, eşinizin veya şiddet uygulayan diğer aile bireyinin, uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su ve benzeri giderlerini karşılamasına engel değildir. Hakim uzaklaştırılan kişinin bu tür yükümlülüklerini yerine getirmesine karar verebilir.
- Hayati tehlikenin bulunması halinde, geçici koruma altına alınmaya karar verilebilir. Diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması halinde ve aydınlatılmış rızanıza dayalı olarak kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesine karar verebilir.
- Şahsi eşyalarınıza ve ev eşyalarınıza zarar vermemesini sağlanabilir.
- Varsa silahının elinden alınmasını, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi olsa bile silahı kurumuna teslim etmesi sağlanır.
- Nafaka eşinizin gelirinden size ödenmesine hükmedilen mali yardımdır. Eğer eşinizden aldığınız başka bir nafaka yoksa eşinizin evden uzaklaştırıldığı süre boyunca sizin ve çocuklarınızın geçimini sağlamak için nafaka ödemesini isteyebilirsiniz.
- Evlilik süresince satın alınan tüm mallar evlilik sona ererken eşler arasında paylaşılır. Malın kimin üzerine kayıtlı olduğu önemli değildir.
- Hakim bu tedbirlerin alınmasına dosya üzerinde yapacağı evrak incelemesi ile karar verir.

*T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele El Kitabı ve Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi Sağlık Çalışanları Eğitimi Katılımcı Kitabı'ndan yararlanılmıştır.

Ek 5. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Uzmanlık Tezi Başlığı Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 12/04/2018-E.46943

T.C.
TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Sayı : 10731631-929-E.46943
Konu : Tez başlığı değişikliği.

12/04/2018

Sayın Dr. Kevser UZ
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

Prof. Dr. Yeşim ŞENOL'un danışmanlığında yaptığımız tezinizin başlığı; proje örnekleminde yapılan değişiklik nedeniyle **"Antalya'da Bir Mantar Fabrikasının Çalışanlarında Kadına Yönelik Şiddet Algısının Saptanması ve Eğitim Müdahalesinin Etkileri"** olarak Anabilim Dalımız Akademik Kurulunun 11.04.2018 tarihinde yapılan toplantısında alınan kararı ile değiştirilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Mehmet Rıfki AKTEKİN
Anabilim Dalı Başkanı

Adres Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Kampüsü / Antalya
Telefon 242 249 69 40 Faks 242 249 69 03
e-Posta selmaa@akdeniz.edu.tr Elektronik Ağ <http://tip.akdeniz.edu.tr>
Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak Doğrulaması <http://ebys.akdeniz.edu.tr/enVision/Dogrula/6LK4LE2> adresinden yapılabilir. (PIN:31691)

Bilgi için: Selma ATEŞ
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 02422496940

Ek 6. Veri Toplama Formu

ANTALYA'DA BİR MANTAR FABRİKASININ ÇALIŞANLARINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISININ SAPTANMASI VE EĞİTİM MÜDAHALESİNİN ETKİLERİ

Anket no:

(İsteğe bağlı)Ad-Soyad:

Sayın katılımcı

Aşağıda yer alan sorular sizlerin kadına yönelik şiddet algınızı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Sonuçlar bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Çalışmaya verdiğiniz destek için teşekkür ederiz.

Dr. Kevser Uz

1-Cinsiyetiniz: a)Kadın b)Erkek

2-Yaşınız:

3-En son bitirdiğiniz okul:

a)Okur-yazar değil b)Okur-yazar c)İlköğretim d)Lise e)Üniversite
f)Yüksek Lisans-Doktora

4-Size göre ekonomik durumunuz:

a)Gelirim giderimden az b)Gelirim giderime eşit c)Gelirim giderimden
yüksek

5-Gelir getirici ya da aile işinde çalışmaya kaç yaşında başladınız?

6-Aile tipiniz: a)Çekirdek aile b)Geniş aile c)Tek ebeveynli aile

7-Medeni durumunuz:

a)Evli b)Hiç evlenmemiş c)Boşanmış d)Eşi ölmüş e)Evli, ayrı yaşıyor

-Evli ya da önceden evlendiyseniz;

8-(İlk evliliğinizde) Kaç yaşında evlendiniz:

9-Severek mi evlendiniz? a)Evet b)Hayır (Görücü usulü)

10-Son eşinizin eğitim düzeyi:

a)Okur-yazar değil b)Okur-yazar c)İlköğretim d)Lise
e)Üniversite f)Yüksek Lisans-Doktora

11-Son eşinizin işi:

- a)Emekli b)Gelir getirici işte çalışıyor. c)Ücretsiz aile
işinde çalışıyor. d)Tarım işçisi e)İşsiz
f)Diğer.....

12-Son eşinizle aranızda akrabalık var mı? a)Var b)Yok

**13-Akrabalık varsa; a)Kuzen evliliği b)Uzaktan akraba
c)Diğer.....**

**14-(Son evliliğinizde) Kaç yıldır evlisiniz? / evli kaldınız?
.....**

Boşandıysanız ya da evli ancak ayrı yaşıyorsanız;

**15-Boşanma/ayrı yaşama nedeniniz nedir?
.....**

16-Çocuğunuz var mı? Var ise kaç tane var?.....

17-Şu anda sigara kullanıyor musunuz? a)Evet b)Hayır

18-Evet ise; Kaç yıldır?: Günde kaç paket?:

19-Alkol kullanıyor musunuz? a) Evet b) Hayır

20-Evet ise; Ne kadar sıklıkta alkol kullanıyorsunuz?

a)Ayda 1 veya daha az b)Ayda 2–4 kez c)Haftada 2–3 kez d)Haftada 4
veya daha fazla

21-Annenizin eğitim durumu:

a)Okur-yazar değil b)Okur-yazar c)İlköğretim d)Lise e)Üniversite f)Yüksek
Lisans-Doktora

22-Babanızın eğitim durumu:

a)Okur-yazar değil b)Okur-yazar c)İlköğretim d)Lise e)Üniversite f)Yüksek
Lisans-Doktora

23-Anneniz ile babanız arasında akrabalık var mı? a)Var b)Yok

**24-Akrabalık varsa; a)Kuzen evliliği b)Uzaktan akraba
c)Diğer.....**

25-On iki (12) yaşınıza kadar en uzun süreyle nerede yaşadınız?

a)İl merkezi b)İlçe merkezi c)Köy d)Yurtdışı

26-Sizce aşağıdakilerden hangisi şiddettir? (Seçtiğiniz seçeneğin yanına X işareti koyunuz.)

	Evet, şiddettir.	Hayır, şiddet değildir.	Bilmiyorum.
Tekme			
Tokat			
Kasıtlı can yakma hareketi			
Boğaz sıkma			
İtme			
Bağırma			
Hakaret			
Lakap takma			
Baskı kurma			
Küçümseme			
Hakların elinden alınması (Okula göndermeme gibi)			
Para verilmemesi			
Parasının olmaması			
Kazandığı paranın alınması			
Sarsma			
Tükürme			
Saç çekme			
Isırma			
Çocukları göstermeme			
Zorla evlendirme			
Eve kapatma			

27-Siz çocukken babanız annenize;

- Fiziksel şiddet (tekme tokat gibi vurma, kasıtlı can yakma hareketi, boğaz sıkma vs.) uygular mıydı?
a)Hiçbir zaman b)Nadiren c)Bazen d)Sıklıkla e)Çok sık
- Psikolojik şiddet (hakaret, küçümseme, aşağılama, lakap takma, baskı kurma vs.) uygular mıydı?
a)Hiçbir zaman b)Nadiren c)Bazen d)Sıklıkla e)Çok sık
- Ekonomik şiddet (ihtiyacı olan paranın olmaması, parasına el konulması, ekonomik kararlardan dışlama vs.) uygular mıydı?
a)Hiçbir zaman b)Nadiren c)Bazen d)Sıklıkla e)Çok sık

28-Siz çocukluğunuzdan beri kim tarafından, hangi şiddet türlerine maruz kaldınız? (Hayatınız boyunca ve son 12 ay (1 yaş) içinde gördüyseniz X işareti koyunuz.)

-Fiziksel şiddete (tekme tokat gibi vurma, kasıtlı can yakma hareketi, boğaz sıkma vs.)

-Psikolojik şiddete (hakaret, küçümseme, aşağılama, lakap takma, baskı kurma vs.)

-Cinsel şiddete (cinsel ilişkiye girmeye zorlama, istemediğiniz öpme, dokunma, okşama gibi cinsel temas durumları, zorla cinsel içerikli fotoğraf, video gösterilmesi vs.)

-Ekonomik şiddete (ihtiyacı olan paranızın olmaması, paranıza el konulması vs.)

	Hayatınız boyunca			
Kim tarafından:	Fiziksel	Psikolojik	Cinsel	Ekonomik
-Eş/Sevgili				
-Baba				
-Anne				
-Kardeşler (abi, abla, küçük kardeş)				
-Amca, Dayı, Enişte				
-Teyze, Hala, Yenge				
-Çocuklar				

29-Sizce çocukları terbiye etmek için şiddet uygulanmalı mıdır?

a)Hiçbir zaman b)Nadiren c)Bazen d)Sıklıkla e)Çok sık

30-Çevrenizde eşine şiddet uygulayan birisi var mı? a)Var b)Yok

31-Çevrenizde birinin eşine şiddet uyguladığına şahit olursanız kişiye yardımcı olmak için ne gibi bir girişiminiz olur? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

a)Aile meselesi olduğunu düşünürüm, karışmam.

b)Barıştırmaya çalışırım.

c)Başım derde girebilir, bana da şiddet uygulayabilir diye karışmam.

d)Polise ya da jandarmaya şikayette bulunmak isterim; ama şikayette bulunma hakkım olduğunu düşünmüyorum.

e)Polise ya da jandarmaya şikayette bulunmak isterim; ama yeterli önemi vereceklerini düşünmüyorum.

f)Derhal polisi ya da jandarmayı ararım.

g)Diğer.....

32-Sizce bir kadın eşinden şiddet görünce ne yapmalıdır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a)Hiçbir şey yapmamalıdır.
- b)Karşılık vermelidir.
- c)Evi terk etmelidir.
- d)Polise/jandarmaya haber vermelidir.
- e)Kendi ailesinden yardım istemelidir.
- f)Eşinin ailesine şikayet etmelidir.
- g) Sosyal hizmetlere başvurmalıdır.
- h)Doktora/hastaneye başvurmalıdır.
- ı)Alo 183'ü aramalıdır.
- i)Diğer

33-Aile içi şiddet hattı olarak da bilinen Alo 183 hakkında bilginiz var mı?

a)Hiç duymadım. b)Bilğim yok. c)Biraz bilğim var. d)Yeterince bilgi sahibiyim.

	Evet	Hayır
34-Sizce aile reisi erkek mi olmalıdır?		
35-Sizce erkekler eşinin çalışma hayatına ve kazancına müdahale etme, ekonomik kaynakları üzerinde tutma hakkına sahip midir?		
36-Sizce erkekler eşinin tercih etmediği cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergileme hakkına sahip midir?		
37-Sizce erkekler eşine küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme gibi tutum ve davranışlar sergileme hakkına sahip midir?		
38-Sizce şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri yaşlarında daha mı çok şiddet uygulamaya meyilli olurlar?		
39-Sizce şiddet uygulayan insanlar psikolojik hastalığa mı sahiptir?		
40-Sizce kadının kocasından ayrı nasıl harcanacağına tek başına karar verdiği parası olmalı mıdır?		

41-Evli kızınız baba evine gelip eşinden şiddet gördüğünü ve ayrılmak istediğini söylese nasıl tepki verirsiniz?

- a)Eşiyle barışması için uğraşırım.
- b)Neden şiddet gördüğünü sorarım, kocası haklıysa geri evine dönmesini söylerim.
- c)Ayrılmak istiyorsa arkasında duracağımı ve ona destek olacağımı söylerim.
- d)Diğer.....
- e)Fikrim yok.

42-Aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı söyler misiniz? (Seçtiğiniz seçeneğin yanına X işareti koyunuz.)

	Evet, Katılıyorum.	Hayır, Katılmıyorum.
-Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır.		
-Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır.		
-Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir.		
-Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır.		
-Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır.		

43-Aşağıdaki hangi durumlarda eşin **fiziksel şiddet** (tekme, tokat gibi) uygulamasını doğru bulursunuz?

	Evet, Doğru buluyorum.	Hayır, Doğru bulmuyorum.
-Eşinden habersiz dışarı çıkarsa		
-Çocukların bakımını ihmal ederse		
-Yemek ve ev işlerini yapmazsa		
-Eşine karşılık verirse		
-Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse		
-Yemeği yakarsa		
-Başka insanların yanında kocasıyla alay ederse, küçük düşürürse		
-Kocasını devamlı eleştirirse		
-Eşine devamlı karşı çıkarsa		
-Kocasının kazandığı parayı israf ederse		
-Aldatırsa		
-Kocasına yalan söylerse		
-Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa		
-Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse		

44-Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği

Yönerge: Aşağıda karı koca ilişkileri ile ilgili birtakım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun ve aşağıdaki şıklar arasından sizin düşüncenizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyin. İfadelerin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin, genel olarak nasıl düşündüğünüzü gösteren cevabı işaretleyin.

1 2 3 4 5 6
Hiç Oldukça Birazcık Birazcık Oldukça Çok

Katılmıyorum Katılmıyorum Katılmıyorum Katılıyorum Katılıyorum Katılıyorum

	1	2	3	4	5	6
1) Kadınların kocaları tarafından azarlanması o kadar kötü bir şey değildir.						
2) Bir erkeğin aile içinde şiddet göstermesi hiçbir özür ile açıklanamaz.						
3) Kadın, eğer kocası kendisine vurursa evi terk etmelidir.						
4) Eşin dövülmesi boşanma nedeni olmalıdır.						
5) Erkek karısına vurmakta hiçbir zaman haklı çıkartılamaz.						
6) Erkek, eşine karşı bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir.						
7) Kocanın azarlaması, bağırması boşanma nedeni olmalıdır.						
8) Bazı kadınlar kocalarından dayak ister gibi görünmektedir.						
9) Kocanın karısına bağırması beni rahatsız etmez.						
10) Eş dayığına karşıyım.						
11) Kadın hatalar yaptığında kocası onu azarlayıp, kızabilmelidir.						
12) Erkeğin eşine karşı sözel şiddet göstermesinde kötü bir yan görmüyorum.						
13) Eğer erkek karısına vurur ise tutuklanmalıdır.						

45-Son 15 gün içinde sağlığını nasıl değerlendirirsiniz?

a)Mükemmel b) Çok iyi c)İyi d)Orta e)Kötü

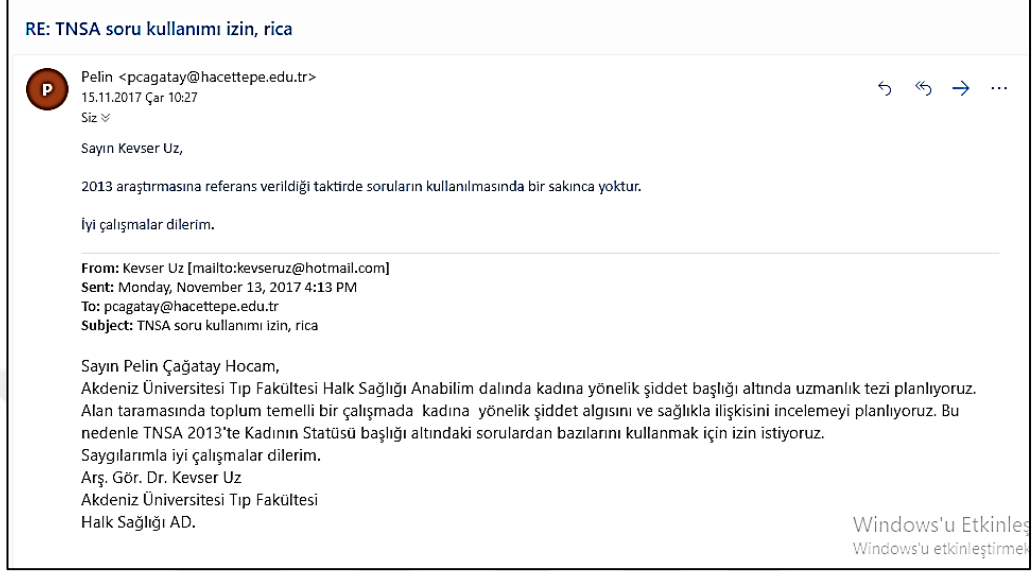
46-GENEL SAĞLIK ANKETİ – 12

Son birkaç hafta içinde herhangi bir tıbbi şikayetinizin olup olmadığını, genel olarak sağlığınızın nasıl olduğunu öğrenmek istiyoruz. Bütün soruları size en uygun cevabı işaretleyerek cevaplayın. Geçmişteki değil, yalnız son dönemdeki ve şu andaki şikayetlerinizi sorduğumuzu unutmayınız. Soruların hepsini cevaplamanız çok önemlidir. Teşekkürler.

SON ZAMANLARDA

	1	2	3	4
1-Endişeleriniz nedeniyle uykusuzluk çekiyor musunuz?	Hayır, hiç çekmiyorum	Her zamanki kadar	Her zamankinden sık	Çok sık
2-Kendinizi sürekli zor altında hissediyor musunuz?	Hayır, hissetmiyorum	Her zamanki kadar	Her zamankinden sık	Çok sık
3-Yaptığınız işe dikkatinizi verebiliyor musunuz?	Her zamankinden iyi	Her zamanki kadar	Her zamankinden az	Her zamankinden çok daha az
4-İşe yaradığınızı düşünüyor musunuz?	Her zamankinden çok	Her zamanki kadar	Her zamankinden az	Her zamankinden çok daha az
5-Sorunlarınızla uğraşabiliyor musunuz?	Her zamankinden çok	Her zamanki kadar	Her zamankinden az	Her zamankinden çok daha az
6-Karar vermekte güçlük çekiyor musunuz?	Hayır, hiç çekmiyorum	Her zamanki kadar	Her zamankinden sık	Çok sık
7-Zorlukları halledemeyecek gibi hissediyor musunuz?	Hayır, hiç hissetmiyorum	Her zamanki kadar	Her zamankinden sık	Çok sık hissetmiyorum
8-Değişik yönlerden baktığınızda kendinizi mutlu hissediyor musunuz?	Her zamankinden çok	Her zamanki kadar	Her zamankinden az	Her zamankinden çok daha az
9-Günlük işlerinizden zevk alabiliyor musunuz?	Her zamankinden çok	Her zamanki kadar	Her zamankinden az	Her zamankinden çok daha az
10-Kendinizi keyifsiz ve durgun hissediyor musunuz?	Hayır, hiç hissetmiyorum	Her zamanki kadar	Her zamankinden çok	Çok sık
11-Kendinize güveninizi kaybediyor musunuz?	Hayır, hiç kaybetmiyorum	Her zamanki kadar	Her zamankinden fazla	Çok fazla
12-Kendinizi değersiz biri olarak görüyor musunuz?	Hayır, hiç görmüyorum	Her zamanki kadar	Her zamankinden sık	Çok sık

Ek 7. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nden TNSA-2013'te Kullanılmış Olan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum İfadeleri Kullanım İzni

Ek 8. Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği Kullanım İzni

Re: Ölçek istemi, rica

 Bu iletiyi 20.02.2019 Çar 15:55 tarihinde ilettiniz

nurays@metu.edu.tr
13.11.2017 Pzt 15:35
Siz; yesim senol; nurays@metu.edu.tr ✓

 nilüfer ercan tez olcegiaile içi...
15 KB

 wifebeat2001yayınıölçegionly...
27 KB

2 ek (42 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive'a kaydet

Merhaba

Ölçekleri kullanabilirsiniz.. Nilüfer Ercan'ın tezimi bilemedim. Bende bir de ekteki versiyonda var. Siz amacınıza uygun olanları kullanabilirsiniz.

Makalelere researchgate adresimden ulaşabilirsiniz:

https://www.researchgate.net/profile/Nuray_Sakalli_Ugurlyu

KOlay gelsin

> Sayın Nuray Sakallı Uğurlu Hocam
> Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim dalında kadına
> yönelik şiddet başlığı altında uzmanlık öğrencimle birlikte bir tez
> planlıyoruz. Alan taramasında sizin ve öğrencinizin yapmış olduğu
> evlilikte
> kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumların yordanması adlı tezde
> kullanmış olduğunuz (geliştirdiğiniz) ölçekleri inceledik. Biz de toplum
> temelli bir çalışmada kadına yönelik şiddet algısını ve sağlıkla
> ilişkisini incelemeyi planlıyoruz. Bu nedenle sizden bu ölçekleri
> kullanmak
> için izin istiyoruz.
> Saygılarımla iyi çalışmalar dilerim.
> Pof. Dr. Yeşim Şenol
> Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi
> Halk Sağlığı Ad

Ek 9. 11/07/2018 Tarih ve TTU-2018-3926 Proje Numaralı Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Onayı

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi

Konu: Yürürlüğe Giren Proje Öneriniz

Tarih
11.07.2018

Sayın Prof.Dr. YEŞİM ŞENOL

Aşağıda bilgileri özetlenen proje önerinize yönelik değerlendirme süreci tamamlanmış ve BAP Komisyonu tarafından desteklenmesi uygun görülen projeniz, proje sözleşmesinin Rektörlük Makamı tarafından onaylanmasıyla yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Tebrik eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla,

Tülay KAL
Koordinatör

Proje Başlığı: ANTALYADA BİR MANTAR FABRİKASININ ÇALIŞANLARINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISININ SAPTANMASI VE EĞİTİM MÜDAHALESİNİN ETKİLERİ

Proje No: TTU-2018-3926

Proje Türü: T.Uzmanlık

Süresi: 12 ay

Başlama Tarihi: 11.07.2018

Onaylanan Bütçesi: 14.949,75 TL

Proje Yürütücüsü: Prof.Dr. YEŞİM ŞENOL

Araştırmacı(lar): KEVSER UZ

Ek 10. Araştırma Onam Formu

ANTALYA'DA BİR MANTAR FABRİKASININ ÇALIŞANLARINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISININ SAPTANMASI VE EĞİTİM MÜDAHALESİNİN ETKİLERİ

ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından yapılmaktadır. Çalışmanın amacı, kadına yönelik şiddet algısının saptanması ve kadına yönelik şiddet konusuna yönelik bilgilendirme çalışması yapılmasıdır.

Sizin yanıtlarınızdan elde edilecek sonuçlarla kadına yönelik şiddetle mücadelede katkı sağlayacak çalışmalar planlanabilecektir. Bu nedenle soruların tümüne ve içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılımınız **gönüllülük esasına** dayalıdır. Formlar ve size verilecek 5 saat eğitim aracılığı ile elde edilecek bilgiler bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz, anketi doldururken veya eğitimler sırasında istemezseniz katılmaktan vazgeçebilirsiniz. Toplanan bilgiler tüm aşamalarda saklı tutulacak, yalnızca araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Çalışmaya katıldığınız ve anketi yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda aşağıdaki kişiler ile iletişim kurabilirsiniz:

Araştırma Ekibi

Arş. Gör. Dr. Kevser UZ (tez sorumlusu)

Prof. Dr. Yeşim ŞENOL (danışman)

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Telefon: 0 242 249 69 40 Faks: 0 242 227 44 82

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorsanız aşağıdaki kutucuğu **X** ile işaretleyiniz.

☐

Ek 11. 18/05/2018 Tarih ve 70904504/224 Akdeniz Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Kararı

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu**

18.05.2018

Sayı : 70904504/ 224

Konu :

Sayın

Prof.Dr.Yeşim ŞENOL
Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

Değerlendirilmek üzere Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na başvuruda bulunduğunuz, "Antalya'da Bir Mantar Fabrikasının Çalışanlarında Kadına 5Yönelik Şiddet Algısının Saptanması ve Eğitim Müdahalesinin Etkileri" adlı çalışmaya ait Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr.Ada TAŞATARGİL
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

Eki: Etik Kurul Kararı

Adres : Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı 1. Kat ANTALYA
Tel : (242)249 69 54
Faks : (242) 249 69 03
e-posta : etik@akdeniz.edu.tr

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

2018

KARAR

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Morfoloji Binası A Blok 1. Kat No: A1-05 Kampüs /ANTALYA
	TELEFON	0 (242) 249 69 54
	FAKS	0 (242) 249 69 03
	E-POSTA	etik@akdeniz.edu.tr
	ETİK KURUL KODU	2012-KAEK-20
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI	Prof.Dr.Yeşim ŞENOL	
ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Antalya'da Bir Mantar Fabrikasının Çalışanlarında Kadına Yönelik Şiddet Algısının Saptanması ve Eğitim Müdahalesinin Etkileri	
DESTEKLEYİCİ	Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi	
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 355	Tarih: 16.05.2018
	Yukarıda bilgileri verilen çalışmanın yapılmasında bilimsel ve etik açısından sakınca olmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.	

Prof.Dr. Arda TAŞATIRGİL
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

Dr.Öğr.Üyesi M.Levent ÖZGÖNÜL
Başkan Yardımcısı

Prof.Dr.Murat CANPOLAT
Üye

Prof.Dr.Diyadin ANAN
Üye

Prof.Dr.Selahattin KUMRU
Üye (Izinli)

Prof.Dr.Bülge KARSLI
Üye

Prof.Dr.Yeli YAZISIZ
Üye

Prof.Dr.Özge DURSUN
Üye

Doç.Dr.Gülşim Özge BAYSAI
Üye

Doç.Dr.Dijle KİPMEN KORGUN
Üye

Doç.Dr.Banu NUR
Üye

Dr.Öğr.Üyesi Mehtap TÜRKAY
Üye (Izinli)

Dr.Ünal HÜLÜR
Üye (Izinli)

Turgut ALTUN
Üye

Av.Mustafa AÇIKEL
Üye

Ek 12. Araştırmanın Yapıldığı Fabrikaya Teşekkür Plaketi

